OP DE GRENZEN

VAN

TWEE WERELDEN.

OP DE GRENZEN

VAN

TWEE WERELDEN.

ONDERZOEK EN ERVARING

OP HET GEBIED VAN HET HOOGERE LEVEN,

DOOR

Mevr. Elise van Calcar.

Drie en Twintigste Jaargang.

'S GRAVENHAGE,
H. C. VAN CALCAR.
1899.

INHOUD.

VAN DEN DRIE EN TWINTIGSTEN JAARGANG.

—

—

1899.

Toen ik dit jaartal had neergeschreven bleef ik er lang op staren — het laatste jaar der eeuw. — Wat hebben wij daar reeds lang naar opgezien en hoe snel is het aangerold. Als een driftige sneltrein, snorde het oude jaar voorbij en haastte zich naar dat nieuwe dat den cirkel zal sluiten van een eeuw — onze eeuw, waarin wij geboren werden en waarin zoovelen der onzen stierven — onze eeuw, waarin wij medewerkten en die ons bewerkte — onze eeuw, die door ons was wat zij is geweest en van ons maakte wat wij werden — onze eeuw, wier adem ons voortdreef naar het onbekende, het toekomende — onze eeuw, die ons met zijn geest bezielde — onze eeuw, die ons een jagenden harteklop en een koortsigen polsslag mededeelde, die ons zoo hoogst prikkelbaar maakte en toegankelijk voor vroeger ongekende invloeden — onze eeuw, die door de rustelooze experimenten een ontdekkingstijdperk werd, zoodat zij wellicht de vindingrijkste is van al hare zusteren. Onze eeuw is ons lief met al hare zwakheden, dwaasheden, excentriciteiten en worstelingen. Zij is toch een eeuw vol hooge aspiraties tot heil der menscheid, en kampende voor verlossing en bevrijding, heeft zij de keten der slaven verbroken, het juk der lijfeigenen afgeworpen, de

willekeurige macht in menig opzicht beteugeld en ze heeft recht geëischt voor allen, terwijl zij een voorliefde toonde voor hetgeen verdrukt en achterafgezet en lijdend was. Wij zegenen haar en verheugen ons dat wij haar mede uitleven mochten.

Onze eeuw heeft wellicht evenveel groote mannen en vrouwen opgeleverd als groote werkstukken door vereenigde krachten tot stand gebracht, werken, die meer een voorbereiding voor de toekomstige eeuw zijn om de toenadering der volken en des vredes te begunstigen.

Groote gedachten zijn uitgesproken en gerealiseeerd, die zegenrijke beloften der toekomst bevatten; groote waarheden zijn erkend en, werden er bergen doorgegraven en zeeën verbonden, geen grooter ontdekking dan de mogelijkheden eener gemeenschap tusschen de zichtbare en onzichtbare sferen. Navolgende eeuwen zullen dit wellicht de voornaamste harer ontdekkingen achten, en haar daarvoor zegenen als een keerpunt, waardoor de menschheid tot zichzelve teruggebracht en zich bewust geworden is van haar onsterfelijk leven. De laatste helft dezer eeuw is daarmede gekenmerkt en begunstigd boven alle tijdperken, en nog hebben wij den voet pas gezet op de onderste sport van de hemelhooge ladder. Het materialisme heeft den mensch niet geheel overmocht; het Spiritualisme heft fier het hoofd omhoog en spreekt als de behoefte van duizend zoekende zielen: er is meer, — er is iets van meer waarde, iets heerlijks, iets onvergankelijks, dat het verloop der tijden braveert. — »Er is geen dood" — wij leven voor eeuwig en sterven is geboren worden in de volgende leerschool. De dood heeft geen macht over den onsterfelijken geest en ontrooft hem alleen een tijdelijk omkleedsel. De mensch kan nu de

bewijzen vinden voor zijn onverderfelijke bestemming, en dit is meer waard dan het levenselixer der alchimisten, meer dan het goud der goudmakers.

Wat al zonderlingheden heeft men ons niet opgedischt als fin-de-siècle-producten! als wilde waterloten welig naast den echten stam der levenswijsheid ontsproten.

Een eeuw is verbazend lang voor ons, die zelden honderd jaren op aarde toeven — wat is zij lang in onze schatting als wij de gebeurtenissen opsommen waarvan wij getuigen waren, en toch is het slechts een kleine schakel in de keten der eeuwen, die over de aarde heen zijn gegaan en nog voorbij zullen en moeten gaan, eer zij voltooid zal zijn en gelouterd en verfijnd! Alleen onkundige lieden, die niets van de langzame en trapsgewijze ontwikkelingsgeschiedenis onzer planeet weten, zooals die duidelijk geschreven staat in de gesteenten der aardkorst — kunnen gelooven dat de aardbol nu wel spoedig ten einde zal spoeden om de zonden der menschen. Zij gissen niet dat de wateren, de zeeën en rivieren, het vuur der vulkanen, de koraaldiertjes die de eilanden formeeren in den Grooten Oceaan, de atmospheer met hare krachten, rusteloos bezig zijn de aarde te bewerken, te veranderen en te voltooien en de taak volbrengen in jaarduizenden. Onkunde is de moeder van alle bijgeloof en des menschen gevaarlijkste vijandin.

Eeuwen en eeuwen zullen er nog voorbijgaan eer het nachtelijke Azië en Afrika van de afgoderij verlost zullen zijn — eeuwen en eeuwen eer alle stammen van Zuid-Amerika en Australië tot de kennis van den liefderijken hemelvader zullen komen. En toch verkondigen dwepende menschen dat het met dezen wereldbol weldra ten einde moet loopen; ja, sommige lichtgeloovigen

hebben zelfs opgevangen dat er wel eens een komeet kon komen om de aarde te verpletteren — ja, dat er al een in de verte in aantocht is. — Maar gesteld dat er werkelijk een komeet de baan der aarde zoodanig zou passeeren dat zij met haar in aanraking kwam, dan zouden wij dit nauwelijks bemerken, daar kometen dampvormige lichamen zijn, waardoor de aarde als door een mist zou heengaan zonder botsing. Neen, dat groote hemeluurwerk is zoo slecht niet gemaakt dat er onvoorziene gebeurtenissen in kunnen voorvallen. De Almachtige, die alle wereldbollen draagt door het woord zijner macht, vergist zich niet in maat en gewicht en getal en snelheid van zijne werktuigen. Laat geen onheilsprofeten iemand beangstigen of verschrikken met dwaselijk aangehaalde, onbegrepen Bijbelplaatsen, die voorspellingen bevatten, die òf geheel zinnebeeldig zijn òf die reeds lang vervuld werden in de verwoesting van Jeruzalem en den val der machtige wereldrijken in het Oosten en Westen en de groote invasies van woeste volken.

Niet alleen opgewonden menschen met overprikkeld brein, maar vooral ook fanatieke geesten houden er van in de Apocalyptische beeldspraak hunne bouwstof te zoeken om de menschen te verontrusten en te spannen, enkel om zich als orakelen aan lichtgeloovigen voor te doen.

Daar de mensch een hoogst ontrouw rentmeester op aarde geweest is, heeft hij zelf veel rampen zich op den hals gehaald. Wat de groote schrikbeelden zijn der onheilsprofeten dat is: oorlog, pest, hongersnood en vuur.

Maar wie maakt den oorlog? Denk toch niet dat God dien beschikt. Zeker, Hij verhindert den mensch niet in zijn dolzinnige zelfzucht voort te hollen en met eigen

hand verwoesting en moord en verschrikking te verbreiden.

Waar woedt de pest? — In de landen waar de mensch te dicht zich opeendringt zonder met de reinheid en zindelijkheid rekening te houden in zijne woningen, straten en steden.

Vanwaar de hongersnood — de duurte? — Bijna altijd door verkeerde regeling, gemis aan voorzorg als er misgewas komt. Aardbevingen zouden geen kwaad doen, indien de mensch niet de onvoorzichtigheid had te dicht bij die noodzakelijke vuurmonden te gaan wonen, maar die gewesten, waar de aardkorst nog veel uit te werken heeft, bleef vermijden.

Ook zou de mensch, als hij zijne geestelijke gaven niet verwaarloosde, meer gewaarschuwd kunnen worden om zich niet hier of daar te vestigen of die gevaarlijke plaatsen intijds te verlaten. Dan zou een profetisch woord of gezicht of droomvisioen waarde hebben en van pas komen, maar die onheilspellende lieden, die in het onzekere en in het algemeen maar hunne galmen uitzenden, behooren meest tot de zeer onwetenden en onbeschaafden, die, zoo ze al eens een aangeboren aanleg voor clairvoyance of mediumschap hebben, toch spoedig onder lage invloeden zijn vervallen, die hun spel met hen drijven en hen gebruiken om opzien te baren, of — om de geestelijke gaven bespottelijk te maken.

Het is zoo, de mensch oogst altijd wat hij gezaaid heeft, dat maakt de aarde tot zijn leerschool om oorzaak en gevolg te leeren zien en begrijpen, en die gevolgen moeten dus niet aan bovennatuurlijke oorzaken toegeschreven worden, want de uitgangspunten zijn in den mensch zelf.

Nu zijn er altijd lieden geweest, die met meerder of minder klaarheid een voorgevoel van toekomende dingen en gebeurtenissen, hebben gehad. Maar zij zien soms zeer onzeker en in het groot en sommen dus vele dingen op, alsof die zoo in eens en alle te gelijk losbreken zouden en in hun verhitte verbeelding is het nooit erg genoeg, en daar het wel zeker is, dat de rampen der volken met hunne zonde en ongerechtigheid in verband staan en er middellijk of onmiddellijk uit voortvloeien, bedienen zij zich van de poëtische symboliek des Bijbels, wier beelden met Oostersch vuur zijn geteekend.

Het is de toorn Gods: een Engel brengt die in een vaas uit den hemel en giet die uit over de aarde . . . . Welk een onchristelijke voorstelling . . . als Gods Engelen iets over de aarde uitgieten, is het zegen, licht en kracht, liefderijke gedachten en menschlievende gezindheden.

Hoeveel verkeerd geleide somnambules en mediums zijn ten allen tijde niet medegesleept in die koortsachtige dweepzucht en hebben allerlei fanatieke klubjes en sekten gesticht.

Dat geschiedt nog heden ten dage, en men mag wel waken en bidden om er niet in medegevoerd te worden door te groote nieuwsgierigheid en goedgeloovigheid en de verheffing van zulke arme overprikkelde profetessen en profeten.

Dweepzieke geesten maken zich gaarne van onbewaakte mediums meester en brengen hen tot grootheids- of godsdienstwaanzin, door het overspannen der meestal zwakke hersenen.

Hoe ernstig goede geesten ook optreden — zij weten dat de Hemelsche Vader zijn kinderen niet wil beangs-

tigen of verschrikken, al dragen zij er kennis van dat de menschheid veel lijden en strijden te gemoet gaat; zij zullen dat niet ontijdig openbaren aan vreesachtige en zwakke zielen, die het niet noodig hebben te weten. Neen, het einddoel van zooveel ontwikkeling, zooveel vindingen, die het leven op aarde veraangenamen en gemakkelijker maken kan niet zijn verwoesting, ondergang vernietiging. Onnoozel die dat denkt. Wanneer ik naga wat ik heb beleefd en hoe ik mij in elke groote uitvinding heb verblijd, dan zegen ik het een kind dezer eeuw te zijn. Ik herinner mij de eerste zwakke proeven van photographie en vergelijk die nu bij de beweeglijke beelden. Ik herinner mij den eersten spoortrein, die het begin was van zoovele andere stoomwerken. Ik denk aan de oude telegraafproeven en de latere telephoon. Mijne gedachten gaan van het eerste lichtgas tot ons electrisch licht; ik denk aan de spectraal analyse en aan de X-stralen — aan Darwins evolutieleer en de bacteriologie — aan de altijd nog voortstrevende ontwikkeling en veelzijdige toepassing der electriciteit en ik sta verbaasd over zooveel nieuwe inzichten en vermeerderde kennis.

Toch is er te veel van het oude zuurdeesem in overgebleven, dat roode bladzijden in haar jaarboeken nalaat. Er is nog te veel geweld en onrecht, ja afschuwelijke verdorvenheid, telkens opborrelend, ten spijt van zooveel goeds. Maar heeft de gruwel van den oorlog zich onder de wreedste vormen geopenbaard, het is toch alsof de maat der krijgsgruwelen nu vol is, en er is een getuigenis uitgegaan over de aarde van een machtige vorstentroon. De idealistische jonge vorst is een troostend beeld van wat een kind dezer eeuw behoorde te zijn.

Dat woord des vredes vertroost ons over de gruwel-

tooneelen door het zwaard aangericht, die de menschheid zoo diep verlagen en broeders elkander met dierlijke wildheid doen verdelgen, die toch allen den naam van Christenen dragen. De Christusgeest heeft door den Czaar Nicolaas II gesproken en van alle bewegingen van den nieuwen tijd is de vredesbeweging zeker de meest grootsche en weldadige, hoe moeilijk het ook zijn zal het doel te bereiken, waartegen allerlei driften en zelfzuchtige belangen zullen strijden.

Hoe diep de wereld nog in het booze ligt hebben de wereldschandalen geopenbaard — men noeme maar alleen de namen Panama en Dreyfus Hoe wanbegrippen nog omspoken, bewijzen de vele gruwelen door de anarchisten veroorzaakt, die heil wachten van vorstenmoord.

Onze eeuw heeft ook hare reuzen gehad in mannen van naam als Gladstone en Bismarck, maar ze is ook gesierd door groote vrouwen van edele beteekenis vooral op het gebied van menschlievendheid, haar waar terrein. Moge er in de vrouwenbeweging nu en dan overdrijving voorkomen die tot karikatuur maakt wat oorspronkelijk goed en schoon was — die beweging moest komen en zal, gelouterd, schoone vruchten dragen voor de toekomst.

Op het veld der gedachten, in het godsdienstig streven was het werk der eeuw zeker rijker dan hare voorgangsters; vele oude bolwerken zijn in puin gevallen en verlaten en worden te vergeefs door bekrompen geestdrijverij gerestaureerd. De geest der eeuw heeft ze gevonnisd en tot ondergang verwezen, al spoken donkere ideeën nog in menigte rond om de hersenen te benevelen. Het licht is gekomen en zal de wolken meer en meer doen verdwijnen. En, was ter eene zijde de geest van het Kriticisme geweldig aan het afbreken, er is bouwstof gevonden

om weer op te bouwen en nu op zuiverder grondslag. Geest handhaaft zich boven stof; de ziel openbaart haar verborgen eigenschappen; de eeuwigheid wordt ontsluierd en hare geheimen zijn geen benauwende raadselen meer, maar wij verblijden ons in de opgaande zon van een nieuwen morgen voor ons godsdienstig geloof, voor onze uitzichten aan gene zijde des grafs.

Mocht dit jaar rijk zijn aan de bevordering van zuiverder begrippen, helderder denkbeelden, dieper inzichten in onze hoogste belangen. De grootste schatten der menschheid zal zij niet uit de goudmijnen, niet van de diamantvelden vergaderen, maar zij moet die in eigen boezem ontdekken. Niet door bloot speculatieve philosophie, maar langs een zuiver empirischen weg, door een nieuwe proefondervindelijke zielkunde, waartoe de bouwstof ons geboden wordt in het Somnambulisme en de Mediamieke toestanden en verschijnselen. Isis heeft haar sluier opgelicht voor de oprechte waarheidzoekende ziel en de reinen van hart en handen zullen de waarheid verstaan en de waarheid zal hen vrijmaken, maar het deel der onheilige en vermetele indringers in de gewijde mysteries onzer onsterfelijke natuur, zal immer zijn: twijfel en ten slotte vertwijfeling.

Laat geen somber pessimisme iemand bevangen, omdat hij niet eensklaps alles kan vatten.

Als wij blijven streven naar het betere, het hoogere, wij zullen het ook verwerven, maar niet door in eens een te hooge vlucht te wagen — integendeel, voet voor voet — getrouw in het kleine — vastgeworteld in het reëele tegenwoordige, ons opheffen tot het toekomende, ongeziene — zoo rijpen wij voor reiner toestanden — zoo naderen wij tot meer geluk dan men ooit gedacht

heeft op aarde te kunnen bereiken.

Het zijn alleen de banden der zonde, de knoopen der ongerechtigheid, die losgemaakt moeten worden en dan kan eerst geestelijke wasdom en bloei ontstaan; als men inziet hoe men op aarde reeds den hemel in zich kan voelen en die kan helpen voorbereiden door de liefde en de toewijding voor wat goed en schoon is. Dan zal de zegen des Heeren en de hulp zijner dienende Engelen voor ons niet uitblijven, en kunnen wij vol moed van jaar tot jaar voortstappen en van eeuw tot eeuw overgaan.

KEER TERUG TOT JEZUS.

Aldus luidt de titel van een artikel in het Engelsche Spiritualistische Blad »Light", De schrijver is overtuigd dat die uitnoodiging zijne lezers zal bevreemden en dat zij zullen vreezen dat hij hen tot de oude theologische leerstukkeu terugvoeren wil, die zij zoo gretig vaarwel gezegd hebbén, overvoerd als zij waren van de onbeweeglijke dogmen, die, hoe angstvallig verduurzaamd, het verlangde zielevoedsel voor het hedendaagsch geslacht niet meer inhielden en als verouderde en verschaalde medicamenten ter zijde gezet waren.

De schrijver erkent dan ook dat er wel iets van een verwijt in die uitnoodiging voor menigeen zal klinken, want, roept men een wandelaar toe: keer terug! dan sluit het in dat hij van het rechte spoor is afgedwaald. Maar de schrijver had niet zoozeer op het oog de leer-

stellingen der theologen, maar de persoonlijkheid van den Heiland en de ontaarding van de feestviering, die, bij negentiende van de Kerstfeestvierenden geheel in tegenspraak is met het verheven karakter van Hem, wiens zegenrijke geboorte wij gedenken.

Wat had Hij gemeen met schitterende openbare gebouwen voor lustige vermakelijkheden [1]) en met de vertooningen van gemeste beesten? — de Dagbladen vloeien over van de uitstalling der uitgezochtste lekkernijen voor brasserij. Wij zeggen niet dat al deze dingen slecht zijn, maar wij zeggen alleen dat zij zeer ongepast zijn voor de geestelijke opvatting van het feest. Waarheid is, dat het oorspronkelijk beeld bijna vergeten wordt in de zwakke schilderingen die thans in de mode zijn. En toch zijn de vier Evangeliën in de karakterteekening van Hem zoo gelijkluidend en duidelijk, van af de nederige kribbe, welke van de ossen was geleend, voor het kindeke tot aan het graf, dat door een vriend aan de gestorven Christus was afgestaan.

Wat zien wij? Het kost weinig moeite om deze schets niet te verstaan uit de sobere lijnen, die volkomen in harmonie zijn. Immers wij zien een zeer aantrekkelijk, eenvoudig, hulpeloos wezen, wiens geheele leven scheen op te gaan in liefde tot God en liefde tot de menschen met uitsluiting van alle zelfzucht. Hij werd de »timmermanszoon" genoemd, omdat Hij nooit iets grooters scheen te bedoelen boven dat nederige leven onder de armen.

Hij koos eenvoudige visschers en verachte tolgaarders

---

[1]) De tweede Kerstdag (Boxingday) was voor de Londenaars een zeldzame uitgaansdag. Tusschen de 40 en 50 schouwburgen, de café concerts niet meêgerekend, gaven voorstellingen, sommigen tweemaal; de Worlds fair werd door 68.000, Crystal palace door 19.000 personen bezocht.

tot zijne leerlingen. Hij sloeg geen acht op de hoogdravende welkomstkreten, uitgegalmd door opgewonden dwepers, maar Hij luisterde oplettend naar de stille klacht van den blinden bedelaar die aan den weg zat. Hij was de strijder voor het recht van de verdrukten, de beschermer der gevallenen, de vriend van het kind. Hij had geen huis of eigendom, en toch schitterde uit zijne leeringen de gloed van de belangstelling voor de vogelen en dieren des velds, die nesten en holen hadden gekregen en rijker waren dan Hij, die geen steen de zijne kon noemen om het moede hoofd op te laten rusten.

Hij werd verworpen door de machthebbenden, gehaat door de priesters en tot het kruis gedoemd door het volk dat Hij weldeed. Stervende aan het kruis vergat Hij zijn eigen ellende om met zijn medelijden de treurenden te zegenen en een stervenden moordenaar de belofte te doen, dat Hij zijner zou gedenken in zijn rijk. Vooral noemde Hij zich liefst: de zoon des menschen Hij wist ook dat Hij een koning was van het rijk des geestes, het rijk van God, zijn Vader.

Dit alles weten de Christenen —

En toch is de uitnoodiging niet overbodig: »Keer terug tot Jezus," herinner u het lied der Engelen: »Ziet, ik verkondig u groote blijdschap. Heden is geboren de Zaligmaker, welke is, Christus de Heer."

Dat alles is niet nieuw — en toch is het noodig voor degeen, die in den naam van den grondlegger van het feest spreken, om terug te keeren tot zijn e i g e n i d e e ë n over zijn optreden — voordat de al te nieuwsgierige en al te vurige ijveraars het in handen namen — voor de schitterende prelaten en de machtige koningen het in bezit hadden genomen — voor ambitie en liefde tot

systematiseeren de geheele zaak bracht buiten den kring van den eenvoudigen »timmermanszoon" — voor het kruis van goud werd gemaakt en omgeven met paaren of gedrukt in fraaie kleuren op sierlijke gebedenboeken.

Het is duizendmaal te bejammeren dat Christenen zoo weinig van hun oorsprong weten. Als zij het wisten zouden zij met meer belangstelling op de barakken en »kleine Bethels" van het Heilsleger nederzien, welke ons in waarheid en geest veel nader brengen tot de eerste Christenen dan de Westminster Abdy of de Sint Pieter te Rome.

En wat is er het gevolg van geweest? Wij hebben den vurigen, liefderijken, onzelfzuchtigen hervormer gemaakt tot den Christus van den artist, of den Christus van den dichter, of den Christus van den godgeleerde, of den Christus van den priester, en geen van dezen zou herkend zijn door de moeders, die de kinderen tot Hem brachten, opdat Hij zijn zegenrijke handen op hen mocht leggen om hen te genezen — en het is wel zeker, dat, als Hij hier was, het hem moeite zou kosten om zelfs maar te gissen wat en wien sommige van deze artisten en dichters, theologanten en priesters bedoelen. Wij ontkennen de waarde niet of de schoonheid van veel dat door dezen is gedaan. Wij willen zelfs aannemen dat dit werk van den artist, den dichter, den theoloog en den priester, onvermijdelijk en ook opbouwend is geweest, maar hetzelfde kan gezegd worden van menschen, die alleen zorgen voor de voldoening van de vleeschelijke geneugten die de algemeene vreugde uitdrukken.

Aan de eene zijde zingen de Engelen des hemels: »Eere zij God, in menschen een welbehagen" en aan de

andere zijde zingen mannen en vrouwen, schertsen en drinken na hun buitensporigen feestmaaltijd, — en in een zeker opzicht is het eene waarlijk uit het andere voortgevloeid. Dat is eene uiting van vreugde op het standpunt van het dier — evenals de fraaie schilderij, het prachtig gedicht, het verheven Credo en de mysterieuse ritus de ontwikkeling zijn op het æsthetiek en intellectueel gebied: Zij verschillen grootelijks, zooals alle dingen op het dierlijk, het æsthetisch en intellectueel gebied moeten verschillen — maar zij komen hierin overeen dat zij uitvloeisels zijn van het groote maar eenvoudige origineel — uitvloeisels meer of minder verdraaid, of meer of minder getrouw — maar toch uitvloeisels van het feest.

Vandaar onze oproeping: »Keer terug tot Jezus!" al was het maar voor één dag! Laat ons Hem ten minste op het Kerstfeest recht doen wedervaren — hem trachten te zien zooals Hij is.

Keer terug tot Jezus, die het leven leefde van een waar en gehoorzaam zoon van God — Keer terug tot Jezus, wiens tempel was de helling des bergs of de straat — wiens preekstoel was een kleine heuvel of een visschersboot. Keer terug tot den Jezus, die leefde met en voor het volk, die kwam om te zoeken en zalig te maken wat verloren was — en »verloren", niet omdat het zoo laag was, maar omdat het niet geteld werd, noch beschermd. Keer terug tot dien Jezus, die vergiffenis durfde belooven op den eenig menschelijken grond, toen hij de woorden van goddelijke vergiffenis van zijn Vader uitsprak en de wonderbare verklaring aflegde: »Uwe zonden zijn u vergeven, want gij hebt veel liefgehad."

Keer terug tot dien Jezus, die aan de wereld de groote

zaligheid bracht en zegende de armen van geest, de treurenden, de lijdenden, de hongerenden en dorstenden naar rechtvaardigheid — de zachtmoedigen, de reinen van harte, de vredemakers, de vervolgden om der waarheid wille. Keer terug tot dien Jezus, die in aanhoudende betrekking met de onzichtbare wereld leefde, die tot zich trok de vriendelijke gemeenschap der Engelen en die de belofte achterliet: »Ik ga heen om u een plaats te bereiden in het huis mijns Vaders, en ik zal wederkomen en u tot mij nemen." In de terugkeering tot Jezus is de ware band van vereeniging voor de Christenheid — een band van broederschap, bij welke alle ritueel, alle geloofsbelijdenissen en verbonden en consecraties overbodig, ja bijna ongepast zijn. Vergeleken met deze geestelijke banden zijn uitwendige dingen en uitwendige vormen niets.

De groote leeraar zeide terecht:

»De woorden die ik tot u spreek zijn geest en leven." En dit is het wat wij voor al de volken der wereld begrijpelijk moeten maken: de noodzakelijkheid om tot Jezus terug te keeren.

TIJDSVRAGEN.

De bekende schrijfster Mejuffrouw Catharina Alberdinck Thijm stelt zich voor een werk uit te geven, dat zij noemt: eene psychologische studie over de vrouw — maar zij zendt vooraf eene circulaire aan andere auteurs, met verzoek om een reeks van vragen te beantwoorden over dit onderwerp, om haar oordeel te kunnen toetsen aan dat van anderen.

Die vragen zijn van groot gewicht en gaarne verklaarde ik mij bereid mijne opinie mede te deelen, hoewel die vragen naar mijn inzicht niet alle duidelijk of nauwkeurig genoeg gesteld zijn. Zoo is bijv. de eerste vraag reeds niet volkomen klaar.

»Is volgens u de invloed van 't lichaam op den geest zóó groot dat men spreken kan van een »vrouwelijke" ziel en een »mannelijke" ziel, naar gelang dat lichaam één van deze beide geslachten aanduidt?"

Het is mijne stellige overtuiging dat hier een misvatting tot grondslag ligt van hare beschouwing.

Ik ben van gevoelen dat wij allen grond hebben om te spreken van eene vrouwelijke en van eene mannelijke ziel — niet omdat ze in een vrouwelijk of mannelijk lichaam wonen, want de ziel ontleent hare sekse niet aan het lichaam; integendeel de mannelijke ziel schept zich het mannelijk lichaam naar de haar ingeschapen levenswet, die alles formeert naar zijn aard en inhoud en bestemming.

Onze waarneming bij hoogontwikkelde helderzienden bevestigt onze meening; zij zien bij de stervenden en de gestorvenen den geest die het stof verlaat, steeds als man of vrouw gevormd — zoo ook bij de telepathische verschijnselen van zielsgemeenschap bij afstand op aarde; bij levende personen, zal nooit de geest of ziel eener vrouw zich als man of de geest eens mans zich als vrouw voordoen.

De ziel als kiem kan zich niet individualiseeren zonder zich een organisme naar haar aard en bestemming te formeeren.

Als praktisch Spiritualist en na het verzamelen van duizende waarnemingen, staat het bij mij vast, dat de menschheid bestaat uit twee helften, de mannelijke en de vrouwelijke, die, hoewel als redelijke en zedelijke en onsterfelijke wezens gelijk zijnde, toch tegenover elkander staan, zooals tegenovergestelde helften van een wezen, bijv. onze linker- en rechter zijde, gelijk en toch ongelijk zijn. Ik ben dus gedrongen aan te nemen dat deze typische verscheidenheid blijft bestaan en zich handhaaft op elke volgende trap van ontwikkeling in hooger sferen — ook als er geen voortplanting meer bestaat, omdat die alleen noodig is voor de eerste trap van rudimentair bestaan.

II.

Wat is uwe opinie over de æquivalentie van vrouw en man?

Het is de verscheidenheid in den diepsten grond van het wezen, die man en vrouw geschikt maakt elkander aan te vullen en aan te trekken tot gemeenschappelijk streven en voortbrengen. Hier is niet een hooger of lager, een meerder of minder — alleen tegenstelling van

Noord- en Zuidpool van actief en passief. Elke zijde heeft eigen waarde en beteekenis zoowel aan en voor zich, als ten opzichte van de andere. Alle geestelijke gaven zijn aan beide seksen gemeen, al spreken zij soms bij de eene sterker dan bij de andere. Niet bij de een het verstand en bij de ander het gevoel — niet bij de een de kracht en de moed en bij de andere zwakheid en hulpeloosheid. Er zijn wijze en dwaze, gevoelige en ongevoelige mannen zoo goed als vrouwen; er zijn artistieke mannen en vrouwen, enz.

Alleen is de ontwikkelingskans te lang ongustig geweest voor de vrouw om nog met juistheid te kunnen zeggen wat zij kan of niet kan, uit hetgeen zij tot nog toe voortgebracht heeft — evenwel, de gegevens zijn er overvloedig om te mogen verwachten: wat zij nu nog niet vermag, dat zal zij later bereiken — maar nooit zal zij haar type, hare eigenaardigheid verliezen; als zij die wil verloochenen, zal zij een caricatuur worden van haar eigen wezen; een vrouw, die voor man wil spelen is even onbehagelijk als de man die voor vrouw wil optreden. Elk heeft zijn eigen waarde en beteekenis, mits elk blijve wat de natuur duidelijk gewild heeft.

III.

Moet een jong meisje ingelicht worden omtrent de physieke verhouding tusschen vrouw en man in 't huwelijk en op welken leeftijd?

De ontwikkelingsloop der natuur wijst dit tijdstip voor de moeder of opvoedster aan, en karakter en omstandigheden zullen het juister bepalen. Het huwelijksmysterie zal voor weinig volwassen jonge meisjes een geheim blijven, daar zij allengs de sluier ziet opgelicht door allerlei

omstandigheden ; maar het is niet goed dit maar geheel aan het toeval over te laten ; het is raadzaam om met eenvoudigheid op de wetten des levens in de natnur te wijzen, om nieuw leven voort te brengen zooals in het planten- en dierenrijk. Maar hoog en heilig stelle men boven die natuurlijke aandrift, de liefde des menschen, beheerscht door zijn verstand en zedelijk gevoel. Alles hangt bij dit onderwijs af van de bijzondere toestanden. Geheel anders moet gehandeld worden met jonge meisjes die alleen de wereld in moeten gaan als met haar die onder het veilig familiedak vertoeven.

Dit moet elke jonge dochter, die alleen zal staan onder vreemden, wel degelijk weten, dat zij aansprakelijk is voor haar eer en goeden naam en dat die onbesmet te bewaren haar eerste plicht moet zijn.

Hoe menig meisje is ten val gebracht voor en omdat zij niet wist wat verleiding was.

Hier zijn geen algemeene regels voor te schrijven, maar gelukkig het meisje dat een wijze moeder heeft, die haar op kiesche wijze voorlicht over de relaties van man en vrouw, voor zooverre zij dat noodig zal hebben, of die haar zulke boeken geeft, waarin op edele wijze over liefde en huwelijk is gehandeld, al wordt zij niet ingewijd in de physiologie van het sexueele leven — waarover tegenwoordig veel, ja tot walgens toe wordt geschreven en gesproken, eene richting die meer kwaad dan goed zal uitwerken, want niet zelden zullen ongepaste onthullingen de sluimerende driften opwekken, de verbeelding prikkelen, de kieschheid kwetsen en dat is geen gering kwaad. De al te realistische onthullingen en de ruwe ontleding der liefde bedreigen de lieflijke poëzie der jonkheid en de teedere bloesem der kieschheid met een groot gevaar,

en men kan er niet te voorzichtig mede zijn bij het jonge gemoed: want dit vereischt veel tact.

VI.

Wat verstaat ge onder liefde?

Liefde en liefde is twee — daar is eene Venus Urania — daar is eene kuische zieleliefde — en eene Venus Polymnia of een lagere vleeschelijke liefde. Daar is eene attractie der geestverwantschap en gemoedseenheid en eene attractie van temperamenten of van vleesch en bloed. De zieleliefde heeft niets te maken met de sexueele neiging der voortplanting — de een kan bestaan zonder de ander — maar ze kan ook vereenigd voorkomen en dan is het de ware huwelijksliefde. De eene sluit de andere niet altijd uit. In zuivere liefde is een element van vereering, van toewijding, overgave, zelfopoffering; de vleeschelijke liefde is natuurdrift en genotzucht en vaak zeer zelfzuchtig; zij verwelkt spoedig, is onbestendig en verheft den mensch niet, maar trekt hem omlaag naar het dierlijk bestaan, of kweekt blinde vergoding. De echte liefde is gegrond op achting, vereering, vertrouwen, sympathie en haar einddoel is niet de voortplanting, maar een trouw makkerschap, een vriendschap, die het onsterfelijke deel der liefde is, en door den dood niet wordt uitgebluscht.

V.

Welk verschil bestaat er in de ziel der vrouw tusschen vriendschap en liefde?

Dat verschil zal bij velen niet duidelijk zijn af te passen, en als het voorwerp der vriendschap een man is, heeft de vrouw altijd te waken dat de affectie niet in

liefde overslaat en onedel vuur den reinen bloesem der sympathie gaat verzengen.

De vriendschap moet vreemd aan alle passie blijven of ze is bezoedeld door lagere neigingen.

VI.

Hoe openbaart zich de physische en psychische liefde bij de vrouw?

Al weder in eindelooze verscheidenheden van graden en tinten — van de lagere tot de hoogere naturen, en hier zou men met bepaalde lijnen moeten afbakenen om het kenschetsende in het licht te stellen van alle temperamenten. Bloot physische attractie mag geen liefde heeten; het is zinnenlust en kan al heel rasch in ziekte ontaarden, in hysterie, die den geest verslijten en het lichaam sloopen kan.

Psychische liefde kan mede tot een ziekelijke dweepzucht overslaan, die verblind en wegsleept buiten de perken bij te weeke en fanatieke naturen. Het verstand moet behoorlijk gescherpt worden en het hoofd verrijkt met edele, wij e gedachten, dan zal zij het evenwicht weten te bewaren tusschen ware aandoeningen en ziekelijke neigingen en hare vereering zal niet zoo licht tot afgoderij en dweepzncht overslaan.

VII.

Is een intieme vriendschap tusschen man en vrouw mogelijk?

Ja zeker, die bestaat, waar harmonische naturen elkander ontmoeten en verstaan, waar eenheid van gedachtensferen en gezindheden voorkomt. Maar — het komt zelden voor dat niet ter eene of ter andere zijde

vroeg of laat de vriendschap tot den gloed der liefde zal ontvonken en de hartstocht zich mengt in de vreugd der overeenstemming, eenheid van beschouwing en opvatting. Alleen daar, waar ter wederzijden een hoog, rein gemoedsleven en krachtige zelfbeheersching bestaat, die waakt over de lagere begeerten, is zulk eene vriendschap mogelijk en is dan ook een voorsmaak van den omgang der heiligen en zaligen in het licht.

VIII.

Is de beschaving een hinderpaal tot de physieke vereeniging tusschen vrouw en man?

De beschaving is dat eigenlijk wel niet en mag dat niet bedoelen of bevorderen, maar het zijn de wanverhoudingen uit een nog te gebrekkige beschaving voortgevloeid, die deze hinderpalen in het leven geroepen hebben en de huwelijken bemoeilijken door de vraag naar de inkomsten en de stoffelijke eischen en behoeften, die men zich voorstelt als onafwijsbaar voor het levensgeluk. Vereenvoudig de leefwijze, doe afstand van ijdele praal en weelde en de hinderpalen zullen grootendeels wegvallen. Het gezellig huiselijk leven van het gezin is de natuurlijke en algemeene bestemming voor man en vrouw en de ongehuwde man is meer te beklagen dan de ongehuwde vrouw, want hij mist de opvoedingsschool voor zijn zedelijke vorming.

IX.

Wat is uwe opinie over de zoogenaamde roeping der vrouw?

Over de roeping der vrouw sprak ik mijne ideeën uit in het werkje: Dubbele roeping der vrouw." In het al-

gemeen meen ik dat hare roeping is en zijn moet zich zelf harmonisch te ontwikkelen in de praktijk van het leven om eerst recht te kunnen leven voor anderen.

Evenwicht tusschen haar verstand en hart moet zij trachten te bereiken en te bewaren om aan het ideaal-type der vrouw zooveel mogelijk te beantwoorden, van door lieftallig heid en vredelievendheid, reine liefde en toewijding, geluk om zich te verspreiden naar de mate harer krachten en gaven, hetzij zij alleen haar weg zal gaan of als leidsvrouw van een gezin en de levensgezellin des mans — maar niets mag haar ontslaan van het streven naar zelfvolmaking voor tijd en eeuwigheid. Of het hare roeping wel is om zich tot allen prijs in openbare werkzaamheden te storten en in sociale belangen te knutselen, is eene vraag die elke vrouw voor haar eigen geweten zal hebben uit te maken.

X.

Wordt — in doorsnee — het geluk der vrouw verhoogd door het huwelijk?

Als men nauwkeurig het lot der getrouwde vrouwen in den tegenwoordigen tijd nagaat en door den schijn heen kan zien, dan zou men bijna gedrongen worden daar een stellig n e e n op te antwoorden, want, al vindt zij aanvankelijk liefde, zij aanvaart zooveel teleurstellingen en lijden en gevaren, dat de bruidskrans in een doornkrans veranderd wordt. Maar hare natuur is van dien aard dat zij nu eenaal niet zonder de toewijding en de dienende liefde leven kan, en daarom een leven van tobberij, zorg, moeite, inspanning en teleurstelling nog steeds kiezen zal boven een alleenstaand leven zonder aanhankelijkheid van man en kroost, ook te midden van

allerlei bezwaren en smarten en kwalen die het huwelijk haar aanbrengt. De ware vrouw van den echten stempel, wil niet, kan niet zichzelf genoeg zijn om voor zich alleen een koud, nutteloos leventje te leiden. Zelfs zij die door verkeerde huwelijkskeus of andere redenen gedissillusioneerd zijn, zullen nog zelden overluid bekennen: »Was ik maar nooit getrouwd." Zij zal toch het leven van de ongehuwde vrouw zelden benijden, al schijnt het als een kalme beek daarheen te vloeien. De echte vrouwenharten zijn niet bang voor den strijd des levens; zij kampen en worstelen alsof dat zoo vanzelf sprak dat zij daarvoor in de wereld waren om anderen te dienen, te verzorgen, te koesteren — en duizend vrouwen die zouden moeten erkenden: mijn geluk is waarlijk niet verhoogd door het huwelijk — zullen er toch niet over klagen of er zich uit wenschen los te maken, terwijl bij honderden een stille berusting zal heerschen om haar rampspoedig lot als onvermijdelijk in het vrouwenleven te dragen.

Het onrustig verzet en onstuimig jagen naar verbreking der boeien is de ziekte fin-de siècle — is de reactie die eenmaal komen moest na onderdrukking. Wij hopen dat het een voorbijgaande crisis zal zijn, waaruit een meer harmonisch leven geboren zal worden, als man en vrouw een zuiverder begrip van hunne wederzijdsche verplichtingen bereiken, die nu de schoonste instelling tot een harde leer- en lijdensschool voor velen maakt.

XI.

Is de gehuwde vrouw gelukkiger met of zonder kinderen?

Het komt mij voor een ongeluk en een onvergoedbaar gemis te zijn als een huwelijk kinderloos blijft. Het hui-

selijk leven mist de schoonste sieraden, de fijnste levensbloemen. De kinderlooze vrouw bezit minder dan de helft van het huwelijksleven, en staan er groote schaduwen achter het bezit van kinderen — waar is de vrouw, de ware vrouw, die niet liever al die emoties, vermoeienis en zorgen zal willen aanvaarden dan kinderloos te blijven?

Desniettemin, er moest een geheele reorganisatie in het huwelijksleven gebracht worden door de zelfbeheersching des mans en de zedelijke verheffing, die den geest heerschappij geeft over het vleesch, die de lagere natuur tempert en beheerscht en de vrouw niet opoffert door het moederschap tot een uitputtende productie te verlagen, die ziekelijke moeders en ontzenuwde kinderen voortbrengt en de bron is van duizend huiselijke rampen. Kinderen zijn een zegen, maar te veel kinderen die elkander te snel opvolgen, zijn in ieder opzicht een ontzettend bezwaar voor de vrouw en de ondergang van menig jong en schoon vrouwenleven — door gebrek aan zelfbeheersching, die den mensch toch eigenlijk eerst tot een echt mensch en heer over de natuur, in de eerste plaats over zijn eigen natuur, moest maken.

XII.

Zijn in uw naaste omgeving de mannen meer algemeen ontwikkeld dan de vrouwen? Gaan zij wijzer met geld om, dragen zij meer bij tot het geluk in den huiselijken kring? (door humeur, verdraagzaamheid, opgeruimdheid.)

Het komt mij voor dat die meerdere ontwikkeling meest bij de geleerden van beroep en zekere vakmannen voorkomt — In den handel- en winkelstand vond ik tamelijke

gelijkheid van geestontwikkeling — maar onder de wer kende standen komen mij de vrouwen over het algemeen verstandiger voor dan de mannen en zijn zij doorgaans ook de woordvoersters in bijzondere aangelegenheden. Waarschijnlijk komt dit hierdoor dat zij vaak als dienstmeisjes in beschaafde kringen eenige jaren geleefd hebben. Ook in de hoogere klassen komen mij de vrouwen meer ontwikkeld voor dan de mannen, wanneer deze zich niet aan een nuttige loopbaan verbonden hebben. Wat het geldelijke beheer betreft, geloof ik, dat de vrouwen er te weinig administratieve kennis van hebben, doch zeer goed voor handel- en winkelzaken te ontwikkelen zouden zijn, en als zij behoorlijk zijn onderwezen, zullen zij meer overleg en voorzorg hebben en minder verkwistend zijn dan de mannen. Over het algemeen schijnt de man het niet tot zijn eerste plicht te rekenen om het geluk in den huiselijken kring te verhoogen, maar hij wil daarin gelukkig gemaakt worden en eischt dat alle huisgenooten zich aan hem toewijden, alles voor hem opofferen, omdat hij de heer en de meester is — en hij acht het zelden zijn roeping om zijn humeur te verbeteren, geduldig, toegevend te zijn voor de zwakkere kunne en door opgeruimdheid vrouw en kinderen op te beuren en te bemoedigen. Is hij vroolijk — hij is het tot zijn eigen genot, zooals hij dat als vrijgezel gewoon was. Gelukkig als hij zich bewust is van zijne verantwoordelijkheid voor het geluk van het gezin! — Dan zal dit bewustzijn hem aangorden om zijn deel van de lasten des levens gewillig te aanvaarden en zich den sterkere bewijzen door vredelievendheid, verdraagzaamheid en moed.

XIII.

Als een groote vreugde of droefheid de u bekende vrouwen treft, hoe dragen zij die, in tegenstelling met den man?

Bij groote rampen heb ik de mannen vaak nog dieper in radeloosheid zien wegzinken, ja veeleer tot wanhoop overslaan dan de vrouwen. De kracht der vrouw is veel meer geschikt om te dragen dan om te kampen. Over het algemeen heb ik meer gelatenheid onder lijdende vrouwen dan bij de mannen gevonden — eerder zullen zij zich verharden en verbitteren tegen het lot dan de vrouwen, hoewel zij wellicht in het onverwachte leed luider klagen zal.

XIV.

Welke physieke en welke intellectueele werkzaamheden acht ge meer tot de vrouwelijke?

Het ware te wenschen dat de vrouw nimmer tot een ruwen en zwaren arbeid gedwongen werd, daar toch haar geheele lichaamsbouw als met den vinger aanwijst dat zij van fijner vezels is gevormd dan de man. Haar beenderen en spieren en zenuwstelsel en huid, alles is verfijnd en schijnt meer ingericht om de bevalligheid en sierlijkheid der gestalte te ontplooien, dan haar door kracht te doen uitmunten. Toch is de gezonde vrouw, ondanks die verfijning, veerkrachtig en vlug genoeg om veel arbeid te kunnen verrichten, en intellectueel behoeft ze op geen gebied voor den man te zwichten als ze maar een goede opleiding heeft. Bij de keuze van een vak zal echter altijd haar gestel in aanmerking moeten worden genomen, zullen er geen groote storingen uitgelokt worden.

Daarom is de dwaling zoo groot van haar, die eene

volstrekte en onbepaalde gelijkheid in alles voor beide seksen mogelijk en wenschelijk achten. De natuur komt hier met den tijdgeest in conflict en zal allengs wel uitwijzen welke vakken wij aan den man moeten overlaten als ongepast voor vrouwelijken aanleg en constitutie. Ook zijn er ambten in strijd met haar karakter. Ik zou bijv. niet graag eene vrouw als rechter zien optreden, daar dit soms al te veel van hare zenuwen zou vergen.

Het is onmenschkundig knapen en meisjes geheel en al dezelfde opleiding te willen geven, wijl nu eenmaal de meisjes geen jongens zijn of moeten schijnen. De ontwikkelingsjaren van 14 tot 18 moeten niet aan een aanhoudende herseninspanning gewijd worden in een schoolleven. Dat zal altijd ten nadeele van de vrouwelijke gestellen uitloopen en allerlei ziekelijke toestanden teweegbrengen. Het is niet de vraag of een meisje wel alles leeren kan evenals de knapen, maar of het gepast en nuttig voor haar geheele constitutie zal zijn. De bewijzen zijn daar hoe weinige er tegen bestand zijn en worden de acten niet vaak met een geknakte gezondheid, overprikkeld hersen- en zenuwleven bekocht? De vrouw heeft alle recht op ontwikkeling, maar het moet eene ontwikkeling zijn naar aard en aanleg.

Vrouwen en meisjes zijn voor sommige vakken lichamelijk ongeschikt en zullen dat nooit ongestraft vergeten. Er zijn altijd uitzonderingen van kracht, die alles te boven komt, maar dat kan niet als regel gelden bij de keus van een vak.

XV.

Heeft de vrouw meer godsdienstneiging dan de man; hoe komt dat?

Dat de vrouwen over het algemeen meer geneigd zijn tot godsdienstigheid dan de mannen, is wel zeker en vindt zijn grond in haar aanleg tot vereering, toewijding en aanhankelijkheid. Zij mogen gaarne opzien tot een hoogere, haar beschermende macht die zij mogen aanbidden, terwijl de man dit zwak vindt en zich schaamt in zijn trots, dat hij hooger hulp en steun zou behoeven. Ook is hare ziel fijngevoeliger; zij bezit de intuitie van het onzienlijke, van het verhevene en bekoorlijke dat in Godsvereering gelegen is. Zij zal echter ook lichter tot dweepzucht en bijgeloof vervallen kunnen als haar verstand niet door gezonde begrippen verlicht is. De man die in zijn waan het godsdienstig geloof zijner vrouw zoekt te ondermijnen is wreeder dan hij, die haar voedsel betwist en kwetst hare ziel dieper dan hij met eenig wapen het lichaam zou kunnen beleedigen.

XVI.

Is het verlangen der vrouw om te trouwen iets physisch of psychisch?

Wanneer dat verlangen uit het physiek alleen ontspruit, dan is het gemoed al heel slecht gevormd en het lichaam of overprikkeld of krank (hysterie), in elk geval is er dan een treurig overheerschen van vleesch en bloed, van onharmonischen toestand — het is dan de diermensch, die wil paren — doch deze drift noemen wij dan ook geen liefde. Het is de wellust en zinnelijkheid. Liefde, die den mensch waardig is, ontkiemt in de ziel, in het verlangen naar sympathie, en de min of meer duidelijke intuitie, dat het den mensch niet goed is alleen te leven.

XIIV.

Bestaan er onder de u bekende vrouwen velen, die nooit een liefdesverklaring ontvingen?

Ik heb in mijn lang leven slechts zeer weinig vrouwen gekend, die nooit met de liefde iets te maken gehad hebben; zelfs de gebrekkigsten en leelijksten heb ik vaak zien trouwen. Ik herinner mij slechts enkelen die nooit ten huwelijk werden gevraagd. Bij de meeste ongehuwde vrouwen lag de oorzaak of in de tijdsomstandigheden of in een afstootend, te gesloten karakter.

XVIII.

Welk verschil bestaat er tusschen meisjes en jongens van 14 à 18 jaar in hun opvatting van ouderliefde, vriendschap, vaderlandsliefde, godsdienst?

Ik heb uit dat oogpunt de jongelieden niet genoeg geobserveerd om er eene bepaalde opinie over te hebben.

XIX.

Geeft gij als vrouw, de voorkeur aan daden die uit het verstand of uit het hart voortvloeien?

Ik geef de voorkeur aan daden die verricht worden bij een juist evenwicht tusschen verstand en hart, want waar het hart alleen spreekt, kan het zoo blind zijn door de heftigheid des vuurs, dat de rede die daad ten eenemale moet afkeuren, en waar het verstand alleen regeert, kan de daad zoo ijskoud en hardvochtig worden, dat de edelste aandoeningen er schade bij lijden.

XX.

Vindt ge dat de vrouw — als intellectueel mensch — zoo verschillend is van den man, dat er andere wetten voor haar dan voor hem bestaan moeten, bijv. op het gebied van wetenschappelijke ontwikkeling, kiesrecht, trouw in 't huwelijk, zedelijkheid, voogdijschap, enz.?

De vrouw bewijst in haar optreden in onze eeuw voldingend, dat zij recht heeft als zedelijk en redelijk wezen met den man gelijk te staan voor de burgerlijke wetten; zij heeft recht hare krachten te beproeven in elk vak van wetenschap of kunst als zij er blijkbare begaafdheden toe bezit.

Bij den tegenwoordigen staat van het onderwijs voor de meisjes, heeft elke vrouw ongetwijfeld evenveel aanspraak op kiesrecht als de werkman en de boer — evenveel recht om van haar man zedelijkheid en huwelijkstrouw te eischen als zij zelve verschuldigd is die te betonen. Wat deugd en plicht en recht is voor den man moet het ook voor de vrouw zijn.

De wetgeving drijft nog in een zeer onzuiver water, wat betreft de rechtvaardigheid en de billijkheid, om te zwijgen van de waardeering der vrouw, en wij hopen dat in de komende eeuw een groote verandering daarin gemaakt zal worden en wel zoodanig, dat de vrouw niet langer als een onmondige of idioot of andere uit staatsburgerlijke rechten vervallene, zal beschouwd worden.

HET HOOGSTE SPIRITUALISME.

Daar het vraagstuk van de hoogere opvatting van het Spiritualisme en het Christendom nog zoo menigmaal wordt besproken, vraag ik vergunning hieromtrent te getuigen, dat voor mij het hoogste Spiritualisme, dat ooit gemanifesteerd is op deze planeet, is geopenbaard en vervuld in de leer en de persoon van Jezus Christus. Wie openbaarde ons dat in de liefde tot God en in de liefde tot den mensch vervat is: het geheel van de wet en de profeten? het geheel van moraal en godsdienst? En wie bewees dit door zijn leven van volkomen zelfopoffering, ten bate der menschen en ter eere Gods? Wie ging aanhoudend rond, goeddoende en genezende alle soorten van geestelijke en lichamelijke ziekten, om eindelijk zijn leven af te leggen tot bevestiging van die waarheden, die Hij altijd leerde?

Wetenschappelijk en philosophisch bewees Hij dat de geest de hoogste macht was in de natuur, heerschappij hebbende over alle vormen van leven en stof; gelijk Hij bewezen heeft door zijne wonderen van genezing en Zijn macht over de elementen en in zijne transfiguratie en alles wat het Moderne Spiritualisme heeft gedaan of kan doen is vervat in: de historische getuigenissen van de vier Evangeliën.

Light, 30 Juli. GEORGE WYLD. M. D.

Van dezen eerwaardigen schrijver deelden wij een en ander mede Op de Grenzen, Dl. VI, Bladz. 33.

GEWAARWORDINGEN VAN EENE ONVOORBEREIDE ZIEL.

Het is nog niet lang geleden dat ik ben overleden, maar toch in dien korten tijd moest ik hier meer ondervinden dan in mijn geheele aardsche leven. Toen ik aankwam begreep ik niets van mijn toestand hier. Ik was toch gestorven, en hoe weinig was er bij mij veranderd, naar het mij eerst voorkwam. Alleen, het scheen mij dat men mij niet wilde of kon verstaan. Hoe dat kwam, begreep ik in geenen deele, en wat ik ooit gedacht mocht hebben in mijn leven — dit zeker niet — want zie, daar stond ik als in levenden lijve en sprak; maar ik kon aan niemand begrijpelijk maken dat ik daar was. Ik weet niet of mijn dood lichaam toen al begraven was, maar ik zag het niet in het huis, waarin ik gekomen was na mijn heengaan — hoe begreep ik toen niet; er was geen enkele onder de levenden die ik kende of ooit gezien had. Ik dacht dat ik gek geworden was of in een huis gebracht waar enkel gekken woonden. Toen ik er aan dacht heen te gaan, wist ik niet h o e ik dat huis zou kunnen verlaten, en niemand was daar die mij helpen wilde, naar ik meende, en ik bleef daar, hoelang weet ik niet, want het was nooit dag of nacht voor mij; steeds bleef het schemering. Ik vond dat vreemd, maar schreef het toe aan mijne ziekte Het scheen of alles op aarde niet meer voor mij bestemd was. Geen eten, geen drinken, geen slaap — geen mensch die mij toespreekt. Wat

moet dat toch beteekenen dat niemand mij zien of toespreken wil? Ik werd eindelijk boos en dacht: ik zal wel maken dat ze notitie van mij nemen en ram een stok op en trachtte te slaan; maar ofschoon ik een stok in mijne hand had, van waar weet ik niet, sloeg ik toch te vergeefs. Men nam er geen notitie van en ik werd razend boos; ik rende door het huis en wilde iemand grijpen — vergeefs. Er was niemand die acht op mij gaf of mij wilde bijstaan. Ik riep en tierde — vergeefs. Ten laatste wilde ik uit dat huis, dat, naar ik dacht, vervloekt was en ik besloot, het kostte wat het wilde, uit dat gekkenhuis te ontvluchten. Ik greep naar een geweer, en ik had een geweer — van waar is mij nog steeds een raadsel — en ik schoot, maar niemand hoorde het behalve ik. Nu nam ik een aanloop om uit het venster te springen — en ik sprong uit de derde verdieping; maar ik bleef staan in de lucht en dacht: Wat is dat nu? Ben ik gek of ziek? Doch toen ik naar den grond wilde gaan, daalde ik — en daar was ik alleen op de straat. Maar ook daar waren geen menschen, die mij met hunne aandacht vereerden, en ik liep als een razende door de stad.

Ik wenschte naar mijn huis en ik wilde naar binnen, en o wonder! daar was ik bij huis en vloog door de ramen naar binnen. De ruiten rinkelden; ik hoorde het, maar niemand anders lette er op. Ik was dan in huis, maar allen keken naar alles, behalve naar mij. Wel waren er personen in huis, die aan mij dachten en het verbaasde mij hoe ik dat weten kon; ik bespeurde ook dat er waren die om mij treurden en eindelijk hoorde ik menschen tot mijne verwanten zeggen, dat zij hen condoleerden met mijn dood! En ik stond daar levend bij hen! Het werd

mij maar niet duidelijk. Was ik dan dood en levend te gelijk? Was ik gek — of waren al die menschen gek.

Ik bleef maar steeds in half donker. Eindelijk, eindelijk, hoe lang na mijn vertrek van de aarde, of liever uit mijn lichaam, weet ik niet, kwam er over mij een verlangen — naar iets hoogers — en herinneringen aan oude, betere dagen van mijn jeugd — en de wensch ontwaakte om zedelijk iets meer te worden dan ik geweest was. Nu hoorde ik een stem zeggen: mijn arme vriend, kom bij ons en laat uw ongeloof varen en tracht tot God te bidden. Toen kreeg ik een lichtstraal te zien en ik zag een mensch in witte kleederen staan en ik leerde toen mijn eerste lotgenoot kennen, die mij leerde dat ik was heengegaan uit het aardsche.

En nu kom ik hier en dank God, dat ik meer licht krijgen zal. Ik was gister met mijne zuster, die in uw midden is, bij een voordracht en daar werd mij veel helder, want hij, die mij geroepen had en ook hier bracht, kon tot mij slechts zelden spreken, want alleen, wanneer ik meer helder dacht en verlangde naar hooger licht, was hij hoorbaar voor mij. Hij zegt dat dit een geestelijke wet is, en op die voordracht werd mij dat helder.

Maar genoeg; het Medium wordt vermoeid.

Uw broeder
***

Ik vond deze, in een ernstigen vriendenkring ontvangen communicatie zoo leerzaam in haar eenvoud en oprechtheid, dat ik die hier opneem, al is het een uit duizenden dergelijke, want de toestand van dien jongen man is helaas zeer algemeen. Loszinnige, goedhartige jongelieden, verzot op vermaken en zingenot, stormen het

jonge leven door tot de dood hen achterhaalt, eer zij er ernstig over gedacht hebben dat het sterke lichaam plotseling ineenzinken kan of te vermoeden wat er dan volgt.

De algemeene onwetendheid onder de menschen omtrent hun eigen wezen is jammerlijk. Zij weten niet dat zij g e e s t e n zijn en dat niet het lichaam hun ik is, maar het huis waarin de persoonlijkheid is opgegroeid. Deze elementaire kennis moest toch aan elk mensch medegedeeld worden dat er is: een stoffelijk lichaam en een geestelijk lichaam, zooals Paulus het noemt — dat wij met het afleggen van het vleeschelijk omhulsel tot een andere orde van zaken overgaan — onzichtbaar, onhoorbaar voor de menschen worden en vrij van de gewone menschelijke behoeften aan spijs en drank en slaap.

Wie daarvan nooit iets gehoord heeft, begrijpt in het eerst niets van zijn nieuwen toestand — nu de aardsche dingen nog zichtbaar voor hem zijn en hij niet meer voor zijn betrekkingen, die hij ten onrechte moet verdenken van hem niet te willen zien of antwoorden. Welk een verwarring, eer de nieuweling daar de oplossing van vindt — en dat kan bij sommige stationaire zielen jaren lang duren.

Welk een kwelling en angst eer men zich bewust en gemeenzaam wordt met zoovele vreemde dingen. Zulke geesten begrijpen ook niet de nieuwe wetten van beweging; zij weten niet hoe zij door de muren en vensters van gesloten ruimte heen moeten komen; evenmin vatten zij het eigenaardig vermogen van de wilskracht die ze nu aanwenden moeten. Allerminst vermoeden zij de scheppende macht der fantasie of der imaginatie, die in de geestensferen wet is en die vorm geeft aan elke gedachte.

Groot is dan ook het verschil bij het ontwaken uit den strijd des doods, zelfs bij lieden die onder dezelfde omstandigheden sterven, bijv. door een plotseling omkomen. Onlangs kwam een man onder den trein door het oversteken van de spoorbaan om naar een weiland te gaan. Een paar weken later manifesteerde hij zich door een schrijvend medium, doch nu hij tot de menschen spreken zou, overweldigde hem zoodanig het schrikbeeld van den trein, dat hij, om zoo te zeggen, nog eens dat schrikkelijk moment doorleefde en die gedachten indrukte op de hersenen van het medium, die niet anders schrijven kon dan wat zijn geheele ziel nog doorschokte: »O God, daar komt de trein! — Te laat — help, help! — ik sterf — o, wat pijn! — o God, mijne vrouw — o God, mijne kinderen! — help, help! — Ik sterf — Waar ben ik? — Wat is het donker om mij heen! — Waar ben ik? — Help, help! Ik sterf — ik sterf — Daar is de trein! Stop! Stop! Stop! — Ach God! ik sterf, ik sterf! . . .”

»Weet ge dan niet dat dat lijden nu voorbij is en dat gij gestorven zijt?” vraagt men hem.

»Ja, ik weet het, dat ik ben weggegaan — maar ik heb zoo geleden, dat het mij telkens nog is alsof de trein daar weer aankomt . . . Ach, al die arme kinderen — mijne vrouw — Wie zal helpen?”

»Hoe is uw naam?”

»Van der V... — Ben ik hier onder menschen?”

(Men spreekt hem bemoedigend toe.)

»Ik ben zoo bang — zoo diep ongelukkig — en reeds lang sprak ik tot mijne vrouw en kinderen — maar niemand geeft mij antwoord — zij zeggen dat ik dood ben . . . .”

»O, die angst toen de trein aankwam. Nu is het mij

alsof het reeds jaren geleden is — en toch, het kan nog niet zoo lang zijn."

(Waar woont uwe vrouw?)

»Hier in de stad — doch ga er niet heen — zij is in een toestand, die oogenblikkelijk bezoek niet toelaat."

(Hoe kwaamt ge op de rails?)

»Ik ben naar het weiland gegaan; het staat mij nog duidelijk voor — toen kwam de trein. Ik riep om hulp — maar het was te laat. Nu ben ik zoo ongelukkig en vooral daar niemand mij toespreekt. Alle kinderen zijn nog zoo klein — en mijne vrouw hulpeloos . . ."

Men heeft onderzoek gedaan en het bleek, dat de vrouw hoog zwanger zijnde, niet ingelicht kon worden, maar met haar troepje van acht jonge kinderen stoffelijke hulp noodig had.

Moge onze mededeeling een spoorslag zijn om dat zoo zwaar getroffen gezin te steunen. Gaarne wil de redactie zich met de bezorging van liefdegaven belasten. Terwijl ik dit nederschrijf, tracht de ongelukkige zich opnieuw kenbaar te maken door duidelijke tikken rondom mij heen door de geheele kamer en door een kennelijke voelbare aandoening van zijne nabijheid met drang om voor hem te bidden.

Vergelijk nu de manifestatie van den Heer O, die onder de stoomtram geraakte en plotseling stierf, maar oogenblikkelijk zich helder bewust werd van zijn toestand, omdat hij wist van het onverderfelijk leven des geestes na het verbreken des lichaams.

Mogen wij waarschuwen tegen het onbedacht séances organiseeren met onkundigen en tegen de drift om iedereen als medium te willen ontwikkelen, of hij er goed voor zijn zal of niet — de betere kennis van het mysterie

des doods kan niet genoeg verspreid worden, opdat de sterveling, die geroepen wordt om het tijdelijke met het eeuwige te verwisselen, getroost en moedig zich overgeve aan den Vader der geesten en zijn geest in zijne handen bevelen als zijne ure, wie weet hoe spoedig en onverwacht zal slaan. Dl. XX.

VOORDRACHT

Gehouden Zondag 30 October 1898.

HET KLEINE IS DE GRONDSLAG VAN HET GROOTE.

Ik heb reden te veronderstellen dat niet al mijne hoorders even gemakkelijk dat zware brood zullen hebben kunnen verteren, dat ik hen in mijne rede over Gods grootheid in het Universum heb aangeboden. Ja, ik gis zelfs dat niet elk door het visionair onderwijs van broeder Davis, (zie vorige Jaarg. bladz. 349) terstond tot een helder inzicht is gekomen van de Godsregeering om nu voortaan ook in den vollen dag te wandelen zooals hij. Ik vrees zelfs dat er zijn zullen, die deze zon der waarheid nog door dikke nevelen van vooroordeel en oude gewoonte van voorstelling zullen aanzien, totdat hun oog aan dat felle licht gewoon is geworden.

Sommigen zullen vreezen op een pad van naturalistische wereldbeschouwing te geraken en het zal enkelen beklemd om het hart zijn geworden, als zij voor het eerst zich duidelijk de matelooze grootheid van het universum voor oogen gesteld zagen, die ons de aarde als

een zeer nietig bolletje moet leeren beschouwen, al is ze dan ook 25000 mijlen groot.

Ik herinner mij dat op den weg mijner sterrekundige studiën aan de hand van von Humboldt, Ule, Kaizer, Flamarion, Zöllner en anderen, het mij soms ook wel eens geweest is als ontzonk mij alle steun, alle beschutting, hulp en toevlucht en voelde ik mij als een stofje in de oneindige wereldruimte verloren, rondgevoerd in den cirkelloop der stofwisseling en beweging, tot plotseling het denkbeeld in mij ontwaakte: Wie draagt al die zonnen en sterren? Wie gaf aan elk juiste maat, gewicht, verloopstijden en ontwikkeling, zoodat ze alle levensvormen voortbrachten? Is aan deze kleine aarde minder zorg besteed dan aan de schitterende Sirius? Bevat ze niet alles wat tot hare vorming noodig was? Is zij ook niet gekroond met redelijke schepselen, die met verstand, wilskracht en zelfstandige vermogens begiftigd, Gods medewerkers mogen zijn om die aarde te verfraaien en te onderwerpen en cijnsbaar te maken? Wel verre dat deze kleine, nog zeer onontwikkelde planeet, onopgemerkt en vergeten haar wentelingen volbrengt, staat zij innig in verband met andere wereldbollen en is lid van een samenwerkende familie, deel van een zonnestelsel, en alle leden van dat gezin oefenen een nauwkeurig berekende wisselwerking op elkander uit.

Uitvloeiingen stroomen heen en weder, af en aan, en de eene ster kan niet zonder de andere zich ontwikkelen.

Evenzoo is het met het ras der bewoners: ook voor hen stroomen krachten aan van planeet tot planeet, van zon en maan.

Tegenover de openbaring van de oneindige grootheid en de onmeetlijkheid der hemelen werd aan den ziener

ook gegund het ondenkbaar kleine te aanschouwen, de deeltjes, waaruit alles is samengesteld, want het geheel bestaat uit alle deelen, en was er niet voor al die atomen gezorgd dan was het geheel niet aanwezig. Die kleinste partikeltjes zijn dus niet onbelangrijk en vereischten de almacht en wijsheid van den eeuwigen Vader.

Davis, de onwetende jongeling was nog slechts negentien jaren oud toen hij een Engel van Godswege bij zich zag staan, die op zijne bede hem onderwees door het ontzaggelijke visioen en krachten in hem ontbond, die hij niet wist dat in de menschelijke natuur verborgen lagen. Hij had mogen staan op hemelsche hoogte, omdat hij dat als aanstaand leeraar zijner broeders noodig had. Hij moest grooter, heerlijker denkbeelden over de godheid krijgen en uit zijne bekrompenheid opgeheven worden, en hij ontdekte nu dat God het lichtend middenpunt is van het heelal, de wereldzon om zoo te zeggen, die bestraalt alle wereldbollen en al hare bewoners — alle Godskinderen Maar wij menschen willen persoonlijk met dien Vader in betrekking treden, omdat wij voelen dat wij de Zijnen zijn — dat er iets van zijn geest in ons is. Dat is ons ook gegund, want evenals onze zon het kleinste grassprietje verkwikt en ontwikkelt en kleur en glans geeft, zoo koestert ons nietige stervelingen ook deze genadezon — elk onzer naardat wij het behoeven, want Hij is niet ver van een iegelijk onzer. Dat denkbeeld moeten wij vasthouden; wij hebben het noodig om in den strijd des levens staande te blijven. Zooals Davis het leven zag werken in dier en plant, in bloem en blad als een lichtstroom, zoo doorstroomt Gods kracht, zijn levensadem ook ons, en wij hebben dat bewustzijn in leven en sterven zoo noodig, want wij zijn zoo

zwak en hulpbehoevend, dat het zalig is te weten hoe ook de eeuwige liefdestralen trekken en dragen en voortleiden, welke wij veilig kunnen volgen, want ons lot is even gewis en nauwkeurig afgebakend als de baan van elke star.

Toch heerscht in de onbezielde natuur nog een andere wet en regeling als in de bezielde levensfeer, waar geest domineert over stof. De mensch staat door zijne dubbele natuur op de grens van de stoffelijke en geestelijke werelden, die zich in hem ontmoeten en hem doordringen en er is in den mensch een hoogere wet van vrijheid en macht naar zijne mate. De natuur is gebonden aan in haar werkende wetten, die onveranderlijk zijn, maar toch geneutraliseerd kunnen worden door een hoogere wet.

De zwaartekracht bindt alles aan de aarde en toch zien wij voorwerpen vrij opstijgen door een machtiger inwerking, die de zwaartekracht tijdelijk opheft of overwint.

In den mensch is een hoogere wet, waarvan de drijfkracht z ij n w i l is, die hem vrij, zelfstandig en verantwoordelijk maakt voor zijne daden.

De bewering van Davis dat er geen WILLEKEURIG ingrijpen van God plaats heeft in den toestand van volken en personen, moet men goed begrijpen. Hij ontkent daarmede Gods l e i d i n g niet. Vele verschijnselen zijn oudtijds toegeschreven aan b o v e n n a t u u r l ij k e n invloed en als wonderen beschouwd, die in waarheid de gevolgen van natuuroorzaken waren. Zijn eigen leven levert bovenal het bewijs voor een kennelijke leiding en voorzienige beschikking in zijn lotgevallen, zooals wel elk nadenkend mensch ook in het zijne zal bespeuren.

In het leven van Davis zijn van kindsbeen aan Gods

leidingen handtastelijk. Hoe dikwijls heeft hij bewijzen ontvangen dat hij niet alleen dwaalde en dat Engelenhulp over hem waakte? Alle ontmoetingen van den jongen zwerver waren providentieel en brachten hem een stap nader tot zijn bestemming. Toen hij onderwijs noodig had, trok zijn vader naar een plaatsje, waar hij leerde lezen en schrijven; toen hij onder een andere leiding moest komen, vond hij een juist voor hem passenden baas en beschermer. Stap voor stap krijgt hij juist wat hij 't meest behoefde. Toen zijn constitutie rijp was voor het magnetisme, vindt hij een goed magnetiseur. Toen diens invloed niet meer voor zijne behoefte geschikt was, wordt hij er onvatbaar voor. Op een boot ontmoet hij een geneesheer, die juist de man is om hem verder en in andere richting te ontwikkelen. Zoodra het doel bereikt is, treedt een andere toestand in en krijgt hij de vatbaarheid voor hooger inspiraties.

L e i d i n g bleef zijn deel van jaar tot jaar.

Wij gaan allen aldus geleid door de wereld, maar weinigen vermoeden of beseffen het, en toch is het ons van ouds af geleerd dat de mensch m e t G o d k a n w a n d e l e n, zooals de oudste oorkonde het eigenaardig noemt.

De Bijbel is vol van die gemeenschap tusschen de twee werelden, en wat voor eeuwen was, is nog zoo. De wonderen van den Bijbel zijn dezelfde, als de wonderen van den dag — maar de wereld is er blind voor.

De krachten die het groot heelal beheerschen werken om ons en in ons. De krachten die in het Oude Testament werkten, werken in het Nieuwe Testament zooveel eeuwen later en zij werken nog heden ten dage in ons midden. Laat niemand dus versagen of vreezen alleen te

dolen. Dat wij niet meer van de onzienlijke wereld ervaren is geheel onze eigen schuld — dat wij ons niet stemmen in harmonie met het hoogere, reine leven. Doch er gebeurt genoeg in alle landen om te bewijzen dat veel wat een kortzichtige kritiek reeds opzij had gezet als van geen waarde, teruggenomen en zeer gewaardeerd moet worden. De openbaringen van het Spiritualisme maken ons vrij van de banden eener al te letterlijke opvatting van de oude oorkonde en tradities, en de sterkgekleurde beeldspraak der ouden heeft veel bijgedragen, om allerlei fantastische voorstellingen te stijven, die ons in den weg staan om eenvoudige waarheid te verstaan. Wat duistere denkbeelden spoken nog rond, gebaseerd op onbegrepen, verkeerd vertaalde Bijbelplaatsen.

Een nieuwe bedeeling is aangebroken, een star is opgegaan, die licht bracht. Wij kunnen wederom zeggen: God heeft zijn volk bezocht; liefelijk, heerlijk licht straalt nu over de graven onzer dierbaren en over het onze, ook over het lot van hen die ons voorgingen.

Heeft de wetenschap ons op duizelingwekkende wijze de ontzettende grootheid van het universum ontsluierd, de nieuwe openbaring stilt ons hart, sterkt ons geloof, bevestigt onze hoop en geeft ons rust en vrede door de verhoogde bewustheid, dat die verheven Oppermajesteit, onze trouwe Vader, onze barmhartige, vergevende Vader is, die persoonlijk voor elk onzer waakt en niet ophoudt ons door liefdekoorden tot zich te trekken.

Wij weten nu dat zij leven en niet voor altijd van ons zijn gescheiden, dat wij hen wederzien en te zamen vereenigd voortleven zullen in volmaakter staat; wij weten nu dat er genade en ontferming is voor alle zondaren, dat niemand verloren zal zijn voor eeuwig en

dat, zoo hij de gevolgen moet dragen van het kwaad in het vleesch bedreven, dit de bedoeling heeft om hem op te voeden, te verbeteren en op te heffen. God heeft geen extra plaats voor straf geschapen voor de boosdoeners; zij brengen hun straf, hun hel wel mede; zij hebben die zelf bereid. Hoewel er een onafwijsbaar verband is tusschen oorzaak en uitwerksel, hoewel een elk moet maaien wat hij zaaide, zoo is er ook een eindeloos ontfermen bij den Vader, en zoodra een zondaar zich opheft en zijn aangezicht zoekt, laat Hij zich ook vinden; zoodra de schulderkenning op de lippen beeft, treedt een Engel toe om de boetvaardige te troosten en den weg des heils te wijzen. Er is veel dat onherstelbaar is — gedane dingen hebben geen keer — maar er is ook geen jammer, die niet kan worden afgebeden, want, wat bij den mensch onmogelijk is, dat is mogelijk bij God.

Zoo zijn er menschenlevens, waarin de gevolgen der zonden ontzettend duidelijk aan den dag komen — maar daar komt berouw en diep leedwezen in de ziel, en ziedaar ongedachte verzachting, tegemoetkoming, genadige hulp! De hand van den Heiland haalt een streep door de zwarte rekening, die in eeuwigheid niet voldaan kon worden, als wij het zelf moesten betalen; maar ons geschiedt genade en geen recht.

Wij moeten niet vervallen tot de wanhoopsphilosophie van het noodlot of van de predestinatie der Calvinisten of van het moderne determinisme, een ijzeren keten, waaraan niets te verwrikken is. Neen, er is vrijheid bij God. Hij is niet vastgezet in zijn eigene werken. Er bestaat altijd een weg, een middel voor God om ons te helpen, al weten wij dien niet. Zijn arm is niet verkort, al reikt de onze niet ver genoeg.

Dit alles, deze vredeboodschap roepen Gods boden op nieuw over de aarde uit in duizend geestgetuigenissen; wij zijn niet onder de myriaden schepselen verloren.

Onze hulp is van den Heer, en Hij is niet ver af — Wij behoeven niet op te varen tot de hoogte, noch neer te dalen tot de diepte, nabij ons is de Heer en Hij kent al onze kleine nooden en kleine wenschen zoo goed als de grootste en verblijdt onze zielen zoo vaak wij telkens zijne leiding en beschikking opmerken, als zagen wij zijne Engelen aan het werk.

Wat kon deze aarde niet zijn als de mensch de stemme Gods in de natuur en uit den hooge wilde opmerken en volgen. Zij zouden leven zooals het Gods kinderen betaamt, voor een eeuwige heerlijkheid bestemd en zich reeds hier vlijtig oefenen om eens uit deze voorbereidingsklasse te mogen overgaan in een volgende kweekschool. Er zijn ten alle tijde groepen van mannen en vrouwen geweest, die trachtten te leven zooals de mensch leven moest. Zoo vindt men in Amerika dorpen zonder herbergen, zonder speelhuizen. Er wordt matig en eerbaar geleefd, niet gevloekt of gezworen. De bloei, het geluk der gezinnen was onbeschrijfelijk groot. Elk werkte voor zijn eerlijk brood, bebouwde zijn hof, verzorgde zijn vee, volbracht zijn ambacht of ambt in zalige rust en vrede. O, waarom kan dat niet overal zijn? dan was de aarde een voorhof des hemels. Wel zijn er denkbeelden in de lucht, stroomingen van goede gezindheden, streving van edele intuïties, die veel schoons en goeds belooven voor de toekomst. O, de mensch heeft het in zijn macht om het kwaad te vernietigen door samenwerking in het goede. Men voelt het alom meer en meer: eendracht geeft macht, nog ongekende macht! als men maar

bleef gelooven aan de mogelijkheid van de overwinning van het goede op het booze, want als men daaraan niet gelooft, is de kracht half verlamd door twijfel. Als het Godsbewustzijn in den mensch meer en meer zal opwaken en hij zichzelf hervindt als kind van God — dan zal hij zich aangorden om die groote overwinning te bevechten.

De mensch moet willen, ernstig willen den draak der zonden onder den voet vertreden, strijden tegen alle laagheid, onreinheid, ongerechtigheid en niet zoo lijdelijk toezien en wachten of een ander het niet aanpakt.

Wij die de hoogere hulp kennen, wij moeten de lauwen wakker schudden en aansporen; wij moeten vertrouwen op de tienduizend helpende handen uit de hemelen, die ons schragen als wij iets goeds willen voltooien, want zonder de hulp van boven zullen wij te zwak en te klein zijn en ras verflauwen en vreezen. De banden der gemeenschap met de onzienlijke wereld moeten vermenigvuldigd en versterkt worden — door de aankweeking van ons gemoedsleven, door onzen nauwen omgang met God en Zijne Engelen, in het gebed vooral.

Onze huizen, onze deuren, onze harten onze gezellige kringen zijn te gesloten voor geestelijke invloeden. De helpende, dienende geestenschaar kan ons niet naderen, niet steunen — onze geheele omgeving is te wereldsch, te aardsch, te zondig, te wuft. Er is geen ernst genoeg in het leven, geen wijding in het gezin. Vandaar die zedelijke zwakheid en verdooving, die blindheid en doofheid voor al wat hooger is dan het plat alledaagsche en grof stoffelijke.

Wij hebben gewezen op Gods grootheid in het mateloos heelal geopenbaard en wij hebben tevens ontdekt,

zijn zorg en liefde in het kleinste diertje, in het kleinste stofje. Uit het eindeloos kleine formeerde Hij het mateloos groote — uit de kleine steenen wordt het groote paleis gebouwd — zijn zij niet met zorg bewerkt, zij zullen niet kunnen dienen. Zoo is ons kunstig lichaam opgebouwd uit kleine cellen; indien deze niet allen even zorgvuldig geschapen waren, hoe zouden zij het geheel samenstellen? Zoo ook is de mensch een korreltje van den grooten berg; maar die hemelhooge berg kon er niet zijn zonder die korreltjes.

Laat ons dan elk op ons plekje pal staan en gelukkig ons voelen een deel van het groot geheel te zijn, een deeltje dat niet veronachtzaamd of vergeten was, maar bestemd voor een eigen plekje, waar het noodig en nuttig was, waar onze Schepper ons heeft geplaatst om aan zijn grooten heerlijken tempel te mogen medewerken en te gevoelen dat Hij alle dingen draagt en doordringt met zijn eeuwige liefde, Hij, die de heiren der sterren en de tranen der armen geteld heeft en alles leiden zal tot het heerlijke einddoel, zijner grootheid waardig! —

IS HYPNOSE ZONDER GEVAAR?

Er wordt tegenwoordig zooveel gehoord en gelezen over de nog niet genoeg bekende krachten, de nieuwsgierigheid en de fantasie worden zoo geprikkeld, dat er bij ongeleerde lieden een dorst naar allerlei vreemde experimenten ontstaat, die toch alleen voor wetenschappelijk gevormde hoofden van beteekenis zijn. Men grijpt en tast naar het onbekende en geheimzinnige en gelooft te licht dat mysteriën zich zullen ontsluiten onder de hand van een of ander liefhebber, die als ingewijd in verborgen kennis, ook anderen daar deelgenoot van zal maken. Ik herinner mij nog de eerste geruchten over de wonderen der biologie, waarmede gehandeld werd als met een onschuldig gezelschapsspelletje, totdat het misbruik dier gevaarlijke kracht de aandacht der regeering trok en het biologeeren strafbaar werd gesteld en verboden.

Maar hetzelfde kunststukje is wedergekeerd met een wetenschappelijken mantel om en is, na het optreden van Donato, zie Deel X, blz. 7, 170 en 364, tot de geleerden van de Salpétrière doorgedrongen om door de proeven van prof. Charcot wereldvermaard te worden. De geneeskunde heeft zich sedert er mede gemengd en de dokters passen het hypnotisme met verrassende uitkomsten toe op lijders, die niet te helpen zijn met de gewone medicamenten — maar wordt die kracht, bij gezonden, alleen maar als een machtsbetoon gebruikt, dan ontstaat een groot gevaar voor het sujet dat zich overgeeft aan vreemde toestan-

den. Ik acht het niet ongepast daaromtrent eenige ernstige opmerkingen te maken. Vele bewijzen zou ik uit eigen waarneming kunnen bijbrengen — maar ik wil liever wijzen op het getuigenis van andere en wel van beroemde autoriteiten. Het is niet meer of minder dan dokter Braid, de uitvinder zelf, die een ernstige waarschuwing heeft gericht aan hen die in verzoeking komen om van het hypnotisme eene aardigheid te maken. Hij verzekert plechtig dat hij het gebruik van deze methode met de sterkste woorden steeds heeft afgekeurd voor lieden, die in de geneeskunde niet zeer bedreven zijn.

Dr. Paul Richet verdedigde wel het recht der doctoren om het hypnotisme toe te passen, waar het noodig werd geacht, maar acht het toch boven allen twijfel verheven dat herhaalde experimenten bij jonge en gezonde menschen, een verborgen aanleg tot zenuwlijden tot ontwikkeling kunnen brengen, zoodat de psychische abnormaliteit, de tijdelijke storingen van vrijen wil en oordeelskracht die aan het hypnotisme eigen is, bestendigd kan worden, zelfs blijvenden waanzin ten gevolge zou kunnen hebben. Dr. Grasset, beroemd medicus te Montpellier, schrijver van een verdienstelijk werk over het zenuwleven, verklaart: dat een gezond mensch met aanleg voor den hypnotischen slaap, na eenige malen voor den hypnotischen slaap bewerkt te zijn, eerst hoogst zenuwachtig, daarna hysterisch en eindelijk idioot kan worden.

Een ander geneesheer zeide: het is volstrekt geen onschuldig vermaak zich aan proeven van hypnotisme te onderwerpen. Het gevolg kan zijn dat het verstand en de wilskracht voor korter of langer tijd merkbaar worden verzwakt. Door de onbedreven operateurs komen her-

haaldelijk gevallen voor, waarin het lichaam langen tijd een prooi wordt van hevige schokken en stuiptrekkingen. De moeilijkheid om het sujet weer in normalen staat terug te brengen, behoorde iedereen, die niet grondig het dierlijk magnetisme beoefend heeft, af te schrikken om deze gevaarlijke proeven te wagen uit nieuwsgierigheid, vermaak of winstbejag.

In het belang der volksgezondheid zijn in Oostenrijk, Italië en Zwitserland de hypnotische proefnemingen verboden. Gaarne zou ik een uittreksel laten volgen uit de aanteekeningen van de hoofdcommissie voor volksgezondheid, die te Rome is vergaderd geweest, waarin allerlei ellendige voorvallen zijn genoteerd, die de gevolgen zijn geweest van hypnotisme. Ik verwijs belangstellenden naar een klein werkje van prof. R T. Finlay, Hoogleeraar aan de Universiteit te Dublin, »Het hypnotisme — hoe het zich voordoet — hoe het verklaard moet worden en welke gevaren er aan verbonden zijn.

Jonge lieden, die in hun onwetendheid zich gaarne hadden aangeboden om proeven met zich te laten nemen, hebben vaak hunne nieuwsgierigheid duur betaald en ontwaarden daarna een doffe lusteloosheid, gemis aan veerkracht en wil, hadden alle energie verloren en zij waren voor alle inspanning en volharding onbekwaam.

Maar ook de operateur kan er groote schade door lijden, daar hij al te eenzijdig het centrum zijner hersenen inspant en overspant en voor hem kan daarop een plotselinge reactie volgen, die hem ten eene male ongeschikt maakt om het beheer over zijne geestelijke vermogens te houden en die te regelen. Menigeen krijgt dan ook hoofdpijn door sterk te hypnotiseeren. Mij is een geval bekend van eene arme vrouw, die voor een

rhumatische verstijving van haar arm naar een gasthuis ging, waar een jong geneesheer verlangde proeven te nemen met suggestie, en daar deze vrouw hem zeer sensitief scheen, hypnotiseerde hij haar en suggereerde haar dat zij genezen was en haar arm geen pijn meer deed en niet meer machteloos was. Zij kon dien nu ook uitstrekken en gebruiken — maar onder de pogingen die zij aanwendde, viel zij voor zijne voeten neer in geweldige stuiptrekkingen, die door niets te overwinnen waren. Na een kwartier hielden de schokken op — maar weder na een kwartier keerde de aanval terug en wel zoo dat het arme mensch niet staande of zittende kon blijven.

Het ongelukkige schepsel was radeloos en werd nu in een rondom gematelasseerde krib nedergelegd ten prooi aan hare ellende. Dat duurde zoo 24 uren voort tot eene der verpleegsters die eenige kennis van magnetische behandeling had, haar de handen op hoofd en hartskuil legde, waardoor zij allengs tot rust kwam. Nu streek zij haar van het hoofd tot de voeten à grand courant zacht af tot er een geheele ontspanning kwam en een verkwikkende slaap de harmonie herstelde, die zoo jammerlijk verbroken was door een onberedeneerd spel van maar eens probeeren. Des anderen daags kon de vrouw naar huis gaan met een gevoel alsof ze aan de pijnbank ontvlucht was.

Wanneer nu zelfs geneeskundigen zulke flaters begaan kunnen en storingen te weeg brengen met hypnose, die ze niet herstellen kunnen, wat zal er dan worden van de slachtoffers die in handen vallen van proefnemers, die geen ander doel hebben dan opzien te baren en onkundigen deze wonderen te doen aangapen. Het is eene ontwijding van de verheven krachten, die in den mensch

sluimeren en met wijsheid en voorzichtigheid gebruikt, groot nut kunnen stichten, maar die in de hand van beginsellooze avonturiers niet alleen psychische, maar vooral moreele gevaren opleveren die onberekenbaar zijn.

Elk magnetiseur van eenige bekwaamheid kent en gebruikte van oudsher waar het noodig was hypnose en suggestie, maar zonder die dwaze toestelletjes om de oogen te verdraaien of zich blind te staren op een blinkend of draaiend voorwerpje.

Dat alles is geheel onnoodig niet alleen, maar zelfs schadelijk, zooals alles wat schokkend is voor sensitieven fataal is en vermeden moet worden.

De wil, de intentie om dit of dat effect te verkrijgen bij een lijder is voldoende mits er rapport bestaat tusschen den operateur en zijn sujet.

Eene dame moest zich een tand laten trekken en zag er nog al tegen op, daar er door den dentist eerst moest onderzocht worden of er nog meer wortels moesten worden weggenomen.

Zij spreekt er over met een heer, die haar wel eens gemagnetiseerd had tot versterking en hij suggereert haar, dat zij er niet zal tegen opzien en dat zij hoegenaamd geen pijn zal voelen, als zij naar den dentist gaat. Inderdaad was de pijn geheel geweken en wel zoo, dat zij, bij den dentist komende, niet wist aan te wijzen welke tand haar zoo gekweld had. Den dentist begon nu te onderzoeken, klopte en drukte, maar er was nergens een pijnlijke plaats te vinden, zoodat de operatie werd uitgesteld. Wat was nu het geval geweest? de onervaren hypnotiseur had de suggestie niet zuiver bepaald : hij had moeten zeggen ; bij het trekken zult gij niets voelen Nu werkte de suggestie te vroeg en belem-

merde het onderzoek. Maar genoeg — ik voer het alleen aan om te bewijzen dat er geen leelijk grijnzende gezichten of geweldige inspanning toe noodig is om te influenseeren; hoe zacht deze suggestie ook was uitgesproken, bleek zij toch van grooten invloed te zijn geweest.

Behalve de physische gevaren zijn het vooral de moreele gevaren die bij hypnose zijn te duchten. Het is een onverantwoordelijke lichtzinnigheid om van onze eigen onafhankelijke persoonlijkheid afstand te doen — de contrôle van onze zelfstandige daden prijs te geven om een tijd lang het instrument van den wil of de luimen van een ander te worden.

De gehypnotiseerde is niet langer meester over zijn doen en laten en kan er toegebracht worden om anderen te benadeelen, in geldzaken, in eer en reputatie door de schandelijkste leugens te bevestigen. Dat is echter nog niet het ergste. Het sujet kan een indruk worden ingeprent dien het eerst later in wakenden toestand op geheel onberekenbare wijze tot uitvoering brengt.

Door proeven is bewezen dat iemand, wien tijdens de hypnose een uitvoerige beschuldiging van een vriend was voorgepraat, na het ontwaken zich bereid verklaarde de aantijgingen met een eed te bevestigen. De herinnering aan de bron, waaruit hij den laster had geput, was geheel verloren gegaan en met onwrikbare hardnekkigheid hield hij vol dat de aanklacht uit zijn persoonlijke ondervinding voortvloeide.

Het Dubliner Freemans Journal, berichtte onlangs dat eenige kinderen onder invloed van hypnotische suggestie hun ouders geld ontstalen om dat aan hun hypnotiseur te geven.

In Frankrijk is voor eenige jaren een proces gevoerd

tegen een avonturier, die zich bij eene familie had ingedrongen en een jong meisje gedwongen door zijn hypnotischen invloed het huis heimelijk te verlaten en den hypnotiseur overal na te volgen, tot zij eindelijk na dagen zwervens, zich bewust wordende van het onzedelijke van dezen drang, hulp inriep om haar tot de haren terug te voeren en haar van haren verleider te ontslaan. Even gemakkelijk als Donato de studenten te Gent en te Luik beval op een bepaald uur in de opera of bij een cofiseur of boekhandelaar te komen, kan dit ook met meisjes gebeuren en het is reeds gebeurd met een meisje dat in een hospitaal dienst deed en door een student gesuggereerd was op een eenzame plaats te komen. De deugniet bracht haar ten val en verliet haar. Toen zich na eenigen tijd de gevolgen begonnen te openbaren, raadpleegde het meisje een geneesheer en was geheel verontwaardigd over hetgeen deze constateerde. Zij was zich totaal onbewust van hetgeen met haar geschied was. Dit bracht den geneesheer op het denkbeeld van hypnose. Hij bracht haar onder zijn hypnotische macht en suggereerde haar om met hare herinnering terug te gaan tot voor eenige maanden, en nu kwam haar alles te binnen. Zij verhaalde hoe een jong mensch, dien ze in het hospitaal wel eens werkzaam gezien had, op den boulevard gezeten met een paar vrienden, haar had genoodigd iets te gebruiken en toen ze opstond haar vergezeld had, maar al pratende haar naar een eenzame plek had gevoerd waar hij haar in hypnotischen slaap had gebracht en daarna naar een hôtel had gevoerd zonder dat zij tot zich zelve kwam en haar vervolgens weder had teruggebracht naar de bank, waar zij hadden zitten praten en waar hij haar deed ontwaken toen hij reeds was weggegaan.

Onmiddellijk liet de dokter het jonge mensch opsporen en gaf de zaak in handen der justitie.

Zou het wenschelijk zijn, dat ook hier de justitie een wakend oog hield over de waaghalzen, die er maar op los hypnotiseeren, zonder hunne verantwoordelijkheid te beseffen en onwetende nieuwsgierigen die de hoop koesteren mirakelen te ervaren, tot slachtoffers kunnen maken van hunne vermetelheid?

ALS DE LIEVE ZON SCHIJNT!

Als de zon schijnt — dan komt er een blinkend vernis over de oude, roestige, stoffige wereld — een warme gloed dringt zelfs in de koude steenen huizen, zoowel als in de bosschen en glijdt lachend over de akkers en velden en heuvelen, die in een eentonige, doffe dommeling verzonken schenen, zonder relief of kleurschakeering en het is of ze eensklaps ontwaken.

Als de zon schijnt — schildert ze alles met fijne kleuren en etst de lijnen der vormen scherp en zuiver af, zoodat het éene vooruitspringt en het andere terugwijkt, alsof wij in den stereoscoop keken, en de dingen schijnen levend te worden en spreken tot ons met lichtspeling en schaduwen, die ons verrassen en opwekken om blijmoedig rond te zien en te genieten.

Als de zon schijnt — dan magnetiseert zij zachtkens al wat leeft. Dan reppen de kinderkens de kleine voetjes en huppelen in het rond, schateren en juichen, omdat ze voelen dat de zon alles mooier gemaakt heeft;

alles is ruimer, vrijer om ons, nu de nevelen zijn weggevaagd; de menschen zijn vriendelijker en zachter gestemd; ze lachen tegen elkander over het mooie weer, want alle storm en regen en mist is nu vergeten.

Als de zon schijnt — veegt het oude besje haar bril af en kijkt nieuwsgierig naar buiten en zij glimlacht over al die lustige wandelaars, die zoo'n haast schijnen te hebben om hunne beenen te oefenen en hunne longen te openen voor de frissche lucht, en al weigeren haar stramme leden haar den dienst, zij zit blijmoedig in haar leunstoeltje zich te koesteren en denkt aan de dagen harer jeugd, toen ze ook driftig voortspoedde als om naar den ouden dag te jagen, die vroeg genoeg gekomen is.

Als de zon schijnt beginnen de vogeltjes te kweelen en komen uit alle hoeken aangesneld met een air van drukke bezigheden en groote ondernemingen van nestjes bouwen en jongen opkweeken — en de vliegen en mugjes, de bijen en hommels — 't gonst alles van levensvreugd in den warmen lichtgloed.

Als de zon schijnt — voelen de bloempjes zich aangeraakt door hare stralen en wenden zich om en openen hare knopjes en kelkjes om ze met zonneschijn te vullen, en tot dank de zoele lucht met geuren te balsemen.

Elk grassprietje en kruidje wordt geliefkoosd en streeft vol moed naar omhoog en breidt zich uit om maar veel van het zonnegoud in te drinken, dat het leven doet ontwaken tot onder den grond.

Als de zon schijnt — fluit de daglooner bij zijn zwaren arbeid, alsof hem een vriendelijk woord uit den hooge werd toegefluisterd van licht op zijn pad — en hij eet met meer smaak zijn brood, nu hij alles in het rond ziet groeien en bloeien in de groote voorraadschuren van God.

Als de zon schijnt — kennen wij geen vrees; dan worden de dreigende grauwe wolken met de fraaiste kleuren getint, of met goud en zilver omzoomd en het blauw des hemels is dan zoo fijn en rein en teer, dat het lacht als bemoedigende engeloogen.

Als de zon schijnt — worden zelfs de stomme vischjes naar boven getrokken, want ook in de diepte hebben zij den zonnegroet gevoeld en spartelen nu aan de oppervlakte zich spelend badend in het gouden licht.

Als de zon schijnt — sleept de bleeke kranke zich naar het venster en wil uitkijken naar buiten, om een groet en een zegen te ontvangen van het lieve licht, die hemelsche medicijn voor ziel en lichaam beiden.

Als de zon schijnt — zijn de zorgen lichter en de ramp weegt minder zwaar, omdat de hoop weer oprijst als het morgenrood en de donkerheid vlucht voor het overwinnende licht, dat een pad ons toont, waar wij geen uitweg zagen, en op de duisterste plek valt soms nog een verrassende straal.

Als de zon schijnt — voelen wij Gods aangezicht vriendelijk over ons lichten en daalt een genadestraal op ons gebogen hoofd. Het leven stroomt warmer door onze aderen en ons hart begrijpt en voelt het opnieuw, dat in het licht is het leven der menschen en dat de liefde de zon is des levens.

EEN KOSTBARE UITGAVE VAN EEN EDEL WERK.

Onder de kostbaro uitgaven van prachtwerken staat het belangrijke kunstwerk van Tissot boven aan. Met randschrift en verklaring van den Heer James Tissot verscheen: »La vie de notre seigneur Jésus Christ d'apres les quatre Evangiles."

Het werk bestaat uit twee deelen, te zamen bevattende 568 bladzijden, opgeluisterd door 368 aquarellen van Tissot en 160 schetsen. Van de 368 aquarellen, ware meesstukken van de wereldberoemde drukkerij Lemercier, zijn 331 in den tekst gelascht en 37 buiten den tekst. De tekst in Elsevier karakter gezet, doet de drukkerij Alfred Mame alle eer aan. 20 Exemplaren, op Japansch papier gedrukt, zijn genummerd en kosten bij inteekening ieder 5000 franks. De exemplaren genommerd van 21—1000 kosten ieder 1500 franks.

Wij verwijzen onze lezers naar ons artikel over den merkwaardigen kunstenaar Tissot, Deel X, blz. 178, en XXI, blz. 182, Het Evangelie in teekeningen.

Mocht er spoedig een uitgave komen voor kleinere beursjes — immers zulk een werk moet niet enkel voor vorsten, maar ook voor het volk bereikbaar zijn, want, ofschoon de vorsten het ook wel noodig hebben den Meester eens levendig voor oogen gesteld te zien, Hij was een vriend der armen . . .

EENE KONINGIN SPIRITUALISTE.

Een van de belangrijkste teekenen des tijds voor ons Spiritualisten, die zoo lang gewoon zijn geweest als bedrogenen of bedriegers beschouwd of als gekken uitgelachen te worden — is de toenemende belangstelling, welke het Spiritualisme opwekt, en de waardeerende bewoordingen, waarmede het thans wordt besproken door de invloedrijkste Bladen in de Vereenigde Staten en het vaste land van Europa. Onlangs deelden wij reeds een belangrijk artikel over het onderwerp uit de New-York Herald mede en wij zijn thans in staat het te vervolgen door een ander, hetwelk in de New-York World is verschenen. Het betreft het Spiritualistisch geloof van Hare Majesteit Victoria, en bevat het volgende:

»Evenals de Heer Stead is Koningin Victoria volkomen overtuigd, dat het mogelijk is voor de bewoners van de onzichtbare wereld met ons in gemeenschap te treden. Deze ideeën van het hoofd van de Anglikaansche Kerk, welke niet zeer orthodox zijn, heeft zij bij verschillende gelegenheden geopenbaard.

Een boek, ten titel voerende: »De kleine pelgrim in het onzichtbare," geschreven door Mevrouw Oliphant, was de aanleiding voor de vriendschap van de Koningin met die populaire novellenschrijfster. Iedereen aan het hof weet dat het zijn geloof in de geestenwereld was, hetwelk den overleden Lord Tennyson de sympathie der Koningin had doen verwerven. In een van zijn brie-

ven aan de Koningin, onlangs uitgegeven, schreef hij:

»Wanneer de dooden, zooals ik er dikwijls den indruk van heb gekregen, meer levend zijn dan zij die op aarde leven en om deze planeet zweven, waarop zij vertoefd hebben, dan zijn zij nog bij ons, terwijl wij klagen dat wij ze niet langer in onze huizen hebben; en als dit zoo is, kunnen de echtgenoot, de zoon en de dochter, die Uwe Majesteit heeft verloren, nog altijd blijde zijn, wanneer het volk zijne Koningin toejuicht."

Bij eene andere gelegenheid schreef de Koningin aan den dichter, die haar geluk had gewenscht met den verjaardag van haar huwelijk:

»Het licht hetwelk de zon terugkaatst, als zij voor onze oogen is verdwenen, is vol duisternis, desniettegenstaande geeft het ons een gevoel van blijde dankbaarheid. Hij die mij bijna dertig jaren geleden verliet, is zeker nog bij mij en zegent mij."

Deze ideeën van de Koningin zijn een verschrikkelijke ketterij in de oogen van de strenge godgeleerden van de Anglikaansche Kerk en zij openbaren eenige phasen van het karakter der Koningin, welke anders niet te verklaren zijn.

De intimiteit welke bestond tusschen de Koningin en haar gunsteling, den deken van West-Minster, had zijn grond in beider geloof aan de tegenwoordigheid van geesten aan de zijde der levenden. Volgens de halve zuster der Koningin, de Prinses von Hohenlohe, was de Koningin overtuigd dat haar echtgenoot, de Prins-gemaal dien zij altijd zoo diep betreurde, over haar waakte en haar troostte in al hare verdrietelijkheden. Dikwijls heeft ze aan de Prinses von Hohenloh gezegd, dat de Prins haar op zijn sterfbed had beloofd, dat hij dit doen zou.

Gedurende haar lang weduwschap heeft zij nooit voor een oogenblik getwijfeld, of hij zijn belofte zou houden, daar hij bij zijn leven steeds alles vervulde wat hij beloofd had.

Er kan niet aan getwijfeld worden dat het ook dat geloof is in de tegenwoordigheid van geesten onder de levenden, dat Hare Majesteit altijd zulk een groote vereering voor de herinnering aan haar echtgenoot heeft geopenbaard en dat zij verlangde dat zijne kinderen en kleinkinderen, en de kinderen van deze laatsten, die nooit den Prins-gemaal kenden, met haar te zijn in al de diensten en ceremonies die zij wenschte dat onderhouden zouden worden, vreezende den Prins smart aan te doen als zij iets vergat, of iets naliet ter zijner gedachtenis.

Het is dan ook hierom dat zij een tweede huwelijk bijna als een misdaad beschouwt, vooral, wanneer het eerste gelukkig geweest is, want zij gelooft dat zij die het altaar ten tweede male naderen, groote smart doen aan den overleden echtgenoot of echtgenoote.

»Na den dood van haar lieve dochter Alice, Groot-Hertogin van Hessen, werd de Groot hertog verliefd op een Russische dame, Mevrouw Kalamine, een van de starren van het hof, met wie hij morganatisch huwde.

De Koningin werd, toen zij Darmstadt bezocht, bekend met dit huwelijk en niettegenstaande het late uur — 2 uur in de morgen — ontbood zij haar schoonzoon in hare tegenwoordigheid en dwong hem dat hij nooit zijne vrouw zou wederzien, of hij zou zichzelf en zijne kinderen berooven van den geldelijken steun, die zij altijd aan hem uitreikte en waarvan zij afhingen, want het regeerend huis van Hessen is het armste in Duitschland.

De Koningin wilde niet, dat de geest van hare dochter, die, zooals zij overtuigd was, door het paleis te Darmstadt wandelde, langer zou lijden door de tegenwoordigheid van een medeminnares, die haar plaats had ingenomen in de liefde van haar echtgenoot.

De Koningin dwong haar om onmiddellijk te vertrekken; en zij werd door de politie tot aan de grenzen gebracht.

Het huwelijk werd vernietigd, op grond van een verzuim in de formaliteit en de titel van gravin van Romerod werd aan de dame gegeven met een pensioen van 3000 pond per jaar.

De Hertog stierf zonder zijne vrouw teruggezien te hebben, daar de Koningin stappen gedaan had dat de Prinses Alice, zoo zij meende, niet opnieuw door de tegenwoordigheid van hare medeminnares bij den Groothertog zou gegriefd worden.

Aan het bovenvermelde kan nog toegevoegd worden dat het algemeen bekend is, dat de groote genegenheid. die Hare Majesteit had voor John Brown, haar begunstigden kamerdienaar, ontstond uit de omstandigheid, dat hij een uitstekend trance medium was, door wien de Prins gemaal, nadat hij heengegaan was, gewoonlijk met de Koningin gemeenschap hield — en dat wel bij elke belangrijke daad van haar openbaar en privaat leven, zij geleid is geworden door raad en aanwijzing van haar overleden echtgenoot. Hieraan schrijft Hare Majesteit de voorzichtigheid en schranderheid toe, welke hare regeering hebben gekenmerkt.

Overigens zijn de denkbeelden der Koningin van Engeland over een tweede huwelijk geheel persoonlijk

en ver van algemeene toepassing. Voorbeelden zijn bekend van echtgenooten, die haar eenzaam achtergebleven vriend aanmaanden eene andere levensgezellin te zoeken en menigmaal is gebleken, dat een eerste echtgenoot, hetzij man of vrouw, als beschermgeest voor den tweeden echtgenoot optrad in onzelfzuchtige liefde. Lager staat echter de echtgenoot die nog wil heerschen na den dood, en zoo er aanvankelijk nog een zeer menschelijke smart moge ontstaan bij het ontdekken van vergeten en verdrongen te zijn uit het hart, waarin men de eerste plaats placht in te nemen, dan worden zulke zielen weggevoerd van de aarde naar andere gewesten, waar zij dat leed spoedig te boven komen en een heerlijke taak hen wacht. Het huwelijk beteekent zoo weinig in de geestenwereld, als het niet van den echten stempel als zieleband geweest is en bloot eene burgerlijke overeenkomst of wel meest eene zinnelijke attractie. Alleen zielesympathie wordt niet verbroken door den dood, maar duurt eeuwig voort. — Wij vreezen dat de hardheid der Koningin niet door hoogstaande geesten zal zijn goedgekeurd, maar eene inspiratie van lager orde geweest is.

VOORDACHT.

Gehouden Zondag 5 Februari 1899.

DE GRONDSLAGEN VOOR HET GELOOF AAN ONSTERFELIJKHEID.

Ik houd mij vast overtuigd dat, wanneer ik mijne hoorders hoofd voor hoofd vraag of zij onder hunne betrekkingen en vrienden niet menigeen tellen die positief ontkent, dat er een leven na den dood is — het antwoord van allen zou zijn: ja, wij hebben velen van de zoodanigen om ons, van nabij en verder af.

Men zou dit ongeloof in mijne kindsche dagen als eene goddeloosheid beschouwd hebben, en de ongeloovigen of twijfelaars durfden er zelden rond voor uitkomen — maar tegenwoordig spreekt men over dit ongeloof vrij uit en meent er zelfs redelijke gronden voor te hebben. Men roemt er op als op een groote mate van progres en zulke geavanceerde lieden zien op de nog geloovigen medelijdend neder als op onnoozelen en onwetenden.

Zijn deze ongeloovigen altijd lichtzinnige en onzedelijke menschen? Verre van daar; er zijn er zelfs voorbeeldig in karakter en levenswandel, wel onderwezen en niet zelden zeer geleerd.

Wat is de oorzaak van dit zoo algemeen geworden verschijnsel onder de Christenen, die de banier der onsterfelijkheid nu reeds tweeduizend jaren ontplooid en hooggehouden hebben?

Die oorzaak schuilt hierin, dat de Christelijke kerk in

hare leerboeken geen voldoende gronden aanwijst om er het geloof op te bouwen en te handhaven, ja, het is met het oog op de zeer onvolkomene leer des eeuwigen levens te verwonderen, dat er nog zoovelen zijn die wel aan een onsterfelijk bestaan gelooven.

Wanneer wij nu de schare der geloovigen aandachtig gadeslaan, dan kunnen wij die splitsen in vier groepen — wij treffen dan aan:

1°. Het geloof der onwetenden, die niet eens vermoeden, dat men voor een vaste overtuiging in zoo ernstige zaak, redelijke, steekhoudende gronden moet gevonden hebben.

Zij gelooven aan een leven na den dood — door opvoeding en onderwijs, omdat ouders en grootouders dat geloofden en omdat de predikant of priester, dien zij volgen en vertrouwen — dat verkondigt en het uit den Bijbel bewijst. Zij hebben nooit getobt over tegenstrijdigheden in de leer der opstanding en hadden geen bezwaren tegen ongerijmde voorstellingen van het hier namaals; zij hebben dat geloof aanvaard als een onveranderlijke erfenis en zoeken niet naar een redelijken grond. — Het niet gelooven is voor hen een booze ketterij, een verzaking van een heilige nalatenschap der vaderen.

2°. De tweede groep gelooft uit neiging en behoefte des harten, uit een instinktmatig verlangen en hunne intuïtieve ziel rust daarin, omdat zij het idee van vernietiging schuwen en verlangen, dat hunne geliefden voortbestaan en zij die terug zullen zien. Het geloof heeft hier een grond in een onbestemd voorgevoel; het is als een innerlijke profetie uit de centrale of diepste zelfbewustheid, eene aspiratie van het eeuwige, het oneindige en ideale in de ziel. Dit geloof is niet op een vasten bo-

dem van principes gebouwd, maar op een innerlijk bewustzijn van een hooger doel des levens, een verhevener bestemming voor den mensch. Maar het is toch evenals het geloof der onwetenden niet bestand tegen de spotternij van ongeloovigen of de aanvallen van twijfelingen en blijft in ongewisheid wankelen en brengt het niet verder dan tot de h o o p, dat eens de dooden zullen worden opgewekt. Deze aspiratie schijnt in alle rassen aanwezig te zijn en het verlangen naar een eindeloos bestaan is den mensch ingeschapen — De behoefte is echter nog geen vaste grondslag; ze blijft onzekerheid en vrees. De mensch zoekt v e r g e e f s zichzelf te begrijpen door redeneering en gevolgtrekking en wendt zich naar de wetenschap, naar de kennis, naar de wetten van het universum en zoo komen wij tot de derde groep.

3°. De derde groep heeft haar geloof tot eene redelijke overtuiging opgebouwd op gronden van onze kennis der eeuwige natuurwetten, die uit den boezem des goddelijken levens het heelal doorstroomen en waardoor alle dingen, met onfeilbare planmatigheid geregeld en tot een bepaald doel geleid worden, een doel dat niet anders kan zijn dan eene eindelijke zaligheid van al Gods kinderen in een toestand van volkomen harmonie.

De waarschijnlijkheid is nu gewisheid geworden, want wij kunnen bouwen op de absolute onvernietigbaarheid van de materie of der universeele substantie, zegt Davis; maar zijne redeneeringen zijn zoo ingewikkeld, dat alleen een philosophisch brein hem volgen kan. De eenvoudige, gewone sterveling kan daar niet bij en die heeft er evenveel belang bij als een wijsgeer.

Vergeefs maakt de natuurvorscher ons het wereldplan

duidelijk, al schetst hij ons de wording der wereldbollen met den rijkdom harer voortbrengselen van mineralen, planten en dieren totdat, als voleindiging der schepping, de mensch te voorschijn treedt, die blijkbaar de heer en meester over de lagere rijken is, en als 't ware een kort begrip van al wat de aarde opleverde, want alle dieren zijn om zoo te zeggen fragmenten van de volmaaktere evenredigheid des menschen dat is ons niet genoeg.

Davis zag dat alles met een blik die gezien had wat daarachter lag, wat dat alles samenvoegde; zijn oog omvatte de twee werelden, en nu kon hij in de natuur den toeleg en het streven als voet voor voet volgen om den geindividualiseerden geest te voorschijn te brengen; hij zag het stoffelijk organisme als toebereid om den geest te ontwikkelen.

Al stemmen wij toe dat het doel der schepping blijkbaar was den mensch te individualiseeren, en dat het doel van het aardsche leven is, den geest des menschen zoo te individualiseeren, dat hij een zelfstandig persoonlijk wezen wordt, dan blijft de vraag, hoe zal die geest onafhankelijk zich kunnen maken van het instrument en op zichzelf bestaan — en hoe kan zijne persoonlijkheid bewaard blijven als de onbruikbaar geworden woning den bewoner uitdrijft op het oogenblik dat zij instort.

Velen beschouwen den mensch als een flesch, die half gevuld zoolang in de zee dobbert tot de flesch breekt en de inhoud wordt opgenomen in den »oceaan des levens" Alle redeneeringen zijn onvoldoende om deze vrees weg te nemen — alle wetenschap is tot heden ongenoegzaam om het positief bewijs te leveren van het persoonlijk zelfbewust voortbestaan van het individu.

4°. Gelukkig is er een vierde en vastere grond voor ons geloof, die alleen bevredigend is voor ons verstand en ons hart en ons een nieuwe en betere philosophie van den dood heeft geschonken dan ons nog eenig stelsel of theorie geboden heeft, en ons doet staan op een zuiveren grond van anthropologie, ons terugvoert uit de speculatieve droomerijen en dwalende fantasieën tot een strenge observatie van algemeen waargenomen feiten, vooral in de laatste vijftig jaar, feiten die ons tevens den sleutel in de hand geven voor de in vroeger eeuwen voorgevallen verschijnselen van gelijke natuur.

Wij deelden u vroeger reeds mede, Deel III, hoe Davis in clairvoyanten toestand het proces van den dood mocht gadeslaan, eerst bij eene zestigjarige vriendin, van wier verrijzenis hij getuige mocht zijn en later nog van zoovele anderen, maar wat vooral voor hem van groote beslissing geweest is, dat is de verschijning van zijn boezemvriend Victor James Wilson. Deze edele jonge man woonde altijd met aandacht de geïnspireerde voordrachten van zijn vriend bij, maar vooral ook de behandeling van kranken in helderzienden toestand.

Hij stelde het hoogste belang in al deze verschijnselen en sprak dan ook vaak met zijn vriend over het proces des doods en het hiernamaals, maar hij kon het denkbeeld nog maar niet loslaten dat eenmaal in zijn brein had post gevat, dat sterven onze bewustheid en daarmede onze persoonlijkheid opheffen zou en dat onze geest in den grooten geest zou geabsorveerd worden als een druppel in de zee.

Hij sprak vaak den wensch uit om ook als Davis in den geestelijken toestand gebracht te mogen worden en dan zelf waar te nemen, (iets wat onder millioenen slechts

aan enkelen ten deel valt.)

»Gij moet geduld hebben," antwoordde Davis hem dan, want bij de tegenwoordige sociale en intellectueele gesteldheid der wereld, komt het zelden voor dat de constitutie toelaat in den verhoogden geestestoestand in te gaan, en al lag dit in den aanleg van velen, dan ontbrak nog de rechte magnetiseur om de somnambule te bewaken en te sterken, want die moet daartoe ook de physische en geestelijke eigenschappen bezitten. Wat wij niet door de studie der natuurwetten en door onzen aanleg bereiken kunnen, dat moeten wij niet begeeren, zoolang onze geestelijke waarnemingsvermogens zich niet op natuurlijke wijze ontwikkelen en zoolang wij nog geene bewoners der geestenwereld zijn."

Onder een dergelijk gesprek betuigde Wilson eens, dat hij toch zoo vurig wenschte meer geestelijk licht en meer gewisheid te kunnen verkrijgen en hij bad Davis om te belooven, dat, zoo deze het eerste stierf, hij hem dan na zijn dood moest trachten te bezoeken en zijne ervaring mede deelen, terwijl hij wederkeerig beloofde hetzelfde te doen zoo hij eerst stierf.

Eenige weken later ontving Davis, die op reis was gegaan, het bericht dat Wilson plotseling was overleden. Hij was dood in zijn bed gevonden.

Nu verwachtte Davis van dag tot dag de vervulling van deze belofte — maar zij konden geen van beiden toen nog genoegzaam al de condities die voorhanden moeten zijn om zulk eene belofte te kunnen vervullen. Weken en maanden gingen voorbij zonder dat Davis eenigen invloed ondervond, die maar eenigen zweem had van de tegenwoordigheid van zijn vriend.

Toch werd de belofte vervuld op het eind des jaars

1847. Terwijl Davis herstellende was uit een ernstige ziekte en hij alleen en gansch stil zat na te denken, kwam er een eigenaardig gevoel over hem, dat hem aan eene geestelijke tegenwoordigheid deed denken en hij vernam innerlijk deze woorden:

»Gij zijt in lang niet in uw buitengewonen, innerlijken toestand geweest, die voor geestelijk verkeer noodwendig is; driemaal trachtte ik tot u te spreken, maar uw geest was zoo sterk met aardsche dingen vervuld, dat ik mij niet verstaanbaar maken kon, en zelfs nu hebt gij niet genoeg physische kracht om hetgeen ik u mededeelen wil, op te schrijven. Wij moeten geduld hebben, want als het goed en nuttig is, dat ik met u spreek, dan zullen wij beiden voor dit onderhoud voorbereid zijn,"

Weer verliepen er weken en maanden tusschen het eerste bericht en nadere mededeelingen, doch nu was de gemeenschap dan ook volkomen bevredigend. Davis zag en herkende zijn vriend, wiens voorkomen over het geheel overeenkwam met zijn vroegere beminnelijke en aangename persoonlijkheid, maar in hooge mate schooner. Hij was ook slanker dan zijn aardsche lichaam was; zijn heerlijk geëvenredigde figuur was met een fijn doorschijnend gewaad bekleed. Hij zeide:

»Waarheid ontmoet waarheid. Liefde spreekt tot liefde. Ik nader tot u omdat gij toegankelijk zijt en ik wil u onderrichten, wijl gij mij eerst onderwezen hebt. Ik voel mij gedrongen uit te roepen: Hoe waar is de waarheid — hoe beminnelijk is de liefde — hoe almachtig de wil — hoe goddelijk de Godheid — hoe oneindig zijne werken —

De ontelbare wereldbollen om ons bevredigen ons rein verlangen, kronen elken zielewensch met vervulling.

De elementen welke tusschen de wereldbollen en planeten zich bevinden, zijn te vergelijken met het water dat de landen der aarde vaneen scheidt en verbindt. Deze planeten zijn voor ons als de verschillende landen — op elken bol zijn de bewoners aan de menschen gelijk, maar onderscheiden zich slechts naar den graad van ontwikkeltng en vordering. Hare wetten en gebruiken wijken van elkander af, maar dat verschil staat in verband met hare ontwikkelingstrap en bijzonderen aanleg en bestemming.

Hier is geen worstelstrijd om den een of ander ten onder te brengen, maar een edele wedstrijd voor vooruitgang. Geen eigenlijke wanklanken zijn hier, maar wel graden van harmonie.

Wij reizen van tijd tot tijd naar andere planeten zoo·als men op aarde naar andere landen of steden reist. Ons rijk is groot — onze regeering is geestelijk — onze wet is liefde — en onze gehoorzaamheid brengt ons wijsheid en geluk aan.

De personen die dezelfde gevoelens koesteren formeeren groepen die te zamen reizen.

Onze verbintenissen zijn niet uiterlijk maar in geest en in waarheid met sympathieke zielen, die ons ongewoon aantrekken.

Geen ontwikkelde geest kent hier angst, vrees of kommer. Wij kennen de waarheid en zijn door haar vrij. Wat ons vrijmaakt is niet de menigte van kundigheden, maar de zuiverheid van de waarheid.

Het universum komt ons grooter of kleiner voor naar den maatstaf van onze eigen ontwikkeling.

Wanneer iemand, mensch of geest, zooveel waarheid bezit als hij dragen kan, dat is, vatten en begrijpen en

verwerken — dan is hij waarlijk vrij.

Wanneer iemand te weinig waarheid bezit of kent, is hij nog vatbaar voor vrees en angst en tast rond in het onzekere — maar is waarheid zijn hoogste verlangen, zoo zal hij die vinden. Maar wanneer hij de waarheid niet om haar zelfswille zoekt en slechts om eene meening, een hypothese te bevestigen, zoolang blijft hij innerlijk onvoldaan en ongelukkig. Deze beweegreden drijft dikwijls de dwalende aardbewoners, doch nooit verlokt zij de bewoners van het hemelrijk. Met onze toenemende ontwikkeling wordt de schepping al grooter en heerlijker voor ons.

Mijn dood was op aarde onverwacht, maar mijne hemelsche vrienden wisten dat ik komen zou.

Ik was vol gedachten over het eeuwige vaderland, de vloed steeg te hoog voor de kracht van mijn lichaam — het bloed liep met duizelingwekkende snelheid naar mijn hoofd en terug naar het hart — mijne hersenen waren overladen — ik verloor mijn bewustheid — en mijn geest ontvluchtte het organisme terwijl ik als slapend op mijn rug roerloos nederlag. Ik wist dat ik niet sliep en dat ik de wereld verliet; ik verloor een poos alle bewustheid, gelijk men in een diepen slaap zinkt, maar ik genoot toch een gevoel van onuitsprekelijke zaligheid terwijl alle leven uit mijn lichaam wegvloeide en ik er als uitgetogen werd.

Maar mijne individualiteit herstelde zich en scheen gelouterd; mijn nieuw wezen ademde de reine elementen in als van een andere hemelstreek; mijn lichaam lag onder mij en werd onderzocht en omgekeerd door geneesheeren en vrienden, maar ik zelf bevond mij nog dicht bij; slechts twee voet boven mijn hoofd stond ik

— en toch voelde ik mij in het eeuwige leven.

Het was mij onverschillig wat er met mijn lichaam gedaan werd. Eenige schitterende wezens voegden zich bij mij om mij naar mijn geestelijk huis te begeleiden.

Toen de fijnere elementen van den ether in mijne longen drongen, voelde ik mij als een kind tot het volle leven komen. Ik voelde mijn hart slaan, terwijl de reine ether geheel mijn nieuw organisme doordrong en ik voelde mij instaat mijne nieuwe makkers te volgen. Wij stegen op als wandelden wij langs een heuvelhelling en verlieten de aardsche sfeer alsof wij door een opening of poort bij de Pool doorgingen. Op onzen weg troffen wij vele geesten aan en mijne oogen schenen nu wel duizenden mijlen ver te dragen, hoewel ik op aarde kortzichtig was. Wij landden daar aan, waarheen ons verlangen ons trok, en ik wist dat wij nu de tweede sfeer bereikt hadden — en ik zag uwe leering bevestigd. De leden van het gezelschap, waartoe ik behoor, zijn ontelbaar. Wij werden allen door het verlangen beheerscht om de verschillende gewesten van het geestenrijk rond te reizen en de daar wonende gezelschappen te leeren kennen. Op aarde had ik eene voorliefde voor wiskunde, doch nu voel ik behoefte de geestelijke keurverwantschappen te bestudeeren."

Nog veel deelde hij aan Davis mede wat deze niet goed vond vooralsnog te openbaren, maar genoeg was het dat deze en vele andere waargenomen feiten zijne philosophie des doods boven allen twijfel verhief.

Eerst tien jaren later vernieuwt zich het verkeer, nadat Davis gedurende eenige dagen een sterk verlangen en een gevoel van geestelijke nabijheid opmerkt — Op een vroegen morgen aan zijn schrijftafel zittende, zag hij

eensklaps zijn vriend aanzweven. Hij kwam met de hem eigen vriendelijkheid en stond bij hem, schooner nog en krachtiger dan bij de eerste verschijning; de jongeling was gerijpt tot een man van een imposant voorkomen, zoodat het Davis was alsof hij voor een koning verscheen en als voelde hij zichzelf ook meer verheven in deze reine tegenwoordigheid. Zijn gewaad was los en sierlijk om zijn leden gedrapeerd, zooals in een warm land kon gedragen worden; het was ook niet zoo eenvoudig als vroeger, maar sierlijk bewerkt met kunstig borduursel. Nadat zij een twintig minuten gesproken hadden, wenschte Davis een en ander op te schrijven. Wilson verwijderde zich naar 't hem toescheen, [1]) maar was oogenblikkelijk weer daar als hij een fout maakte, om die te verbeteren. Vele vreemde woorden kwamen er in zijn bericht voor en zij zijn zoo geschreven als Wilson ze had uitgesproken bij herhaling. Hij zeide onder anderen: »Mijn laatste gesprek met u was verward door heftige aandoening van vreugde en verrukking, waarvoor ik geen woorden vond en ik was als verblind door het licht van gene zijde. Ik vroeg mij later af wat mijn vriend wel denken zou van mijne onstuimige, onvolkomene ontboezeming?

Lang heb ik gewenscht u een nauwkeurige schilderij van de Engelenwoning te geven. De geestenwereld is inderdaad een verrukkelijk gebied in onvergankelijke schoonheid en machtige verschijnselen.

Onder de millioenen nieuwe begrippen die in de laatste tien jaren mij verrijkten, bloeit eene bijzondere heer-

---

[1]) De geest verwijderde zich nooit, maar Davis verloor het vermogen van geestelijk zien, toen hij zijn oog voor zijn schrijfwerk ging gebruiken.

lijke waarheid: het universum is een muziekinstrument, waardoor de Godheid onophoudelijk in oneindige harmonieën de onmeetlijke heerlijkheid en diepte van zijn wezen openbaart."

»Zijt gij thans minder verrukt — is uw genot van nieuw ontstoken waarheid nu minder sterk dan voor tien jaren?' vraagt Davis.

»Alle dingen werken in den beginne eigenaardig door hunne nieuwheid — ik ben nu minder in extase, omdat ik voortdurend gelukkiger ben. Mijn vreugd is dieper, omdat ik ze rustiger voel. In de eerste maanden van mijn overgang was ik als een kind dat geweldig aangegrepen was door de onmeetlijke groote wereldbollen, die ik in elk deel des sterrenhemels ontdekte, met muzikale tonen daarheen te hooren rollen.

Ik was verward in den oceaan der heerlijkheid, die mij overvloeide. Geen jongeling op aarde kan zulk een enthusiasme vatten of ondervinden. Iedere vereeniging in mijn nieuw vaderland, die een gemeenschappelijke reis ondernam, zond mij eene uitnoodiging. Zoo bezocht ik de eene planeet na de andere, wandelde over bollen twintigmaal grooter en volkrijker dan de aarde. Ik studeerde vlijtig, zooals ik dacht, en toch zie ik nu reeds in dat ik nog eerst van weinige bloemen, die daar bloeien aan den oever van den oneindigen oceaan, de liefelijke geur heb ingeademd. Al dat reizen verrijkte wel mijne kennis, maar bevorderde de ontwikkeling en loutering van mijn innerlijk wezen, mijn waar progres toch niet.

Op de vraag van Davis of zijn reislust nu voldaan was, antwoordde Wilson: »Mijn weetlust heeft zich op een ander punt gevestigd en geesten die hier eeuwen lang zijn, hebben mij geleerd dat het persoonlijk bezoeken van

al die bollen ons niet noodig is; dat wij ze op een geheel andere wijze kunnen bestudeeren en rustig op onze plaats blijven. Nu heb ik mijne blikken op de oudheid gericht en leer het verleden der aarde en hare bewoners kennen. Wij bestudeeren dat vak in een daartoe ingerichten tempel die een wereldmuseum gelijk is van een ondenkbare uitgestrektheid.

Dan gaf hij mij nog enkele mededeelingen over den ontwikkelingsloop der volken, die zich sedert hebben bevestigd; het was in 1859. Onder anderen sprak hij over Rusland als ontwakend uit den starren schijndood en allengs nieuw leven zullende krijgen door de principen van gerechtigheid. Oostenrijks verkoeld hart zal met nieuw vuur ontgloeien; de wolken, die zich opgehoopt hebben over den troon des keizerrijks, zien wij optrekken. Japan laat het hoofd niet langer rusten aan den kouden boezem der barbaarschheid. Het heeft onze stem gehoord dat onwetendheid de vreeselijkste vijand van een volk is.

Maar genoeg van deze geestelijke openbaringen. Wilson vreesde niet meer dat hij zijne individualiteit zou verliezen.

Niet minder beteekenisvol was voor Davis de verschijning van zijn overleden echtgenoote, de edele Katharina Wolff.

Zij was krank, toen Davis de aannadering van onzichtbare vrienden in de nabijheid van zijne woning bespeurde. Hij stond op, opende de deur en zag binnentreden de vader, moeder en broeder zijner vrouw. Zij gingen met hem naar zijne studeerkamer, en daar kwam hij geheel in trance, of in zijn verhoogden toestand, zoodat hij als geest met de geesten kon spreken of liever als mensch met menschen.

Zij zeiden dat Katharina nog dien avond met hen

mede zou gaan en dat zij gekomen waren om hem iets te verzoeken. Zij baden hem dat hij gedurende de eerste drie maanden geen de minste poging zou aanwenden om in gemeenschap met Katharina te komen en wel om reden, dat haar geest zeer veel geleden had onder hare krankheid en er drie maanden van ongestoorde rust vereischt werden om haar geheel te herstellen en te bekrachtigen. Hij mocht niet verlangen of wenschen iets van haar te vernemen, daar dit haar tot hem trekken zou voor zij voor die gemeenschap geheel voorbereid zou zijn.

Wij achten deze bijzonderheid uitermate nuttig en noodig voor Spiritualisten, die zoo onbescheiden en oneerbiedig vaak verlangen, maar ten spoedigste weer met de vertrokken geliefden te spreken en niet begrijpen hoe hen dit stoort en benadeelt in hun progres.

Davis was getrouw aan de bepaling.

Katharina ontsliep zacht, maar het was aan hem niet vergund hare verrijzenis te mogen aanschouwen, zooals hij vroeger zijne oude vriendin had mogen naoogen bij de ontwikkeling van het nieuwe lichaam. Vier maanden later kwam Katharina terug. Telkens als hij eene redevoering ging houden, voelde hij dat zij kwam, doch zij sprak niet dan na het volbrachte werk.

Men kan nu nagaan waarom Davis zoo weinig ophad met de in die dagen in zwang gekomen tafelbeweging en geestkloppen, zoo ruw en wereldsch als het in Amerika werd opgevat en toegepast.

Dit was profanatie in het oog van hem die de geestelijke gemeenschap zoo hoogheilig opvatte als het grootste geschenk dezer eeuw, als een hoeksteen der Nieuwe Dispensatie of Bedeeling en het alles afdoend bewijs voor

ons bewust persoonlijk leven na de aflegging van het aardsche organisme. Het grootste geschenk dezer eeuw — de dageraad van een tijdvak van hervorming op religieus, moreel en philosophisch gebied — zij allen die het vatten hoogheilig in al zijne verschijnselen, toepassing en studie.

Wie het licht zien mag, hij wandele in dat licht, opdat het niet weder van den kandelaar gerukt moge worden, want dan zal de duisternis grooter worden dan zij ooit geweest is.

SPIRITUALISME IN BRAZILIË.

Met groote belangstelling vernemen wij, dat het Spiritualistische Tijdschrift »Verdade e lux", hetwelk in de Portugeesche taal elken avond te San Pablo, de hoofdstad van de provincie van dien naam, in Brazilië verschijnt, thans 23.000 inteekenaren telt. Nergens schijnt inderdaad het Spiritnalisme sneller vorderingen te maken dan in de eens Roomsch Katholieke landen van Zuid-Amerika. Venezuela, Bolivia, Uruguay, Peru, Chili, de Argentijnsche Republiek en Brazilië hebben hunne Spiritualistische Nieuwsbladen, hunne groepen en cirkels en hunne geinspireerde voorgangers Maar dit niet alleen, hunne Bladen dragen duidelijk de bewijzen dat de physische verschijnselen van het Spiritualisme slechts weinig, hunne aandacht trekken, terwijl de hoogere leeringen het onderwerp zijn van een ernstige studie.

EEN KONINKLIJK MEDIUM.

Hertog Theodoor van Beyeren, zoon van Koning Maximiliaan en broeder van de overleden Keizerin van Oostenrijk en haar ongelukkige zuster de Hertogin d'Alençon, die verbrandde in de barmhartigheidsbazaar in Parijs, is een merkwaardig medium en wijdt zijn leven met een zeldzame zelfopoffering aan een edel en weldadig werk. In Algiers, zooals wij vernemen uit het Tijdschrift Constantia, zijn de genezingen die hij verricht onder de inboorlingen, buitengewoon, zoowel in aantal als in uitwerking. Oogontstekingen zijn er even veelvuldig als in Egypte en verdwijnen gemakkelijk bij zijn magnetische aanraking. Een zeer moeilijk geval van cataract, hetwelk hij op deze wijze genas, was vooral merkwaardig omdat het het tienduizendste was op de lijst van patiënten die hij met gunstig gevolg behandeld had. Hij weigert elken vorm van dankbetoon of belooning aan te nemen en zijn inkomen stelt hem in staat de behoeftigsten van de arme schepsels, die van alle kanten tot hem komen, om van hunne ziekten genezen te worden, te ondersteunen.

AL TE ZEER AAN DE AARDE GEHECHT.

Er zijn menschen die, als zij sterven om zoo te zeggen maar niet van de aarde scheiden kunnen, omdat daar hun hoogste goed, hun een en al is en zij van niets anders eenig denkbeeld hebben. Al te zeer aan het aardsche gehecht, blijven zij jaren en jaren in een droom leven op de oude plaatsen zonder zich te ontwikkelen of eenigszins vooruit te komen, totdat zij, soms na eeuwen met een medium in aanraking komen, dat zich met hen in betrekking kan stellen om hen op te heffen

Het wonderbare medium Adelma von Vay wandelde gaarne naar de trotsche ruïne van een zeer oud slot, nabij de plaats harer woning te Gonobitz, en op die verweerde puinhoopen gezeten, zong zij met hare schoone stem menig gevoelvol lied en het schijnt dat het verlangen harer ziel om iets van het ridderleven uit vroeger dagen te vernemen, gevoeld is door den ouden bewoner, want zij ontving op zekeren dag geheel onverwacht dit bericht:

»Eindelijk kan ik mij dan lucht geven! — Ik ben Arnulf Maria von Tattenbach, geboren in het jaar des Heeren 1306. 13 geluksmaand — gestorven in het jaar des Heeren 27 sprokkelmaand 1390 — ik was toen 84 jaar. Sedert ben ik veel ouder geworden. Ik heb u, lief kind, op de ruïnen van mijn oud slot gezien; gij dacht aan het oude leven daar en zijn verleden — gij zeidet: hier is mijn kamer — daar mijn toren — hoe

huilt de wind langs de wallen ! Slechts een oogenblik mocht ik door u alles weder zien zooals het eens was ! — Schoon Duitsch kind, wees geduldig. Ik bid u, laat mij schrijven. Erbarm u liefderijk over een, die in langen tijd niet sprak op aarde. Laat mij nu alles schrijven. De minuten, die gij aan mij wijdt, zijn niet vergeefs — niet verloren — want zij zijn een verkwikkende aalmoes aan den eens zoo wakkeren ridder Arnulf Maria von Tattenbach, die thans een bedelaar is in het rijk der naakte geesten.

In den tijd toen ik leefde was Gonobise geheel niet te vergelijken met het Gonobitz van heden — andere zeden — andere lieden, want alles moet hier voor den tijd wijken Kom, zet u bij mij neder; hier op mijn oud slot en blik naar beneden en naar omhoog en gij zult zien wat de verwoestende tand des tijds volbracht. Het thans met woningen bezaaide gebergte, was eens een donker ondoordringbaar Urwoud — het dal een dicht bewassen groot eikenwoud met drie groote meeren of vijvers met hoog riet, waarin vele vogelen van allerlei soort leefden. — De gezellige ooievaar, de schoone zwaan der bosschen waren onze zomergasten in den vijver — Geen nare witte straat noch weg was er te zien, slechts een donker kronkelpad. Daar beneden in het dal woonden slechts arme visschers aan den oever en vingen vele karpers in de meeren. In het woud maakten de jagers vele herten en reeën buit. Het was een heerlijk leven — in den speeltijd der herten hoorde men hen rennen en schreeuwen tot hier op de hoogte bij den trotschen burg. — Ook de snippen en eenden, kieviten en vele ganzen waren hier te huis — Op de bergen groeide geen wijn, dien brachten de Welschen er eerst — die hiewen onze lieve wouden om, zoodat ze nooit meer opgroeiden. In de bergen

huisde het wilde zwijn — ook de brombeer was daar, wiens schinken zoo lekker smaakten — die de honig gaarne oplikte en wiens vacht zoo kostelijk was om op te liggen.

Cilly lag daar zoo schoon — die oude stad met haar dapperen graaf, wiens moed bij turnen en de krijgsspelen zeer beroemd was. Op den burg Köbel leefde een ridder Aldarich, de harde, zooals hij genoemd werd. — Deze ridder leefde daar te midden der groote wildernis en ondoordringbare wouden door allerhande soorten van wilde dieren bewoond op zijn veilige vesting. Zijn trotsch kasteel groette vaak het mijne — wij zagen elkander dikwijls. Zoo ook die van Anck am Steyne en de ridders van Wurmprowe van hohen Wurmperge. De Anck am Steyne waren ridders van roof en moord — hun onneembaar kasteel werd bekampt door de graven uit Cilly.

Een vroom ridder leefde op den trotschen burg Lindek — in het dal daaronder woonden meer menschen als boven en het was daar lichter. Daar stond een burg, midden in een trotsch eikenwoud, waaruit men later een groot huis opbouwde, hetwelk tegenwoordig de heer van Eichelburg bezit — zoo modern — zoo fijn gebouwd. — De weg van Tattenburg naar Cilly ging niet onder door het dal, maar boven over de berghelling en liep verder zijwaarts af. Op den Weit am Stein woonden twee broeders die elkander innig liefhadden en wier kinderen een lievend paar werden. Ook de burg van Blankenstein werd door mijn oom bewoond, en diens lief dochtertje beminde ik en voerde haar naar huis met paarden, kisten, fijn wit linnen. — Mijn burg was stevig gebouwd, in de sterke rots uitgehouwen, met dikke muren er rond omheen tot in den hollen weg. Een kapel had ik ook, hoog in den toren. De ingangsdeur bestaat nog. Stallen en voorraadschuren, ver-

trekken voor knechten en meiden. — De levensmiddelen werden er verbouwd — het linnen zelf gesponnen, de wambuizen zelf genaaid. Schoenmaker, smid en kleermaker, schrijnwerker en muzikant, zij waren allen zeer vroolijk — op mijn burg en slot.

Fijne specerijen en fijne lakens kochten wij eens in de drie maanden — voor vrouw en kind in Cilly — en brachten hen goudsmitswerk, gouden en zilveren sieraden, fluweel en zijde — als wij een Welsch koopman in de klem vingen en met een touw ophingen aan een boom.

Het leven was zoo heerlijk schoon — dat zulk een leven moest voorbijgaan! — Het leven — ja het was langer, zwaarder, doch ook mannelijker. Men beminde elkander innig en trouw — men had zijn eigen rijk — zijn eigen land — zijn eigen onoverwinnelijken burg — dit alles is nu toch voorbij! — Men beminde God, vereerde ook de Zwarte rots; — liet geen armen in het land omkomen — daarvoor zorgde de huisvrouw.

Van den ridder van den Burg Köbel, ken ik menig gruwelijk verhaal — hoe hij veel Welsche kooplieden gesnapt heeft, hen alles ontnam en ze eindelijk verdronk. Men vond veel geraamten bij het verlies van den trotschen burg toen de graven van Cilly den boozen Aldarich overwonnen hadden en hem in ketenen gebonden naar hun burg en slot met zich voerden — waar hij, wiens rijkdom eens zoo groot was, een smadelijken dood stierf.

Hij had geen wettige vrouw, maar vele bijwijven. Zijn burg werd geheel en al verwoest — de graven namen alles mede — al zijn rijkdom en zijn glans gingen voorbij.

Mijn lieve vrouw was uit Blankenstein? zij was een waar juweel... Dertien kinderen heeft zij mij geschonken, die ik allen heb opgevoed. Ik was ook naar het heilige graf

getogen, terwijl de eerste kinderen nog klein waren. Ik heb vadervreugde eerst genoten toen ik terugkeerde van het heilige graf — met wonden overdekt.

Hoor mij aan, schoone roodharige — In den stillen middernacht — als de maan zoo vriendelijk lacht — Kom dan op mijn burg heel zacht, en vertoef dan op den steen. Zie dan rustig om u heen, over stille velden en bosschen en hoor mij dan, gansch alleen — mij den Heer van Tattenbach. Ik zal u vertellen van de vlugge herten van de brullende beeren en de slanke reeën — van het ruischend eikenwoud, van het moeras vol suiselend riet — van het groote meer, van ooievaar en zwaan, die dit dal bewoond hebben, waar thans overal menschen wonen, menschenstemmen klinken — waar eens de herten blaatten — waar vogelen in menigte zongen — waar het eens zoo wild en toch zoo stil was. Nu is het voorbij! niets meer van dat alles te hooren, wat eens zoo heerlijk was, wat mijn hart verkwikte en mijn geest vervroolijkte! Alles open — alles wijd — de bergen kaal — de straten breed — vele lieden — vele domkoppen — geen heer — geen meester — geen ridder — geen held, niets dan boeren en weiden en akkers — wijn groeit alleen op de kale hoogten, o, mijn God! — en steenhoopen waar eens de edele ridders woonden.

St. Anna, dat lieve kerkje — dat zie ik nog, het stond daar zoo schoon — het was geheel en al door muren omgeven, die van den burg naar den hollen weg liepen — doch daarachter het donkere woud. Daar, waar thans de burgers bier drinken — waren slechts herten en sierlijke eikenboomen — een prachtige wildernis en mysterieuze schuilplaatsen in dicht lommer — daar, waar thans de zon schijnt.

Waarom, o schoone roodharige, zag ik dit? — waarom

zong ik dat liefdelied van mijn paradijs?

Omdat in u nog iets leeft van de oude liefde voor dat oude leven, omdat gij de geesten die bij u zijn, troost kunt geven — ook mij, ouden Tattenbach! — Omdat gij vaak uw schreden richt naar mijn grauwen steenhoop. Omdat gij hier een lied zongt dat zoo droevig en toch zoo liefelijk tot mij doordrong, die daar eenzaam op den burg woon.

Gij vraagt: Kleeft het oude leven u dan nog aan? — op den verwoesten burg, monument der tijden, die nu reeds lang zijn afgeloopen? Ja, mijn ziel hecht zich nog aan het oude leven — het hart hecht zich nog aan het oude lief en leed.

Hier steunt het, hier weent het onder dezen hoop oude, verweerde steenen. Gij hebt berekend en bevonden dat ik al 400 jaren gestorven ben, kind! Wat is de tijd? Wat brengt hij? Verandering — verwoesting — doch weinig vreugde!

Zie, ik houd van mijn woud, mijn lieve vrouw, mijn kind, mijn wijn, mijn muzikant, mijn sterk slot en burg, mijn schildknaap en mijn edel paard. Ja, ik beminde dat alles, en maar al te spoedig huilden de honden en blies de wind de ziel uit mij weg! — Om mijn geest was het toen woest en donker. Zonder wambuis, zonder harnas, zonder schild en zonder helm — het was mij bijna komisch — doch vast bleef ik hier op mijn slot en burg en wilde niet heen van die oude dierbare plek. Ik zag mijne vrouw, die gestorven was en die ik eens aan het heilig altaar tot de mijne nam. Zij sprak zoo lief en zoet: »kom, geef mij liefde, die gij zoo trouw hebt gehouden — kom, geef ze mij in het koor der geesten.” — Doch neen — een ridder was ik hier op Tattenbach — en daar bleef ik —

en dat duurde zoo de eerste honderd jaren.

Toen kwam er verwoesting, zelfs krijg, doch de kleinkinderen waren dapper, sloegen Turken, Heidenen en ketters — en ik was daar en zag het alles; was blijde en dankte en loofde God dikwijls. Zoo zat ik daar altijd en zag ook veel, dat mij het hart had kunnen breken. Maar ik lag daar zonder hart in het graf — en heimelijk bedroefde het mij. Nu kwam er beschaving in het arme land. Zij legden de handen aan woud, rots en burg. Langzaam verviel mijn burg en slot — doch het hield het lang nog en dapper, want het stond daar in zijn ouderdom, sterk en onoverwinnelijk, groot als de heer van Tattenbach, de geest van den burg! En het woud viel en de vele reeën en herten vielen — de brombeer trok spoedig heen — daar het ook hem niet meer beviel — het geweldig schieten der kanonnen, het geknal van het geweervuur was het dat mij van burg en slot beroofde.

Zoo verloor zich alles langzamerhand — het oude leven werd vergeten — alsof er nooit was geweest noch knecht, noch ridder. En wederom kwamen zij, mijn vrouw en kind en smeekten in Gods naam: kom toch, oude heiden, zoo spraken zij en smeekten zij mij mede te gaan.

Ik ben geen Jood — ik ben geen Heiden — ben een goed Christen — geloof mij toch — ik moet hier blijven — kan niet weggaan van mijn burg? En ik loofde God en bleef hier . . . .

Zoo was het reeds vierhonderd jaar . . . .

Doch de tijd was mij daar kort, want de gedachten waren vele — zoo ook de tranen over den ouden tijd, waarin ik geleefd had, gegeten en gedronken, waar thans de raven krassen, de nachtuilen huizen O mijn kind, konde ik ze nieuw opbouwen, mijn schoonen burg! veel

zou ik daarvoor geven! — Dan zou ik gaarne zitten daar boven op den Steen — tien duizend jaar en altijd naar beneden zien — uit het schoone venstertje van mijn burg. Doch nooit zal het meer zijn — 't wordt mij zoo bange — ook de tijd — hij valt mij lang . . . — En als zij wederkomt, mijne vrouw, en mij kind — zal ik haar dan niet spoedig mogen volgen?

Ja, zegt gij — en zult gij ook voor mij bidden? Ik dank u, lieve roodharige, dat gij bidden wilt voor iemand, die hier niemand meer kent, want ik heb op aarde niemand die mij lief heeft en kent. Ja, ik wil u volgen en God de Heer, dien ik vereer en goed gediend heb — zal Hij niet boos zijn over den langen tijd dien ik hier verzuimd heb — om te komen in zijn rijk? — En Petrus, de vrome man — zal hij wel voor mij de deur openen van het heerlijke paradijs, waarin God de Engelen laat zingen?

Gij zeidet: Ja, ik moest maar bidden; dat doe ik ook en ik roep onze lieve vrouw Maria aan — O, mijn Vader, ontferm u mijner! Voor u zing ik nu mijn klaaglied. — u zij dank dat gij mij vergund hebt de vele honderd jaren op mijn burg te blijven. Dank zij u dat Gij mijn sterken geest en zintuigen niet hebt vernietigd, zooals de menschen mijn trotschen burg en het groote woud verwoest hebben. Dank zij u, o Heer! Uw knecht heeft erkend de nietigheid der aarde; hij heeft al hare heerlijkheid zien verdwijnen — o, neem mij op in uwe sterrekringen, mijn trouwe hemelsche Vader, uit liefde voor den Zoon, die eens voor ons gestorven is en wiens kruis en graf ik eens verdedigd heb met bloed en wonden.

Zie! in den nevelsluier — daarginder komt mijne vrouw en kind — zij zijn omgeven van licht en roepen mij: »kom haastig. — Kent gij mij dan nog? En toch zijn reeds

honderde jaren verloopen. — De liefde is trouw — gaat niet voorbij. Ook niet in vier honderd jaren! Ik zou u wel willen volgen. Doch wat wordt er dan van den burg? Zal hij daar blijven staan zonder Heer? Is God zijn heer? Aan hem geef ik ze gaarne, — Ik ga — ik ga — want het is hoog tijd!

(Eenigen tijd later.) Mijn lief kind! Licht als de wind kom ik tot u — moet u danken voor uwe gebeden, uwe hulp en liefde. Gij zaagt zooeven mijn schoonen burg verlicht — gij zaagt ons zweven in den stralenglans der g.estelijke lichten. Heden is het mijn dag der eere! Sedert den dag dat ik u schreef ben ik geheel veranderd. De lieve vrouw gaf ik mijne liefde en wij gingen met elkander naar een groote ster — in een huis des Heeren. Wat zag ik daar? Een schoonen Engel, van glans omgeven — die bracht mij, o kind, waarheen? Naar een schoonen burg en slot — in een heerlijker riddertijd — wild en toch innig heerlijk, zooals het in mijn schoonen tijd was. Daar zag ik mijne ouders. Daar zal ik weer kind worden, goed en lief en een dappere en trouwe ridder, die nu voor God strijdt. En daar kom ik nu nog eens hier op mijn ouden burg en neem afscheid — want nu zie ik haar nooit weer.

Vaarwel, mijn kind, duizendmaal dank; vergeet mij niet en bid voor mij, den ouden Tattenbach.

ONGEZOCHTE MEDIAMIEKE VERSCHIJNSELEN.

Het is merkwaardig hoeveel de eene mensch noodig heeft om tot zekerheid van zijn geloof te geraken, en met rusteloos proefnemen er toch niet komt, terwijl een ander een afdoende ervaring als voor zijn voeten vindt. Dat dacht ik dezer dagen toen ik een brief kreeg van een belangstellende, aan wien ik, op zijn verzoek, een boekje zond over de geestelijke verschijnselen. Het was het boekje van Hall »Het nut van het Spiritualisme." Dit eenvoudige werkje trof bij hem een zoo wel toebereiden grond dat hij mij schreef dat hij nu duidelijker inzag dat het ware Christendom en ons Spiritualisme één was. Hij erkende nu dat het waarheid was dat de vertrokken vrienden tot ons kunnen komen, want het verschijnsel, dat hij vroeger ondervonden had, was hem nu pas duidelijk geworden. Hij begreep nu volkomen wat hem gebeurd was, en dat was het volgende: Hij had een vriend gehad die zich metterwoon voor zijne zaken naar Parijs moest begeven, maar hij kon daar niet aarden en moest er toch blijven. Dat duurde zoo eenige jaren voort dat hij sterk bleef verlangen om nog eens tot het vaderland terug te mogen keeren, maar het was niet mogelijk en het bleef bij vertrouwelijke ontboezemingen van zijn verlangen aan zijn vriend.

Deze, bewogen met het voortdurend heimwee van zijn vriend, stelde hem liefderijk voor terug te komen en dan bij hem zijn intrek te nemen als dat zijn terugkomst

gemakkelijker of mogelijk kon maken. Doch ook dat voorstel was niet voldoende om de bezwaren op te heffen; hij moest blijven en poogde het uit zijn hoofd te zetten. Nu gebeurde het na drie of vier jaren, dat onze berichtgever des nachts uit zijn slaap gewekt werd door kloppen tegen het voeteinde van zijn legerstede. Geheel ontwaakt rijst hij overeind en kijkt rond om te onderzoeken wat het zijn kon, en daar ziet hij zijn vriend uit Parijs voor zich, gezond en gekleed als bij zijn vertrek. Hij staart hem aan, neemt hem nauwkeurig op, maar eer hij kon spreken was het of de gestalte wegdreef en door den muur verdween. Tegelijk had hij de bewustheid: »mijn vriend is gestorven." Hij kijkt op de klok en ziet dat het juist twee uur is en vertelt zijn visioen aan zijne vrouw: »Ge zult gedroomd hebben," zegt deze. Maar dat wist hij al te goed, dat hij zijn vriend niet in den slaap gezien had, want hij was eerst klaar wakker gemaakt door de kloppingen, voor de gestalte door hem werd opgemerkt, die zoo duidelijk en tastbaar voor hem stond als ware zijn vriend bij levenden lijve bij hem binnengetreden — ja, zijn beeld was weer zoo duidelijk op zijne herinnering ingedrukt dat hij zijn portret wel zou hebben kunnen maken, wanneer hij die kunst verstaan had. »Onze vriend D. is gestorven," bleef hij tot zijne vrouw zeggen, »ik zal dag en uur noteeren en morgen aan zijne vrouw schrijven. Zoo geschiedde het en per omgaande kwam het bericht dat D. juist om twee uur was ontslapen.

Na lezing van het boekje begreep hij dat zijn vriend hem nog was komen bezoeken tot afscheid voor de geest, die al los was gemaakt van het vleesch, deze aarde verliet.

Zulk een eenvoudige ervaring krijgen zeer veel menschen, die de vatdaarheid voor geestelijk zien hebben, want komen de onzichtbaren tot iemand die deze eigenschap niet bezit, dan wordt er niets bespeurd en dan beproeven de geesten het wel eens met geluiden of bewegingen van voorwerpen te veroorzaken, als de condities er voor zijn; maar die verschijnselen worden vaak niet begrepen en aan toeval toegeschreven.

Duizende voorbeelden van deze niet opgemerkte telepathie of werking der zielen op afstanden, komen tegenwoordig in alle landen voor, maar ook zeer veel in ons eigen land, zoodat wij dergelijke dingen niet meer uit andere bladen behoeven over te nemen, tenzij er zich iets bijzonder leerzaams voor onze studie bij voordoet.

Evenzoo rijk aan voorbeelden van mediamieke gevoeligheid van de zielsgesteldheid van pas overledenen is ons vaderland, en als mij de tijd niet ontbrak, kon ik er boekdeelen mede vullen. Eigenaardig was een voorval dat zich nog kortelings voordeed te Rotterdam bij een hoogst sensitief medium en dat ik belangrijk genoeg acht hier te verhalen, daar ik voor de waarheid kan instaan. Er was voor eenigen tijd een hevige brand uitgebroken in een benedenhuis met winkel, die zoo snelle vorderingen maakte dat er een bewoner van de bovenwoning bij omkwam. Het huis was ongeveer tien minuten van de woning van het medium verwijderd in een dwarsstraat, welke zij zelden passeerde; ook waren de bewoners van het verbrande perseel haar ten eenemale onbekend. Het medium kreeg des anderen daags lust om evenals velen de plaats des onheils te gaan bezoeken, ofschoon de politie zorg droeg dat niemand mocht stilstaan om de passage niet te stremmen. Na een blik vol deernis op die

woning te hebben geslagen, ging het medium onmiddellijk weer naar huis en aan haar gewone bezigheden en begaf zich te elf uur naar bed zonder iets abnormaals te hebben waargenomen. Doch nauwelijks heeft zij zich neergelegd en is geheel ontheven van de beslommeringen des daags en geheel passief, of in plaats van rust komt er een hevige benauwdheid op haar, een doodelijke angst van te zullen verbranden, zoodat ze niet kon blijven liggen. Zij zag overal vlammen, rook de brandlucht en smook en was niet tot bedaren te brengen van angst en stond op. Haar echtgenoot wist niet wat hij zou doen om haar te overtuigen dat er geen rook of brandlucht was te bespeuren, veel min vlammen te zien. Vergeefs wees hij op de voorzichtige bejaarde dames, die beneden woonden en geen brand zouden stichten en zeide: »Het gezicht van dat verbrande huis heeft uwe zenuwen en verbeelding geschokt; gij moet dien angst uit uw hoofd zetten. Zij wilde weer naar bed gaan, maar durfde niet. Met vernieuwde kracht viel de doodsangst op haar aan, en dreef haar naar het raam van haar slaapkamer om te zien hoe ze zou ontkomen over een plat. Haar echtgenoot bewoog haar weer naar bed te gaan, maar dat tobben duurde tot vier uur, toen ze afgemat in slaap viel en zij was des anderen daags dood op, maar zonder angst. Doch toen ze te elf uur weer naar bed wilde gaan viel die weer op haar, juist als den vorigen avond; doodsangst overmeesterde haar, hoewel zij zichzelf ergerde over hare dwaasheid, dat zij die vrees niet kon bekampen, en juist wilde zij met kracht dien indruk wegdrijven, toen zij hoorde zuchten: »O, o, ik ben zoo ongelukkig! — ik ben verbrand! — Nu ben ik verloren — verloren! dood! — verbrand — zonder de genademiddelen der Heilige Kerk!

Op de vraag, wie daar spreekt, is het antwoord:

»Ik ben J. v. W. (de verbrande vrouw). Nu ben ik voor eeuwig verloren! Ik heb de genademiddelen der Heilige Kerk niet gehad!"

Toen ging voor ons medium een licht op en zij begreep dat zij onder invloed was geraakt van een ongelukkig slachtoffer van de ramp, en daar zij vele ervaringen op dit gebied had gehad, wist zij ook hoe zij deze bekommerde moest raad geven.

Blijkbaar was die ziel opgevoed in de leer der Roomsch Katholieke Kerk en hechtte de meeste waarde aan het sacrament van het laatste oliesel voor de stervenden. Met veel takt ging zij op die gemoedsstemming in. Zonder blijk te geven van andere gezindheid, sprak zij troostend en wees haar op de rechtvaardigheid van den barmhartigen Hemelvader, die toch wist dat zij die genademiddelen niet versmaad had, maar niet had kunnen deelachtig worden, en dat God het haar niet zou toerekenen en haar in genade aannemen. Zij scheen bedaard toe te luisteren en zeide nogmaals, dat zij de vrouw was, die gisteren was verbrand en zich diep ongelukkig voelde... »Bid voor mij," smeekte zij. »Dat wil ik gaarne voor en met u doen," was het antwoord, »en dan moet ge zelf tot den Heer Jezus bidden, want die moet u nu volkomen absolutie geven — die is nu uw priester. Bid Hem veel en dan zal Hij zijne Engelen zenden om u te helpen." Ja, dat wilde zij doen — en met dankzegging ging zij heen.

Alle benauwdheid en angst en droefheid waren nu geheel van het medium weggenomen en zijn niet teruggekeerd; wel een bewijs dat het niet uit haar eigen gestel was voortgekomen, maar dat zij als vereenigd was ge-

worden met de lijdende ziel, die in hare duisternis op haar licht aangekomen of daarheen geleid was om geholpen te kunnen worden.

Dienzelfden avond zag het medium in de courant dat die vrouw J. v. W. overleden was en des anderen daags op het Roomsch-Katholieke kerkhof zou begraven worden.

Zoo werkt het mediumschap op gansch onderscheiden wijze, zonder séances houden of eenig verlangen of begeerte van het medium naar manifestaties — dus geen zweem van het zoogenaamde geestoproepen, waarvan men altijd de Spiritualisten beschuldigt — en dat wij verwerpen moeten met al de verkeerdheden van het oude heidendom.

DE BRUG DES DOODS.

Menigeen zal verbaasd zijn te hooren, dat die brug onze schijnbaar zoo veilige legerstede is en dat elk, die zorgeloos in zijn bed stapt, den voet op een brug des doods zet en zoo hij niet op het midden van die brug gestuit werd, aan de overzijde in het geestenland zou telandkomen. Dit geldt voor den gezondsten, sterksten slaper, want de slaap is terecht door een knappen Franschen geneesheer een ware brug des doods genoemd. Dit gevaarlijke oogenblik komt bij den gewonen mensch ongeveer tusschen twee en drie uur in den vroe-

gen morgen voor. Veronderstel, men gaat om elf uur naar bed en slaapt weldra in. De eene minuut na de andere gaat onze physiche machine vier uren lang, onbeheerd door haar gewonen bewaker of machinist, de hersenen, haar gang. Het leven blijft, zooals men weet, in ons onderhouden door de langzame vertering van het voedsel. Gedurende den slaap eet men echter niet, ons hart klopt bovendien langzamer en ons geheele inwendige samenstel gelijkt op een onbeheerde machine (maar wordt door den geest bewaakt). Tegen dat fatale derde uur van den morgen staat de machine zoo goed als stil. Wat redt ons? Het is dit: Bij een gezond lichaam veroorzaakt het komen van dit oogenblik een schok, welke ons onbewust noodzaakt armen en beenen uit te strekken, ons om te keeren of een diepen zucht te slaken. Hierdoor wordt het hart weer aan den gang gebracht. De doktoren weten wel dat dit uur het gevaarlijkste van het geheele etmaal is en dat zij dan de meeste patienten verliezen. — Zoo ontsnappen wij dan den dood zeven keer per week.

IS ASCETISME NOODZAKELIJK TOT ONTWIKKELING VAN GEESTELIJKE GAVEN.

Het tegenwoordig geslacht wordt beschouwd als buitengewoon genotzuchtig, gesteld op weelde, gemak, gerief, verzot op schoonheid en verfraaiing en gratie. De industrie, de kunsten en wetenschappen dragen dan ook aanhoudend bij, om ons het leven aangenamer en gemakkelijker te maken, en wij behoeven onze steden maar te doorwandelen, onze woningen rond te gaan met de vraag: wat onze grootouders en over-grootouders wel zouden denken als zij onze gerieflijkheden vergeleken bij het veel eenvoudiger en harder leven van de vorige eeuwen.

Men is zoo afkeerig van lijden, dat men verdoovende middelen al spoedig te baat neemt om de smart niet te voelen en er zijn dan ook nooit zulke hulpmiddelen bekend geweest als thans onze ziekenverplegers ten dienste staan.

Ja, het is zoo — wij zijn voorwaar geen asceten en toch treedt als een scherpe tegenstelling met de heerschende genotzucht hier en daar ons iemand te gemoet, die van geheel onthouding spreekt van de meest gezochte dranken en spijzen. Over het algemeen wordt deze gestrengheid toegepast uit een hygiënisch of uit een moreel beginsel, maar bij enkelen krijgt die onthouding een bepaald ascetisch karakter en hoort men van training of dressuur des lichaams met het doel om de geestelijke faculteiten te verhoogen of te ontwikkelen, zoodat men

in staat zal worden tot een bovenmenschelijk leven, in staat om reeds voor onzen dood de grenzen der stoffelijkheid te overschrijden en willekeurig de ziel van het lichaam los te maken en haar vrij over de aarde te laten zweven of zelfs tot de onzienlijke sfeer te doen doordringen.

Van waar komen in ons noordelijk klimaat, onder ons Germaansch geslacht zulke oud-Oostersche denkbeelden van verachting van het leven, van miskenning van ons lichaam? Het zijn zaden die overgewaaid zijn met een sterken oostenwind en hier een vruchtbaren bodem vinden, waar onvoldaanheid het onbevredigd gemoed vervult en men niet wetende, welke schatten wij zelf in ons huis bezitten, ons verbeelden dat het bij onze buren oneindig beter moet zijn.

Deze Oostersche kiemen zijn vol bacteriën van fanatisme, die overal, waar eenige predispositie is, veilig voortwoekeren, vooral daar, waar ongenoegzame kennis van het verleden en vooral van het zuiver Christendom, die vatbaarheid begunstigen.

Ik wil daarom eens opzettelijk met u de vraag behandelen: kan ascese onze geestelijke vermogens verhoogen? — en wat is ascese?

Het woord ascetiek stamt af uit het Grieksch. Askesis, beteekenende de bijzondere leefwijze der kampvechters of athleten, die zich vormden voor de worstelperken en niet alleen door aanhoudende oefeningen hunne spierkracht ontwikkelden, maar zich ook van alle zingenot onthouden moesten als verslappend en in strijd met hunne hardingstheorie.

In de scholen der wijsgeeren echter had de leefregel nog een andere bedoeling: bijv. bij de Stoïcijnen was het doel de hartstochten, de begeerten volkomen te beheerschen

om tot een rein leven in staat zijn.

In deze beide beteekenissen ging het woord ascetiek over in het spraakgebruik der eerste Christenen, zooals wij in de brieven van Paulus daarop gewezen worden, wanneer hij de Christenen bij de wedkampers vergeleek, die om den prijs streden, terwijl zij tegen de wereld, satan en vleesch en bloed krijg moesten voeren en zich daarvoor ook moesten harden en zich veel inspanning getroosten met het oog op den prijs der roeping Gods. Nog sterker zin kreeg dat woord bij de wijsgeeren van later tijd, die de bevrijding van den geest van de materie, als het middel beschouwden om tot de godheid te naderen, of althans de onthouding van al het overbodige levensgenot voor een middel hielden om de ziel tot hare oorspronkelijke reinheid terug te brengen.

Deze levensopvatting was echter afkomstig uit do oud-Oostersche wereldaanschouwing, die door het niet helder meer inzien van het ware Christendom daarin voortwoekerde. Het Oosten, Azië is de eigenlijke bakermat van het ascetisme en van daaruit gaat opnieuw een strooming over Europa, die voorwaar geen progres voor ons zijn kan en in wanbegrippen steun vindt.

Deze Oostersche philosofie beschouwt het absolute of het al als het wezenlijke, het alleenzijnde — het bijzondere of de veelvuldigheid der dingen, het stoffelijke als eigenlijk niets en verachtelijk.

De gloeiende fantasie der Oosterlingen dompelt hen altijd in het maatlooze en ongehoorde, van daar de nuttelooze, ongerijmde zelfkwellingen der Yogis en Fakirs, de zelfmoord in den Heiligen Ganges als ze juist een krokodil zien opduiken, of het zich neerwerpen onder de vermorselende raderen van den afgodswagen, het offeren van

kinderen en jonge meisjes en het verbranden der weduwen.

De Buddhistische hervorming der Indische godsdiensten, 500 jaren voor Christus, ging door de verachting der wereld, door de aanprijzing van het afgezonderde bedelaarsleven, de kastijding des lichaams en de onthouding van alle onreine en bedwelmende dranken nog veel verder dan in de latere tijden.

Een gezonde zedelijke moed was in deze ziekelijke overdrijving om van het aardsche jammerdal zich los te maken niet te vinden. Daarom bleven de meer nuchtere Chineezen en de in zedelijk bewustzijn veel hooger staande Perzen buiten deze buitensporigheden van het ascetisme, terwijl de ernstige Egyptenaren zich bepaalden bij de wet, dat de priesters slechts ééne vrouw mochten hebben en het vermijden van varkensvleesch en boonen ; zij handhaafden strenge reinheid en slechts matige kastijding, maar te midden der vreugde feesten, herinneren zij altijd aan den dood.

Het principe moge overeenkomen, maar de toepassing was zeer gematigd en verliep niet in het onzinnige. In het licht der oudheid moet zoowel het Joodsch als Christelijk ascetisme opgevat worden om de diep ingrijpende beteekenis er van te verklaren.

In den Oosterschen geest en onder den Egyptischen invloed ontstonden de besnijdenis, wasschingen, de onthouding van sommige spijzen, het vasten als teeken van rouw of deemoediging voor God, die wij in het Mozaïsme ook aantreffen als bijzondere hulpmiddelen tot de genade voor het van de materieele wereld geheel afgezonderd volk van Jehova. Vrijwillige geloften — onthouding ook van de wettelijk veroorloofde drank : als wijn, werd opgevat als bijzonder reinigend voor mannen die een bijzondere roe-

ping hadden, ja wijdend en sterkend.

Daarentegen was de zelfkastijding bij de zedelijk zoo helderdenkende Joden geheel vreemd, zelfs later — en ook het anachoretisme vond eerst ingang in den tijd voor Christus door de Esseners, in Egypte door de Therapeuten, ofschoon het ascetisch leven zich ook onder de Joden na de ballingschap aanmerkelijk had uitgebreid en allengs somberder was geworden.

Nog vreemder was het ascetisme voor de kloeke Westersche volken, vooral voor het blijgeestige Griekenland. De Grieken voelden zich ook tegenover hunne goden gerechtigd om genot en vreugde in het schoone te smaken; van daar die onverdoofbare vroolijkheid der Grieken ook bij hunne offerfeesten, die al te vaak de perken te buiten gingen. Alleen treedt een ernstiger karakter, een geheimzinnige plechtigheid op bij de viering der mysteries die een streng geestelijke bedoeling hadden. Ook de voorbij gaande verschijning van de Pythagoreërs, die aan de monnikenorde zeer nabij kwamen, maakte een uitzondering, terwijl ook bij de meer verheven Socratische school een idée voorkwam, dat aan een adem uit het Oosten deed denken in de opvatting van het lichaam als een kerker der ziel, hetwelk eindelijk overging tot de afschudding van iedere gezellige behoefte van beschaafde lieden onder de latere cynische en stoïsche wijsgeeren. Deze verachting van het leven was geen echte vrucht van het Grieksche of Romeinsche volksbewustzijn.

Te midden van deze van oudsher heerschende voorstellingen en wanbegrippen verscheen het Christendom eenvoudig gezond en krachtig als eene levensvolle spruit op den ouden stam der wereld, om den mensch zijne menschheid terug te geven en te leeren waardeeren zonder

onnatuurlijke afdwalingen.

De Joden brachten er echter al aanstonds hunne gewoonte van vasten en wasschingen en geloften in over. Het vasten was vooral bij hen een heiligende voorbereiding voor elke groote onderneming of handeling. En bij de verwachting van de nu zeer op handen zijnde terugkomst van Christus, die de wereld gansch vernieuwen zou, won het begrip ook veld zich te onthouden van het huwelijksleven. Ook hield men zich overtuigd dat het lichaam de zetel en oorzaak der zonde was, voornamelijk der zinnelijkheid, die streng verbannen moest worden, ofschoon Christus ons de ziel had aangewezen als de zetel der driften. Oude Oriëntalische overleveringen van het ascetisme als voordeelig voor het innerlijk leven en het vergeestelijken van den mensch verbonden zich met de roepstem der Apostelen om het vleesch met de begeerlijkheden te kruizigen, te sterven aan de zonde, om te zoeken de dingen die boven zijn; dit won meer en meer veld, althans in de leer, in de theorie en bracht er de Christenen toe om onthouding van het huwelijk voor de geestelijken wenschelijk te achten en het innerlijke licht des geloofs hoog boven alle wereldsche kennis te schatten, ja die zelfs te verachten, waartoe in die dagen ongetwijfeld alle reden bestond.

Reeds in de tweede eeuw ontdekt men de richting tot het afgezonderde leven van ongehuwde vrouwen en mannen, zoodat Cyprianus reeds waarschuwend optrad voor de gevaren die daaruit ontstonden; maar tot in de 3e eeuw werd nog geen onverbreekbare belofte van den ongehuwden staat geeischt. De innerlijke ascese van zelfbeheersching raakte echter op den achtergrond, hoemeer de ascese in uiterlijkheden begon gezocht te worden, waar-

bij het geestelijk leven in de christelijke kerk zeer afnam.

De bloedige vervolging der eerste Christenen had reeds vroeg eenige geloovigen naar woeste plaatsen gedreven om als kluizenaars te leven — die richting nam echter nog sterker toe toen het Christendom tot staatsreligie verheven en de Kerk meer en meer verwereldlijkt werd. Wie daar afkeerig van was, trok zich in stilte terug met zijne geestverwanten en zoo ontstond dat gewichtig verschijnsel op het gebied der ascese: het monniken-leven op het midden van de derde eeuw, en de Kerk werd genoodzaakt door den drang van de tijdstrooming om deze richting te erkennen en te steunen, wel overtuigd dat de godsdienst deze bolwerken hoog noodig had.

Een strenge, sombere geest van een ongezond supranaturalisme won nu sterk veld, vooral in de Afrikaansche kerk door Tertullianus en Augustinus en verbreidde zich over heel het Westen met een de wereldverachtend ascetisme, hoewel gezonde denkers deze dweepzucht bestreden zooals Arius, Josinianus, Vigilantus en Paulicianus. Zij ijverden tegen het vasten als een heilmiddel voor de ziel en tegen alle uiterlijke ceremonie door de kerk voorgeschreven, in goede werken, die het hart niet raakten.

Toch moesten monniken en kloosters dienen om de bewaarders van het godsdienstig leven als ook van kunst en wetenschap te zijn in ruwe tijden van woesten krijg en barbaarschheid.

Het Neoplatonisme van de Alexandrijnsche school werkte het ascetisme sterk in de hand, onder anderen tijdens Porphirius, die vooral de onthouding van vleesch en van het huwelijk als een hoofdvoorwaarde stelde om den geest toe te bereiden voor de versmelting met het goddelijke wezen en tot het kunnen zien van God. Dit streven uit wanbe-

grippen over Gods wezen en onze bestemming voortgevloeid, bleef altijd het ideaal van alle mystieken en theosophen en is het eigenlijk nog.

Maar met de elfde eeuw kwam er weer een keer uit den boezem der oprechtste en eerlijkste asceten, zooals bij de Waldenzen en de zusters van den vrijen geest en vele anderen, die de waarachtige verheffing zochten en er ontstond een heftige strijd tegen het doode uiterlijk vertoon, terwijl ook de wetenschappelijke mannen er vrijmoedig tegen opkwamen, zooals Petrarca, Wicleff, Huss, Hieronymus van Praag en Erasmus, en de geheele gezonde rationeele beweging der Hervorming was tegen deze verbasterde geestesrichting gekant

Want de grondgedachte der Hervorming was deze, dat uit het binnenste uit de rechtvaardiging door het geloof in Christus en niet door uiterlijke werken van kastijding, vasten, bedevaarten of kwelling, of afzondering de ziel gevormd werd.

Slechts in enkele Protestantsche sekten bleef een klein restant van ascetisme, hoewel zeer gematigd, voortbestaan zooals bij de eerste Mennonieten en Kwakers in Noord-Amerika en de Methodisten.

De geest des tijds was echter machtiger dan alle dwepers te zamen. Zelfs in de Roomsche Kerk is het vasten gematigder en het kloosterleven tot meer praktisch nut ingericht dan voorheen.

Ook de versteende Grieksche Kerk heeft allengs iets moeten verzachten, zelfs de Mahomedanen zijn nu tot zachter, vrijer geest gekomen van meerdere levensvreugde te durven smaken.

Het voortschrijden der natuurwetenschappen heeft den gezichtskring verbreed en de algemeene gedachte ont-

wikkeling is gekomen door beter natuurkennis; deze heeft den mensch wakker geschud uit zijn onnatuurlijke levensopvatting, en den weg gebaand tot meer vreugdevolle en dankbare stemming.

De ascese kan ook, bij gematigde opvatting, beschouwd worden als een oefening of gymnastiek in de deugd van zelfverloochening, en in zoover kan zij waarde hebben voor het karakter en den godsdienst en als middel dienen tot bevordering van deugden als matigheid, kuischheid, eenvoud en zelfbedwang. In dien zin spreekt men ook van ascetische schriften — zooals stichtelijke overdenkingen liederen en gebedenboeken.

Het moet al een zeer onwetend Christen zijn die noodig heeft om levenswijsheid uit het verre Oosten te moeten halen en in Tibet of de Hymalajah uit de »witte loge" uit de sneeuwregionen, een licht op zijn pad te ontvangen, terwijl wij aan de voeten van Jezus de hoogste levensopenbaring kunnen vinden die ons dit vluchtig bestaan leert waardeeren als de noodzakelijke vormschool voor hooger toestanden.

Maar zal iemand zeggen: die Oosterlingen hebben eene methode om ons los te maken van de materie, van ons lichaam, dat ons gevangen houdt; zij maken zich willekeurig vrij uit de banden des vleesches en zweven over de aarde en gaan waar ze willen zonder stoomschepen of spoortreinen. Dat te bereiken zou een groot genot en voordeel voor een mensch zijn. Mag hij daar niet naar streven?

Laat ons eerst eens vragen: is die bewering waar? Ik heb ook wel Spiritisten gekend, die stout weg beweerden dat zij elken nacht uit hun lichaam stapten, maar dit was bloot grootspraak en inbeelding. De banden tusschen geest

en vleesch zijn wel elastiek en soms al heel rekbaar, maar dat uittreden kan zoomin een nachtwerk als een dagwerk zijn of de geest zou bij zijn terugkeer zijn huisdeur dicht gevallen vinden, voor altoos.

Op millioenen menschen komt slechts een voor, die zulk een hoedanigheid bezit, van het zoogenaamd uittreden der ziel, en wanneer gij dan zien kondet hoe dat achterblijvende lichaam er uit ziet, zoudt ge sidderen, want het is volmaakt een lijk, loodkleurig, blauw en groen van tint, ijskoud en verstijfd als een marmerbeeld en die lijkkleur blijft soms dagen lang bij, nadat zij uit dien schijndood ontwaakt zijn. Maar zegt gij: er bestaan geheime middelen om dien toestand te verkrijgen en bij de training of methode vermindert het gevaar.

Denkt iemand dan dat het den sterveling geoorloofd is, zoo eigenmachtig ontijdig de beperktheid van zijn menschelijke natuur in dit tijdelijk leven op te heffen? — dat hij ongestraft zou binnendringen, waar hij niet geroepen is, niet ontvangen of voortgeleid zal worden? ten zij hij aanlandt in lage sfeer der geestelijk dooden in de duisternis. Vooreerst zal hij, indien hij iets ziet, niet weten of hij zijn eigen droombeeld aanschouwt of wel iets reëels waarneemt. Hij zal geslagen worden met verschrikking en terugkeeren met dwaling en wanbegrip als hij ongeroepen de grens wil overschrijden van het menschelijk zijn.

Daar ligt het groote gevaar, juist in die zoogenaamde training of ascese, die geheel buiten het spoor brengt en den vermetele doet zondigen, omdat hij wil zijn als God, kennende het eeuwige en het tijdelijke tegelijk. Zie, het is het ideaal van alle vrome harten in alle tijden geweest nader tot God te komen — dat is schoon en goed als

men dat maar niet verwart met het idee God te zien — althans iets van zijn glans waar te nemen — alsof wij die de zon in haar glorie niet eens kunnen aanblikken, dat verdragen zouden — De edelste en redelijke mystieken die dat zochten, begrepen zeer goed, dat, al hadden zij nooit van ascese gehoord, een rein en matig leven vereischt wordt, maar dat het openen van hun inwendig oog, eene genade van God zou zijn en niet van hun willekeurig pogen. En indien iemand ziener wordt, laat het dan altijd zijn bij de gratie Gods en niet door de kunstige dressuur, die menig gestel ondermijnen en hem ontijdig zal doen sterven.

God geeft ons sedert Swedenborg tal van zieners en openbaringen, die ons mededeelen dat wat ons troosten en sterken kan voor onze levensreis en ons dit aardsche leven te hooger zal doen waardeeren als onmisbare voorbereiding. Laat niemand toch grijpen naar een verboden vrucht.

Onwetendheid van de natuur des menschen en den vorm van het toekomende leven op den eerstvolgenden graad, deed de menschen droomen van een geabsorbeerd worden in de godheid met oplossing van onze bewuste zelfstandige persoonlijkheid.

Onkunde omtrent den zetel van het kwaad, dat niet in het vleesch, maar in de ziel nestelt, deed den mensch zijn lichaam verachten dat toch bloot het onbewuste werktuig is van de bewuste ziel, voert tot eene va'sche levens beschouwing. Immers wij vinden bij de zich manifesteerende geesten, die den goeden strijd niet streden — al de oude zonden terug, hoewel het lichaam is begraven; bewijs genoeg hoe scheef die oude levensopvatting was en hoe juist de opvatting van onzen Meester — als Hij zeide: »uit het hart, het gemoed komen voort de begeerlijk-

heid en wat den mond ingaat verontreinigt den mensch niet, maar wat er uit komt.

Ascetisme miskende ook het wezen der deugd. Wat niet tot nut is of zegen — is geen deugd. Denk eens aan de paalheiligen, die in ijdelen waan jaren lang op een paal zaten of halverwege in den grond begraven leefden, die zich zelf verminkten en mishandelden op de meest afschuwelijke wijze in hun waanzin, en laat ons God danken, dat de menschheid het afschuwelijke daarvan begint in te zien.

Droevig is het daarom als men ons wil prediken tot het ascetisme terug te keeren om meer dan mensch te kunnen zijn.

Laat het ons genoeg zijn waar mensch te worden, naar het ideaal van den eenigen Meester, die voorzeker geen uitwendige of onmenschelijke ascese bedoelde als Hij zeide: »die zijn leven zal verliezen, die zal het winnen." Wij zien dat in zijne daden hoe Hij zijn leven gesteld en verloren heeft voor anderen.

Doch nu blijft de vraag: kan ascese onzen geestelijken aanleg verhoogen, onze gaven ontwikkelen, en wel met het oog op de ontwikkeling van mediums, die zooveel te wenschen overlaat. Indien gij door onthouding verstaat matigheid, kuischheid, eenvoud, zelfopoffering en een arbeidzaam leven voor anderen — dan zal zulk een geregeld en harmonisch leven stellig voordeelig zijn voor een medium. Ik geloof niet dat een medium zich van iets stoffelijks heeft te onthouden als van alcohol en tabak, want zelfs een matig gebruik daarvan kan geesten tot hem lokken, die daarin onmatig zijn geweest en hem aanzetten zullen om al meer en meer te nemen en er zich aan over te geven.

Daar onze Heer vleesch gegeten en wijn gedronken

heeft en de Apostelen daaromtrent niets voorgeschreven hebben dan het gebruik van bloed en het verstikte na te laten — en van alle ontuchtigheden — zijn wij daarin geheel vrij. Maar vindt iemand zich beter bij geen vleesch te eten, zonder nadeel voor zijn gestel, dat in dit klimaat wel degelijk dierlijk voedsel behoeft — hij moet het zelf weten. Zoo ook met het gebruik van wijn — daar zijn toestanden dat wijn onmisbaar is voor sommige slappe gestellen, terwijl dat op andere tijden nadeelig zou worden — men moet geen religie maken van vegetarianisme of van geheel onthouding, maar ieder vrijlaten in zijne omstandigheden te handelen naar zijn beste weten en physiche gesteldheid.

Mediums verliezen veel kracht en zullen meer bij goed voedsel dan bij vasten gebaat zijn — maar onmatigheid, gulzigheid, snoeplust zijn zijne vijanden, daar zij door die lusten geesten tot hen trekken, die daar sympathie voor voelen en zijne begeerte zullen aanblazen.

Voor de ontwikkeling van een medium is rust noodig, een kalme vreedzame omgeving, regelmatige leefwijze reinheid, opgeruimdheid, zonder uitgelatenheid en een vrome zin zonder kwezelarij of fanatisme.

Beproef geen training, — als gij geen medium, somnambule of magnetiseur geboren zijt, zult gij het door geen methode ooit worden, doch ligt het in uw gestel, dan moet, dan zal dat op zijn tijd tot zijn recht komen, en met voorzichtigheid en trapswijze ontwikkeld worden. Is het niet in uw aanleg, dan kan geen methode het u geven, alleen uw gestel totaal bederven.

Het is zoo — geestelijke of liever magnetische krachten kunnen voorkomen in menschen met een slechte inborst en lage hartstochten, maar welk een verschil met

de edele en reine naturen die deze gaven heiligen? Bileam was ook wel een medium-profeet, die in extase kon komen, en in trance sprak, maar hij was toch geen Jesaia of Daniël of Johannes ....

Het lage zal altijd het lage aantrekken en kan tot het hooge niet opklimmen.

Een onedel magnetiseur kan wel een pijn afnemen of iemand genezen, die niet zeer fijn gevoelig is, maar hij zal altijd een afkeer wekken, ja pijnlijk aandoen bij elk die weet te onderkennen het reine van het onreine fluide.

Nog dit ten slotte. Wilskracht is de sleutel tot alle magische en magnetische werken — een boos mensch kan vaak een zeer sterken wil hebben en veel kwaad uitwerken, maar — het goede zal altijd sterker zijn dan het booze, en wie zich onder Gods hoede heeft gesteld, over dien zullen de lagere krachten nimmer heerschen, want bij God alleen is de kracht en de macht en de heerlijkheid tot in eeuwigheid.

TELEGRAPHEEREN ZONDER DRAAD.

Op vrijdag avond 3 Maart j. l. hield de Heer William Lynd eene lezing op eene Spiritualistische bijeenkomst in St. James' Hall te Londen over het telegrapheeren zonder draad en zeide toen het volgende :

Op wetenschappelijk gebied is er tegenwoordig niets dat zoo merkwaardig is als het telegrapheeren zonder draad door middel van de verwonderlijke uitvinding van Marconi, waardoor men zonder draad of conductors berichten door de ruimte kan overseinen. Die toestel werkte het best tusschen Poole en het Needles Hotel, op het eiland Wight, een afstand van 18 Engelsche mijlen. Iederen dag werden daarmede berichten overgeseind en afgedrukt door den toestel van Morse, even gemakkelijk als met behulp van een telegraafdraad. Wat het overbrengen aangaat, het is niet juist om te zeggen, dat er niets is tusschen den afzender en den ontvanger. Er is iets. Men zou meenen dat het de lucht was, maar dat is zoo niet; daar de lucht, niets hoegenaamd te maken had met de telegraaftoestel van Marconi. Het werkelijke medium tusschen de beide plaatsen, die van afzending en ontvangst, is die subtiele, veerkrachtige stof, die zich overal in de ruimte bevindt — de ether. Marconi bezigde daarbij een toestel tot het voortbrengen van een electrische vonk, waardoor de ether in een golvende beweging komt, want telkens, bij het ontstaan eener vonk, begint de ether te vibreeren. Zelfs bij het in beweging brengen eener elec-

trische schel, bemerkt men (bij het contract punt) een vonk, waardoor ethertrillingen ontstaan. Marconi's toestel nu, is eenvoudig een inductieklos (een zoogenaamde inductor van Ruhmkorff) en een kleine batterij. In den stroomloop tusschen den inductor en de batterij, bevindt zich een Morse sleutel, en aan de beide einden van den secundairen draad van den inductor, zijn vier koperen knopjes, verplaatsbaar, om de vonk te regelen en de toestellen in denzelfden »t o o n" te brengen. De Morse sleutel diende om den stroom te sluiten en te verbreken; werd de sleutel neergedrukt en de stroom dus gesloten, dan sprongen er vonken over tusschen de koperen knopjes van den zoogenaamde oscillator — en de ethertrillingen, die aldus ontstonden werden overgebracht naar den o n t v a n g e r. De o n t v a n g e r is een zeer gevoelig en vernuftig instrument, het resultaat van een groot aantal proefnemingen. Het is gegrond op de waarneming van het verschijnsel, dat, hoewel ijzer een vrij goede geleider van electriciteit is, nog thans ijzerv ij l s e l, los daar neergelegd, zulk een grooten weerstand biedt, dat het geen electrischen stroom doorlaat. De ethertrillingen nu, die bij een electrische vonk ontstaan, brengen een samenpakking, (cohesie) van het ijzervijlsel te weeg, die zoodanig is, dat de stroom dóórgaat. Op grond van de waarneming van dit verschijnsel, bedacht Marconi een gevoelige buis, bekend als de coherer — (cohesie verwekker) — een glazen buis, in het midden waarvan zich twee cylindertjes van zilver bevinden, die precies in de buis passen, maar niet met elkaar in aanraking zijn. Tusschen deze beide stukjes zilver bevindt zich een weinig nikkelvijlsel 96 pCt en zilvervijlsel met een geringe hoeveelheid kwik 4 pCt — een combinatie, die als het resultaat van verscheiden proeven de beste

uitkomsten gaf. De glazen buis was luchtledig om oxydatie te voorkomen en de zilveren cylindertjes waren verbonden aan plantinadraden, die door de einden der buis staken om de verbinding tot stand te brengen. De buis, aan beide einden goed gesloten, was daarmede voor het gebruik gereed en wanneer zij verbonden werd met de droge cel en een telegraaftoestel, maakte zij het voornaamste deel uit van den toestel om zonder draad te telegrapheeren. In verbinding met de buis was een droge cel, die den electrischen vonkenstroom voortbracht, die dan dóór het vijlsel ging (wanneer dit in den toestand van cohesie was) en een batterij van tien of twaalf cellen in werking zette, die weder op hare beurt het telegraaftoestel in werking bracht.

Daar nu het overbrengen van telegraphische teekens afhing van het beurtelings in cohesie en niet in cohesie zijn van het vijlsel, was het noodig, dat er een werktuig was, dat de deeltjes van het vijlsel telkens weder teruggebracht in den oorspronkelijken toestand van los metaalvijlsel. Gewoonlijk kan dit gedaan worden door even tegen de buis te tikken — maar voor het doel om verstaanbare signalen over te brengen, was het noodig dat de niet-cohesische toestand automatisch en precies op tijd werd voortgebracht. Op het oogenblik dat de afzender aan het signaaltoestel zijn sleutel opheft en er dus geen vonken meer ontstaan, en de ether dus ook niet meer in vibratie wordt gebracht — op dat oogenblik moet het metaalvijlsel in de buis in den normalen toestand terugvallen. Marconi bedacht daartoe den d e c o h e r e r, die bestond uit een gewone electrische schel, waarvan het hamertje in zulk een stand geplaatst was, dat het telkens, als het noodig was, tegen het glazen buisje tikte,

het vijlsel deed schudden en dit zoo telkens in den lossen of normalen toestand terugbracht. Professor Oliver Lodge die met een decoherer proeven nam, vond, dat de vonk bij het aanrakingspunt van het hamertje, de coherer van zijn plaats bracht, waarin Marconi toen wist te voorzien, door kleine netvormige ijzerdraadjes, »shunt" genaamd.

Het geheele proces in het kort samenvattende, had men dus eerst het voortbrengen van de electrische vonk, waardoor een ethergolf ontstond die, de glazen buis treffend, het vijlsel in den toestand van cohesie bracht en daardoor den stroom van de enkelvoudige cel in staat stelde er door te gaan en de locale batterij van cellen in werking te brengen, tusschen wier verbindingen zich de coherer en de telegraaftoestel bevond. Als de verbinding verbroken was, tikte het hamertje van den decoherer tegen de buis en verbrak den stroom naar den ontvangtoestel.

De Heer Lynd sprak vervolgens over de vertikaal geplaatste metalen strook, die naar het schijnt een onmisbaar deel is van den toestel, ofschoon de werking hiervan zich nog tot gissen bepaalt. De hoogte van de strook varieert met den afstand waarover geseind moet worden — hoe grooter de afstand — hoe hooger de strook.

Om dus een bericht over te seinen, bijv. van Engeland naar de Vereenigde Staten, zou het noodig zijn een luchtballon te bezigen, daar de vertikale strook dan een hoogte hebben moest van een en een kwart Engelsche mijl. Men heeft gezegd dat van het telegrapheeren zonder draad het gevolg zou zijn dat er geen telegraafgeheimen meer konden bestaan, daar nieuwsgierige personen zich een eigen toestel konden aanschaffen en aldus

berichteu opvangen die verzonden werden. Dit was in de praktijk echter niet mogelijk, omdat de toestellen bij afzending en ontvangst eerst onderling moeten vereenigd worden; zij moeten in denzelfden t o o n staan — en dit proces van stemmen geschiedt door de koperen knopjes, waarover wij gesproken hebben — en bij den toestel van Marconi gebruikt men daarbij een wiskundige formule. De kans dat iemand een bericht zou willen onderscheppen door zijn toestel in denzelfden toon te brengen is dus onbeduidend gering.

Wat dit »op toon brengen" aangaat, hiervan kan de lezer zich een duidelijk denkbeeld vormen met twee stemvorken te nemen, die beide op bijv. C van dezelfde octaaf staan en waarbij hij bemerken zal dat de toon van de eene, als die plotseling afgebroken wordt, door de andere wordt voortgezet.

De overeenkomst hiermede is gelegen in het feit dat de ethergolf of vibratie aan dezelfde wetten onderworpen is als de golven van licht, warmte en geluid. De toestel bij afzending en die bij ontvangst zijn als stemvorken, en eerst als beide toestellen volkomen met elkaar overeenstemmen in verband met de lengte van de ethergolf en het aantal vibraties, is het telegrapheeren pas mogelijk.

De Heer Lynd liet toen zijn toehoorders zien hoe het proces om zonder draad te telegrapheeren in zijn werk ging, waarbij de o n t v a n g e r voor hem op den tafe stond en de a f z e n d e r op een tafel in een aangrenzend vertrek, welke laatste behandeld werd door den heer Elliot, assistent van den heer Marconi. Het bericht dat deze heer afzond en door den toestel van Morse op de papierstrook werd afgedrukt en door al de aanwezigen kon gezien worden, luide als volgt: »Dit telegram

is geseind dóór den muur heen." Het was zeker een vreemd en merkwaardig gezicht om den toestel te zien werken **zonder aanraking** en zonder draadverbinding en het schouwspel werd dan ook met buitengewone belangstelling gadegeslagen.

Sprekende van de anologie tusschen dit proces en de werking der hersenen, wees de heer Lynd op het verschijnsel dat het ontstaan van ethergolven altijd werd voorafgegaan door een verstoring der atomen of deeltjes van het voorwerp, dat de vibratie teweeg bracht. De atomen kwamen in een toestand van beweging, waardoor zij tegen elkander stooten en zoo den ether in beweging brengen, waardoor golven ontstaan die een snelheid hebben van 168,400 mijlen per seconde. Bij lichtgolvingen zouden 39.000 van de langste dezer een Engelschen duim beslaan, en voor dat het oog gevoelig is voor licht, moet de retina door deze golven 608 billioenen malen per seconde getroffen worden. De physiologen zeggen dat er geen gedachte kan ontstaan zonder beweging en dat het denken gepaard gaat met verbranding van hersensubstantie. Verstandswerkingen geschieden ten koste van hersenweefsel, waarbij hersensubstantie zich verbindt met zuurstof, en wanneer de deeltjes tegen elkander stooten, ontstaat er een hevige vibratie.

Was het niet rationeeler om aan te nemen, dat de vibratie den ether in beweging brengt en dat die golven zich in de ruimte verspreiden evenals de golven van licht, warmte en electriciteit? Er schijnt niet aan getwijfeld behoeven te worden dat, als wij denken, door de werking hiervan in de hersenen, er ethergolven ontstaan in den overal aanwezigen ether en dat zulke golven naar alle richtingen heengaan en geen hinderpaal kennen.

Gesteld eens, ging de Heer Lynd voort, dat ik sterk denk en dat de ethergolven die daardoor ontstaan op de geheele vergadering vallen; ik geloof niet dat er dan een onder u is, die weet wat ik denk. Maar het zou kunnen zijn dat er een is hier of daar, wiens hersens op denzelfden toon staan als de mijne, en wanneer dan de golvingen, die door mijn denken ontstaan, op zijne hersens vallen is het zeer waarschijnlijk dat hij hetzelfde denkt als ik.

Ter illustratie zijner beschouwing wees toen de Heer Lynd op een geval, waarin eene moeder droomde dat haar zoon in Canada verdronk, op hetzelfde oogenblik dat dit treurig geval plaats had en waarvan zij al de bijzonderheden in den droom zag. Van zulke voorbeelden, zeide hij, bestaan er zulk een menigte, dat het niet mogelijk was de conclusie te verwerpen waarop zij wijzen; namelijk de waarheid van telepathie werking op afstand. Hypnotisme of mesmerisme zouden volgens dezelfde theorie kunnen verklaard worden, dat de hersens van het sujet gelijk gestemd zijn met die van den operateur.

De toespraak eindigde met een welsprekende narede over hetgeen de wetenschap in de negentiende eeuw had aan het licht gebracht.

De heer Lynd vroeg toen zijne toehoorders of zij ook nog eenige vragen wenschten beantwoord te zien, van welke uitnoodiging sommigen gebruik maakten. Op de vraag: »Hoe wordt de ontvanger en de afzender in den zelfden toon gezet?" antwoordde de heer Lynd:

Het op toon brengen hangt samen met de golflengte en de periode van vibratie. Wij regelen dat eenvoudig met de koperen knopjes, waarmede de electrische vonkjes verlengd of verkort kunnen worden.

Onder de vragen die gedaan werden was er ook eene, die betrekking had op de vertikale metalen strook, waarop toen de heer Lynd antwoordde:

De vertikale strook heeft men altijd boven den grond moeten plaatsen. In geen andere richting dan de vertikale deed zij hare werking — in horizontalen toestand werkte zij niet De grootste afstand waarop tot nu toe getelegrapheerd is, is 34 Engelsche mijlen.

De Eerw. John Page Hopps, die den lezer voor zijne moeite bedankte, zeide dat de lezing prachtig was geweest. Vijftig jaren lang had hij lezingen bijgewoond over allerlei onderwerpen, zooveel zelfs dat hij er genoeg van had en om geen voordrachten meer gaf. Bij deze gelegenheid echter had hij weer toegeluisterd met de aandacht van voor dertig of veertig jaren — en met enthusiasme en met groot genoegen had hij de voordracht gevolgd. Hij had echter wel gewild dat de heer Lynd over ethergolven, door de hersenwerking ontstaan, nog iets meer gezegd had en bijzonder over die gevallen, die somtijds voorkomen, waarbij vele menschen tegelijk een grootsch denkbeeld krijgen. Wij zeggen dan gewoonlijk: d a t z i t i n d e l u c h t. 't Is mogelijk dat het zoo is. Die sterke emoties verspreiden zich door de ruimte en werken op die hersens, waarmede zij in aanraking komen. Wanneer men als Spiritualist over het gehoorde van hedenavond goed nadenkt, dan wordt het begrijpelijk hoe de o n g e z i e n e n op ons suggesteeren, hoe zij ons leiden en besturen en vertroosting in ons kunnen uitstorten. Het kwam hem voor dat dat alles op den weg lag van het onderwerp waarover gesproken was.

De heer Enmore Jones was van hetzelfde gevoelen.

De heer J. J. Morse, die ook zijn dank betuigde voor

hetgeen hij dien avond gehoord had, zeide, dat de lezing het moeilijkste probleem had geraakt hunner Spiritualistische ervaringen. Hij had nog zelden iemand gehoord, die zoo aantrekkelijk, bevattelijk en met zaakkennis gesproken had als de heer Lynd. Spiritualisten waren echter menschen van een zeer sceptische soort, en hoezeer hij niet twijfelde aan het telegrapheeren zonder draad, wilde hij toch wel dat de president zich naar de aangrenzende kamer begaf en daar een bericht schreef om dat over te seinen naar den heer Lynd op het plat-form. Dat zou voor hen allen een overtuigend bewijs zijn.

Dit gelukkig denkbeeld van den heer Morse werd met voorkomendheid aanvaard. De president verliet het platform en kort daarna kwam de toestel in de zaal in werking, waarop de heer Lynd aan de vergadering het volgende bericht voorlas: »Onze beste wenschen aan den heer Marconi en onzen dank aan den bekwamen lezer, den heer Lynd."

Wanneer wij oplettend de richting nagaan, welke de wetenschap in de laatste jaren genomen heeft op het gebied van natuurkennis, dan meenen wij daarin op te merken: een dunner worden van de dikke mist, die het materialisme over de gedachten der menschen heeft gebracht, die ze stompzinnig maakte voor alle fijnere en hoogere dingen dan de tastbare zaken, en geheel stem ik in met het woord van den geachten Redacteur van »Light", waar hij op de lezing van Lynd terugkomt.

»Hij bracht ons zeer dicht bij de grenzen der twee werelden en het was ons zeer aangenaam om andermaal en langs zulk een bekoorlijken weg er aan herinnerd te worden, dat wij dóór de grenzen heen niet zien op den

sluier of »de vallei der schaduw", maar op een schoon en verrukkelijk land van betere dingen, die ons wachten en die ons hart van vreugde doen kloppen.

Wij zijn echter reeds lang vertrouwd geweest met dit vooruitzicht, maar wij kwamen er toe langs een anderen weg — en toen de electricus kwam met zijne instrumenten en den ether trillen deed met zijn electrische vonken, was ons dat niet vreemd — en toen de hypnotist ons zijne verwonderlijke verhalen deed van gedachten-overbrengen en suggestie, was ons ook dat niet vreemd en was onze eerste indruk hem uit te noodigen, eens bij ons te komen om hem te brengen op »den berg des Heeren" en hem het beloofde land te wijzen. Zoo waren wij volkomen voorbereid voor de lezing van den heer Lynd over het overbrengen van berichten door de ruimte zonder behulp van wat wij kennen als stof, en zonder draad te zien bij het overgaan van krachtlijnen of golven. Maar het was zeker belangrijk en nieuw om den electricus en psycholoog tot elkaar te zien naderen en bijna voor het eerst te hooren, dat er overeenstemming bestaat tusschen de werking eener electrische batterij en de werking der hersenen.

In verband met deze experimenten komen twee punten ons voor, van groote beteekenis te zijn — geen van beide nieuw, maar zeker uit een nieuw gezichtspunt. Het eene is de domineerende kracht van de subtiele elementen. Het zal den Britschen Philistijn goed doen zich vertrouwd te maken met het feit, dat het de fijnste stof is, die het krachtigst werkt. Hij is altijd van een andere meening geweest en heeft gedacht dat de meeste kracht zat in de meest vaste lichamen. Hij kan er nu anders over denken en dat zal hem veel goed doen. Het

fijne kan gaan waar het grovere moet terugblijven; het ongeziene kan doen wat het zichtbare niet vermag; een fijne etherische golf gaat dwars door graniet even gemakkelijk, als een pijl door de lucht. Dat is een merkwaardige les voor den Britschen Philistijn. Hij zal spoedig in staat zijn tot de conclusie te komen, dat een geestenwereld meer werkelijk kan zijn, dan een grof stoffelijke wereld; dat de geesten hier gemakkelijk komen kunnen zonder gezien te worden, en door muren gaan, misschien wel zonder het te weten.

Het andere is dat, hetwelk berust op de wet, dat de overbrenger en de ontvanger, volkomen in overeenstemming met elkaar moeten zijn. Dat is inderdaad een uitwendig en zichtbaar bewijs van een innerlijken en geestelijken band. Wij fantaseeren niet, maar blijven eenvoudig op den weg van wetenschap als wij zeggen, dat alles in het heelal harmonisch gestemd is en zijn voltooiing vindt in harmonie. Liefde is leven, en niet bij toeval zeggen wij: »God is liefde!" of, zooals wij ook zeggen kunnen: »Liefde is God.'

Dit in aanmerking nemende, kunnen wij niet anders verwachten, dan dat het ware leven bestaat, in het in overeenstemming brengen van den afzender en den ontvanger en dat dit de kern is van alle ware geluk en het bewijs van alle waarheid.

Dit bereikt hebbende is de overwinning behaald over ruimte en tijd.

Maar niettegenstaande deze bezielende en hoopvolle gedachten was er toch een diepe toon van wezenlijke pathos in het verhaal van onzen gast. Ook hier hadden wij weder een der tragedieën van menschelijk leven: De onophoudelijke teleurstelling van Mozes in het bereiken van het

beloofde land; een ander kwam er na hem in en nam er bezit van . . . .

Wat een treffend verhaal zou het zijn als iemand het beschrijven kon! Een nadenkend geschiedschrijver schreef er eens een stuk over in een zeer belangrijk boek getiteld: »Hervormers voor de Hervorming." Wij hebben een ander boek noodig; getiteld: Ontdekkers voor de ontdekking. Wij zien nu slechts op hen die ten volle slagen zullen — het meest op hen, die in »de volheid des tijds" komen, juist op het rechte oogenblik om er de laatste hand aan te leggen, den laatsten nagel in te slaan, het laatste woord te zeggen. En deze worden vereerd en gevierd alsof zij alles gedaan hadden, hoewel zij gewoonlijk minder doen dan de pioniers, die somtijds niet alleen geen belooning en geen roem ontvangen, maar een bitter leven hebben, veel leed moeten dragen en aan een kruis hun leven laten.

In onzen tijd bijvb. prijzen wij terecht Darwin en wij bedoelen dan Charles Darwin, maar hij voltooide slechts het werk van Erasmus Darwin, die omstreeks honderd jaren vóór hem leefde — en Erasmus volgde weder het spoor van vele anderen vóór hem. Onze groote moderne scheikundigen, electriciens, ingenieurs zijn allen voor het meerendeel slechts verbeteraars, en voor een, die om zijn arbeid geprezen en beloond wordt, zijn er honderden, die onopgemerkt of soms zelfs gestraft zijn — en op het laatst zijn er maar weinig mannen, wellicht niet meer dan twee, om de laatste hand te leggen aan het lange proces, waarvan een dan slechts den prijs behaalt. De schrijver van den brief aan de Hebreën, wie dat dan ook geweest mag zijn, zag dit en sprak er over in de scherpste bewoordingen, die in de geschiedenis ge-

vonden worden. Hij beschrijft in gloeiende taal het verhaal der oude kampvechters, de geschiedenis van den strijd en moeite en verdwijnen van het tooneel des levens en niet den prijs behaalden, waarnaar zij verlangden en waarvoor zij streden en zich moeite gaven. En dan schakelt hij het verleden aan het heden en eindigt met treffend en wijsgeerig te zeggen : Zij allen hebben hun geloof met den dood bezegeld ; zij hebben den beloofden prijs niet behaald. God heeft dien prijs voor ons bewaard, opdat zij zonder ons niet zouden volmaakt worden." Daarom dan ook, als wij zoo groot eene wolk van getuigen rondom ons hebben liggende — laat ons afleggen allen last en de loopbaan loopen."

Welk een heerlijke gedachte ligt in dit alles opgesloten. De schilderij wordt een gedicht. De wolk der medewerkers wordt een band van samenwerkende broeders. De evolutie zelf een grootsch lofgezang. Schakel aan schakel verlengt zich de machtige keten van harmonie en wordt steeds grooter ; — geen breuk, — geen afscheiding waar allen medewerken aan het goddelijke werk. En voor ons blijft de oude belofte over : »Zalig zijn zij, die in den Heer sterven : Ja, zegt de Geest, zij rusten van hunnen arbeid en hunne werken volgen hen." En sterven niet allen in den Heer, die dienende sterven, waarin het ook is, dat zij hem gediend hebben ?

Dan komt de gelukzaligheid wanneer zij zien en verstaan, en wanneer zij uit de wereld van heerlijkheid en van licht zien, waarnaar allen streven en blijven voortgaan te helpen en te dienen.

LESSEN UIT DE GEESTELIJKE WERELD.

In dagen van geluk God lief te hebben beteekent weinig — heb God lief, ook als Hij uw gebed niet verhoort.

Soms is het u alsof God zeer verre van u is — en juist dan is Hij u het naast bij.

Moedeloosheid is een geloovig mensch onwaardig — Al zijn uwe dagen nog zoo zwaar — geloof toch in de goddelijke liefde.

Woeker met de spanne tijds u gegund op aarde voor de eeuwigheid.

Offer gaarne iets op — en gij wint alles, namelijk tevredenheid.

Het is beter op God te vertrouwen dan aan Hem te twijfelen.

Het is beter onaangename dingen geduldig te aanvaarden dan er zich tegen in te zetten. Men moet toch dragen ook wat men niet dragen wil, en ieder droevige zaak heeft ook hare goede zijde, die God alleen kent.

Zoodra gij u ongelukkig en ontevreden voelt, bedenk dat geestelijke wijsheid uw pad heeft afgebakend — verootmoedig u en mor nooit.

Dit is eene treurige vergissing die de ziel benadeelt, dat de menschen zoo vaak iets een geluk achten, wat een ongeluk voor hen is.

Een oprecht gemoed voor God is meer waard dan vele gebeden der lippen.

Sommige menschen gelooven als zij dagelijks zooveel en zooveel litanieën, vader onzer of gezangen op zeggen of in den Bijbel lezen — dat dit beteekent God te dienen!

In vrome boeken te lezen en met uiterlijke godsdienstvormen God te willen naderen — is niet de ware godsdienst des harten.

De helft van de moeite en het lijden dat gij dragen moet, hebt gij aan u zelven te danken.

Niets wordt zoo licht gekrenkt als de liefde en juist zij moet nooit gekwetst worden.

De diepste smart doen ons degenen aan die wij liefhebben.

De krenking van iemand die ons onverschillig laat is bloot een ergernis.

De liefde zal verzoenen en vergeten; vergeten en vergeven brengt vrede. Velen vergeven, maar vergeten niet. Dit is slechts een halve vergiffenis en brengt geen waren duurzamen vrede.

Tijd en ruimte zijn subjectieve voorstellingen. Voor ieder zijn zij onderscheiden, en hoe geheel anders zijn zij voor de geesten als voor de menschen!

Het langste menschelijk leven is een ademtocht in de eeuwigheid.

Rampen en smarten moeten ons moedig en medelijdend maken.

De ongelukkige heeft geen vrees voor den dood, maar de gelukkige vreest het gevaar, omdat hij aan het leven hecht.

De ondeugd is een woekerplant; zij ontspruit bij groot en klein in rijkdom en bij armoede; doch over de grooten en rijken zal een zwaarder gericht gaan dan over de kleinen en armen.

De diefstal van den hongerige is niet zoo strafbaar als van den verzadigde.

De onzedelijkheid van den verwaarloosde is niet zoo schandelijk als van den welopgevoede.

Johannes Huss zeide: de weg tot God is vrij — zonder hinderpalen of teleurstellingen — eenvoudig is de weg tot Hem zonder uithangbord of klokgelui.

God is de vader van alle menschen; wij allen zijn zijne kinderen. Allen zijn wij gelijk geboren en tot dezelfde zaligheid geroepen. Alleen de zonde maakt de geesten ongelijk.

Alle godsdiensten worden één in Hem!

Allen behooren Hem toe en Hij is voor allen. God is niet nader aan de eene kerk dan aan de andere, niet dichter bij een priester dan bij de andere menschen. Hij behoort aan een ieder, die zijn wil betracht. God is de liefde, de vrijheid — maar tevens ook de hoogste wet en de wijsheid.

DE ONBEKENDE OUDE KENNIS.

Wat is meer algemeen bekend? Wat is alle menschen zoo nabij? Wat is voor elk een gemakkelijker waar te nemen dan de atmospheer, die wij van onzen eersten kreet inademen? Ja, het is een oude kennis. Wij zijn er zeer gemeenzaam mede; wij verkeerden er mede dag en nacht, jaar in, jaar uit; wij wisten dat de lucht warm en koud kon zijn, dat ze als zachte koelte ons liefelijk streelde en als storm ons bedreigen kon; wij wisten wel dat zij de bewaarplaats was van donder en bliksem — maar de geheimzinnige wist toch eeuwen lang ons haar eigenlijk wezen te verbergen, en wij kenden haar niet in haar ware natuur. De ontdekking van de eigenschappen der verdunde lucht door Crookes als matière rediante bracht ons in verrukking — maar hoe zij zich in een tegenovergestelden toestand zou voordoen bij machtige samenpersing, dat was niet te gissen voor er werktuigen waren om die proeven te realiseeren. Dat is nu gevonden — en de uitkomsten zijn zoo verrassend dat wij tot onze oude kennis en levensmakker moeten zeggen: gij zijt ons een vreemde en wel een geduchte toovenaar om bang voor te worden.

Pas zijn wij van onze verbazing bekomen over de ontdekking van Marconi, die het non plus ultra scheen, of onze verwondering wordt opnieuw aangegrepen door de vinding van professor Tripler te New-York, die er in geslaagd is de dampkringslucht in v l o e i b a r e n vorm te brengen door een zekere hoeveelheid lucht samen te persen met behulp van een stoomluchtpomp van 50 paar-

denkracht. Die druk wordt zoolang voortgezet tot hij is geklommen tot duizenden ponden per vierkanten duim. Wil men zich eenig denkbeeld vormen van deze luchtsamenpersing, dan stelle men zich al de lucht voor, die in een groote kerk voorhanden is en geperst wordt in een stalen bus of cylinder van een liter inhoud. Nu wordt die bus verhit, waardoor de inhoud zich nog meer uitzet, tot zij eindelijk in vloeibaren toestand komt en in een vat druppelt. Zet men de bewerking nog verder voort, dan gaat de vloeibare lucht over in bevroren lucht, waarvan een stukje ijs in onze hand dezelfde uitwerking zou hebben als een witgloeind ijzer. Geheel nieuwe verschijnselen worden waargenomen, die een wijd veld van natuurstudie openen en zoo fabelachtig klinken als een tooversprookje, hoewel alles proefondervindelijk wordt waargenomen. Het is of er een nieuwe bladzijde in het boek der natuur is opengeslagen, die eenmaal ontcijferd onberekenbare gevolgen zal hebben voor de kennis der schepping de beoordeeling der krachten. Indien deze ontdekking de laatste is dezer eeuw, dan zet zij de kroon op de wonderen van den dag, wonderen die beschamend zijn voor diegeen, die reeds meenen veel, ja alles te weten en te kunnen verklaren — vertroostend voor hen die wachten op meer licht. Indien de aardsche dingen ons verbazen en doen duizelen — is het niet of ze ons toeroepen: mensch, uw leeftijd is de eeuwigheid; gij zit nog pas op het laagste bankje van de kleinkinderschool — verootmoedig u en aanbid, want als ge van het aardsche nog zoo bitter weinig weet, hoe zult gij het onzienlijke, het hemelsche doorgronden — hoe waagt gij te verwerpen wat ge niet aanstonds bevatten kunt! te ontkennen wat u nog duister bleef!

WAT IS ER NOODIG OM MAGNETISEUR TE WORDEN?

UIT ONZE CORRESPONDENTIE.

Mijnheer. Gaarne wil ik uwe vragen beantwoorden over de bronnen voor de kennis van het magnetisme en somnambulisme. Veroorloof mij echter ook aan u eene vraag te stellen, niet uit nieuwsgierigheid maar in het belang van het onderzoek. Wat noopt u tot den wensch magnetiseur te willen worden? Hebt gij bij uzelf verschijnselen waargenomen, die u aanleiding gaven om te veronderstellen dat uw gestel en aanleg er voor geschikt zijn? Want al leest gij alles wat er wijs en dwaas, goed en kwaad over magnetisme geschreven is, dit zal u niet in staat stellen met goed gevolg te magnetiseeren, tenzij gij magnetiseur geboren zijt, dat is, iemand bedeeld met zulk een overvloed van gezond levensmagnetisme, dat gij er vrij wat van missen kunt zonder er zelf gebrek aan te krijgen, want zijt gij niet sterk, dan is er niets wat meer verzwakt dan het dagelijks magnetiseeren van lijders, die uwe kracht gaarne absorbeeren, omdat zij een te kort hebben.

Zijt gij volkomen gezond, dat is, zonder eenige storing in de voornaamste levensfuncties, is er in uwe constitutie niets van overgeërfde dispositie tot kwalen, dan alleen moogt ge er aan denken anderen met uw fluïde te beladen.

Alle gezonde menschen zijn echter nog geen goede

magnetiseurs, want het magnetisme is geen bloot lichamelijke kracht. Het gaat veel meer uit van de ziel en is eigenlijk de band, die ziel en lijf vereenigt. Uw karakter, uwe hartstochten en uw geweten zullen voornamelijk bepalen of gij voordeelig of nadeelig op het sujet zult inwerken of uw fluïde sympathie of antipathie zal opwekken, het evenwicht bij een lijder herstellen of meer verstoren.

Weet wel dat ook uwe gezindheden, neigingen en gedachten op het sujet worden overgedragen.

Hebt gij opgemerkt dat uwe nabijheid kalmeerend op zwakke of onrustige gestellen werkte — of zijt ge erin geslaagd door oplegging of bestrijking met de hand iemand hoofdpijn of kiespijn af te nemen of pijn te lenigen? Hebt gij bespeurd dat ge door wilskracht invloed op anderen kondet uitoefenen, hetzij om hoest of hik te doen ophouden? Als gij zulke ervaringen hebt opgedaan, dan is er kans dat ge bij regelmatige oefening en gepasten leefregel u als magnetiseur kunt vormen — altijd trapsgewijze.

Doch nu komen wij tot een tweede vereischte. Zijt ge bekend met de voornaamste levensfunctiën? — Weet gij hoe ademhaling, spijsvertering, bloedsomloop, afscheiding der vochten, enz. enz, in hun werk gaan? — Kent gij den bouw des lichaams — het beender-, spier- en zenuwstelsel? — het werk van het hart en de aderen — van de maag en de ingewanden, van hersenen en ruggemerg, enz.?

Ik noem u slechts hoofdpunten op om u te doen gevoelen wat gij weten moet om dat wonderbare instrument, dat heerlijk gebouwd lichaam, te mogen naderen met een kracht, die overal doorheen dringt en een ver-

bazenden invloed op al die deelen en werkzaamheden uitoefent.

Er is dus wel degelijk voorbereidende lectuur noodig en als elk, die wil magnetiseeren, daar wat meer van wist, zouden er meer goede, minder verkeerde resultaten zijn.

Maar gij werpt mij wellicht tegen, dat gij onwetende lieden van allerlei slag, onkundige ambachtslieden hebt zien magnetiseeren met succes.

Dit kan zijn, als die persoon een intuïtief genezend medium is en onder de contrôle staat van een kundigen geestelijken leider. Ook kan de magnetiseur voorgelicht zijn door een goede somnambule, maar alle slaapsters zijn daarvoor ook niet begaafd, al gaven zij bijv. voor haar zelve of den magnetiseur een goeden raad.

Is nu de magnetiseur ten eenemale onbekend met het menschelijk organisme en deszelfs hoofdverichtingen, dan kan hij het spreken der slaapster niet beoordeelen, die vaak de grootste nonsens zegt en verkeerde middelen aangeeft en hij kan ook haar toestand niet nagaan.

Door de onkunde der lieden, die zich met magnetisme en somnambulisme bezighouden, alleen om er geld mede te verdienen, is die schoone kracht in miscrediet geraakt en zien kundige en beschaafde menschen er met minachting op neer als op een bijgeloof, goed voor boeren en burgerlui. Wilt gij het aantal dezer magnetiseurs niet vermeerderen, dan bid ik u, leg u toe op de kennis van den mensch. Begin bijv. eerst eens met een heel eenvoudig boekje, zooals indertijd door Mevrouw Busken Huet werd vertaald van Jean Macé, de geschiedenis van een hapje brood, te lezen, waarin op hoogst bevattelijke wijze de spijsvertering wordt verklaard — en dan het vervolg

op dat werkje: »de dienaren van de maag", dat zijn de overige inwendige deelen. Laat u den zoetsappigen toon van den auteur niet hinderen; de leering is groot in dit boekje vervat. Lees verder bijv. dr. Coronel: »Ons won-wonderschoon huis — ons lichaam en schaf u aan de platen met beweegbare lichaamsdeelen. »De mensch: hoe ons lichaam er van binnen uitziet", verplaatsbare afbeeldingen der inwendige deelen van het menschelijk lichaam van Dr. P. Ebenhoeck. Dergelijke boeken moesten in elk gezin gelezen worden — het zou vrij wat nuttiger zijn dan die massa verdichte verhalen, die den lezer even onwetend laten.

Doch nu komen wij tot de hoofdzaak van uw verlangen, een handboek.

Wie de geschiedenis van het magnetisme kent zal er niet over verwonderd zijn, dat er geen enkel volledig handboek nog is geschreven, omdat dit niet kon geschieden uit den aard der zaak. Men kon evengoed een handleiding verlangen voor een ontdekkingsreis in een onbekend land. Vele vrienden van het magnetisme en van de lijdende menschheid deden wat ik ook gedaan heb en noteerden de uitkomsten van de waargenomen feiten, van de best geslaagde manipulaties. Maar de moeilijkheid om eene handleiding te geven ligt daarin, dat men op dit gebied zoo weinig aan de algemeene regels heeft als het op de behandeling van allerlei lijders aankomt — voor welke men haast hoofd voor hoofd een andere wijze van doen moet toepassen, al naar toestand, gestel en omstandigheden.

Er zijn nog maar weinig algemeene regels vast te stellen, doch die moeten dan toch ook getrouw behartigd worden. Ik gaf die op in het Xde deel van »Op de Gren-

zen" onder de afdeeling: »De macht van de menschelijke hand tot genezing en verzachting van pijn." Ik gaf daar de resultaten van jarenlange studie en ervaring — maar hoeveel heb ik er sedert nog bij te voegen! Doch het gegevene is voldoende voor iemand die pas wil beginnen.

Bedaardheid, oplettendheid, trapsgewijze opklimming, geregelde voortzetting, ongestoorde, veilige gelegenheid voor de bewerking, dat zijn vaste wetten, die niemand ongestraft zal verwaarloozen.

Doe uw best om u aan te schaffen twee van de oudere werken, die nog onovertroffen zijn door de latere. Hoewel wij niet bij alles kunnen blijven staan wat daar beweerd is, zijn ze toch onschatbaar en degelijk door geleerde mannen, geneesheeren van beroep, samengesteld. Ik bedoel de werken van:

1. Deleuze, Over dierlijk magnetisme.
2. Ennemoser. (Gij moet ze bij den antiquarischen boekhandel of op verkoopingen vinden.)
3. Lafontaine, L'art de magnétiser.
4. Du Potet, Manuel de l'étudiant magnétiseur.
5. Ragazzi, Cour du Magnétisme.

Dit zijn de ware magnetiseurs. Later is er een school van hypnotiseurs ontstaan, die de grootste verwarring op dit gebied gesticht hebben, daar zij optraden alsof zij de eerste ontdekkers van onbekende krachten waren, die met het magnetisme niets gemeen hadden, en nochtans grepen zij slechts een brok uit de magnetische verschijnselen, dat lang bij de magnetisten bekend was, maar als van ondergeschikt belang ter zijde gelaten. Elk magnetiseur wist van oudsher dat men door wilskracht en het woord veel op een gevoelig sujet kan teweeg brengen en bediende zich ook wel van dit middel waar het noodig

was; maar zij hadden het zelden noodig, daar zij door manipulatie, dat is, door bewerking met de hand veel beter resultaten verkregen, zonder die gevaren, die het veel te snel inwerkend hypnotiseeren en suggereeren meebrengt.

Om kort te zijn; gij kunt uit de nieuwe, uit de Fransche school komende boeken, niet leeren magnetiseeren zooals het behoort — maar wel de kunstgrepen van de hypnose — maar weet wel dat er nooit vertrouwbare somnambulen of clairvoyanten te vormen zijn door hypnotiseurs, omdat de somnambule dan altijd afhankelijk blijft van den operateur of werker, terwijl zij bij een goed aangelegd magnetisme zelfstandig en onafhankelijk zal opklimmen tot de zuivere aanschouwing en vrij zal oordeelen, ook vlak tegen de opinie van den magnetiseur in.

Gaat ge nu zonder gids of voorlichting maar van alles lezen, wat tegenwoordig opgedischt wordt, dan hebt ge alle kans van een zeer verward brein te krijgen en geen helder en klaar inzicht.

Een voortreffelijk werkje is onder de latere, »Histoire et philosophie du magnétisme ancien et modern" in twee deeltjes met plaatjes van Dr. Rouxel te Parijs, ook een degelijk werkje van Durville, redacteur van het Journal du magnétisme.

Moeilijk kan men uit beschrijvingen den handslag leeren. Het is wenschelijk dat iemand die geoefend is, u dat leert, als hij zelf goed is onderricht, want het is erbarmelijk als men dat harken en krabbelen en zwaaien van sommige magnetiseurs aanziet, die maar op goed geluk losstrijken; zij kunnen den lijder veel kwaad doen door ongelijkmatige of veel te snelle bewegingen.

Gij noemt het woord Occultisme, dat nu zeer in de mode is gekomen. Eigenlijk is er geen andere kracht dan die van het menschelijk magnetisme, waarover menschen te beschikken hebben en die kracht is mateloos groot voor wie ze weet te gebruiken. Naast deze staat de kracht van het geestmagnetisme of de invloed der onzichtbaren op de sensitieve mediums en in die twee elementen is alles vervat, wat op het gebied van het geheimzinnige voorkomt of voortgekomen is, onder welken naam dan ook.

In vroeger eeuwen zou men magnetiseurs toovenaars en somnambules heksen genoemd hebben, en moest alles geheim blijven om vervolging te ontgaan, doch nu hebben wij geen geheimzinnigheden en verborgenheden meer van noode; al wat goed is mag openbaar zijn.

Veel kunt ge leeren uit het laatste door mij uitgegeven werk van prof. Gregory over het Levensmagnetisme, als ook in het werk dat ik nu ter perse heb gelegd: Andrew Jackson Davis, de groote clairvoyant en genezer.

Kan ik u verder van hulp of nut zijn als gij den weg van onderzoek op dit gebied wilt inslaan, dan wil ik u gaarne voorlichten waar ik kan.

Vele andere schrijvers heb ik in vroegere deelen reeds opgegeven.

PHYSISCH MEDIUMSCHAP IN LEISCHRIFT.

Een onzer lezers vraagt mij waarom ik nog niet iets over het jonge Haagsche Medium schreef, dat eindelijk het zoo lang begeerde verschijnsel van direct geestenschrift tusschen twee gesloten leien voortbrengt.

In de eerste plaats achtte ik het uitvoerig bericht door anderen medegedeeld voorloopig voldoende en ten andere heb ik het jonge mensch nog niet zelf bijgewoond.

Bovendien ben ik sterk tegen elken vorm van reclame, op het veld van onze waarnemingen, omdat dit zoo licht aanleiding geeft, dat de nieuwsgierigheid wordt geprikkeld van oppervlakkige lieden, en een lastige toeloop van onvoorbereide waarnemers opdaagt, die een jong medium zeer benadeelen kunnen door dwaze proefnemingen of onredelijke eischen.

Voor het medium zelf acht ik het ook hoog noodig, zich eerst in alle stilte te ontwikkelen onder het oog van bevoegde beoordeelaren, en niet te spoedig te worden beschouwd als een wereldwonder. IJdelheid en eigenwaan heb ik zoo menigmaal veel belovende krachten zien bederven, dat men niet te voorzichtig kan zijn zulke begaafde naturen niet over het paard te tillen, of een indruk te geven dat hunne gave een goudmijn voor hen worden kan, en zij er een vak van moeten maken. Dit is te gevaarlijker, naarmate het sujet onwetender, onbeschaafder is, en minder hulpbronnen heeft om zijn levensonderhoud te vinden, onafhankelijk van zijn mediamieke

kracht. Want weet dit, dat die krachten plotseling kunnen zinken, ja geheel verloren worden.

Ik herinner mij reeds aanstonds vier voorbeelden hiervan. Bovendien kan geen medium maar altijd door proeven geven zonder de kracht van ziel en lichaam te ondermijnen — dus als broodwinning mag die aanleg nooit beschouwd en aangekweekt worden. — Vandaar dat zooveel professioneele mediums er wat goochelkunstjes bijgeleerd hebben, om als de kracht hen ontbreekt om het echte werk te produceeren, aan den eisch van het nieuwsgierig en onwetend publiek door namaak en kunstgrepen te voldoen.

Ik heb sterke professioneele mediums zien werken — op de meest afdoende wijze — en toch heb ik bij hen bedriegelijke handgrepen ontdekt, als de werking te zwak, de kring te onharmonisch was, omdat de arme stakkert er van eten moest en zijn logies en reis betalen.

Gaarne wil ik er voor pleiten om onbemiddelde mediums te steunen en te beschermen, maar dan op een wijze, die in het medium in de eerste plaats den mensch, den burger wil ontwikkelen, en hem tot een zelfstandig onafhankelijk persoon maken, die, als hij vroeg of laat door welke aanleiding dan ook zijne gave ziet afnemen, zijn ambacht, zijn handwerk of winkel heeft om door te leven.

Daarom wilde de brave vader van het groote medium Eglinton dat zijn zoon tandarts zou worden. Daarom hielden anderen zich met teekenen en gouddraadwerk bezig of hadden een kleine handelszaak of bleven hun handwerk als schrijnwerker voortzetten. Ziedaar wat ik zou wenschen, voor dit jonge medium alhier — laat hij leeren werken voor zijn brood. — Hij is ten achter, zijne

leerjaren zijn verbeuzeld, en hij weet bitter weinig — Zijn levensideaal is niet zeer grootsch! Met een bierwagentje bij de klanten rondgaan en zijn eigen bier door hem zelf afgetapt te verkoopen aan de klanten, schijnt hem het meest aanlokkelijke vak te zijn ook door zijn behoefte aan beweging in de open lucht.

Daar ik die laatste behoefte van alle sterke mediums k e n en daarmede ook rekening moet worden gehouden, heb ik in het begin van het openbaar worden zijner gaven, eene poging gedaan een bloemist voor hem te vinden, die hem in dienst wilde nemen — maar het jonge mensch was bang voor de benauwdheid in de warme kassen! — Welnu men geve hem zijn zin en beproeve het bierzaakje en hoe hem dit bevallen zal; ondervinding is de beste, maar ook een h a r d e leermeesteres. Ik zou hem als medium liever niet op den publieken weg zenden, als ik hem leiden moest, niet met de ruwheid van het straatrumoer in onmiddellijke aanraking, maar bijv. bij een boekbinder, die geen groote zaak met veel knechts heeft, maar beknopt aan huis hem onderwijzen kan, en die hem gelegenheid geeft om dagelijks groote wandelingen te doen in de buitenlucht, zoo iets zou meer met de natuur en bestemming van een medium overeenkomen, dan altijd op straat onder het meest vulgaire publiek te verkeeren, waar hij natuurlijk blootstaat aan de gevaarlijkste invloeden uit de menschen- en geestenwereld, maar mediums zijn vaak eigendunkelijk en onhandelbaar.

Een vak leeren, dat niet veel herseninspanning eischt en toch niet geheel werktuigelijk is, moet volgens mijne overtuiging het eerste punt zijn waarheen men hem moet zien te leiden, om geen avonturier of klaplooper te worden, die de menschen naar de oogen moet zien. Hoeveel

mediums zijn luiaards, dronkaards en bedriegers geworden bij gebrek aan een broodwinning . . . . De knaap moet niet enkel als medium ontwikkeld worden, maar in de eerste plaats als mensch voor de maatschappij gevormd, anders wordt hij ongelukkig en gaat voor de goede zaak toch ook verloren.

Het directe schrift is echter reeds meer hier te lande voorgekomen — ofschoon onze volksaard en ons klimaat voor die verschijnselen niet gunstig is. Bij het medium van den heer van Herwerden kwam dit veel voor, zelfs in oude en nieuwe talen met den Indischen jongen Arjan als medium. Ik heb dames gekend die schrift op haar zakdoek of hoofdkussen kregen, maar men kan het niet verkrijgen alleen om het eens aan kennissen te laten zien of zooals men een gewone natuur- of scheikundige proef kan nemen, en stellig weet, als ik alle ingrediënten maar goed voorhanden heb en het recept stipt volg, slaagt de proef altijd. — Dit is een geheel ander gebied waarover wij niet naar willekeur kunnen beschikken. Ik herinner mij dat er voor eenige jaren een boerenjongen te Brussel als medium werkte voor physische manifestaties van de ruwste soort, die dan ook door de lagere, onontwikkelde geesten werden daargesteld, geesten, die, als ze nog in het vleesch waren in geen beschaafd gezelschap toegang konden krijgen — en meest een slechten invloed op de mediums uitoefenen en zelfs op de toeschouwers hoogst onaangenaam werken, en zoolang zulke krachten alleen ter wille van nieuwsgierige lieden worden geëxploiteerd, heeft het medium weinig kans onder meer verstandige contrôles te komen die edele verschijnselen voortbrengen. — Het was mij dus een waar genoegen te vernemen dat de ruwe kracht ook hier gematigder werd en er lei-

schrift begon te komen tusschen twee gebonden of in het donker gehouden leien, eerst alleen maar letters, daarna namen voluit en nu korte communicaties. Het is te hopen dat de geesten dat omverwerpen van tafels en stoelen en andere voorwerpen nu voortaan door meer verstandige proeven zullen laten volgen, meer waardig aan onsterfelijke wezens en den ernst van het verschijnsel door namelijk intellectueele en moreele bewijzen te leveren dat vertrokken vrienden en betrekkingen onder zekere omstandigheden in ons midden kunnen terugkeeren. Het is ten hoogste onaangenaam als de manifestaties zich voordoen alsof ons huis gevuld is met een bende straatjongens, die alle baldadigheden uitvoeren. Ik geloof zelfs dat men zulk gespook niet mag uitlokken of toelaten, want het heft de geesten niet op en even weinig de menschen. Ik ben overtuigd dat zulk een medium krachtig moet gedechargeerd of ontladen worden om die woeste kracht te breken. Maar het is niet zelden dat nieuwe mediums aan deze wilde krachten bloot staan, om als het ware ontgonnen en losgeschud te worden, maar het mag daar niet b ij b l ij v e n, of wij zouden de dagen terugkrijgen van zekeren heer Sn . . . l die hier te 's Hage op de Bierkade woonde in een zoogenaamd spookhuis. Hij beroemde zich aan niets te gelooven, en een verlicht man en atheïst te zijn. In dat huis is gedurende zeer geruimen tijd een pandemonium geweest en vele bejaarde Hagenaars zullen zich de ongerijmde verhalen nog wel herinneren. Ik bezit nog brieven van een geloofwaardig vriend die indertijd daar getuige van is geweest hoe alle meubels verzet, op elkander gestapeld werden, zelfs de zwaarste — bijv. dat een groote kast door onzichtbare macht verplaatst werd, en voor de ka-

merdeur gezet, zoodat de heer Sn . . . . l er niet meer uit kon. Men is nu verbaasd over het zoogenaamd apport direct — als een enkel voorwerp uit het eene vertrek in het andere wordt overgebracht — maar wat zou men zeggen als in den nacht een gansche natte wasch, die op zolder te drogen hing, naar beneden gebracht in een kinderstoel stijf samen geperst werd gevonden?

Doch hoe sterk, hoe onloochenbaar al die physische verschijnselen ook geweest zijn, ik heb nooit gehoord dat er iemand door een beter mensch of vastgeloovige Spiritualist is geworden: daarom heb ik weinig op met het physisch mediumschap z o n d e r m e e r. Wat ik wenschen zou is dat dit nog geheel in wording zijnde medium omzichtig geleid en bewaard worde. Hij is nog lang niet rijp om door zoogenaamde wetenschappelijke lieden onderzocht te worden, die soms een visisectie op mediums toepassen, zooals onder anderen eens bij A. J. Davis gebeurd is, toen doktoren om zijne ongevoeligheid gedurende den magnetischen toestand te onderzoeken, hem een stukje vleesch uit zijn been gesneden hebben, dat bij het ontkleeden op den grond viel.

Zoo is ook die dwaasheid om de mediums op de meest barbaarsche wijze te binden, hoogst nadeelig, daar het hun bloedsomloop stoort, die toch al niet normaal is bij trance slaap. Neen, als gij zulke waarborgen noodig hebt en uw vijf zinnen niet durft vertrouwen of het medium voor bedrog in staat acht, experimenteer dan liever niet, want de vrucht is voor zulke onderzoekers bitter schraal en ongezegend.

Het zal de vraag zijn of bij dit in het wild opgegroeide medium ooit een vaste en steekhoudende contrôle kan plaats vinden, zoodat men zeker is van de ver-

schijnselen en men niet met een beschaamd gezicht behoeft te staan, als de beloofde werkingen uitblijven, juist wanneer ze het meest gewenscht en nuttigst zouden zijn.

Ziedaar waarom ik mij niet gehaast heb over dit medium te spreken in dit blad.

Tot zoover had ik geschreven toen ik een schrijven van Mevrouw van H. ontving, de edelmoedige beschermster van het jonge medium in kwestie. Wij waardeeren hoog den moed om zulk een protégé krachtdadig te steuden en hopen van ganscher harte dat hare pogingen op den rechten prijs zullen worden gesteld, in de eerste plaats door het medium zelf, die het echter nog niet overzien of berekenen kan wat zulk een vriendin waard is, maar ten anderen ook door de geestverwanten. Mevrouw van H. heeft door die grootmoedige daad een moeitevol pad ingeslagen, waar menig distel naast de bloemen zal staan, waar veel miskenning en bedilzucht haar zal toestroomen van de werkelooze beoordeelaars, die haar allerlei vreemde bedoelingen en bijoogmerken zullen toeschrijven. Gelukkig is zij als weduwe van een O. I. predikant van eene te goede positie, om zich niet gemakkelijk boven de aantijgingen te verheffen, die een vulgaire opvatting niet nalaten zal uit te spreken. Men kan het medium veilig aan zulk eene onbaatzuchtige, moederlijke verzorgster toevertrouwen, wat zijne uitwendige belangen betreft, en wat zijn geestelijke leiding aangaat, zal hij hier niet geëxploiteerd worden, en moge, bij de nieuwheid en het verrassende der eerste krachtsuiting, de voorzichtigheid wel eens uit het oog zijn verloren, dat zal terecht komen en de ondervinding zal de beste leermeesteres zijn en bewijzen dat de jongeling nog in

zijn ontwikkelingstijd is en de verschijnselen nog niet zoo vast staan of regelmatig zich voordoen dat men twijfelaars zou mogen toeroepen: »Komt en ziet! Want gij zult zelf kunnen oordeelen." Tien tegen een dat vreemde invloeden de kracht verlammen en er dan juist niets gebeurt Hebben die verschijnselen van krachtsuiting zich geregeld gedurende een of twee jaren staande gehouden, dan kan men eerst weten wat er van dit medium worden kan, die nog vele phasen zal moeten doorloopen.

Blijft hij in dezen beschaafden kring — gelukt het hem te ontkomen aan banale, onzuivere invloeden, dan zullen meer intellectueele krachten hem wellicht tot hun werktuig kunnen maken zoodat hij niet enkel eenig schrift en namen, maar ook woorden van wijsheid kan geven. Maar — maar — mediums zijn zeer zonderlinge wezens en niet altijd als gewone menschen te leiden. Men moet vaak veel geduld en groote lankmoedigheid hebben om met die prikkelbare sensitieven om te gaan. Slechte inwerking van menschen en geesten te verwijderen en hen lust tot geregelden arbeid te inspireeren — of tot gelijkmatigheid te stemmen gaat niet gemakkelijk. Daarom moet men de verwachtingen niet te hoog spannen over het welslagen van de leiding dezer grillige lastige naturen, die gewoonlijk bij invallen leven en zonder plan of regel te werk gaan, naar aandriften die vaak hen ingeblazen worden door lagere geesten, die hun geluk belagen en de beste plannen omverwerpen. Ik heb dat alles uit harde ondervinding geleerl en vat de zaak daarom volgens sommige vurige ijveraars al te kalm op. Zoo gaat het mij ook met de berichten, die al lang in de lucht zijn, over opleidingsscholen voor mediums; ik verwacht er weinig of niets van. Er zijn geen twee me-

diums gelijk, en wat goed zou zijn en noodzakelijk voor den een, zou kwaad zijn voor den ander.

Laat elk Spiritualist waar hij een mediamieke natuur van beteekenis aantreft, steeds bereid zijn zijne hulp en belangstelling te verleenen; maar het mediumschap is geen leer- of kunstvak, al is het waar dat elk medium met zorg geleid en bewaakt moet worden, vooral om op het pad der deugd en uit verzoeking te blijven, want ze zijn altijd dubbel vatbaar voor driften en begeerlijkheden en de booze legt het in de eerste plaats op hen toe, ontvankelijk als zulke naturen zijn voor inspiraties en aanblazingen van den ongerijmdsten aard, terwijl het hun aan weerstandsvermogen vaak ontbreekt.

Dat jonge medium levert inderdaad een merkwaardige, psychologische studie op, want zelden zal een knaap op dien leeftijd eenvoudiger, argeloozer en onwetender zijn. Nooit hoorde hij iets van de verschijnselen die hem nu omringen, volgen en beheerschen — en wel het krachtigst als ze geheel ongedwongen zich uiten kunnen zonder vreemde getuigen. Hij is dan ook nog geheel vreemd aan alle vertoonmakerij en is òf verschrikt òf geamuseerd door de verschijnselen, die zich voordoen. Onlangs was hij naar de woning van Mevrouw van H. gegaan die afwezig was. Het was op het midden van den dag en alleen een meisje van elf jaren vond hij in het salon. Daar deden zich de kloppingen hooren en het meisje vroeg of haar vader zich wenschte kenbaar te maken en of het hem ook aangenaam zou zijn als ze eens een stukje voor hem op de piano speelde. Op het toestemmend antwoord speelde zij, maar terwijl zij speelde werd de piano zacht verschoven en schoof gedurende haar spel vier meter van den muur tot bij de deur der kamer.

Het kind was wel verwonderd, maar niet verschrikt. Immers, zij kreeg dan ook een lief briefje van haar vader op de lei en was verrukt dat hare moeder te kunnen toonen, toen deze weldra te huis kwam en niet weinig verbaasd stond over de verplaatsing van een pianino van het zwaarste kaliber, en van een menigte andere voorwerpen. Hoe sterk het bewijs van groote kracht ook zij, wij zagen deze werking liever een minder ruwen vorm aannemen.

Wij slaan dit verschijnsel met groote belangstelling gade en hopen dat het medium zich de bescherming van zijne weldoenster nooit onwaardig zal maken en zwichten voor de aanlokselen van allerlei kanten om zich van hem meester te maken, zeker niet met zulke onbaatzuchtige bedoelingen. Maar wij kunnen ook onze vrees niet verbergen, voor al de gevaren welke het medium bedreigen onder zoo ruwe controle, die met alle ernst en kracht van hem moet geweerd worden, want zulke onbeheerde mediums vervallen licht tot bezetenheid en krankzinnigheid.

Men gunne het medium tijd om zich volledig en trapsgewijze te ontwikkelen. Hij is nog veel te jong om dag aan dag als medium te werken. Hij moet gespaard blijven voor uitputting, als hij goed zal worden. Leischrift behoort wel tot de krachtigste en schoonste werkingen, welke door mediums te verkrijgen zijn, mits onder condities die alle zekerheid waarborgen.

De vraag rijst natuurlijk: hoe kunnen de geesten dat schrift tot stand brengen; zij schrijven niet als wij. Zeer ontwikkelde vrienden hebben daaromtrent reeds voor jaren opheldering trachten te geven, waaruit mij is gebleken dat de onzichtbaren niet altijd en overal hetzelfde procédé volgen. De methode van de eene groep is te

vergelijken bij de photographie, ofschoon zij ons licht niet behoeven, dat integendeel hinderlijk is, waarom de lei of het papier altijd in donker moet gehouden worden. Anderen spreken van een geheel andere scheikundige methode. Zeker is het dat de letters niet op onze gewone schrijfmanier ontstaan en de geesten dikwijls al ons schrijfgereedschap versmaden om uit eigen bron wit en zwart en alle kleuren te produceeren.

Bij den heer van Herwerden is het gebeurd dat de geesten hem al het door hem gereed gelegde schrijfgereedschap in de handen duwden, terwijl zij zonder gewonen inkt, pen of potlood vele regelen schrift op het papier brachten.

Op nieuw worden ons belangrijke bijzonderheden medegedeeld door een geacht en bekwaam Spiritualist, die onder den naam van Quaestor Vitae schrijft, over het leischrift, verkregen bij het bekende medium Evans te New-York, daar Quaestor Vitae zich thans in Amerika bevindt. Hij schrijft aan het Blad Light het volgende uit zijne ervaring.

Ik hield twee leien tusschen mijne handen en legde ze toen op de tafel, m ij n e v i n g e r s e r o p h o u d e n d e g e d u r e n d e d e g e h e e l e s é a n c e. Twee andere leien werden plat op de tafel geplaatst, dicht bij die ik vasthield, terwijl er eerst een weinig potloodschrapsel onder was gelegd.

Na ongeveer twintig minuten met den heer Evans te hebben gesproken, werd het teeken gegeven dat het werk voltooid was.

Ik bevond dat een van de leien, die ik had vastgehouden, bedekt was met een boodschap met gewoon grif

naar 't scheen, waarvan de tekst werd vervolgd op een van de leien, die er dicht bij lagen. De boodschap hield in:

»Mijn lieve zoon. Met de welwillende hulp van andere geestelijke vrienden ben ik in staat u eenige regels van begroeting te zenden. Ik ben blijde dat gij verlangt de waarheid van dit verschijnsel te kunnen bevestigen, want ik verzeker u, dat het, als het goed gedaan wordt, veel goeds aan de menscheid kan aanbrengen, door haar het tastbaar bewijs te geven van ons onafhankelijk geestelijk bestaan. Dat God u moge helpen om goed te doen is mijn ernstige wensch.

De condities zijn niet gunstig, (het was een doffe, mistige dag,) om heden meer manifestaties te geven — zoo blijf ik met liefde jegens allen uw liefhebbende geestvader

James.''

Het handschrift is niet dat van mijn vader, hoewel de naam de zijne is.

Bij het opheffen van de derde lei prikkelden mijne vingers alsof ik de klossen van een galvanische batterij vasthield en dit gevoel hield ongeveer een minuut aan. De onderkant was bedekt met schrift in kleuren; elke regel in een andere kleur. Evans had, voor hij de leien op tafel legde, hierop een dikke J. met krijt geschreven. Elke regel van het kleurenschrift, behalve de laatste, kruiste de dikke J. en de kleuren waren over het krijt van de J. aangebracht, bewijzende dat zij daar later opgebracht waren. Het schrift was van een geheel ander karakter als dat op de andere leien en schijnt meer gedaan te zijn met zware verfstoffen dan met kleurpotlood.

Het maaksel van de kleuren is en ziet er uit meer

alsof het geprecipiteerd is dan geschreven op de gewone wijze.

De communicatie is als volgt:

»Lieve vriend, uw geestelijke vader	in rood	— scarlet
zegt mij dat gij verlangend zijt	» blauw	» magenta
een bericht te ontvangen, geschreven	» geel	» chrome
in verschillende kleuren om mee naar huis te nemen	» hemels bl.	» cobalt
als een tastbaar bewijs van geeslijken.	» zalmkleur	» salmon
terugkeer en gemeenschap. Ik verheug.	» lila .	» mauve
u hier aan te bieden	» zeegroen	» lake
dit kleurenverschijnsel	» zeegroen	» lake
van direct schrift en hoop dat het zal zijn	» licht lila	» lavender and blue
een aangenaam en overtuigend	» hoog geel	» chrome yellow
gedenkstuk van deze groote waarheid	» zalmkleur	» salmon
John Gray. . .	» bruin	» umber

De onzichtbare werker zegt dat dit schrift door hem is gemaakt op een geestelijke lei en gereproduceerd is op de physische leien door een proces, gelijk aan de telegraphie zonder draad, de stroom overgebracht wordende door het medium, die de noodige kracht geeft, waardoor op de stof kan gewerkt worden. Deze verklaring vindt mogelijke bevestiging in de ontdekking van

Dr. Branly, reeds in dit blad (Light) beschreven, aantoonende de analogie tusschen 's menschen zenuwkrachten en die welke gebruikt worden bij de telegraphie zonder draad.

LOSSE BLADEN UIT MIJNE AANTEEKENINGEN.

Nu er weder meer gesproken wordt over physische manifestaties, acht ik het niet ongepast enkele bladzijden mede te deelen over in vroegere dagen door mij bijgewoonde verschijnselen. Zoo heb ik een nauwkeurig verslag voor mij van eene belangrijke séance met het medium Williams, ten huize van de Heer R. welke ik met mijn stiefvader, den Heer B. en eenige onzer kennissen bijwoonde. De Heer B. was een streng orthodox man, die, hoewel hij zelf medium was, de séance met een zeer wantrouwend oog gadesloeg, en eenmaal besloten hebbende die bij te wonen, was hij een scherp waarnemer en verhoogt het de waarde van het verslag mijns inziens, als ik zijn eigen voor mij gemaakte aanteekeningen hier geef.

Gister avond (7 November 1873) hebben Elise en ik den Heer R bezocht en in zijn huis bijgewoond eene séance. Omstreeks 8 uur zou de zitting plaats hebben. Wij waren de eersten der aanwezigen. 't Is al te ongerijmd om u de verzekering te geven dat hier aan geen bedrog of misleiding mag gedacht worden, doch ook, na

de bijwoning dezer séance, moet ik erkennen, dat voor een streng en juist waarnemer alles wat naar bedrog zweemde, terstond had moeten worden opgemerkt.

Toen eindelijk omstreeks half negen de vrienden en ook het medium Williams tegenwoordig waren, plaatsten wij ons volgens de opgave van Williams, rondom een groote tafel. Ik zat aan zijne rechterhand en naast mij Elise. Voorts was de plaatsing zoo verdeeld dat mannen en vrouwen elkander afwisselden. De lamp werd uitgedaan en eindelijk ook de kaars op den blaker, die op tafel bleef staan. Op de tafel bevonden zich nog een gitaar, een triangel met klepel, een ijzeren ring en een speeldoos; daarenboven twee schuins toeloopende kokers van bordpapier, waarvan de geesten zich bedienen om hun stemgeluid te concentreeren. Met begeleiding der piano, die in een aangrenzend vertrek stond met portebrisée (en, waar toen nog licht was, dat terstond daarna werd uitgedaan) werden een paar Engelsche liederen gezongen, waaronder ook: Home, sweet home. Dit zingen geschiedt om te beletten dat door het spreken discussiën worden uitgelokt, die de aandacht te zeer zouden boeien en daardoor van de zaak bepaald aftrekken. (Denk aan het snarenspel bij den profeet Eliza.) Toen het licht geheel uitgedoofd was, werd ook de keten gevormd, d. w. z. de nevens elkander zittende personen vatten elkanders pink en werden verzocht onder geen voorwendsel elkander los te laten. Het zachte zingen of neuriën werd voortgezet, nu echter onder begeleiding der speeldoos. Weldra gevoelden Elise en ik eene sterke strooming door de armen en de handen en begonnen de pinken vooral te tintelen en te prikkelen. Het duurde niet lang of Elise voelde zich door vingers aanraken op hare vin-

gertoppen en een der spreekbuizen werd op mijn hoofd gelegd en gleed langs mijn gezicht op mijn arm. Nu echter begon de aanwezige onzichtbare gast door het medium te vertellen dat de keten niet goed gevormd was. Ieder der aanwezigen, (ik meen dat er elf waren) moest vragen: »Sit I right?" en bijna allen, (behalve Elise en ik en nog een heer) moesten zich verplaatsen. Wat nu volgde is onverklaarbaar voor allen, die eene verklaring willen geven zonder het erkennen der geestenwereld en hare invloeden.

Eerst werd de gitaar opgenomen en men hoorde haar bespelen in de lucht; daarna werd die onder het bespelen zóó rondgedragen, dat ieders hoofd daarmede werd aangeraakt en Elises krullen er zelfs in vast haakten; zoo ook werd de schel met ongeloofelijke snelheid door de lucht bewogen, al bellende en bij die beweging vertoonde zich de klepel lichtend. De speeldoos die onder de hand was afgeloopen, werd nu weder opgewonden, namelijk door een onzichtbare hand. Terwijl dit gebeurde was de sleutel der doos verlicht door een vonkje dat den sleutel regeerde.

Toen werd de doos, die 20 pond woog, weder opgeheven en op ieders hoofd gedrukt en mij zelfs tegen de tanden gehouden, doch zeer voorzichtig. Eensklaps werd de doos geaccompagneerd door de gitaar en dat wel achter mijn stoel. Er werd goed in de maat gespeeld en er werden pogingen gedaan om in dezelfde toonsoort te spelen. *) Deze wijze van doen (namelijk twee musiceerende geesten) werd nu voor het eerst waargenomen en

---

*) Het scheen de geesten niet te ontgaan dat de Heer B. zeer muzikaal was.

verbaasde al de aanwezigen; daarna werd de gitaar weggelegd en de maat geslagen op mijn rug, en zelfs werden de snelle passages door snelle vingerbeweging nagebootst. Al deze verschijnselen werden afgewisseld door zeer eigenaardige aanrakingen van vingers, die op mijn hoofd, mijn arm en mijn rug zich zeer duidelijk lieten waarnemen, en die zoo geheel verschillen van de aanrakingen door menschelijke vingers, dat daaromtrent geene vergissing of misleiding kan plaats hebben. Tusschen het medium en mij voelde ik van tijd tot tijd alsof iemand zich tusschen ons indrong en dan trommelden die vingers al weder op mijn arm; eindelijk werd ik voorzichtig opgenomen en een weinig op zijde gezet met mijn stoel, waarschijnlijk omdat ik te dicht bij het medium zat, rakelings tegen hem aan. Bijna alle aanwezigen gaven hunne verwondering te kennen dat de manifestaties zich nagenoeg uitsluitend bij mij vertoonden, doch daardoor kon ik de flikkerende straaltjes en vonkjes niet zien, die zich in mijne nabijheid boven en achter mij vertoonden. Ook de blaker werd weggenomen, terwijl domper en snuiter daarop bewogen en ook de triangel kreeg eene beurt. Onverwachts werd er aan de huisdeur gescheld; op de vraag of de persoon die gescheld had, mocht binnenkomen, werd door driemalen kloppen bevestigend geantwoord. 't Was ook een der vrienden die verwacht was, een medium, met wien soms allerlei vreemde vertooningen voorvallen.

Nauwelijks was hij geplaatst of hij werd bij de haren opgenomen en op de tafel gezet. t Was a punishment voor zijn laat komen, — doch zie! eensklaps werd de heer met wien Elise in contact was, Dr. Becht, ook opgeheven en Elise had heel wat moeite om den keten

niet te verbreken en zijn hand te blijven vasthouden, zoo hoog rees hij op.

Elise en ik zeiden dat we zoo iets niets aangenaam zouden vinden en nu gebeurde het ook niet meer. Vooral tegen Elise waren de geesten zeer beleefd. Daar zij zoo buitengewoon gevoelig is waren de aanrakingen zoo subtiel mogelijk.

Van tijd tot tijd vertoonden zich de geesten als lichtende vlammetjes, helder en schoon, waardoor mij het woord inviel van de Spreuken: »de ziel des menschen is eene lamp des Heeren." XX : 27.

De wijze waarop alles voorviel stemde zoozeer tot ernst, dat zelfs het anders onbeduidende van gitaar bespelen enz. groote beteekenis verkreeg. Zeer onverwacht liet zich een menschelijke stem vernemen door eene spreekbuis. Eene magere, schrale, schetterende mansstem, die door de vrienden werd herkend als de stem van Peter. Ik herinner mij niet juist wat er door Peter werd gezegd, maar hij kwam ons allen begroeten met den zegenwensch: »God bless you!" Daarna hoorden wij een fluisterende zachte vrouwenstem, die ons op dezelfde wijze begroette en eenige aanwijzingen voor de zitting gaf, en hierop volgde een zware, volle, schoone mansstem, wiens woorden mij door het resoneeren in de buis bijna onverstaanbaar waren. Hij gaf eenige wenken omtrent Peter, die altijd nog het zwak had guitenstreken uit te halen, bijv. dingen te verstoppen, en de vraag of hij zich later na het vertrek van Williams, misschien nog zou kunnen vertoonen, beantwoordde hij met: ja, indien namelijk de condities er voor gegeven worden, de mediums sterker zouden worden en de kring harmonisch bleef." Daarna deed hij de mededeeling dat een der aanwezigen

een splendid clairvoyante zou kunnen worden door magnetische behandeling, en hem toen gevraagd werd of hij zich heden avond zichtbaar zou kunnen maken, antwoordde hij: »I will do my best.” De vrouwelijke stem (zoo meen ik ten minste) gaf nu te kennen dat het licht weder ontstoken kon worden om pauze te houden. Nauwelijks was dit gezegd of de blaker werd weder door de onzichtbare hand op de tafel geplaatst op Elise's hand en de gitaar werd ook weder op de tafel gelegd. Eer nog het licht werd onstoken verklaarde John King, (de man van de schoone stem) dat zijne mission ernstig was en dat hij, door zich op deze wijze te manifesteeren, medewerken mocht aan het werk van God, die langs dien weg wilde dat het materialistisch ongeloof onzer dagen zou worden bestreden.” Wij beloofden hem onze medewerking, dankten hem voor zijne manifestaties en met den zegenwensch: »God bless you!” nam hij zijn afscheid.

Het licht werd ontstoken en nu kwamen de monden los.

Onder de dames was eene Française, die voor den aanvang vrees had gehad, maar nu was genezen. Ook was haar geloof nog niet volkomen, maar — ook dat was nu beter geworden. Er werden eenige ververschingen gebruikt en ik had de gelegenheid om het medium te observeeren.

De heer Williams schijnt een burgerman, maar onderscheidt zich door natuurlijkheid en eenvoudigheid; — hij is, mijns inziens, vrij van alle aanmatiging.

Daar 't nu toch pauze is, wil ik u een en ander mededeelen dat ter mijner kennis kwam na de séance. Peter

is een geest van geringen rang. *) 't Is zijne opgave om (wellicht met meerderen) de physische manifestaties te verrichten namelijk: het bewegen en verplaatsen der voorwerpen en het bespelen der instrumenten.

Op de vraag: »What can I do for you?" heeft hij geantwoord: »Pray for me." — Tengevolge van dit antwoord werd ook door iemand aan John gevraagd: »Shall I pray for you?" en het antwoord was: »Pray for your self, and go the right way, that will be the best for you." †) — John heeft in een zeer langen strijd die lagere kringen doorworsteld en leidt (zoo 't schijnt) de physische manifestaties, terwijl onder de hoogere manifestaties het spreken behoort, maar het zich zichtbaar kunnen maken, schijnt het voorrecht te zijn van enkelen.

Dit zich zichtbaar maken nam het tweede deel der séance geheel in. De toebereidselen daartoe waren de volgende. In de aangrenzende kamer plaatste het medium zich in een fauteuil, vóór de porte-brisée, welke met dikke groene gordijnen kon worden afgesloten.

De aanwezigen plaatsten zich in het gewone vertrek rondom de tafel en vormden een hoefijzer tegenover het medium die achter het gordijn zat. Het zachte zingen en het geluid der speeldoos stemden op nieuw en weldra hoorden wij het medium steunen en geluid maken als van iemand die vast en eenigszins benauwd sliep. Kort daarna zagen wij voor de groene gordijnen een licht, on-

*) Toen hij eens getracht had zich zichtbaar te maken door materialisatie, schrikte men terug van zijn leelijk gelaat, dat meer van een bok dan van een mensch had.

†) Eenigen tijd later gebeurde er iets met dien personen, die de groote beteekenis en scherpen blik van John King bewees om in het leven der menschen te lezen.

bepaald en onzeker. Het werd sterker en helderder en nu zagen wij dat het licht eene menschelijke figuur bescheen. Verbeeld u een hoofddeksel als van een priester in den tabernakel, ook met neerhangende slippen, die zich bij elke beweging op natuurlijke wijze bewogen. Stel u dan voor een langwerpig, ovaal aangezicht van zeer edelen vorm; groot, schoon voorhoofd, gitzwarte oogen, donkere wenkbrauwen, fijne gebogen neus, kleinen mond, gitzwarte baard met langwerpige punt en eene gelaatskleur, die aan de Arabische tint herinnert; voorts eene tunica, die breed en rijk geplooid van de schouders afhangt, en hoewel gij dan eene beschrijving hebt gelezen naar waarheid, zal toch zeker uwe voorstelling nog veel te zwak zijn voor de werkelijkheid, waarvan het beeld mij voor oogen zweeft. Het verlichtende element vertoonde zich in de rechterhand en had den vorm van een groot ei, het was als helder lichtende schoon geslepen steen; het licht was veel schooner, warmer en poëtischer dan dat der maan. Door de beweging der hand werd nu dit, dan dat deel van het aangezicht meer bijzonder verlicht; de geest bewoog zich voorwaarts en plaatste zich vlak voor mij, zoodat ik zijn profiel goed kon bestudeeren, en nu bleek 't mij dat zijn rug enz. niet doorschijnend waren — wel was de hand zoozeer onder den invloed van het licht, dat die als transparant scheen, maar de linkerhand wederom niet.

Het licht begon te tanen, maar nu bewerkte hij dat met zijne rechterhand, nadat hij 't eerst in de linker had neergelegd en zie! het herkreeg zijn glans. Die glans was zóó sterk dat het plafond er door werd verlicht en het licht in de glazen der schilderijen weerkaatste als ook in den spiegel. Op de vraag van een der aanwezigen

om zijn gezicht daarmede te verlichten, bewoog zich de rechterhand met de breed golvende plooien van het kleed en belichtte hij ons allen daarmede. Nu werd de vraag gedaan om het licht te mogen aanraken, en terstond bewoog zich de geest langs ons allen en legde het stuk licht op onze hand; hard als een steen en koel en lichtend, tooverachtig schoon.

Eene beschrijving te geven van dat licht gaat boven mijn bereik; ik zal u alleen zeggen dat de maan er grof bij is. Aan Elise was verzocht geworden, zoodra 't noodig zou zijn op een teeken de gordijnen op te lichten om John door te laten gaan, maar tot hare verbazing zag zij de gordijn door een groote hand reeds opgeheven en als de gestalte in den kring trad ging het gordijn weer naar beneden. De Fransche dame die nog altijd twijfelde, verzocht dat zich de geest vlak voor haar zou willen plaatsen en haar in de oogen zien. Oogenblikkelijk geschiedde zulks, want John ging door de lange tafel heen en vol verbazing riep zij uit: »Il a des yeux noirs, qu'il remue incessamment, il me voit dans mes yeux!" *) Toen John zich bij de speeldoos bevond, klopte hij daarop om te kennen te geven dat hij muziek wenschte, en daarna keerde hij terug naar het medium, dat hij nu van onder tot boven belichtte.

Williams lag als in een diepen slaap of liever meer als een doode in zijn stoel. De manifestaties vertoonden steeds hetzelfde karakter; eindelijk verdween de gedaante en liet zich de stem van John weder vernemen. Wij dankten hem zeer voor het genot dat hij ons had ver-

---

*) Wij zagen de dame in de lichtuitstraling van John, maar zijne achterzijde was niet verlicht.

schaft en hij nam op nieuw afscheid van ons. Op verzoek der Fransche dame sprak hij tot haar in 't Fransch en zeide welluidend: »Bonsoir, Madame! Dieu vous bénisse." Of hij nog meer en andere dingen heeft gezegd, weet ik niet meer. Het licht werd ontstoken en nog lag Williams te slapen en was niet met gewone middelen noch met magnetisme wakker te krijgen. »Will I mesmerise you?" — werd hem eindelijk gevraagd, doch neen, dat was overbodig. Wij brachten hem nu in onzen keten door zijne handen te vatten, en na een paar minuten sprong hij eensklaps op en schudde zich en zag verbaasd rond, had grooten dorst en was niet weinig verwonderd toen hij vernam wat er gebeurd was.

Wat het licht betreft kan ik u nog het volgende melden. Op eene andere séance was toevallig een zakkammetje op den schoorsteenmantel blijven liggen. Peter, daar aanwezig, nam de kam en streek daarmede door de haren der aanwezigen; de vonken vlogen er uit; hij wist die vonken op te vangen in zijne handen en saam te voegen en vormde daaruit dien helder lichtenden bal. Voorts is het met Williams en anderen reeds meermalen gebleken dat sommige vertrekken ten eenemale ongeschikt zijn voor manifestaties, vooral plaatsen die voor verschillende doeleinden door allerlei soort van menschen werden bezocht, zooals vertrekken in hôtels. Dit kan echter door goed luchten verholpen worden, want ik heb een van de sterkste séances voor physische verschijnselen in een hôtel bijgewoond, waaromtrent ik nog een en ander wil mededeelen.

Wij zaten met achttien personen om een langwerpige tafel. Er stond niets in het vertrek dan een oud-modische, platte piano. Daar wij om de betrokken lucht bijna allen

van een paraplui voorzien waren, legden wij die bij elkander op de gesloten piano. William was goed gedisponeerd en de kring zeer sympathiek Na de gewone verschijnselen van het zweven en bespelen der muziekinstrumenten hoorden wij een zonderling geluid als van klapperende zeilen boven ons. Licht werd ontstoken en men verbeelde zich onze verbazing, als al de parapluies ontplooid over onze hoofden gewelfd stonden met de stokken op de tafel. Toen de regenschermen weer opgevouwen en op de piano gelegd waren en het licht uitgedoofd, riepen al de heeren dat hun iets op het hoofd gezet werd, en bij het licht bleek nu, dat al de heerenhoeden op de mannelijke hoofden gedrukt waren — maar daar ze niet bij den rechten eigenaar te land waren gekomen, gaf dit aanleiding tot een koddige vertooning. Weer werd het donker gemaakt en wij bemerkten een onverklaarbaar zacht gescharrel om ons heen; maar daar wij elkander vasthielden, had niemand de handen vrij om te weten wat er gebeurde. Het licht werd ontstoken en ziedaar, alle overjassen en mantilles waren de aanzittenden over de schouders gehangen. Elise was vrij gebleven, maar waar was haar sortie? Deze werd ontdekt om het bovenste gedeelte van den stang der gaslamp te zijn gewonden en kon alleen losgemaakt worden door iemand, die op een stoel, boven op de tafel, er bij klom. Ook werden er nog geluiden in de piano gehoord alsof men een vinger snel over de toetsen liet gaan. Alles wat geschiedde had plaats met een wonderbare snelheid en stilheid, en deze séance behoort zeker tot de belangrijkste die ik op het gebied der physische manifestaties heb bijgewoond. John en Peter spraken ook beiden en gaven menig geestig antwoord op de vragen tot hen gericht.

VERSCHIL VAN NATUREN.

Er zijn in deze wereld onder de menschen twee soorten van naturen — zij die vleugelen hebben en zij die voeten hebben — de gevleugelde en de wandelende geesten. De wandelenden zijn de streng logisch-beredeneerden, de gevleugelden zijn de intuïtieve en poëtische naturen.

Naturen, die altijd moeten wandelen vinden veel moerassen, vele kreupelbosschen en vele verwarde doornboschjes, waar de gelukkige, gevleugelde vogels van God met een geruischlooze vlucht overheen vliegen. Ja wanneer een mensch heeft gearbeid tot zijne voeten te zwaar beladen zijn met het slijk der aarde om hem nog een verderen stap te laten doen, zullen deze kleine vogeltjes vaak in een rechte lijn de lucht doorklieven naar Gods hart en den wandelaar den weg wijzen, dien hij nooit zou gevonden hebben.

HARRIET BEECHER STOWE.

EENE ZIEL IN HET LOUTERINGSVUUR.

HOOFDSTUK I.

DE PROFESSOR IN HET MIDDEN ZIJNER FAMILIE.

Professor Aldwijn zat in zijn studeervertrek, verdiept in het lezen van een artikel in het laatste nummer van het letterkundig tijdschrift: Fin de Siècle; hij zat gemakkelijk, met pantoffels aan, voor een helder brandenden haard, en met de beenen uitgestrekt op een voetbank die voor hem stond. Het was koud, vriezend weder, in Maart, waarbij de houtblokken knetterend verbrandden en de gassen en vonken gemakkelijk naar den wijden schoorsteen trokken. De stoel waarin de professor zat kon men zich niet gemakkelijker voorstellen; onder zijn hoofd hing een rood fluweelen kussentje, dat in de holte van zijn nek paste, terwijl hij zijn chambercloak over elkaar geslagen had. De professor had het zich zoo gemakkelijk en aangenaam mogelijk gemaakt.

Het vertrek waarin hij zat getuigde van rijkdom en goeden smaak. Rijen boeken, in kostbare banden, zag men overal tegen de wanden, van boven tot beneden, die hij in zijn leven — hij was een man van ruim vijf en vijftig jaren — verzameld had. Hij leefde voor zijn boeken; in niets anders stelde hij belang. Men zou haast zeggen dat hij boeken at en dronk; want zelden verscheen hij aan den maaltijd zonder een boek in de hand, dat hij dan tegen het een of ander voorwerp plaatste om onder het eten te lezen.

Het tapijt, in zijn studeervertrek, was van een zware, kostbare stof; de schrijftafel was groot en voorzien van alle benoodigdheden en gemakken; de stoelen en de sofa waren stevig en van een duur houtsoort. Zware gordijnen hingen voor de ramen en de deur, en twee prachtige lampen verlichtten 's avonds het vertrek. Maar overigens zag men niets dat tot versiering diende; geen bloemen, geen tafeltjes met luxe artikelen, geen vrouwelijke handwerken, niets van dat alles was er te zien. Het was een kamer uitsluitend voor een man die alleen aan zichzelf dacht. Professor Aldwijn lag achterover in zijn leuningstoel en het artikel in het bovengenoemde tijdschrift, dat al zijn aandacht bezig hield, droeg tot opschrift: Is zelfbedrog krankzinnigheid? En terwijl hij las, gaf hij er nu en dan zijn goedkeuring over te kennen.

»Zeer goed! Werkelijk zeer goed. Ik moet er met Bunster eens over spreken; en ik ben benieuwd wat Robson er van zeggen zal. Ik zal beiden een invitatie voor van avond zenden, om er te zamen eens over te spreken."

En de professor strekte zijne beenen nog verder uit naar den haard, waarvan hij de warmte alleraangenaamst vond. Op dat oogenblik werd er tegen de deur getikt, zacht, aarzelend, alsof degene die klopte niet zeker was van eene welkome ontvangst.

»Binnen!" riep de professor op geen vriendelijken toon.

De deur werd geopend, en op den drempel stond een jonge dame met een lief, innemend gelaat. Zij was slank en mager, had een fraai besneden gezicht dat echter zeer bleek was en zachte, blauwe oogen waaruit liefde straalde. Dit was Mevr. Aldwijn, de tweede vrouw van den professor, met wien hij pas twee jaren getrouwd was.

»Wat is er?" vroeg hij op norschen toon. »Sta daar niet met de deur open! Je laat zooveel koude lucht in de kamer. Kom binnen, of ga weer heen!"

Het vrouwtje — zij was pas vier en twintig jaren — kwam

toen de kamer in, sloot de deur, en kwam een beetje dichter bij zijn stoel.

»Het spijt mij dat ik je kom storen, Henri," begon zij- »maar ik zal je niet lang ophouden. Ik heb daar juist een telegram ontvangen — dat zij hem liet zien — van neef Ned. Hij is van zee teruggekomen, zooals je weet, en hij zou ons gaarne van avond een bezoek willen brengen. Wat zal ik hem antwoorden? Mag ik hem ten eten vragen?"

De professor draaide zich om in zijn stoel en zag haar aan. Hij was een lang, schraal man, met een onvriendelijk gezicht; hij zag Mevr. Aldwijn met zijn lichtblauwe oogen en door zijn bril, scherp aan, alsof hij haar van misdadige oogmerken verdacht.

»Waarom?" was zijn korte vraag, terwijl hij haar bleef aanzien.

Zijn vrouw begon te stamelen. »Och!" zeide zij, »om geen bijzondere reden; alleen, hij is mijn neef, zooals je weet. Wij hebben elkaar nu in geen jaar gezien, en hij wilde ons gaarne eens een bezoek komen brengen. Dat is alles!"

»Dan zou hij beter doen met te wachten tot hij gevraagd werd. Wij kunnen hem van avond niet ontvangen. Het komt niet gelegen! De heeren Bunster en Robson komen van avond bij ons dineeren."

»Heb je hen gevraagd? Je zegt me dat nooit."

»Neen; maar ik zal het even doen. Wacht een oogenblik, dan kun je de briefjes meenemen en door James laten bezorgen."

Hij stond op en begaf zich naar zijn schrijftafel om de invitatie-briefjes te schrijven. Toen hij ze geschreven had, gaf hij die aan zijne vrouw, ging weer zitten in zijn leuningstoel en zonder iets meer te zeggen ging hij voort met het lezen van zijn tijdschrift. Mevr. Aldwijn ging heen, maar bij de deur bleef zij een oogenblik staan, met de briefjes in de hand.

»Maar, Henri," waagde zij het te zeggen, »als die beide heeren komen, maakt dat toch geen verschil als ik Ned Standish ook vraag."

»Maakt dat geen verschil! Wat denk je wel! Meen je, als ik een paar wetenschappelijke vrienden verzoek om een belangrijk vraagstuk met hen te bespreken, dat ik dan daarbij een ezel als Ned Standish gebruiken kan, om ons met zijn domme vragen telkens lastig te vallen? Ik kan hem niet ontvangen. Telegrafeer hem dat er verhindering is, en verzoek hem op een anderen dag te komen. Maar waarom je zoo verlangt hem eens te zien, begrijp ik niet."

»Ik zie niet dikwijls iemand mijner betrekkingen," gaf zij met bevende lippen ten antwoord, »en ik val je daarmede niet dikwijls lastig. Maar Ned blijft maar eenige dagen in de stad, en hij zegt dat hij mij op geen anderen dag een bezoek kan brengen."

»Nu, van avond kunnen wij hem niet ontvangen, en daarmee is het uit. Ik zou niets hebben aan het gesprek met mijne vrienden. Ik begrijp ook niet waarom je altoos zoo naar je familie verlangt. Je hebt Madeline en Gilbert, is dat niet voldoende?"

Ethel Aldwijn gaf hierop geen antwoord; zij verliet het vertrek, en deed de deur harder dan gewoonlijk dicht. Toen zij in de gang kwam, werd de deur van de eetkamer geopend en kwam een meisje van ongeveer achttien jaren haar te gemoet.

»Wat heeft hij gezegd, maatje? Gij hebt zeker een norsch en weigerend antwoord gekregen, zooals gewoonlijk."

Mevr. Aldwijn trok haar mond tot een droeven lach.

»Je hebt gelijk, Maddy. Hij wil niet dat ik Ned van avond ten eten vraag, omdat de heeren Bunster en Robson komen dineeren.

»En waarom mag die goede, beste neef Ned daar niet bij zijn? Hij zou de eenige vroolijke man aan tafel zijn. Maar is het niet weer juist iets van papa? Hij wil altoos niet wat wij graag willen. Op mijn woord, ik begin hem te haten."

»Stil, stil, Maddy; zoo iets mag je niet zeggen. Dat is niet goed."

»Ja, mamaatje; zoo spreekt u altijd, maar hoe kan u van mij verwachten, een man te eeren en lief te hebben, die nooit doet wat wij graag willen en altoos norsch en onvriendelijk is? Wat voor een leven hebt gij? Gij zijt zóó ongelukkig, als gij met mogelijkheid maar wezen kunt."

»O, neen, dat ben ik niet," gaf Mevr. Aldwijn hierop ten antwoord, een traan die opkwam wegnemende. »Papa heeft het recht, om alles te willen hebben zooals hij verkiest. Hij is hier heer en meester, dat moet ge niet vergeten."

»En welk een lieve meester!" riep Madeline uit, »die iedereen in huis tegen zich inneemt en ongelukkig maakt. Als hij niet oppast, mama, geloof ik dat Gilbert nog eens op een of anderen dag een ongeluk tegen hem begaat. Hij is vreeselijk gebeten op papa. Gij hadt hem gisterenavond eens moeten hooren, hij zeide toen ook nog, dat als het nog langer duurt hij voor goed de deur uitging."

»Dat is niet goed van Gilbert!" zeide Mevr. Aldwijn, op een droeven toon; »ik zal er hem eens over onderhouden. Als je vader dat hoort zou er groote ruzie komen. Maar breng dit telegram en deze beide briefjes eens naar James, lieve Maddy, en zeg hem dat ze dadelijk moeten bezorgd worden. Hier is een sixpence voor voor het telegram."

»Gij telegrafeert neef Ned zeker om van avond niet te komen?" zeide Madeline op spijtigen toon."

»Natuurlijk, me lieve," gaf haar stiefmoeder ten antwoord. »Hoe kan ik anders doen, nu je vader het zoo wil?"

Maddy trok een leelijk gezicht en ging heen, terwijl Mevr. Aldwij zich naar de eetkamer begaf, waar Gilbert, een jongen van zestien jaren, in een ontevreden stemming voor het vuur zat. Zij verkeerde in een moeilijke positie; zij durfde niet openlijk te sympathiseeren met den zoon en de dochter des huizes, maar moest haar plicht doen om te trachten hunne gevoelens jegens hun vader te verzachten. Zij waren uiterst vrijmoedig, veel meer dan zij, en kritiseerden openlijk de zelfzucht van hun vader, en hoe weinig hij zich om hen be-

kommerde; maar daarvoor ontbrak het haar aan moed, ofschoon zij wist dat hun oordeel over het karakter van den professor juist was. Ter wille van den huiselijken vrede, en om Madeline en Gilbert een goed voorbeeld te geven, liet zij nooit blijken, hoe zijzelf over haar echtgenoot dacht; maar wel wist zij hoe zwaar het leven haar viel. Voor eene jonge vrouw van vier en twintig jaren, die zelf nog zooveel moederlijken raad en leiding noodig had, was het dan ook een zware taak om twee bijna volwassen en ontevreden kinderen in het goede spoor te brengen. Maar beiden hielden veel van haar, en daarvoor was zij dankbaar.

»Zeg eens, Gilbert!" zeide zij, toen zij zag dat de jongen bezig was een flinke lading steenkool op het vuur te werpen, »wees een beetje zuiniger, mijn jongen! Als je vader dat zag, zou hij je een les geven over zuinigheid. En de kolen zijn duur dit jaar, zooals je weet."

»In zijn eigen kamer spaart hij ze niet," gaf de jongen ten antwoord, terwijl hij er nog een schop op deed, »waarom zouden wij hier dan koû moeten lijden? James heeft mij gezegd dat hij de kolenbak gister driekeer gevuld heeft; professor Aldwijn houdt dus wel van warme voeten en zijn zoon doet dat ook. Het spijt mij dat ik de zoon niet ben van iemand anders!"

»Spreek toch zoo niet, beste jongen,' zeide Ethel op zachten toon. »Als je zijn zoon niet waart, zou je ook de zoon van je moeder niet zijn, en ik weet zeker dat je dat niet zoudt willen."

»Het is maar goed dat zij dood is," zeide hij, »en ik begrijp niet, lieve maatje, hoe hij u ooit heeft weten over te halen om haar plaats in te nemen. Als zij het had kunnen doen, zou zij u zeker gewaarschuwd hebben."

»Gilbert, ik vind het heel onaangenaam je dat te hooren zeggen;" en terwijl zij dit zeide, trad de professor de kamer binnen.

»Waarom ben je niet naar school?' vroeg hij aan zijn

zoon; maar Gilbert gaf hem geen antwoord.

»Gilbert, beste jongen, je vader vraagt je iets," zeide Ethel met een angstigen blik. Zij was erg bang geworden, het arme vrouwtje, door de aanhoudende twisten die telkens plaats hadden tusschen haar echtgenoot en zijne kinderen.

»Ik hoor het wel," gaf de jongen onbeschaamd ten antwoord.

»Waarom geef je dan geen antwoord?" zeide de professor met een toornige stem. »Waarom ben je niet naar school gegaan?"

»Omdat gij gister avond gezegd hebt, dat ik zulk een ezel, idioot en gek was, dat het u verdroot nog langer schoolgeld voor mij te betalen, en dat ik beter deed met een bezem te nemen en straatveger te worden, omdat ik toch voor niets anders deugde," gaf zijn zoon ten antwoord.

»En waarom heb je dan niet gedaan wat ik zeide?" vroeg zijn vader.

»Henri! Henri!" zeide zijne vrouw, hem angstig aanziende.

»Kom niet tusschenbeide, Ethel, als ik mijn kinderen bestraf, dat is niet goed, noch voor jezelf, noch voor hen," riep de professor uit. »Deze jongen is verregaand onbeschaamd en lui, en moet terecht gewezen worden. Zie hem daar nu eens zitten, met vuile handen en zijn haren niet gekamd! Denk je dat ik lunchen wil met een wilde zooals hij? Ga naar je kamer en maak je wat toonbaarder. En waarom heb je zooveel kolen op het vuur gedaan? Heb ik nog geen kosten genoeg met je zuster en met jou, om op die wijze nog meer geld te zien verspillen? Neem er dadelijk weer wat af!"

»Doe het zelf!" gaf de jongen ten antwoord, terwijl hij opstond en de kamer verliet.

»Heb jij daar de hand in?" vroeg de professor aan zijn vrouw.

»Ik hoop niet dat je dat van me denken zult, Henri," gaf zij ten antwoord. »Maddy en Gilbert zouden je beiden kun-

nen zeggen, dat ik hen nimmer heb aangemoedigd om zich tegen je te verzetten."

Zij zat aan tafel toen zij dit zeide. Zij wist hoe liefdeloos en onrechtvaardig hij was, en voelde sympathie voor den armen jongen, die op geen andere wijze zijn afkeer had weten te kennen te geven van de dwingelandij waaronder iedereen in huis, 's ochtens, 's middags en 's avonds, gebukt ging, en die oorzaak was dat de kinderen van dezen man hem haatten en verrachtten.

Madeline kwam nu de kamer in, nadat zij haar broeder op de trap was tegengekomen. Zij was de vastberadendste van de twee, en had ook een sterker constitutie. Zij zag haar vader wantrouwend aan, en begaf zich regelrecht naar haar stiefmoeder die zij een kus gaf.

»Wat scheelt er aan mamaatje?" vroeg zij. »Hebt ge weer een nieuwe grief, of is het om een vroegere?"

»Wat een impertinente vraag is dat!" zeide de professor, zijn voorhoofd fronsende. »Wat bedoel je, jonge juffrouw, met een nieuwe grief of een oude?"

»Niets anders dan hetgeen ik zeg, papa. Mama ziet erg bedroefd en daarom vroeg ik, of het was om nieuw ondervonden leed, of om iets van vroeger. Dat is toch, dunkt me, duidelijk genoeg."

»Ik begrijp niet hoe je aan mama die vraag kunt doen," zeide de professor op vergramden toon. »Wanneer heb je ooit reden tot klagen gehad, Ethel?'

»Zou je denken dat ik er nooit reden toe had?" zeide Mevr. Aldwijn, terwijl zij haar hoofd oprichtte en glimlachtte. »Kom! laten we gaan lunchen, het is al over den tijd. Wat wil je hebben, Henri? koteletten of gehakt?"

»Gehakt! koteletten!' herhaalde de professor, terwijl hij zijn neus optrok; »beide opgewarmd van gister. Hoe dikwijls heb ik al gezegd dat het me niet kan schelen dat mijn maaltijden eenvoudig zijn — niemand kan minder om eten geven dan ik — maar dat ik opgewarmde schotels niet

eten kan? Ik eet nog liever droog brood."

»Hier is het, papa," zeide Maddy, hem het brood aanbiedende.

»Opgewarmde schotels zijn zeker niet zoo lekker als versche," zeide Mevr. Aldwijn; »hoewel onze keukenmeid er bijzonder op let of het eten nog goed is om het op te warmen en binnen te brengen; maar ze zijn veel goedkooper dan versche, zooals je weet, Henri, en hoe dikwijls heb je al niet gezegd dat de huishouding zooveel geld kost!"

»Welnu, geef die dan aan de kinderen, en geef mij een versche schotel, kalfszwezerik, of iets anders, het komt er niet op aan wat; maar van opgewarmd eten houd ik niet, ik kan het eenvoudig niet eten."

»Zoo gaat het mij ook," riep Maddy uit, haar bord van zich afschuivende. »Wat u niet smaakt, smaakt mij ook niet. Dat moet ik van u hebben overgeërfd; en het zou dus goed zijn om mama wat meer huishoudgeld te geven."

»Is dat met een bedoeling gezegd?" vroeg de professor.

»Wel neen!" zeide zijne dochter. »Het is alleen een voorbeeld van overerving."

»Wat krijgen we van avond te eten?" vroeg hij, net doende of hij niet gehoord had wat Maddy antwoordde, en zich tot zijn vrouw wendende.

»Tarbot, gebraden lamsvleesch en macaronie," gaf zij ten antwoord.

»Ik hoop niet dat je mijn vrienden Bunster en Robson dat alleen zult voorzetten. Wij zullen een belangrijk, wetenschappelijk onderwerp bespreken, waarbij zij goed onthaald moeten worden."

»Wat zou je er nog graag bij willen hebben?"

»Een beetje soep vooraf, en dan wat wild na het lamsvleesch, en later gebak en een dessert. En laat ook een paar fleschen Champagne uit den kelder halen — aan de rechterhand, nummer 18. En de kinderen kan ik van avond aan tafel niet hebben. Laten die nu maar eten."

»Maar waarom heb je me dat niet eerder gezegd, Henri?" zeide Mevr. Aldwijn. »Gilbert heeft nog niets gegeten, en Maddy bijna niets."

»Dan kan ze nu wat eten," zeide de professor, en wat die brutale jongen daar boven betreft, laat hij het maar zonder eten stellen, tot hij wat meer respekt voor mij heeft. Als hij zich niet verbetert, stuur ik hem met het eerste het beste kolenschip naar zee."

»En waarom mag ik van avond niet meê aan tafel eten?" vroeg Madeline.

»Omdat ik het niet hebben wil,' was het korte antwoord dat zij kreeg, terwijl haar vader de kamer verliet.

Terwijl hij de deur sloot, maakte Madeline een bespottelijk beleefde buiging voor hem.

»O! gij lieve! zorgvolle vader!" riep zij uit. »Gij verdient dat men een standbeeld voor u opricht! zeker, dat verdient gij! Gij hebt nog minder gevoel vòor uwe kinderen, dan eene kat heeft voor haar jongen. Als ik wist dat ik voor mijn kinderen zoo weinig gevoel zou hebben, zou ik mij ophangen voor ik ze kreeg."

»Zij knipte toen met hare vingers twee- of driekeer tegen de gesloten deur, en zich toen naar haar stiefmoeder keerende, om te hooren wat deze van haar oproerig gedrag zou zeggen, zag zij dat zij schreide, met haar hoofd op haar arm.

»O! mamaatje! mamaatje!" riep toen Maddy uit, op haar toeloopende, »wat een ondeugd ben ik toch, met u aan het schreien te maken! Maar ik kan hem onmogelijk lief hebben! Ik kan niet! ik kan niet!'

»Het ziet er alles zoo hopeloos uit," zeide Mevr. Aldwijn met een zucht, »en ik heb zoo te doen met dien armen Gilbert. Wat is er aan dien jongen te doen? Waar moet dat op uitloopen?"

»Laten we samen wegloopen," stelde Maddy voor; »Wij kunnen ons eigen brood wel verdienen en zullen dan ge-

lukkiger zijn dan nu, nu we alle dagen zijn ongelukkig humeur moeten verdragen. Toe, denk er eens over mamaatje."

»Neen, lieve, daar mogen wij niet aan denken. Dat is zonde. Wij hebben ons zelf niet in dezen toestand gebracht — ten minste jij en Gilbert niet — en jij bent verplicht je lot te dragen tot zoolang God uitkomst geeft. Dat duurt, misschien, zoolang niet meer, Maddy. Mogelijk trouw je wel gauw, en gaat Gilbert de wereld in, je zult dan beiden een veel aangenamer leven hebben.

»En u hier laten, mamaatje, om alles alleen te dragen!" riep het meisje uit, dat een warm, deelnemend hart bezat. »Dat zou toch schandelijk zijn. Beter zou het zijn dat er een van kant werd gemaakt."

Als antwoord hierop boog Ethel haar hoofd, en begon te schreien.

»Het is mijn eigen schuld — mijn eigen schuld,' murmureerde zij, »en ik moet het dragen zoo goed ik kan. O, Maddy, let toch op met wien je trouwt. Stel een besten, braven man op hoogen prijs; en als je dien kunt krijgen, beschouw hem dan als de grootste schat die je op aarde kan geschonken worden."

Zij schreiden in elkanders armen. Opeens hoorden zij echter een vreeselijk leven, dat hen scherp deed toeluisteren.

»Hoe durf je dat doen?" hoorden zij Gilbert zeggen. »Wat heb ik gedaan om mij te slaan? Dat heb ik van niemand ooit verdragen, en verdraag het evenmin van u."

Ethel en Maddy vlogen er naar toe, en met van woede s'ralende oogen zagen zij toen Gilbert staan met uitgetrokken jas, alsof hij gereed was den professor aan te vallen die bij hem stond.

»Gilbert, Gilbert, wat ga je doen?' riep Ethel, terwijl zij naar hem toevloog. »Denk waar je zijt, en tegen wien je spreekt."

»Laat mij begaan," riep de jongen, haar arm, dien zij voor hem hield, wegduwende. »Ik wil niet dat hier iemand tus-

schenbeide komt. Mijn vader heeft mij als een hond behandeld, en hij zal er mij rekenschap voor geven. Hij vond mij in de keuken waar ik bezig was te lunchen, en beschuldigde mij toen van diefstal van zijn eigendom; en toen ik hem hierop antwoord gaf sloeg hij mij met dien stok, wat ik niet verdragen wil — dat wil ik niet."

»Och, Henri, dat is immers niet zoo!' riep zijn vrouw wanhopend uit.

»Zeker is het zoo,' gaf de professor haar ten antwoord, met den stok in zijn hand. »Als er in de eetkamer eten voor hem staat, dat hij weigert te komen eten, en dan uit de provisiekamer wegneemt wat voor een anderen maaltijd is bestemd, dan steelt hij van mijn eigendom, waarvoor ik hem kastijden moet, zooals ik meen dat hij verdient."

»Dat zul je niet," schreeuwde de jongen uitdagend, en bevend van verontwaardiging. »Dat is de laatste keer dat je me geslagen hebt. Als je het nog eens doet, sla ik je op je gezicht, vader of geen vader."

»Weet je zeker dat ik je vader ben?" vroeg de professor hem op een smalenden toon. »Ik zou er zelf niet op durven zweren. Je kunt de zoon van mijn naasten buur wel zijn. Je hebt nooit getoond mijn bloed in je aderen te hebben."

Deze beleediging aan de nagedachtenis zijner moeder scheen al het bloed in den jongen aan het koken te brengen en zijn aderen te doen opzwellen. Hij ging vlak naast zijn vader staan en siste hem in het oor:

»Jou lafaard! Jou dubbele lafaard en leugenaar, om zoo mijn moeders naam te onteeren en te bevlekken! Neem dat!" en bij die woorden gaf hij den professor een slag in zijn gezicht.

Ethel en Maddy gilden. Zij dachten dat er bloed zou vloeien tusschen vader en zoon; maar de professor, in stede van zijn stok te zwaaien, begon te beven en werd zoo bleek als een doek.

»Jou ellendige lafaard!' hernam Gilbert, »ik zou nog

liever van huis tot huis mijn brood willen bedelen, dan nog een stukje te eten ten koste van den man die zich niet ontziet den naam te onteeren mijner gestorven lieve moeder. Herinnert gij u den tekst, »En als hij in de hel zijne oogen ophief?' Dat zal met u gebeuren, reken daarop; en dan zult gij u herinneren dat uw zoon u vloekte om de liefde zijner moeder. Ik ga heen. Gij zult mij nimmer wederzien; ik hoop u nooit terug te zien, noch hier, noch in de toekomende wereld.'

Hij ging heen om het huis te verlaten, maar zijn zuster hield hem tegen. »Gillie," sprak zij, »je gaat toch niet heen zonder ons vaarwel te zeggen?"

»Neen, Maddy, en u ook mamaatje," zeide hij, terugkeerende om hen te omhelzen; »ik zal nooit je liefde voor mij vergeten — nooit — nooit!"

»Maar je komt toch terug, mijn beste jongen, we zien je toch terug," zeide Ethel.

»Nooit, zoolang die man in leven is," gaf de jongen beslist ten antwoord.

»Maar je hebt geen geld, geen kleeren."

»Ik zal u schrijven; u kan mij dat sturen," zeide hij.

»Dat zal ze zeker niet doen," zeide de professor, terwijl hij zijn vrouw terugtrok. »Als je dit huis verlaat, mijnheer, verlaat je het voor goed, en nooit, zoolang ik leef, zul je eenigen bijstand van mij ontvangen."

»Best; ik heb dien niet noodig,' zeide Gilbert, terwijl hij de deur uitging en die achter zich dichttrok.

»Hoe is het mogelijk," zeide Ethel verontwaardigd; »je kunt hem toch zoo niet laten gaan?"

»Hij houdt het zelf voor mogelijk," zeide de professor. »Hij wil zich niet onderwerpen aan mijn gezag; hij is heengegaan, en met mijne toestemming komt hij nooit weer in huis."

Hij begaf zich toen naar zijn studeervertrek, terwijl de beide vrouwen elkaar onsteld aanzagen, in afwachting van hetgeen er nu gebeuren zou.

HOOFDSTUK II.

EEN GENOEGELIJKE AVOND.

Na dit tooneel was het niet te verwachten dat het dineetje dien avond succes zou hebben, althans niet voor Ethel Aldwijn. Ondanks haar droefheid zag zij er bevallig uit; zij droeg een zwarte japon die zoo laag was uitgesneden, dat haar schoone blanke hals er uit te voorschijn kwam, die echter bedekt was met een kraag van fijne kant. Zij had zich met zorg gekapt; zij gaf zich alle moeite om niets te laten merken van haar gemoedsbeweging; maar haar oogleden waren opgezwollen en rood van het schreien, terwijl haar lippen beefden als zij sprak. Maddy was naar bed gegaan en had niets willen eten of drinken. Zij was zeer gehecht aan haar broeder, en zeide vastbesloten te zijn dat zij doen zou als hij, wanneer hij niet terugkwam. Haar stiefmoeder had er met haar over gesproken en haar verzocht om niets overijld of met overhaasting te doen. Over Madeline was zij niet altijd gerust geweest, maar zij had nooit met iemand hierover gesproken.

Het vorige jaar had zij kennis gemaakt met de familie van een van hare schoolvriendinnen, en ofschoon zij uit een ietwat lageren stand waren, had Ethel de kennismaking toch voortgezet, omdat de Reynolds zeer lief voor Maddy geweest waren, en het meisje weinig vriendinnen had, daar haar vader nooit wilde hebben dat zij eenige meisjes bij haar verzocht. Haar stiefmoeder beviel het daarom wel dat Maddy dikwijls naar de Reynolds' ging, totdat het toeval haar bemerken deed, dat er een soort verliefdheid onstaan was tusschen Maddy en den oudsten zoon. Wilfred Reynolds was een knappe, ferme jongen; maar nog al burgerlijk; en Ethel wist wel dat de professor — die ondanks zijn niet innemend

uiterlijk toch een gentleman van geboorte was — nooit zijn toestemming geven zou tot een engagement of een huwelijk tusschen zijn dochter en Reynolds' zoon. Zij had daarom getracht, zooveel zij kon, die intimiteit tegen te gaan; en toen zij Maddy hoorde zeggen van ook het huis te zullen verlaten, om zich aldus te wreken, was zij bang dat zij met den jongen Reynolds weg zou gaan. De wijze waarop Maddy over het tooneel van dien middag tegen haar gesproken had, beviel haar volstrekt niet. Het meisje bezat veel geestkracht en was in staat om krachtige maatregelen te nemen om het juk van zich af te werpen. Ethel was zeer beducht voor de uitwerking van het geschil tusschen Gilbert en zijn vader op het gemoed van het meisje, dat niet ongelijk was aan dat van den professor, wat eigenzinnigheid en prikkelbaarheid betreft. Zij was zeer ongerust over hare beide stiefkinderen en begaf zich in een alles behalve aangename gemoedsstemming naar beneden en naar het salon om haar gasten te ontvangen.

De heeren Bunster en Robson hielden te veel van een good diner, dan dat zij voor de invitatie zouden hebben bedankt, en beiden stonden bij den haard, gekleed in een wit vest en zwarten rok, toen zij de kamer binnen kwam. De professor stond heel vriendschappelijk een gesprek met hen te houden, alsof er niets in huis was voorgevallen, en zijn zoon zich rustig onder het ouderlijk dak bevond. Noch aan zijn spreken, noch aan iets anders kon men iets bemerken van emotie. Hij sprak met hen over een nieuw uitgekomen boek, en gaf zich zelfs de moeite niet haar aan te zien, toen zij zich bij hen voegde. Eerst toen de heer Bunster de beleefdheid had haar te vragen, of zij geen koû gevat had met het ruwe weêr dat er geweest was, sloeg hij een blik op haar, als om haar te verzoeken hen niet te storen, en vervolgde toen weer het gesprek.

Het diner was aangekondigd, en het gezelschap zou zich juist naar de eetkamer begeven, toen men in de gang een

ongewone beweging vernam. Ethel schrikte. Kon het Gilbert zijn, die weder terugkwam, en misschien reeds ondervonden had hoe dwaas het was zich tegen het ouderlijk gezag te verzetten en heen te gaan als men geen andere hulpbronnen heeft? — toen zij het geluid eener welbekende stem hoorde, waardoor zij sterk kleurde.

»Wie kan dat zijn, die mij op zulk een uur komt spreken?" vroeg de professor. »James, zeg dat ik verhindering heb, dat ik niemand kan ontvangen."

»Zeg dat niet!' riep een vroolijke stem door de deur die open stond, »want ik ben expres gekomen om bij nicht Ethel te dineeren!" en op dat oogenblik kwam kapitein Edward Standish, van het stoomschip D a v e n p o r t, de kamer in, en greep Mevr. Aldwijn bij de hand.

»Wel, mijn beste Ethel, kom ik niet wat laat?" zeide hij. »Ik dacht dat half zeven je etensuur was. Je verwachtte mij, natuurlijk. Wat zie je er betrokken uit. Ben je niet al te wel? En ben je niet blij dat je me ziet?"

»Zeker Ned, heel blij," stamelde Ethel, »alleen — alleen — ik dacht — —"

»Wat dacht je, mijn beste?'

»Die vraag zal ik beantwoorden, mijnheer," viel de professor hierop in. »Uw nicht dacht, na het telegram dat zij u van ochtend zond, dat gij ons verschoond zoudt hebben van uw gezelschap, tot wij u nader schreven.'

»Zond je mij een telegram?" vroeg kapitein Standish met verwondering. »Sedert van ochtend ben ik niet in mijn hotel geweest, en dat is misschien de reden dat ik het niet ontvangen heb. Maar toch," ging hij op opgewekten toon voort, »zou ik gekomen zijn, telegram of geen telegram, want overmorgen vertrek ik weer naar Plymouth om uit te stoomen, en vóór mijn vertrek wilde ik je nog graag eens zien. Hoe maakt gij het professor? Goed, niet waar? Alleen, u wordt er niet dikker op, is het zoo niet? Gij moest eens een reisje met mij maken. Gij zoudt er een ander man door worden.

Zoo! staat het eten op tafel? Komaan dan Ethel, laat ik je eens naar tafel leiden. Ik ben wel de minste van allen die hier aanwezig zijn, maar ik ben familie, en dus, geen excuses. Wacht tot het eten afgeloopen is,' ging hij voort, terwijl zij naar de eetzaal gingen, »dan zul je zien wat je zien zult. Ik heb de mooiste dingen meegebracht uit Japan, voor jou en Maddy. Maar ik zie Maddy niet, waar is zij? Toch niet van huis, hoop ik?"

»O, neen," zeide mevr. Aldwijn, aarzelend, »maar je zult haar van avond niet zien, Ned. Zij heeft hoofdpijn en is naar bed gegaan."

»Arm kind! Maar het doet me toch heel veel plezier dat ik jou ten minste zie. En verbeel je, om mij een telegram te sturen om niet te komen. Jou klein, ondeugend ding!"

»Ik — wij — dat wil zeggen, de professor dacht," gaf zij aarzelend ten antwoord, »dat, daar hij eenige wetenschappelijke vrienden bij zich had, hij liever had dat je op een anderen dag bij ons kwaamt, Ned. Maar dat doet er, natuurlijk, niet toe. Je weet hoe welkom je bent."

»Zeker weet ik dat! Zijn we niet samen groot gebracht, toen we nog babies waren? en zou je een oogenblik kunnen denken dat onze wederzijdsche vriendschap ooit verminderen zou? Laat mij dat lamsvleesch eens voor je snijden; ik ben een kunstenaar in dat vak. Ik moest het vroeger altijd doen, zooals je weet."

»Breng mij dat lamsvleesch eens," zeide de professor op strengen toon tegen den bediende. »Als mevr. Aldwijn niet bekwaam is voor zoo'n eenvoudige zaak, dan ben ik de man die het doen moet."

»Natuurlijk zijt gij dat! Ik wensch er u plezier meê. Ik wilde alleen maar een dienst bewijzen," zeide kapitein Standish, hem scherp aanziende.

Na dit kleine voorval scheen de professor zich met opzet onaangenaam te maken voor zijn nieuwen gast. Hij scheen geen aandacht te hebben als de kapitein het een of ander

aardige geval vertelde uit zijn zeemansloopbaan, en keek hem nu en dan spotachtig aan; iedereen kon duidelijk zien, dat zijn tegenwoordigheid den gastheer niet aangenaam was. Eindelijk, toen het dessert was afgeloopen, stond de professor op, en na zijn vrouw gezegd te hebben om hem en zijne vrienden een kop koffie in zijn studeervertrek te laten brengen, zeide hij:

»Kom, Bunster en Robson, laten wij gaan waar het wat rustiger is. Het is niet mogelijk een ernstig gesprek te houden bij zoo'n geschreeuw."

En zonder zich met een enkel woord te verontschuldigen bij zijn vrouw of kapitein Standish, verliet hij het vertrek, gevolgd door zijn beide vrienden.

Ned Standish zag Ethel met een comischen blik van verwondering aan.

»Wat beteekent dat toch? Wat scheelt er aan? Heb ik iets gedaan of gezegd dat verkeerd was?"

»Och neen!" gaf Ethel ten antwoord met een bedroefd gezicht. Je hebt je daar niets van aan te trekken, Ned. De professor is soms zoo wonderlijk, en alleen geschikt gezelschap voor zichzelf en zijne vrienden te ontvangen. En er is van daag genoeg voorgevallen om hem in een slechte luim te brengen. Er is een groote ruzie geweest tusschen hem en zijn zoon, dat ons allen van streek heeft gebracht. Gilbert is het huis uitgeloopen en heeft gezegd dat hij er nooit weder in terugkwam zoolang zijn vader leefde. Waar hij is heengegaan, of wat hij beginnen zal, weten wij niet, en dat stemt ons allen zoo verdrietig. Denk maar niet meer aan de onheusche behandeling van den professor; hij is nooit beleefd geweest, zooals je weet."

Ned Standish zag haar medelijdend aan en wilde eenige woorden van sympathie tegen haar zeggen, maar hij stelde daarvoor geen genoegzaam vertrouwen in zichzelf. Hij stond dus op van tafel en zeide op vroolijken toon:

»Wat kan ons ook den professor schelen! Hij vermaakt

zich nu boven met zijn vrienden; laten wij dat hier nu doen. Ga eens meê naar de voorkamer, dan zal ik je eens laten zien dat ik mijn vroeger speelmakkertje op de reis niet vergeten heb."

Hij begaf zich daarop naar de gang, waar hij bij zijn komst een groot pak had neergelegd, dat hij nu naar de voorkamer bracht en het daar terstond opende. Terwijl hij bezig was den inhoud op de tafel uit te spreiden, kon Ethel een uitroep van verbazing niet weerhouden.

»Was Maddy nu toch eens hier!" riep zij uit met kinderlijk genoegen, toen kapitein Standish verscheiden stukken fijne Japansche stof en licht gekleurde zijde op tafel had gelegd en voortging een keurige verzameling geschilderde waaiers, bakjes, doosjes en kleinigheden van allerlei soort, in de gedaante van kevers, kikvorschen en vlinders, voor den dag te brengen, om te eindigen met een prachtig ingelegd kastje van groote waarde, wat hij alles ten geschenke gaf.

»O Ned, Ned! heb je dat alles voor ons meegebracht? Hoe lief is dat toch van je. Ik dacht waarlijk dat je weinig meer aan mij dacht."

»Weinig meer aan je denken, Ethel, hoe zou ik je ooit kunnen vergeten?" zeide hij, met iets teeders in zijn stem. »N o o i t! nooit vergeet ik je! noch ook de gelukkige dagen die wij te Beere hebben doorgebracht, zoolang ik leef."

»Spreek toch niet van Beere,' zeide zij. »Sedert mijn huwelijk, Ned, ben ik nog geen enkele keer naar huis geweest. De professor zegt dat het kinderachtig van mij is, naar huis te verlangen. Maar o zoo dikwijls droom ik er van, en is het of ik mij weder bevind op die dierbare plek, met haar kamperfoelie en rozen die het gansche jaar door bloeien, in dat zachte Devonshire."

»Maar waarom wil hij je niet laten gaan? Je moet je waardigheid handhaven, Ethel, en er op aandringen. Je vader en moeder zullen wel verlangen je eens te zien."

»Zeker doen zij dat. Verleden jaar kwamen zij te Londen om mij een bezoek te brengen. Maar je hebt gezien hoe hij is; hij houdt niet van bezoekers. Zij storen hem in zijn studies, en ik geloof dat vader en moeder hier weinig plezier hebben gehad. De professor is veel te geleerd voor ons; ik vrees of wij wel geschikt gezelschap voor hem zijn.''

»En toch heb je hem tot man genomen, Ethel,' zeide kapitein Standish.

»Och, Ned, spreek daarvan niet! Het is maar beter hierover niet te spreken. Laat mij liever nog eens naar die mooie presentjes zien, en mij verheugen in de gedachte hoe mijn beste neef Ned in zijn afwezigheid aan mij gedacht heeft.'

»En dat hij altijd je vriend wil zijn. Denk daar ook aan, Ethel. Maar ik vrees, mijn arm kind, dat je niet gelukkig bent, en met dien man ook niet wezen kunt.''

»Stil, Ned! Niemand voelt zich volkomen gelukkig in deze wereld, zooals je weet, en ik durf zeggen dat mijn lot zoo goed is als van de meesten. Ik zal mijn geheelen schat in dit mooie kastje bewaren. Hoe prachtig zijn die vogels en bloemen ingelegd. Wat stellen die voor?'

»Dat zijn de bloesems van den amandelboom, die in Japan in overvloed gevonden wordt. De heele landstreek ziet er rooskleurig van, als zij in bloei staan. Maar Ethel, ik zie het is al over tien. Ik geloof dat het mijn tijd wordt. Ik heb nog zooveel werk voor ik naar boord ga, ,dat ik morgen vroeg het bed uit moet. Ik zal den professor maar niet weer storen. Het zal zijn hart niet breken dat ik geen afscheid van hem neem. En dus, vaarwel, mijn dierbare nicht. Houd je maar goed; en als er ooit iets is waaraan ik je helpen kan, dan zullen mijne agenten, Harwood en Crowe, zich wel belasten met de verzending van een brief van je, wáár ik ook wezen mocht. Adieu! God zegen je'' en hij drukte Ethel hartelijk de hand.

Zoodra hij vertrokken was, ging het arme vrouwtje bij de

presenten zitten die hij gebracht had, en begon in tranen uit te barsten, alsof haar hart zou breken. Hij had haar zoo sterk herinnerd aan het ouderlijke huis en aan al de geliefden die daar waren. Een jaar, drie vier geleden waren zij en Ned geëngageerd geweest. Maar zij hadden een klein geschil gehad over een ander meisje, waardoor het engagement verbroken werd, en kort daarop was hij naar zee gegaan. Zoo waren zij gescheiden, en Ethel beschouwde zich toen als geheel en al vrij. Professor Aldwijn was toen te Beere gekomen, dat aan de zeekust ligt, voor verandering van lucht voor zijne kinderen; en toen was zij getrouwd met hem, eigenlijk om geen andere reden dan waarom de meeste meisjes trouwen — omdat hij het haar voorstelde, en zij geen beter huwelijk meende te kunnen doen. Haar ouders achtten het een uitmuntende partij voor haar. De professor had zijn beste beentje voorgezet. Ethel had vriendschap gesloten met de kinderen, en zij verbeeldde zich dat zij als vrouw heel gelukkig met hem zou zijn. En zoo had zij verkeerd gedaan, zooals zoovelen vóór haar gedaan hadden en na haar doen zullen. Zij zat een paar uren alleen, de presenten onderzoekende en bewonderende die haar neef haar gebracht had; de vreemde welriekende geur inademende waarmede zij doortrokken waren, en de fijne mousseline en zijde uithoudende, om te zien hoe de kleedjes staan zouden die zij er voor haar en Maddy van dacht te maken.

Eindelijk hoorde zij de deur van de studeerkamer openen en weder sluiten, en kort daarop voetstappen in de gang. De discussie was geëindigd, en de heeren Bunster en Robson gingen weer naar huis. Nadat zij nog een paar woorden gesproken hadden, werd de voordeur gesloten en begaf de professor zich naar de voorkamer, waar hij bij den haard ging staan. Zijn vrouw zag dadelijk, niet zonder schrik, dat hij nog boos op haar was en zich gereed maakte om haar de les te lezen.

»Waar komt die rommel van daan?" begon hij, toen hij

de stukken goed en al het andere overzag, waarmede de tafel bedekt was.

»Mijn neef heeft die voor mij meegebracht,' gaf zij bedaard ten antwoord.

»Ik wil zijn presentjes aan jou hier niet in de kamer hebben. Gooi ze het raam uit," zeide de professor.

»Wie hinderen ze hier?' gaf zij ten antwoord. »Maar ik zal alles dadelijk naar boven brengen."

»Gooi alles het raam uit, zeg ik. Als je het niet doet, zal ik het zelf doen." En bij die woorden gaf hij het ingelegde kastje zulk een hevigen slag, dat de zijwanden in de voegen braken.

»O Henri! mijn kastje! Je hebt het stuk geslagen," riep Ethel. »Hoe wreed ben je toch voor mij. Waarom heb je dat gedaan? En het is zoo'n duur present. Ned heeft het uit Japan expres voor mij meegebracht."

»Ned! Ned! Ned!" herhaalde de professor, den toon waarop zij dat zeide nabootsende. »En, zeg eens, waarom heb je mijn orders met betrekking tot hem niet opgevolgd? Ik had je gezegd hem een telegram te zenden, dat we hem van avond niet konden ontvangen.'

»Dat heb ik gedaan. Ik zond het dadelijk.'

»Dat geloof ik niet. Je liegt me maar wat voor. Je hoorde hem zelf zeggen dat hij er geen ontvangen had."

»Ik heb je nog nooit iets voorgelogen, Henri. Dat is heel onrechtvaardig van je om dat te zeggen. Ik verlangde wel erg mijn neef eens te zien, maar het telegram heb ik toch dadelijk verzonden; en toen hij binnenkwam, stond ik niet minder verwonderd dan jij.'

»Ik geloof je niet, mevrouw. Ik zag wel hoe netjes je je gekleed hadt voor van avond. Een nieuwe japon, en rozen op de borst! rozen, en dat in Maart!'

»Het was geen nieuwe japon," zeide zij, verontwaardigd. »Het was een oude, die ik met nieuwe kant gegarneerd had. En wat de rozen betreft, die kreeg ik gister van

mevr. Vernon uit de broeikast."

»Dat kun je gemakkelijk zeggen," zeide de professor met een spotachtigen lach. Het blijft niettemin een feit, dat je mij bedrogen hebt met het telegram, en dat je besloten was dien man te ontmoeten, of ik het hebben wilde of niet. Maar dat is voor het laatst geweest. Ik wil geen minnaars van je meer in mijn huis ontvangen."

»Minnaars!" riep Ethel uit, vuurrood wordende. »Hoe d u r f je zoo iets zeggen!''

»Was kapitein Edward Standish je minnaar niet, voor je met me trouwdet?"

»Neen; ons engagement was reeds lang afgebroken. Het kon nauwelijks een engagement genoemd worden; ik was nog eigenlijk een kind. Het was weinig meer dan een kindervrijerij, en dat weet je zeer goed."

»Ik weet dat je met mijn toestemming dien man hier nooit terug zult zien; en als hij ons overrompelt, zooals hij van avond heeft gedaan, zal ik mijn bedienden gelasten hem de deur uit te zetten.'

»Dat zou juist iets zijn voor jou," gaf zij ten antwoord, »maar je kunt er van verzekerd zijn, dat noch hij, noch iemand anders van mijne betrekkingen, je huis meer binnenkomen zal om zich te laten beleedigen. Daarvoor zijn ze veel te goed."

»Dat is jou opinie, niet waar? Welnu, dan verlang ik dat er met de presentjes van kapitein Standish evenzoo gedaan zal worden als met hem, d. i., het huis ontzeggen."

En een raam opschuivende, begon de professor de mousseline en de zijde stuk voor stuk op straat te gooien. Ethel stond er bij en zag het aan, zonder er zich tegen te verzetten. Zij wist dat het vruchteloos wezen zou, en dat haar pogen om hem te weerhouden, geen ander gevolg hebben zou, dan haar nog verder te beleedigen. Maar toen de laatste schat was uitgeworpen, en zij het Japansche kastje krakend op straat hoorde nedervallen, richtte zij zich in hare volle

lengte op, en zeide langzaam:

»O, wat ben je toch een hard, wreed man. Gilbert had gelijk, toen hij heden tot je zeide, dat je dat eens voor God te verantwoorden hadt. Heb je ooit aan iemand anders gedacht, behalve aan jezelf? ooit voor iemand geleefd, behalve voor jezelf? Hoe gelukkig voor je eerste vrouw, dat zij zoo spoedig van je weggenomen werd. Wat zou ik haar gaarne willen volgen. Maar de dag zal komen, Henri, dat je liefde zoeken, maar niet vinden zult. Let op mijne woorden! Je hebt nooit getracht de liefde te winnen van iemand van je huisgenooten, en als je sterft, zal bij je graf geen traan worden geschreid."

Zulke ernstige woorden had zij nog nooit tegen hem gesproken; maar hij was er niet ontvankelijk voor. Zulke menschen hebben geen gevoel, zoolang zij hier op aarde zijn. Professor Aldwijn gaf zoozeer voedsel aan zijne zelfzuchtige natuur, die hem alleen deed leven voor zichzelf en zijne eigene genoegens, en die zoo sterk de overhand bij hem had, dat hij er geen zelfzucht meer in zag. Hij dacht slechts dat de wereld (speciaal dat gedeelte er van waarin hij zich bewoog) zich tegen zijne wenschen verzette, en was besloten, dat althans zijn vrouw en kinderen zich naar hem schikken zouden. Hij keerde zich hoogmoedig naar de plaats waar Ethel stond met vochtige oogen en een hooge kleur, en zeide:

»Verlaat de kamer, en kom niet weer in mijne tegenwoordigheid, voor je geleerd hebt je behoorlijk te gedragen."

»Ik ben bereid genoeg om dat te doen, Henri, maar eerst moet ik je nog zeggen wat ik denk. Je hebt je eenigen zoon uit je huis gedreven, en voor alles wat hem overkomen mocht zijt gij aansprakelijk. Als Gilbert den verkeerden weg bewandelt, of onnatuurlijk om het leven komt, zijt gij de man die daarvan rekenschap moet geven, even zeker alsof gijzelf hem hadt gedood, of op den dwaalweg hadt gebracht. Hij is uw zoon; gij zijt voor God verantwoordelijk voor hem; en als hij dwaalt — en dwalen moet hij, arme

jongen, de wereld ingegaan op zoo'n jeugdigen leeftijd — zult g ij de straf moeten dragen voor zijne verkeerdheden. En Gilbert niet alleen; ook Maddy denkt er aan je huis te ontvluchten. Zij houdt zielsveel van Gilbert en je hardvochtigheid tegenover hem, heeft haar vreeselijk aangegrepen. Ik ben niet verantwoordelijk voor haar, als jij van verre staat en je plicht niet doet."

»Is er nog iets?" vroeg de professor op strengen toon.

»Alleen te gelooven wat ik je gezegd heb," gaf Ethel ten antwoord. »Dat ik volkomen onschuldig ben en je niet bedrogen heb; ik h e b het telegram verzonden, en dacht niet anders dan dat mijn neef van avond niet zou komen."

»En ik herhaal dat je me bedrogen hebt, en dat ik je niet zou gelooven, zelfs al zweerde je dat je er zwart van werd. En als mijn dochter iets doet, een stap die zeer verkeerd zou zijn (waarop je schijnt te doelen) dan zal dat door jou voorbeeld zijn. Eene vrouw, die, nadat zij getrouwd is, nog gemeenschap onderhoudt met een vroegeren minnaar, moet slecht van inborst zijn, en niet geschikt voor de opvoeding van een onschuldig meisje."

»Ik wil mij daar niet langer mee belasten, ik onttrek er mij aan," riep Ethel met verontwaardiging uit, »zoolang je voortgaat mij van zulk een laagheid te verdenken en mij zoo diep te beleedigen. Laat mij terugkeeren naar mijn eigen familie. Beter een korst brood bij hen, dan dit leven van verdenking en wantrouwen."

»Je eigen familie," zeide de professor met een honenden lach. »Waarom niet in eens gezegd naar je eigen n e e f? Dat is de man naar wien je hunkert. Denk je dat ik er blind voor ben. Je zoudt graag naar hem willen toegaan, nietwaar, en hem vertellen hoe slecht je hier behandeld bent, en bij hem troost gaan zoeken, is het niet zoo?"

»Ik wil je niet meer antwoorden," zeide Ethel, terwijl zij zich gereed maakte de kamer te verlaten. »Hoe kon ik ooit zoo dwaas zijn om te denken dat een man, die weigerde naar

zijn vader te gaan toen die op sterven lag, een goed vader voor zijn kinderen zou zijn, of een hartelijk, edelmoedig echtgenoot voor de vrouw die dwaas genoeg was hem te huwen!'

En toen zij dit gezegd had verliet zij het vertrek, om zich naar haar eigen kamer te begeven, den professor met een zonderlinge uitdrukking op zijn gelaat achterlatende. Zij had een gevoelige plek bij hem aangeraakt. Als er iets was in zijn zelfzuchtig leven waarover hij spijt gevoelde, dan was het het feit, dat hij niet gekomen was aan het sterfbed van zijn vader. Zijn vader was goed en edelmoedig voor hem geweest, en was, misschien, de man voor wien hij de meeste affectie had, waarvoor zijn koude, gevoellooze natuur vatbaar was. Maar hij was bezig geweest aan eenige moeilijke wetenschappelijke experimenten toen hij aan 's vaders ziekbed geroepen werd, en had het uitgesteld tot het te laat was — tot de goede oude man was heengegaan, op het laatste oogenblik nog zeggende: »Henri had moeten komen." Er was niets waaraan professor Aldwijn minder verlangde herinnerd te worden; en toen zijn vrouw was heengegaan, ging hij terug naar zijn studeerkamer en ging zitten in zijn gemakkelijken leuningstoel. Het vuur brandde nog op den haard, en de kamer was warm. Hij wilde daar een oogenblik gaan zitten om kalm te worden. Ethel zou hij vooreerst wel niet terugzien, en hetgeen er dien avond was voorgevallen had hem een weinig geschokt. Hij voelde zich buitengewoon vermoeid en slaperig, en toch verlangde hij niet naar bed te gaan. Zijn hart had altoos zwak geslagen, en dikwijls was hij gewaarschuwd zich niet op te winden of boos te maken. Hij wist wat hij bij zulke gelegenheden gebruiken moest — een goed glas whisky of brandewijn. Het drankstelletje stond naast hem op tafel; hij schonk zich een glas boordevol in en dronk er van. Kwaaddenkend en achterhoudend van aard, vertrouwde hij anderen niet, en werkelijk dacht hij dat Ethel hem bedrogen had ten opzichte van kapitein Standish. Dat denkbeeld was niet geschikt om hem te doen kalmeeren, en wat

zijn vrouw gezegd had van het sterfbed van zijn vader, had hem het meest geschokt. De lampen waren uitgedoofd, en hij zat daar alleen bij het schijnsel van den haard; en terwijl dit al zwakker en zwakker werd, was hij dwaas genoeg zich te verbeelden, dat hij de gedaante van zijn vader zag, die aan de overzijde der tafel stond. Hij wreef zijn oogen uit en zag er nog eens naar; maar zij stond daar nog, naar het scheen hem ernstig en met waardigheid aanstarende. Om zich aan die dwaze verbeelding te onttrekken, sloot de professor zijn oogen. Een vreemd gevoel maakte zich toen van hem meester, niet pijnlijk, maar zeer ongewoon, alsof hij door den stoel op den vloer zakte. Hij geloofde dat de slaap hem werkelijk overmeesterde en hij gaf er zich aan over. Hij opende zijne oogen niet meer; zijn hoofd zonk al verder en verder achterover op het fluweelen kussentje, tot hij alle bewustzijn verloor — hij was ingeslapen.

HOOFDSTUK III.

DE PROFESSOR BEGINT TE LEVEN.

Hoelang de professor geen bewustzijn had van de uitwendige dingen, zou hij niet hebben kunnen zeggen; maar toen hij ontwaakte, stond hij achter den leuningstoel waarin hij in slaap gevallen was met de handen op den rug ervan. Hij voelde zich duizelig en zwak, alsof hij pas van eene langdurige ziekte hersteld was, en voor een wijl kon hij zijne gedachten niet verzamelen, noch zich voorstellen waar hij was. Maar toen hij een beetje vaster op zijn beenen stond en zijn denkvermogen terugkeerde, wist hij dat hij zijne handen had op den rug van zijn eigen leuningstoel.

»Dat is al heel vreemd," dacht hij bij zichzelf. »Hoe ben ik hier gekomen? Ik ben toch in mijn stoel in slaap gevallen. Ik moet dus in den slaap zijn opgestaan."

Terwijl hij hierover nadacht, streek hij met de hand over het fluweelen kussentje, en voelde toen een hoofd — het hoofd van iemand, die, naar het scheen, op den stoel zat dien hij pas verlaten had. Hij schrikte er van. Wie kon dat zijn? Wie was zoo vermetel geweest zijn kamer binnen te komen en in zijn stoel te gaan zitten? Kwam hij om te stelen, of te moorden, of om iets anders? Hij was vreesachtig van aard en zich bewust dat hij meer vijanden dan vrienden in de wereld had.

De kamer was nu duister. Het vuur was uitgegaan en het was vreeselijk koud. En toch vond hij het niet vreemd, dat hij alle voorwerpen in het vertrek duidelijk kon zien. De aanraking van het hoofd van den vreemdeling had hem vreeselijk doen schrikken, maar toch was hij verplicht om te zien wie het was en zich te wapenen tegen een eventueelen aanval. Hij nam de liniaal van zijn schrijftafel, en ging toen voorzichtig naar den voorkant van den stoel, om de tafel heen. Hoe moeielijk viel het loopen hem nog! Voor een oogenblik kwam het hem in de gedachte, of hij dien avond met zijn vrienden te veel gedronken had. In den regel was hij nog al matig, maar bij die gelegenheid had hij nog al gul geschonken en misschien wat meer Champagne gebruikt dan dienstig voor hem was. En dan nog dat glas vol brandewijn, dat hij daarna gedronken had — zeker, de wijn en drank waren er oorzaak van; hij kon zich op geen andere wijze rekenschap geven van het vreemde gevoel dat hij ervoer. Hij was voorzichtig en stil de tafel omgeloopen om den vermetele in zijn gezicht te zien, en stond nu voor den leuningstoel. Daar zag hij hem zitten in zijn eigen stoel, en in die gemakkelijke houding die hijzelf gewoonlijk aannam. Met verbazing zag hij hem aan, want zie — hij was het zelf!

»Goede God!" riep de professor uit, toen hij zichzelf daar

zitten zag. Er was niet aan te twijfelen. Hij was het zelf. Daar zat hij, zoo gemakkelijk mogelijk, in de kleederen die hij gisteravond had aangehad, met het ledige glas waaruit hij brandewijn gedronken had naast hem op tafel, met de handen op de borst gevouwen en met gesloten oogen. Hij zat daar kalm en rustig, en geen spoor op zijn gelaat verried dat hij iets geleden had; maar ontegenzeggelijk was het de professor — of liever, wat hij geweest was. Hij stak schroomvallig zijn vinger uit, en raakte het voorhoofd van van het ontzielde lichaam aan. Het was zoo koud als steen. Er was geen twijfel aan, de geest was er uit heengegaan.

»Maar, goede God?" riep de professor uit. »Wie ben ik dan?" Toen vloog de groote waarheid door zijn geest.

»Is het mogelijk? Zou het werkelijk waar zijn? Heb ik mijn lichaam verlaten? Heb ik voor altijd met de aarde afgedaan?"

Terwijl hij dit zeide hief hij zijn hoofd op, en weder zag hij zijn vader staan aan de overzijde der tafel, de gedaante van zijn ouden vader, die met eene bevestigende hoofdbuiging op zijne vragen antwoord gaf.

»Vader," riep hij uit, verheugd dat hij iemand zag, die hem het mysterie kon verklaren, »zeg mij eens, heb ik het juist, is dit de Dood?"

Zijn vader boog andermaal.

»Kom eens bij mij," zeide de professor, »en geef mij uwe hand. Laat mij voelen dat ik in deze crisis iets heb om mij te steunen en te sterken."

Maar de geest zijns vaders verdween op eens, zonder een enkel woord te zeggen. Als het flikkeren van een bliksemstraal herinnerde hij zich toen de geschiedenis van het sterven van den ouden man — toen deze verlangde hem nog eenmaal te zien, voor hij stierf, en dat hij toen niet komen wilde — en tegelijk hoorde hij toen een stem aan zijn oor, die deze woorden fluisterde: »Dat zal u wedervergolden worden."

Een vreeselijke afkeer maakte zich toen van hem meester, alsof het lichaam in den armstoel niet het zijne maar van iemand anders was. Hij wilde er zich van verwijderen en naar het andere einde der kamer gaan, waar een prachtig rustbed stond, maar hij bemerkte dat hij niet in staat was dat te doen. Een sterke attractie hield hem geboeid aan de plaats waar hij was, en hij moest het lichaam blijven zien dat hij had afgelegd.

»Maar hoe is dit toch mogelijk?" vroeg hij in zichzelf. »Ik heb altijd gehoord, en ook geleerd, dat de mensch, zoodra hij sterft, òf naar den hemel, òf naar de hel gaat! Als ik gestorven ben (waarvan ik hoegenaamd niets voel), waarom ben ik dan nog hier? Waarom ben ik niet overgebracht naar de andere wereld? Waarom heb ik nog een lichaam zooals ik altijd had? Ik begrijp er niets van. Ik moet de nachtmerrie hebben, en zal wel spoedig wakker worden en lachen om mijne denkbeeldige vrees. Het is niet mogelijk, het kan niet waar zijn, ik ben nog in mijn studeervertrek. Het zou te dwaas wezen."

Hij stond den slaper in den leuningstoel nog eenigen tijd aan te zien, en begon nu hard te verlangen naar het einde van den droom en dat hij weder ontwaken mocht.

»Ik ben toch dwaas geweest om in een stoel te gaan slapen," dacht hij. »Het heeft altijd een onaangenaam gevolg. Ik had maar dadelijk naar bed moeten gaan.' Maar in deze overdenkingen werd hij nu gestoord door het binnenkomen van de werkmeid, die zachtjes in de kamer kwam, naar de ramen ging, en de gordijnen opentrok om het daglicht binnen te laten. De professor dacht dat zij het zeker vreemd zou vinden, dat hij reeds zoo vroeg en gekleed — zooals hij bemerkte dat hij was — in zijn studeervertrek was, en gaf toen daaromtrent eenige ophelderingen. Maar het scheen hem toe dat zij er geen woord van hoorde. Zij ging nu van de ramen naar den haard, en zijn lichaam daar bewegingloos in den stoel ziende zitten, vloog zij gillend de kamer uit.

»Dat is al heel vreemd," dacht de professor. »Heb ik wel de nachtmerrie? Hoe komt het dat Mary mij geen antwoord gaf? Ik noemde toch haar naam. Ook scheen zij mij niet te zien. Ik geloof dat alles maar een droom is. Of misschien ben ik ziek, en is alles wat ik zie en hoor niets anders dan verbeelding. Maar ziek kan ik toch ook niet zijn; want ik heb mij nooit zoo wel gevoeld. Het is mij een raadsel."

Maar nu verschenen in de deur James, de huisknecht, en Sarah, de keukenmeid, met Mary achter zich; allen met de grootste ontsteltenis op het gelaat.

»Weest niet bang," zeide de professor tegen hen; »ik heb alleen de nachtmerrie. Over een minuut zal het wel over zijn. Maak mij maar even wakker, James, zooals je gewoonlijk 's ochtends doet."

Maar geen van hen scheen te hooren hetgeen hij zeide.

»Och, arme meester!' riep de keukenmeid uit. »Wat zal mevrouw er van zeggen?"

»Pas op, Sarah, doe geen stap verder," zeide Mary. »Je weet niet hoe 'n akelig gezicht het is Ik zal mijn leven lang niet vergeten, hoe ik geschrokken ben."

»Spreek nu geen nonsens," zeide hierop James, die veel stoutmoediger was. »Ik denk dat hij een beroerte heeft, of gisteravond wat te veel gedronken. Jij, vrouwen, denkt altoos het ergste. Hij ligt daar, voor zoover ik zien kan, zoo natuurlijk mogelijk — hij is zoomin dood als jij of ik."

»Ga er maar eens naar toe, en zie hem eens in zijn gezicht," zeide Mary. Dan zul je wel anders spreken. Als hij niet dood is, dan heb ik nooit een doode gezien. Ik bestierf het haast toen ik hem zag.

»Ja, je hebt gelijk," zeide James, toen hij bij den stoel kwam en den professor in het gezicht zag. »Dood als een plank. Wat een vreeselijk iets! Hij moet aan een beroerte gestorven zijn, weest daarvan overtuigd Arme meester! Hij was wel lastig zooals er nooit iemand was; maar nu hij dood is, zullen wij daar maar over zwijgen."

Nu kwam Sarah beschroomd iets nader en voelde hem in het gezicht.

»Hemel! hij is al koud. Hij moet al uren dood zijn. Geef mij eens een klein scheutje brandewijn, James, anders val ik flauw. Wat moet er nu gedaan worden?"

»Hoe laat is het?' zeide James, op de pendule ziende. »Zeven uur. Hij heeft dus bijna den ganschen nacht hier dood gezeten. Het eerst wat wij doen moeten is den dokter halen, anders kunnen wij in moeielijkheden komen. Ga jij beiden nu naar de keuken en hou je zoo stil mogelijk. Wat je ook doet, zeg er niets van tegen mevrouw — dat zal de dokter wel doen — als we de kamer uit zijn, zal ik de deur afsluiten en zoo gauw ik kan naar dokter Barnes gaan."

»Verleden week," zeide Sarah, terwijl zij de kamer uitgingen, »toen de jonge juffrouw zooveel pijn had, wilde hij niet dat dokter Barnes geroepen werd, niet denkende, dat hij een week later geroepen zou worden om naar hemzelf te komen zien. Hij was soms schrikkelijk hard voor haar, God vergeve het hem!'

»Dat was hij," bevestigde Mary. »Het zal mij eens verwonderen wat zij er van zegt."

»Mij niet," zeide James.

»En die arme jongen ook — pas gister weggeloopen; God weet waar hij nu dwaalt! Het schijnt wel of het een oordeel is, niet waar?"

En bij die woorden hoorde de professor hem zachtjes de deur sluiten en het slot omdraaien.

Het was dus geen nachtmerrie? Hij was werkelijk dood. Het was het zonderlingste geval dat hem ooit overkomen was. Waar was de hemel, waar de hel? Zou hij altoos in die kamer moeten blijven? Waarom kon hij niet vliegen? Dat was toch in strijd met wat hij altijd gehoord had van de verandering die Dood genoemd wordt.

In een ongelooflijk korten tijd, naar het hem voorkwam, kwam dokter Barnes met James de kamer in, en ging zacht-

jes naar den stoel. Hij sprak tegen hem, hij trok hem zelfs aan zijn jas, ten minste hij meende dat hij dat deed; maar de dokter scheen er niets van te bemerken. De dokter legde zijn hand op de borst van het lichaam in den stoel, lichtte de oogleden op, en zeide toen:

»Een hartverlamming. Is al uren dood — waarschijnlijk zeven. Hoe is hij zoo in avondkleeding?"

»Wij hadden gisteravond een dineetje, mijnheer," gaf James ten antwoord.

»Zoo! en zich wat veel opgewonden, nietwaar?'

»Dat weet ik niet, mijnheer. De professor was nog op toen wij naar bed gingen. Van ochtend wist ik niet anders of hij lag te bed, zooals gewoonlijk, tot Mary geheel ontsteld bij ons kwam, zeggende, dat hij dood in zijn stoel lag. Toen zijn gasten vertrokken waren, moet hij weer naar zijn studeerkamer zijn teruggegaan."

»Weet je ook of er gister onaangenaamheden zijn voorgevallen?"

»De professor en zijn zoon hebben hevige woorden met elkaar gehad, wat wij allen konden hooren, omstreeks twee uur in den namiddag. Een geregeld gevecht zou ik haast zeggen; en daarop heeft de jongeheer het huis verlaten, en is tot nu toe niet teruggekeerd."

»Dat is er misschien de oorzaak van,' zeide dokter Barnes. »Herhaaldelijk heb ik den professor gewaarschuwd om zich vooral niet op te winden of boos te maken, maar hij schijnt mijn raad in den wind te hebben geslagen Maar het lichaam kan zoo niet blijven. Ik zal het treurig nieuws mevrouw Aldwijn gaan mededeelen. Zeg aan een van de meiden om haar te gaan zeggen dat de professor niet wel is, en dat ik haar spreken moet. Intusschen zal ik de deur afsluiten en een certificaat gaan schrijven van het overlijden."

Toen zij beiden de kamer verlieten, kon de professor niet nalaten in zichzelf te zeggen: »welk een ondankbare troep het toch was. James was meer dan twee jaren in zijn dienst

geweest, en was niet alleen daarvoor ruim beloond, maar had ook al zijn afgelegde kleeren gekregen. En dokter Barnes ook; dezen had hij niet alleen dikwijls te dineeren gehad, maar hij had hem ook ieder jaar prompt zijn rekeningen betaald. En nu had geen van beiden hem met een enkel woord geprezen of gezegd, dat het hem leed deed, dat hij was heengegaan. Zij waren allen nieuwsgierig geweest naar den indruk die zijn verscheiden op zijn vrouw zou maken, en hadden gesproken over de formaliteiten die nu in acht te nemen waren. Hij herinnerde zich dat hij den dokter 10 pd. st. in zijn testament vermaakt had, om daarvoor een ring tot aandenken te koopen, en daarvan had hij nu spijt. Hij zou graag met hem zijn meegegaan, om getuige te zijn van den indruk die het nieuws op zijne vrouw en dochter maken zou. Maar ondanks iedere poging die hij daartoe aanwendde, kon hij zich niet verwijderen van het lichaam dat hij verlaten had. Hij kon er niet van vrij komen. Het scheen zich aan hem vast te houden als de oude Oude Man der Zee aan Sinbad.

Ethel Aldwijn had een slapeloozen nacht doorgebracht. Het onderhoud dat zij met den professor had gehad, had haar opgewonden en zoo zenuwachtig gemaakt, dat zij den slaap niet vatten kon. Zij was onrustig en gejaagd, en vreesde voor eene herhaling van den twist, indien haar echtgenoot bij haar mocht komen. Daarvoor vreesde zij, en dit deed haar luisteren naar zijn voestap op de trappen om zich naar zijn slaapkamer te begeven. Dat hield haar wakker. Toen er een geruimen tijd verloopen was en hij niet kwam, werd zij nog zenuwachtiger. Hij was zeker zóó vergramd op haar, dat hij haar niet meer zien wilde. Misschien wel hield hij haar aan haar woord, en zou hij haar terug laten gaan naar hare ouders te Beere zoodra de dag aanbrak. Zij verlangde naar het ouderlijke huis, het arme vrouwtje! en zij zou gelukkiger zijn geweest dan zij had durven zeggen, als zij geweten had dat zij haar echtgenoot nimmer zou wederzien. Tegen

den ochtend kwam Mary haar de boodschap brengen met een zeer geheimzinnig gezicht — dat Dr. Barnes haar wenschtte te spreken, omdat de professor zich niet wel bevond — waardoor zij niet op de gedachte kwam van hetgeen er werkelijk gebeurd was. Professor Aldwijn hield zichzelf dikwijls voor zeer ziek, hoewel hij dat van anderen nooit wilde gelooven. Zij dacht dat hun dispuut van gisteravond hem eenigszins had van streek gebracht, en dat hij daarom om den dokter had gezonden; maar toch verliet zij gauw genoeg het bed, toen zij die boodschap ontving.

»Het is zeker niet ernstig, nietwaar Mary?" zeide zij. »Ik begrijp niet waarom de dokter mij roepen laat, daar mijnheer toch nooit wil hebben dat er iemand aan zijn medicijnen komt, behalve hij zelf, zooals je weet!"

»Ik moest u die boodschap brengen, mevrouw," zeide Mary, op een toon alsof zij zeggen wilde — »ik zou er u meer van kunnen zeggen, als ik maar mocht — maar ik geloof wel dat het erger is dan u denkt, ten minste de dokter acht het een ernstig geval."

Ethel werd bleek.

»Dat meen je toch niet, Mary? Geef mij gauw mijn kousen en schoenen eens aan en breng me mijn peignoir. Ik zal daarin maar naar beneden gaan, de dokter zal mij wel willen verontschuldigen. Waar is hij? In de studeerkamer?"

»Neen, mevrouw," gaf Mary met een huivering ten antwoord, »hij is in uw boo-dore."

»Het boudoir was naast de slaapkamer, en een minuut later was Ethel bij den dokter.

»Dokter!" zeide zij, »vertel het mij in eens! Wat scheelt mijn echtgenoot? Waar is hij? Waarom hebt gij hem niet naar boven naar zijn slaapkamer gebracht?'

»Hij komt dadelijk, mijn beste mevrouw Aldwijn," gaf haar de dokter ten antwoord, »dat wil zeggen, als ik er u op heb voorbereid. Ik heb een slechte tijding voor u, maar gij moet uw best doen om kalm te blijven."

»Een slechte tijding!" herhaalde Ethel.

»Ja; ik heb u vroeger gezegd dat de professor een hartkwaal had, en dat hij op moest passen zich niet op te winden of boos te maken, is het zoo niet?"

»Ja, dat is zoo," stamelde Ethel; »maar i k heb hem toch niet boos gemaakt?"

»Gij, mijn beste kind!" riep de dokter op vaderlijken toon uit. »Wat doet u zoo iets denken? Neen, gij niet. Maar zooals ik van uw bedienden hoor, zijn er gister onaangenaamheden voorgevallen tusschen Gilbert en zijn vader, waarop toen Gilbert het huis is uitgeloopen."

»Dat is zoo, dokter — groote onaangenaamheden! Gilbert en zijn vader hadden woorden met elkaar, waarbij mijn echtgenoot zich schrikkelijk opwond. Is dat de oorzaak dat hij zich nu niet wel bevindt?"

»Ik denk dat dat de oorzaak is; dat de gevolgen daaraan te wijten zijn. Zijn hart sloeg zwak, en zoo . . ."

»Maar is het zoo erg?" vroeg mevrouw Aldwijn. »Zal ik naar hem toegaan, dokter? Heeft hij mij noodig?"

»Neen, mijn beste mevrouw, hij heeft u niet noodig. Hij zal u op aarde niet meer noodig hebben. Verstaat gij mij?"

Ontsteld zag zij hem aan.

»Gij meent — gij meent toch niet! — dat — dat — hij —"

»Ja; gij hebt het geraden. Ik meen dat hij buiten ons bereik is — dat hij dood is."

»Blijf bedaard, mevrouw," zeide de dokter, die een afkeer had van vrouwelijke opwindingen. »Gil zoo niet, dat kan hem toch niet helpen; maar wees dankbaar dat hij zonder pijn gestorven is."

»Zijt ge daar wel zeker van?" vroeg Ethel.

»Volkomen zeker. Zijn dood was het gevolg van stilstand van het hart. Hij moet gestorven zijn terwijl hij sliep. Tegen zulk een einde heb ik hem nog onlangs gewaarschuwd. Volg nu mijn raad en begeef u naar uw slaapkamer; wij zullen het lichaam naar boven brengen."

Ethel ging toen heen, zonder iets meer te zeggen. Maar toen zij in haar slaapkamer teruggekomen was en de deur had afgesloten, barstte zij in een vloed van tranen uit. »Och, arme Henri! — arme Henri!' snikte zij. »Zoo plotseling weggenomen te zijn, zonder eenige voorbereiding, en nadat zijn laatste woorden tegen Gilbert zoo wreed en liefdeloos waren! God vergeve het hem! En ik was ook boos op hem. Moge God het ook mij vergeven! Ik zou niet zoo tegen hem gesproken hebben, als ik geweten had dat het zoo spoedig met hem gedaan zou zijn. Arme Henri! Hoe weinig heeft hij zich op aarde bemind gemaakt."

HOOFDSTUK IV.

HOE ZIJ OVER HEM DACHTEN.

Zoodra de dokter tijd tot nadenken had, kwam hij tot het besluit, dat het veel beter was om het lichaam van den professor maar in het vertrek te laten waar het was, tot het begraven werd.

»Waarom zou men die jonge vrouw daar boven nog zenuwachtiger maken? Als zij in huis verkoos te blijven, had zij in haar kamer al treurige herinneringen genoeg. »Neen," dacht hij, »het is veel beter dat het lijk maar blijft waar het nu is, om het van daar naar het kerkhof te brengen."

»James, ik ga nu heen, en zal spoedig iemand zenden om het lichaam af te leggen. Intusschen moet je den sleutel van de kamer bij je houden, en niemand, en vooral mevrouw niet, binnenlaten. Als alles in orde is, kun je dien aan mevrouw geven en haar zeggen wat er gedaan is. In den namiddag kom ik terug, om haar over de begravenis te spreken. Zijn

er ook vrienden of betrekkingen van Mevrouw of van den professor die getelegrafeerd moeten worden?"

»Mevrouw heeft vriendinnen en kennissen genoeg," gaf James ten antwoord. »Haar familie woont in Beere, in Devonshire; maar wat hem betreft," met zijn duim naar het lijk wijzende, »ik geloof niet dat er veel zijn die zich zijn dood zullen aantrekken."

»Mogelijk niet," zeide de dokter. »Mevrouw Aldwijn is te jong om op zulk een tijd alleen te blijven; ik zal dus telegrafeeren naar haar ouders, zij kunnen dan samen overleggen, wie geschreven of getelegrafeerd moet worden. Onthoud nu goed wat ik je gezegd heb." De bediende beloofde dat, en de dokter ging heen.

Toen het babbelachtige oude wijf kwam om zijn lichaam af te leggen, het te ontkleeden, te wasschen, een schoon hemd aan te doen, het op een plank te leggen die men op de tafel had neergelegd, en er een laken over te leggen, moest de professer van dit alles getuige zijn. Hij gaf zich alle moeite om den onzichtbaren keten te verbreken die hem aan zijn dood lichaam bond, en waardoor hij genoodzaakt was naar ieder woord te luisteren dat in het vertrek gesproken werd. Maar alles te vergeefs. Het was of een ijzeren band hem aan dat lichaam ketende, en hem noodzaakte al de onvriendelijke woorden aan te hooren die er onderling gewisseld werden.

»Hij is zoo leelijk als er haast iemand is," zeide het oude wijf, toen zij bezig was zijn gezicht te wasschen en af te drogen met een ruwen handdoek. »Ik begrijp niet hoe die lieve jonge dame hier boven er ooit toe heeft kunnen besluiten om hem tot man te nemen. Leelijk noem ik hem, met dat rosachtig haar, dat taankleurig gezicht, en dien leelijken neus."

›Ja, maar hij was heel geleerd,' zeide James, »een wetenschappelijk geleerde, zooals men zeide; en geleerde menschen zijn in den regel niet mooi, zooals je weet."

›Kom! kom! gekheid," zeide Sarah. »Hersens hebben met neuzen niets te maken. Maar ik geloof dat hij geweldig rijk

was. En daarop zien de meisjes tegenwoordig het meest."

»Laat het zijn zooals het is," zeide James, »maar ik geloof niet dat zij hem missen zal, en nog minder dat het haar veel moeite kosten zal een ander man te krijgen — geloof je ook niet?"

Och, James, je bent altoos zoo komiek! Maar het is niet plezierig voor een vrouw om alleen door de wereld te gaan; wie zou het haar kwalijk nemen? Als ik in haar plaats was, dan zou ik zoo gauw ik kon een knappen man zien te krijgen."

»Jij brutale meid!" dacht de professor, of liever zeide hij; maar niemand hoorde hem.

Toen zij hun werk verricht hadden, bonden zij hem een witten zakdoek onder de kin, waardoor hij op een vrouw geleek; en twee geldstukken op zijn oogleden gedrukt hebbende om de oogen dicht te houden, deden zij de blinden dicht, sloten toen de kamer, en gingen op hun teenen heen. De professor zag angstig om zich heen. Hoe lang zou hij hier nog een gevangene moeten zijn? Was hij veroordeeld om eeuwig te wandelen, te zitten, of te liggen bij dat ellendige lichaam waarin hij nu niet meer genieten kon? Hij was nog in het bezit van al zijne zintuigen. Waarom moest hij blijven waar hij was? Als dit nu »de andere wereld" was, waarvan hij gehoord en gelezen had, dan zou hij liever tot ontbinding willen overgaan met het lichaam dat hij voor zich zag. Van tijd had hij geen denkbeeld meer, maar eenige uren later, naar hij dacht, hoorde hij weder den sleutel in het slot omdraaien — deze keer behoedzaam en schroomvallig; en eenige oogenblikken later stapte er iemand over den drempel, gevolgd door een ander die nog scheen te aarzelen.

»Kom toch, lieve Maddy, wees een beetje moediger. Waarvoor ben je bang? Denk je dat je arme papa je kwaad zal doen, zelfs al was hij er toe in staat?"

»Neen, neen; dat is het niet! Denk niet zoo dwaas van mij. Maar, och, mamaatjelief, ik zou hem liever niet willen

zien. Het is heel slecht van mij, dat weet ik; maar als ik denk aan Gilbert, die nu omdoolt in dit barre, ruwe weder, zonder vrienden, zonder dak, en zonder geld, dan is het mij niet mogelijk hier binnen te gaan zooals ik moest."

»Wil je zeggen, lieve Maddy, dat je, dat je vader niet vergeven kunt, zelfs niet nu hij dood is?"

»Neen, dat kan ik niet; en als ik anders zeide, zou ik liegen. Welk verschil maakt het, of hij dood is? Brengt dat Gilbert weer terug?"

»Zeker, beste, dat kan en zal hem terug brengen," zeide Ethel, terwijl zij haar stiefdochter een kus gaf. Dat was het eerste waaraan ik dacht — wees daarvan overtuigd. Ik heb mijn zaakwaarnemer getelegrafeerd om terstond alle pogingen in het werk te stellen om hem op te sporen; en die goede oude dokter Barnes heeft beloofd mij daarin bij te staan, zooveel in zijn vermogen is. Laat je dat troosten, lieve Maddy! Ik heb alle hoop dat Gilbert reeds weer terug is, nog voor de begrafenis plaats heeft."

»Dat is wat moois," dacht de professor; die oproerige jongen, die mij een slag in mijn gezicht gaf, zou weer met eer worden ingehaald, om met plezier mijn lijk te volgen naar, zooals ik hoop, mijn laatste rustplaats. O, als ik nog eens in mijn lichaam terug kon gaan, wat zou ik ze dan allen teleurstellen!"

Hij stond zoo dicht bij het lijk, toen zijne vrouw het naderde, dat hij haar kon aanraken.

Toen Ethel zich onbewust onder den invloed bevond van zijne geestelijke tegenwoordigheid, huiverde zij. »Wat is het hier koud," zeide zij. »Zou dokter Barnes last gegeven hebben om de ramen open te zetten. Heb moed, lieve Maddy."

Zij sloeg het laken om dat over hem was uitgespreid, en zag het lijk van haren echtgenoot. Zijn dochter zag het ook.

»Arme papa! zuchte Ethel. »Hoeveel gelukkiger zou hij wezen, als hij anderen meer had liefgehad."

»Mamaatje," zeide Maddy fluisterend, »zou u denken dat hij

in den hemel is?"

»Och Madeline, vraag mij dat niet! Ik hoop het — ik hoop het inderdaad — want het is zoo vreeselijk te denken van niet! Maar er is ons geleerd, dat alleen zij die God liefhebben in den hemel komen kunnen, en daarom weet ik niet wat ik denken moet. Maar wij kunnen altoos voor hem bidden, lieve, dat zijn zonden hem vergeven mogen worden en hij tot rust en vrede komt."

»Het is mij zoo vreemd," hernam het meisje, terwijl zij naar het bleeke gezicht van den doode zag, dat hij daar nu zoo kalm en rustig ligt. En toch, als wij ons herinneren — —"

»Dat is juist wat wij niet moeten doen, mijn lieve," viel Ethel hierop in, »wij moeten ons niet herinneren. Wij moeten ons uiterste best doen er niet meer aan te denken, en hopen dat God het ook vergeten zal."

»Maar, mamaatje, dat is toch niets dan zelfmisleiding! God vergeet niet. Hoe kan Hij? En als Hij geneigd is dat te doen, dan zouden de levens van hen die hij zoo slecht behandeld heeft, hun stem, als uit den grond, tegen hem ververheffen."

»Maddy, zoo iets mag je niet zeggen. Dat is zonde. 't Is onnatuurlijk een kind zoo te hooren spreken van haar eigen vader."

»Sprak papa dan anders over zijn eigen kind, over dien lieven, besten Gilbert? Laten wij heengaan, mamaatje! Misschien hebt u gelijk, maar uwe denkbeelden zijn te hoog voor mij. Ik ben maar een mensch en kan het niet vergeten. Ik geloof niet dat ik het ooit doen zal, noch hier, noch hiernamaals."

»Och, het is alles zoo donker en zoo naar!' riep Ethel uit. »Ik ben zoo blij dat dokter Barnes om mijn lieve moeder getelegrafeerd heeft. Zij is de beste vriendin die ik ooit gehad heb. Je hebt gelijk, lieve Maddy, dit is geen plaats voor ons. Ik dacht dat het niet kwaad zou zijn eens hier naar toe te gaan, zijn stoffelijk overschot eens een bezoek te brengen;

maar ik zie nu dat het beter was geweest als wij er mede gewacht hadden, tot de tijd ons minder hard en bitter over hem deed denken. Het was mijn voornemen om naast het lijk een gebed te doen, maar het gezicht van hem, die, toen hij leefde, zoo ongevoelig voor ons lijden en zoo doof voor onze wenschen was, heeft mij geheel doen vergeten wat ik bidden wilde. Laten wij terugkeeren naar onze kamers, lieve, en voor onszelf bidden, dat de beproevingen, die wij ondergaan hebben, vruchten mogen dragen, en ons welwillender stemmen mogen over onze medemenschen."

De beide vrouwen verlieten het vertrek met de armen om elkander heen geslagen, zonder om te zien naar de plaats waar de echtgenoot en vader onder het laken lag uitgestrekt.

»Dat kan ik onmogelijk langer verdragen," zeide de professor. »Is er geen middel om te ontkomen aan deze vreeselijke marteling?"

»Nog niet," gaf een stem in zijne nabijheid ten antwoord.

Hij keerde zich om, en zag een heerlijk wezen naast hem staan. Het was een man met een rustig en kalm, maar vastberaden gelaat. Zijn haar en baard duidden aan dat hij den vollen mannelijken leeftijd had bereikt, maar in zijn oogen schitterde het vuur der jeugd. Hij droeg een loshangend wit gewaad — veel gelijkend op de toga van de oude Romeinen — dat zijne bewegingen niet belemmerde en dat in sierlijke plooien tot de voeten reikte.

»Wie zijt gij?" vroeg de professor, »ik heb u vroeger nooit gezien."

»Omdat uw geestelijke oogen niet geopend waren om mij te kunnen zien,' was het antwoord. »Maar van den tijd af dat gij in de aardsche sfeer geboren werd, ben ik bij u geweest. Ik ben uw geleigeest; uw beschermgeest zooals gij het noemt."

»Maar hoe is uw naam?"

»Noem mij bij den naam dien ik op aarde droeg — John Forest. Ik was scheikundige en een wetenschappelijk man,

even als gij. Door mijn invloed heeft uwe kennis zich ontwikkeld."

»Waarom hebt gij u niet vroeger aan mij bekend gemaakt?"

»Ik ben altijd bij u geweest, maar gij kondt mijn invloed niet bemerken. Gij zaagt te veel op uzelf en hadt geen oog voor anderen, om ontvankelijk te wezen voor geestelijke invloeden. Het geestelijke in u hebt gij geheel verwaarloosd; het licht in u werd al zwakker en zwakker, tot het eindelijk dreigde uit te gaan. Het werd tijd dat gij uit de aarsche sfeer werd weggenomen."

»Maar als gij eenige macht bezit, verzoek ik u mij hiervandaan te brengen. Ik heb afgedaan met de aarde, zooals het schijnt. Waarom kan ik haar dan niet verlaten en heengaan naar den hemel — of naar de hel?"

»Wees niet zoo haastig. Spoedig genoeg zult gij gaan naar de plaats die gij u zelf bereid hebt. Voor het oogenblik is mij gezegd u hier te houden. Gij hebt veel te leeren en zult veel moeten lijden. De eerste les begint in deze woning"

»Gij zult mij niet verlaten?" vroeg de professor, bevende.

»Neen. God verlaat nooit een van Zijne schepselen. Ik zal bij u zijn, ofschoon gij mij niet kunt zien."

»Maar zeg mij eens, waarom ik bij dit afzichtelijk lichaam blijven moet? Welke betrekking bestaat er nu nog tusschen dat lichaam en mij? Ik word als door een keten vastgehouden."

»Gij hebt die keten zelf gesmeed. Dat is uw eigen werk. Gij hebt uitsluitend voor uzelf geleefd, voor eigen genoegens en gemak, en zoo die keten zóó sterk gemaakt, dat zij op eens niet kon verbroken worden. Heb geduld en zij zal breken. Maar ik beloof u niet dat hetgeen gij dan ervaren zult veel aangenamer zal zijn."

»Waarom moet ik luisteren naar alles wat de achtergeblevenen van mij zeggen, en dat alles behalve vleiend voor mij is. Kan u mijne ooren niet sluiten? Het verveelt mij zoo."

»Ik weet dat het dat doet, omdat gij voelt dat het zoo is. Dat is de eerste les die gij te leeren hebt — het A. B. C. van uwen geestelijken vooruitgang. Het is het resultaat van uwe eigen handelingen toen gij op aarde waart. Wat gij hoort is uw eigen dictaat. Zoolang gij niet weet wat gij verloren hebt, en wat gij hadt kunnen winnen, is er geen vooruitgang voor u mogelijk."

»Waarom gaat gij heen?'

»Omdat de tijd voor mij nog niet gekomen is om u te onderrichten. Leer u zelf zoolang gij hier zijt.'

Weder werd de professor alleen gelaten bij het ontzielde lichaam waarin hij op aarde had gewoond; hij moest er bij blijven en getuige zijn van den voortgang der ontbinding er van. Vroeger had hij wel gehoord van weduwen en weezen die ontroostbaar waren, en dagen en nachten bij het lijk vertoefden, biddend en handenwringend om hun onherstelbaar verlies. Maar niemand kwam om over hem te weenen of voor hem te bidden. In huis was alles bijzonder stil. Geen stem of ander geluid drong door tot de plaats waar hij was en blijven moest; maar hij herinnerde zich dat het nooit vroolijk in zijn huis was geweest. Hij had altoos zijne kinderen beknord wanneer zij leven maakten, omdat hem dat hinderde in zijne studiën; en zij speelden dan ook gewoonlijk buiten, of bij kennissen aan huis. Het was dus niets ongewoons, dat het stil was in huis. Laat in den avond kwam de doodkistenmaker om de maat te nemen voor de kist. Het kwam de professor voor dat zij dat zonder eenig gevoel deden Zij deden dat alsof het hun gewoon dagelijksch werk was; de een nam de maat van zijn lengte en breedte, terwijl de ander die in een notitieboekje opteekende, terwijl James er met de grootste onverschilligheid bij stond toe te zien.

»Ik hoor dat het een begrafenis van den eersten rang zal zijn," zeide een der mannen tegen James.

»Ja," zeide James, »ik denk van wel. Ik hoor dat mevrouw al zijn geld gekregen heeft, en meer kan zij niet voor hem

doen. Zij waren niet heel gelukkig met elkaar; ik heb er haar dikwijls tranen om zien storten."

»'t Is toch een mooie, lieve vrouw, je meestores," zeide de ander.

»Zeker is zij dat, en zij heeft veel te lang zijn lastig, naar humeur verdragen. Zijn eenige zoon, een beste, vroolijke jongen, heeft hij het leven zoo ondragelijk gemaakt, dat hij gistermiddag weggeloopen is; en Mary, de werkmeid, zegt, dat zij boven op het trapportaal stond toen zij ruzie hadden, en alles hooren kon, en hij hem sloeg, en dat zijn zoon hem daarop met de vuist een slag op zijn oogen gegeven heeft."

»Daar had de jongen gelijk in, als hij hem zoo slecht behandelde en sloeg,' antwoordde de man hierop. »Ik zelf heb negen kinderen gehad, en dikwijls had ik moeite den kost voor hen te verdienen: maar geslagen heb ik ze nooit, en zal het ook nooit doen. Foei! zijn eigen vleesch en bloed zoo te behandelen. Ik zou mij schamen en het voor God niet kunnen verantwoorden. Kom Bill! wij zijn klaar. Het binnenwerk zal morgenochtend klaar zijn, en het buitenwerk tegen den avond. Ik hoor dat hij Woensdag zal begraven worden. Nog een heele drukte, niet waar?"

»Ja, hoe eerder het afgeloopen is, hoe beter. Mevrouw heeft wel noodig dat zij eens een tijdje van huis gaat. Zou je kunnen gelooven dat zij, zoolang ik hier ben, nog nooit van huis geweest is? De professor wilde het nooit hebben."

De mannen zagen hem verwonderd aan, schudden hunne hoofden, en gingen daarop heen.

De professor was verontwaardigd toen hij dit gesprek had aangehoord; maar hij was onmachtig zich te doen verstaan en er een woord tegen te zeggen; hij moest alles aanhooren of hij wilde of niet, en was blij toen zij vertrokken waren. Maar gerust was hij toch niet; want ofschoon hij nog menschelijk genoeg was om boos te worden en zich beleedigd te gevoelen door al de gesprekken die hij gehoord had en waarbij iedereen hem beschuldigde, was hij toch reeds begonnen na

te. denken, of hetgeen zij gezegd hadden ook waarheid was. Zijn denkvermogen was nu zijn sterkst orgaan. De begeerlijkheden en zwakheden van het lichaam hadden hem tot zekere hoogte verlaten, ofschoon hij nog wel haar invloed voelde, maar zijn denkvermogen was veel sterker dan toen hij nog in het vleesch was. Hij kon helderder denken scherper zien, beter oordeelen, en begon nu na te denken, over zijn zoon Gilbert en het lot dat dezen waarschijnlijk wachtte. Zou hij aansprakelijk zijn voor de zonden van dezen jongen en de gevolgen er van? zooals Ethel dien avond had gezegd. Zou hij moeten boeten voor de ongerechtigheden en overtredingen van zijn zoon, door zijne hardvochtige handelwijze?

»Ja," hoorde hij hierop John Forest zeggen, »zelfs tot in het derde en vierde geslacht."

»Mijn God, dat is de hel!" zeide de professor.

»Het zal de hel wezen,' hernam de stem.

Het hoofd van den professor zonk op zijne borst. Reeds na zulk een korten tijd — slecht vier en twintig uren nadat hij zijn lichaam verlaten had — begonnen zijne oogen zich te openen voor hetgeen hij op aarde had gedaan, evenals de oogen van een blindgeboren hond zich openen voor het licht.'

Den volgenden dag kreeg de professor weder bezoek. Zijne vrouw kwam weder, vergezeld door hare moeder, mevr. Fellows. Zij zagen eenige minuten, stilzwijgend, naar den doode; want hoe slecht of onaangenaam een mensch ook geweest mag zijn, de dood stemt iedereen tot ernst, en hoe minder hoop wij hebben dat de heengegane gelukkig is, hoe ernstiger ons dat stemt. Ethel's gezicht stond ernstig — evenals dat van hare moeder, maar geen van tweeën schreide. De professor kon dat duidelijk zien.

»De dood is een vreeselijk iets, moeder," zeide mevrouw Aldwijn, »vooral wanneer hij zoo plotseling komt."

»Dat stem ik je toe, mijn kind," gaf haar moeder ten antwoord; »maar toch kan ik niet anders zeggen, dan dat het een gezegende uitkomst voor je is. O, mijn lieveling, wat

heb ik menigen nacht, na je ongelukkig huwelijk, tot God gebeden, dat Hij je uitkomst geven mocht. Gij zijt ongelukkig geweest! Ik weet het wel. Je bent niet meer hetzelfde meisje dat twee jaren geleden in de kerk te Beere huwde. Gij ziet er wel tien jaren ouder uit. Hoe kun je verwachten, dat ik bedroefd zou zijn om iets dat je een schooner toekomst belooft?"

»Neen, lieve moeder, dat verwacht ik ook niet. Maar het was mijn eigen schuld. Met open oogen huwde ik hem, en heb dus geen recht mij te beklagen."

»Je trouwde hem omdat wij arm waren, en je dacht, dat een mond minder te huis, een verlichting was voor je vader en mij. Tracht je opoffering niet te verkleinen, mijn lieve kind. Maar had ik geweten, dat hij je zoo behandelen zou als hij gedaan heeft, je onttrekken aan al je schuldelooze genoegens, en je zachte inborst trachtende te vervormen naar de zijne, dan had ik je liever zien sterven, dan je leven aan hem te verbinden."

»Het kan mij niet meer schelen, lieve moeder. Het is, Goddank! nu alles voorbij, en wij moeten maar alles vergeten. Maar die arme Maddy jaagt mij vrees aan. Zij is zóó erg bekommerd over haar broeder, dat ik er haar niet toe brengen kan om wat welwillender over haar vader te denken. Alles wat zij zegt is: Spreek er mij niet over als het u blieft. Ik zal trachtten hem te vergeten, en te denken dat hij nooit geleefd heeft. Kan ik dat niet, dan zal ik iets zeggen waarvan u schrikken zult! Is het niet treurig, moeder, een dochter zoo over haar vader te hooren spreken?"

»Het is zeker treurig, mijn lieve Ethel; maar de vader heeft er schuld aan, niet de dochter. Een man die zoo zelfzuchtig geweest is, die alleen geleefd heeft voor zijn eigen genoegens en gemak, en zich niet bekommerde over zijn vrouw en kinderen, kan niet verwachten dat zij over hem treuren zullen als hij gestorven is. Wat men zaait, zal men ook maaien! Het is de wet der wedervergelding."

»Het is treurig, heel treurig," zeide Ethel, het ontzielde lichaam van haar echtgenoot aanstarende.

»Het zou nog treuriger zijn geweest als hij was blijven leven mijn kind; wees niet bedroefd, maar dankbaar voor je bevrijding. Blijf niet langer hier; je zoudt er ziek van kunnen worden."

Terwijl haar moeder, dit zeggende, zich omkeerde om de kamer te verlaten, bleef Ethel nog een oogenblik vertoeven bij het lijk van haar echtgenoot.

»Vaarwel, Henri, zeide zij zacht, terwijl zij een klein bouquet van rozen in zijne hand legde. Wij waren beiden niet gelukkig, maar mogelijk was ik even schuldig als gij. Laten wij elkander trachten te vergeven; en eens elkaar in vrede wederzien. Ik zou wel willen weten, of je mij nu zien en hooren kunt, en lezen in mijn hart, en weet hoe innig het mij spijt, dat ons huwelijk voor ons beiden zulk een teleurstelling is geweest."

De professor sprak nu zoo hard hij kon, om haar te zeggen dat het verleden hem eveneens bedroefde. Maar zijne woorden van berouw dreven heen, zonder eenig geluid te maken in de lucht, en zijn nog jeugdige vrouw hoorde zelfs niet het minste gefluister.

»Moeder," zeide zij toen, zich naar mevr. Fellows keerende, »moet ik hem een kus geven? Zij zeggen, dat als men dat niet doet, men van den doode droomt. Is het een plicht? Moet ik het doen?"

»Zeker niet, mijn kind, als je er geen aandrang toe gevoelt. Wat mij betreft, ik zal er niet aan denken. Bij zijn leven was het geen man om te kussen; en nu hij dood is; is hij het zeker evenmin."

»Ik kan het niet doen! ik kan het onmogelijk doen!" zeide Ethel, huiverende, terwijl zij haar moeder volgde om de deur uit te gaan.

»Om 's Hemels wil, breng mij van deze plaats weg!" riep de professor uit, »of het zal mij dooden."

»Dat zijn ijdele klanken. Niets kon u dooden toen gij op aarde waart, en niets kan u ook nu dooden. Gij leeft voor eeuwig. Hoe gij leeft, hangt van uzelf af. Maar als gij nu uw lichaam wenscht te verlaten, moogt gij met mij gaan."

John Forest strekte toen zijne hand uit, en nam die van den professor in de zijne. Hij kreeg toen een gevoel alsof hij naar beneden in water gedrukt werd, maar voor hij hierover zijne verwondering kon te kennen geven, zag hij dat hij met zijn geleigeest op eene onmeetlijk groote vlakte stond.

HOOFDSTUK V.

DE PROFESSOR ONTMOET ZIJNE BETREKKINGEN.

De professor zag met verbazing om zich heen. Het grasveld waarop hij stond was bezaaid met bloempjes, van de soort die hij op aarde gekend had — madeliefjes, boterbloempjes en leeuwenbekken. Door het landschap stroomde eene rivier; en in de verte zag hij groepen boomen en naar het scheen golvende gerst- en korenvelden.

»In welk deel van den bewoonbaren bol hebt gij mij gebracht, John Forest?' vroeg hij. »Dit is, zoover ik zien kan, Engeland niet, en toch komt deze streek mij vrij bekend voor."

»Als gij met den bewoonbaren bol de kleine planeet bedoelt die wij de aarde noemen," gaf zijn gids ten antwoord, »dan heeft dit landschap niets daarmee te maken. Gij zijt hier in een der laagste sferen. Zij wordt genoemd de »Ontmoetingssfeer"; want als gij vrienden hebt die u verlangen te zien en te verwelkomen in de geestenwereld, dan vindt gij hier gelegenheid om hen te zien en door hen herkend te worden."

De professor zag verlangend om zich heen. Hij zag een menigte mannen, vrouwen en kinderen die her- en derwaarts liepen op het met bloemen bestrooide veld, en die van tijd tot tijd hun oogen wendden naar den ingang van de uitgestrekte vlakte, telkens als er nieuwe geesten kwamen onder leiding van hun gidsen. In de weinige oogenblikken die hij daar gestaan had was hij reeds getuige geweest van menige blijde ontmoeting; en hij was zeer verlangend om zijn vader, zijn moeder — en zijn eerste vrouw, Susan Clumber, te zien. Hij was niet altijd zóó zelfzuchtig, hard en koud geweest als toen hij de aarde verliet. Er was een tijd geweest dat hij nog eenigszins vatbaar was voor edeler gevoelens en hij zou een geheel ander mensch geworden zijn, als hij geluisterd had naar de vermaningen en den goeden raad eener vrouw die hem liefhad; maar hij had de voorkeur gegeven om te voldoen aan zijne lagere natuur en zijn geestelijke te verwaarloozen; en zoo was zij, Susie, zijn eerste vrouw, die altijd haar best had gedaan om hem tot liefde aan te sporen, uit het aardsche leven weggenomen, en was hij achtergebleven, om al verder en verder voort te gaan op den weg van zelfzucht, en hare nagedachtenis te onteeren en te bevlekken in de ooren van haar eenigen zoon. Toen hij op aarde was, had hij Susie bijna vergeten; maar toen hij hier getuige was van vele hartelijke begroetingen van echtgenooten die elkander wederzagen, dacht hij aan haar, en hij verheugde zich reeds in het vooruitzicht van door haar met open armen ontvangen te zullen worden, en al het vroegere te vergeten bij de vernieuwing zijner eerste liefde. Hij zag de vrouwen die hem voorbij gingen allen een voor een aan, om te zien of het zijn vrouw ook was, toen John Forest hem vroeg, wie het was die hij zocht?

»Mijn eerste vrouw, Susan Clumber," gaf hij ten antwoord, »zeg mij eens waar ik haar vinden kan. Woont zij in deze streek?"

»Ik weet het niet," was het antwoord. »Maar als er een

sterke attractie tusschen u beiden bestaat, is het zeker dat zij door intuïtie weet dat gij gekomen zijt, en zal zij zich haasten om hier te komen."

»Daar zie ik mijn vader!' riep de professor met blijdschap uit. »Ziet gij hem niet? Die oude man daar ginds, met dien langen baard," met zijn vinger in die richting wijzende »Vergun mij naar hem toe te gaan. Het is mijn vader, dr. Benjamin Aldwijn. Op aarde was hij een beroemd heelkundige. Hij zal mij al de inlichtingen geven die ik verlang. En bij hem zie ik ook mijn broeder George en mijne zuster Mary. Laat mij hen te gemoet gaan om hen te begroeten."

Met alle genoegen wil ik u laten gaan," zeide John Forest, zijn hand loslatende; »maar kom dan straks terug, om mij te zeggen hoe zij u ontvangen hebben."

De professor liep zoo hard hij kon naar de groep die hij met den vinger aangewezen had. Het waren zijne betrekkingen; maar het was zijn vader dien hij het eerst aansprak.

»Vader!" riep hij uit met uitgestrekte armen; »gij kent mij toch? Ik ben uw zoon Henri. Ik ben pas van de aarde gekomen en voel mij zoo verlaten. Wat ben ik blij u hier te zien!"

»Waarom?' vroeg de oude man, zonder zijn zoon te verwelkomen.

»Omdat — —" stamelde de professor; »maar waartoe mij die vraag gedaan? Waarom zou ik n i e t blij zijn u en mijn broeder en zuster weer te zien?"

»De liefde die men verzuimd heeft op aarde aan te kweeken, ontstaat niet en rijpt niet in een enkelen dag, Henri," was het antwoord. »Waar waart gij toen ik op sterven lag, en angstig de oogenblikken telde van mijn wegvlietend leven, uit vrees dat het te laat zou zijn om mijn ondankbaren zoon te vergeven en te zegenen.'

»Ik wist niet — ik dacht niet — — '

»Geen uitvluchten hier," zeide de vader met een ernstig gelaat. »In deze sferen is misleiding onmogelijk. Gij hebt

niet willen gelooven dat ik op sterven lag, omdat gij, in uwe zelfzucht, bevreesd waart geld te zullen verliezen, indien de proeven die gij bezig waart te nemen onderbroken werden; het geld woog zwaar bij u. En zoo verliet uw vader de aarde, zonder u vaarwel gezegd te hebben; niet wetende, dat, wanneer hij zijn vleesch zou hebben afgelegd, zijn geestelijk oog zoo helder wezen zou, dat hij geen verlangen meer zou hebben u te zien of gemeenschap met u te houden."

»Is zoo iets mogelijk?" riep de professor uit. »Erkent gij mij dus niet meer als uw kind — uw zoon?"

»De natuurlijke banden worden hier niet erkend, tenzij zij vereenigd zijn met geestelijke banden. Er bestaat geen sympathetische verwantschap tusschen u en mij. Ik zie u nu zooals gij zijt. Een man verteerd door zelfzucht, met minder geestelijke ontwikkeling dan die van menig kind; want uwe geestelijke natuur hebt gij ten onder gehouden; gij hebt haar met den voet getreden — den groei er van belet — zoodat zij nu een misgeboorte is. Hadt gij de liefde, die God in uw hart geplant heeft, aangewend om uwe medemenschen te helpen en bij te staan, dan zoudt gij die gevoed en ontwikkeld hebben; maar in plaats van dat te doen hebt gij die onderdrukt en ten naastebij gedood. Van alles wat op aarde waarde heeft, is de Liefde het meeste; zij overtreft alles; zij vergezelt den geest naar de andere zijde van het graf. Wie de geestenwereld binnenkomt zonder liefde in zijn hart, vindt ook niets waar hij gemeenschap mee kan houden en dat hem gelukkig maakt. Er bestaat geen gemeenschap tusschen God en Belial."

»Zullen wij dus nooit weer iets voor elkander zijn?" vroeg de professor. »Ik herinner mij hoe trotsch gij waart bij mijn succes in de wetenschap, en zeidet dat ik bestemd was om onzen naam beroemd te maken. Boven verwachting ben ik daarin geslaagd. Mijne werken worden in Europa overal gezocht; mijne experimenten werden met de grootste belangstelling gevolgd, en naar hetgeen ik zeide werd met aandacht

geluisterd. Wat verlangt gij meer. Heb ik niet beantwoord aan uwe grootste verwachtingen?"

»Uwe experimenten — uw succes — uwe uitspraken," herhaalde de oude man met minachting; welke waarde, denkt gij, hebben die in dit gezegend geestenland voor ons? Minder dan het stof onder uwe voeten. Het armste, onwetendste schepsel op aarde, dat naar hier overgaat met een hart vol liefde voor zijne medemenschen, staat veel hooger dan een koning of een wijsgeer, die alleen leeft voor roem en eer. Zie eens naar dèn geest die op dit oogenblik hier binnenkomt."

De professor zag in de richting waarin zijn vader wees, en aanschouwde toen eene gedaante die bij het binnenkomen ondersteund moest worden. Zij zag er zwak, vermoeid en lijdend uit; haar lichaam was gebogen en zij scheen veel geschreid te hebben. Zij zag beschroomd, maar vol verwachting rond toen zij werd binnengebracht; maar nauwlijks was zij binnen, of van alle kanten kwamen vele gelukkige en verheugde geesten haastig naar haar toe, om haar te omhelzen, te zegenen, en haar in hun midden te brengen. Tot zijn groote verbazing zag toen de professor dat zij op eens veranderd was. Zij zag er niet meer zwak, vermoeid en lijdend uit, zij stond niet meer gebogen, maar was veranderd in een heerlijken engel, stralende van geluk.

»Hoe komt dat zoo?" vroeg hij zijn vader.

»Die transformatie is uit zichzelf duidelijk. Deze arme, lijdende, hulpbehoefende vrouw, had een hart dat zoo vol liefde was, dat zij haar eigen leed vergat om dat van hare medemenschen te verzachten. En nu oogst zij de vrucht er van. Vrij van alle aardsche banden, is zij nu het hemelsche geluk deelachtig geworden. Dat kon haar niet ontgaan. De Meester had het haar beloofd: »Wat gij aan den minsten mijner broeders hebt gedaan, dat hebt gij mij gedaan."

De professor ging toen naar eene beek in zijne nabijheid om daarin het beeld van zichzelf te zien. Hij was niet in

het minst veranderd. Hij zag er uit zooals hij er op aarde had uitgezien.

»Maar wat heeft haar zoo doen veranderen!" vroeg hij, »ik ben in niets veranderd."

»Liefde! liefde is het die haar zoo veranderd heeft — de liefde Gods — en geluk, waardoor haar lichaam verheerlijkt is," gaf de oude man ten antwoord, »Denkt gij dat geesten hunne ziekten en gebreken naar de geestenwereld medenemen? Dat zou onmogelijk zijn. Wie zelfs op hoogen leeftijd op aarde sterft, zooals met mij gebeurde, verjongt zoodra zijn geest een hooger vlucht begint. Wanneer de geest het lichaam met al zijn verdrietelijkheden verlaten heeft, schijnen wij als sterren aan den hemel; maar niet eerder."

»Maar gij ziet er uit zooals op aarde, vader. Ik herkende u terstond. Gij zijt in niets veranderd!'

»In werkelijkheid b e n ik veranderd; maar uwe oogen zijn nog vleeschelijk, en gij ziet mij dus, niet zooals ik ben, maar als door een bril waarvan de glazen donkergekleurd zijn. Wanneer gij de liefde Gods hebt leeren betrachtten, mijn zoon, door uwe evennaasten lief te hebben, dan zult ook gij veranderd worden.'

»En zoolang —' zeide de professor, treurig.

»Zoolang bezit ik niet de macht, al had ik den wil, om bij u te blijven. In deze wereld kunnen wij voor het uiterlijk niet vriendschappelijk met iemand omgaan, als wij inwendig niet met hem symphathiseeren. Al onze gedachten worden openbaar, en het verschil in ons beider geestestoestand moet ons noodwendig gescheiden houden."

»Ben ik dan voor eeuwig uit het gezelschap mijner eigen familie verbannen?' riep de professor wanhopig uit.

»Dat niet. Wanneer gij uzelf gereinigd hebt door liefdebetoon, zullen wij in staat zijn vriendschappelijk met u om te gaan. Vaarwel!"

»Nog een oogenblik vader! Zeg mij eens waar Susan is, mijn eerste vrouw, waar ik haar kan vinden. Zij, ten minste

zal onze liefde niet vergeten hebben."

»Hebt gij haar nog niet gezien? Zij wandelt daar vlak voor u, tusschen die twee kleine kinderen — haar ongeboren babies, waarover zij zoo diep bedroefd was."

»Dat meisje, dat nu bij dien treurwilg staat? Maar zij komt mij zoo jong voor, niet ouder dan twintig jaar. En Susie was vijf en dertig toen zij stierf."

»Toch is zij het. Zij was een lieve, oprechte vrouw. Niets stond haar vooruitgang in den weg, zoodra zij bij ons kwam."

»Maar die kinderen — dat kunnen mijn kinderen toch niet zijn. Ik heb alleen Madeline en Gilbert, die beiden nog in leven zijn. Twee zijn dood geboren; hoe kunnen die hier nu leven?"

»Hun aardsche lichamen hebben zij werkelijk aan u te danken. In aardschen zin zijt gij hun vader, ofschoon ik niet denk, dat gij nu gemeenschap met hen houden kunt. Maar er bestaat geen dood voor hen wien God den adem des levens geschonken heeft. Zij leefden vóór zij geboren werden; daarom leven zij voor eeuwig. En dat meisje, zooals gij haar noemt, die hen bij de hand houdt, is Susan, hun moeder."

»Ik moet haar spreken. Zeker, zeker, zij kan niet boos op mij zijn, zoo zacht en vriendelijk als zij was. Zij zal mij ontvangen alsof zij nog op aarde was en mij beschermen en vriendschap bewijzen."

De professor wandelde in de richting waar Susan stond. Zij was op aarde een schoone vrouw geweest, maar nu was zij veel schooner. Hare zachte haren golfden weelderig om haar hals; hare groote, blauwe oogen glansden van liefde en zachtmoedigheid; hare gestalte was edel en schoon, terwijl zij, om hare eenvoudige en sierlijke kleeding meer luister bij te zetten, bloemen had in het haar en op de borst. Aan iedere hand had zij een kind — het eene, een kleinen jongen met donkere lokken en een welgevormd lichaam, het andere een meisje, dat niet minder schoon was als zijzelve. Toen de pro-

fessor die lieve kleinen zag en bedacht dat dat z ij n kinderen waren, was hij vol verwachting dat hun moeder hem beter zou ontvangen dan zijn vader had gedaan. Langzaam en bedaard ging hij naar haar toe, uit vrees dat zij anders schrikken zou en riep haar bij haar naam.

Zij zag om en zag hem aan. »Wie zijt gij?" vroeg zij, »wie roept mij bij mijn aardschen naam?'

»Wie ik ben? Kun je dat niet zien? Je echtgenoot, Henri Aldwijn."

Zij zag hem oplettend, maar ernstig aan.

»Nu ik u goed beschouw, zie ik dat gij dat zijt," gaf zij ten antwoord, maar zonder hem te groeten. »Hoe lang zijt gij hier geweest?"

»Hebt ge geen betere welkomstgroet voor mij?' vroeg hij op een toon van teleurstelling.

»Voor uzelf verheugt het mij, dat gij vrij zijt van de banden van het vleesch, maar ik vrees dat gij veel zult moeten lijden.'

»Maar verheugt het u niet mij weder te zien? Het is tien jaren geleden sedert wij scheidden. Herinnert ge u uw laatste ziekte niet, toen ik u naar Hastings bracht om te zien of de zeelucht u ook goed zou doen, en hoe ik daar mijn best gedaan heb om u de kleine onaangenaamheden die ik u in ons huwelijk had aangedaan, te doen vergeten?"

»Ja, omdat ik sterven ging," antwoordde zij, »maar als ik beter was geworden, had ik weer dezelfde verdrietelijkheden met u gehad. In werkelijkheid hebt gij nooit voor iemand zorg gedragen als voor uzelf, en ik vrees dat ge u van die gewoonte nog niet hebt vrijgemaakt."

Gij zijt dus onze vroegere liefde geheel vergeten — de dagen onzer »honeymoon — den tijd waarin ge in mij den man zaagt zooals ge een man verlangdet?"

»O neen, maar ik kan daar niet aan denken, zonder ook te denken hoe bitter ik bedrogen was. Wij hadden nooit vereenigd moeten worden, Henri. Onze karakters verschil-

den te veel om in elkaar op te gaan, hetzij op aarde of hier."

»Verstoot gij mij, zooals mijn vader en broeder en zuster hebben gedaan?' vroeg hij met bitterheid.

»Neen, verstooten doe ik u niet: maar hier bestaat geen veinzerij. Ik kan u niet zeggen hoe dikwijls ik op aarde voor u heb moeten veinzen om den huiselijken vrede niet te verstoren. De menschen vonden mij eene lieve, beminnelijke vrouw die zeer gelukkig was, maar daarin bedroog ik hun, en God, in Zijne barmhartigheid, heeft er ons hier van vrij gemaakt. Als hier een geest niet sympathiseert met een anderen geest, kunnen zij niet bij elkander zijn. Ons beider magnetische uitstraling stoot ons van elkander af en verwijdert ons zoover van elkaar als de beide polen op aarde. Niet w ij doen d a t, maar Gods wet van aantrekking en afstooting. Twee geesten die hier met elkander samenleven, zijn volkomen in symphathie met elkaar."

»En ongetwijfeld hebt gij reeds een geest gevonden met wien gij zoo sympathiseert?" vroeg de professor ironisch. Maar Susan nam zijn vraag in ernst op.

»Ja," zeide zij, in allen eenvoud; »ik kreeg een levensgezel — mijn geestelijke wederhelft — spoedig nadat ik naar hier was overgegaan. Het is iemand dien ik op aarde niet gekend heb. Hij leefde vele honderde jaren voor ik geboren werd. Maar natuurlijk maakt hij mij gelukkig. Men kan niet ongelukkig zijn in de sfeer die ik met Gods hulp en bijstand bereikt heb."

»Als gij niet in deze sfeer woont, waarom zijt gij hier dan?" vroeg de professor.

»Mij werd gezegd hierheen te gaan," gaf zij ten antwoord. »Wij staan allen onder de bevelen van den almachtigen God. Het waarom vroeg ik niet. Onze plicht is gehoorzaam te zijn."

De professor was nog zoo menschelijk, dat hij zich opwond door hetgeen hij hoorde, en dat zij alles zoo kalm en bedaard zeide. Hij had altijd gedacht, dat, zoodra hij zijne eerste

vrouw zou wederzien, al de geschillen die zij in hun huwelijksleven gehad hadden, op eene miraculeuse wijze zouden vergeten zijn, dat zij dan elkaar zouden verdragen en elkander voor eeuwig liefhebben. Maar alles was zoo geheel anders als hij gedacht had.

»In ieder geval," zeide hij, in opgewonden toestand, »zijn dit mijne kinderen, en ik vermeen het recht te hebben hen te verzorgen.'

Susan zag hem met verwondering aan.

»Deze kinderen!" riep zij uit. »O neen; hoe zoudt gij dat doen? Alles van hen dat van u was, ligt op het kerkhof van Kensal Green. Hunne geesten, gelukkig voor hen, hebben op aarde nooit geleefd, zooals gij weet. Het zijn Gods kinderen — te rein om in aanraking te komen met iemand die zoo als gij zoo pas van de aarde is overgegaan. Zij verstaan u niet. Zij zouden niet met u kunnen omgaan als zij dat wilden doen — of, als ik het hen vergunde," liet zij er op volgen.

»Gij zijt wel beleefd," zeide de professor.

»Geef mij er niet nogmaals reden toe, Henri," hernam zij. »Waarom zou ik deze reine wezens omgang laten houden met iemand zooals gij, zoo laag in geestelijke ontwikkeling? Wat anders dan kwaad zou daaruit moeten voortkomen? Wat hebt gij gedaan met de kinderen die God aan uwe zorg had toevertrouwd? Waar is mijn Gilbert?" Wat is er van Madeline geworden?"

»Zij hebben verkozen hun eigen weg te gaan," gaf hij verdrietig ten antwoord, »en zij zullen er de gevolgen van moeten ondervinden. Zij zijn stijfhoofdig en weerspannig geweest, van den beginne af. En nu ik van hen ontslagen ben, zullen zij voor zichzelf moeten zorgen."

»Als dat zoo was, zou het voor u zooveel te erger zijn, Henri. Maar gij bedriegt u. Uw reiniging zal door die kinderen plaats hebben. Zij zijn het, door wie gij helsche smarten lijden zult, waarvan gij niet eerder vrij zult komen voor

al het kwaad dat gij aan hen gedaan hebt, met al de gevolgen er van, zal weggenomen zijn. Zij waren een heilig pand u toevertrouwd, en uwe plichten jegens hen hebt gij schandelijk en moedwillig verwaarloosd. Denkt gij dat God die beide zielen zal doen verloren gaan, of hen veroordeelen tot straf, waar g ij, de stichter van het kwaad, er voor aansprakelijk zijt? Daarom zijt gij zoo vroeg en plotseling van de aarde weggenomen. Ik zie het nu. De toekomst van Madeline en Gilbert ligt voor een groot deel in uwe hand. Door hun geluk te bevorderen, bevordert gij ook het geluk van uzelf. Voor u is hier geen plaats, voordat die taak volbracht zal zijn."

»Meent gij dat ik geen rust zal hebben? Dat ik, na vijftig jaar gewerkt te hebben, ben weggenomen, alleen om aan een zwaarder taak te beginnen dan ik nog ooit gehad heb — het terechtbrengen van die beide liefdelooze, weerspannige kinderen?"

»Liefdeloos, omdat gij hen nooit hebt liefgehad; weerspannig, omdat gij hun daarvan een voorbeeld gegeven hebt tegenover God. Ik meen wat ik zeg. Het werk dat vóór u ligt, is niet hier, maar d a a r," zeide zij, terwijl zij met den vinger naar de aarde wees.

»Ieder verstoot mij hier, en ieder verstoot mij daar!' riep de ongelukkige professor uit. »Waar zal ik rust vinden voor mijne voeten? Dit is inderdaad de hel."

»Dat is zoo," gaf zij hem zacht ten antwoord; »de hel die gij uzelf bereid hebt. Er is geen hemel en geen hel in objectieven zin, Henri — zij bestaan niet zooals ons van kindsbeen af geleerd is er in te gelooven. Wij maken zelf onzen hemel, en zelf maken wij onze hel. Welk een vreeselijker hel kan er voor iemand zijn, dan overtuigd te zijn (zooals gij daar juist gezegd hebt) dat ieder hem hier verstoot, dat hij geen omgang vinden kan? Dat zijne betrekkingen op aarde zich verheugen dat zij van hem ontslagen zijn; en die in de sferen zijn, niet meer aan hem denken? En de reden

hiervan is, dat niets dan liefde hier wonen kan, en daar het middel is zich vrienden te verwerven. Gij hebt aan de uwen geen liefde betoond; wat verliezen zij dan wanneer gij hen verlaat? Welken schat hebt gij u in den hemel vergaard, om daarvan te gebruiken in deze crisis van uw leven? Ik had u op aarde lief. Gij maaktet mij ongelukkig; ik bleef u liefhebben — want vrouwen zijn zwak, en moeten iets hebben waaraan zij zich vast kunnen houden zoolang zij in het lichaam zijn; en altijd hoopte ik dat gij eens mijne liefde zoudt beantwoorden. Maar gij weet dat gij dat nooit hebt gedaan. Ik leefde en stierf als eene teleurgestelde vrouw; maar zoodra ik hier kwam was mijn leed geweken, toen ik met mijn geestelijk oog zag, dat gij dat leed niet waard waart. Als gij een steen vond dien gij dacht een juweel van groote waarde te zijn, zoudt gij dien zorgvuldig bewaren; maar als een juwelier u zeide dat het niets was dan een stuk glas, zoudt gij hem terstond wegwerpen. De groote juwelier die onze diamanten voor ons toetst, is van geestelijken aard, Henri, en als wij zien dat zij waardeloos zijn, treuren wij niet meer om hun verlies."

»O God!" zuchtte de ellendige man. »Gij hebt mij daar een bittere les geleerd."

»Maar niemand is voor eeuwig verloren, Henri," zeide zij; en hoe spoediger gij begint, hoe spoediger het volbracht zal zijn."

»Hoe moet ik beginnen?"

»Vraag uw geestelijken gids om u naar de aarde terug te brengen en u te helpen het kwaad te herstellen dat gij gesticht hebt. Gij hebt slecht gehandeld op aarde — gij zijt onrechtvaardig en niet edelmoedig geweest voor het arme, jeugdige schepsel dat in mijn plaats kwam, en die gij haast even ongelukkig hebt gemaakt als mij. Gij hebt uw zoon Gilbert uit uw huis verdreven en hem een dwaze daad doen begaan, waarvoor hij bitter lijden zal; en door uwe onbezonnenheid en hardheid hebt gij Madeline zóó tegen u ver-

bitterd, dat zij uw naam, uw nagedachtenis zal vloeken. Zijn dat geen dingen die om wraak roepen bij God; tenzij gij al uw krachten inspant om te trachtten het bedreven kwaad weder goed te maken?"

»Hoe is dat mogelijk? Wie zal mij zeggen hoe dat te doen? Hoe kan ik, die uit mijn lichaam ben, nog inwerken op hen die nog op aarde zijn?"

»Hadt gij uw geest meer aangekweekt toen gij daar leefdet, dan zoudt gij mij die vraag niet hebben gedaan," gaf zij ten antwoord. »Gij zoudt dan hebben geweten, dat de helft der goede en slechte daden die door stervelingen worden verricht, door geesten worden geïnspireerd. Maar uw gids kan u dat beter zeggen dan ik. Vaarwel."

»En kunt gij zoo van mij heengaan! Susan! Mijne vrouw! De eenige vrouw die ik ooit beminde!' riep hij uit, in den angst van het berouw waardoor hij gefolterd werd.

Zij keerde terug en zag hem medelijdend aan. Gij hebt uw vrouw nog nooit gezien, Henri; maar eens zult gij haar zien, en zoo gelukkig zijn met haar als zij het is met u. Maar eerst moet gij gereinigd worden, als door vuur.

Toen zij in de groep boomen verdween met de kinderen aan de hand, ging de professor heen, om zich weder bij John Forest te voegen.

»Breng mij van hier," zeide hij op treurigen toon. »Ik word door niemand erkend; iedereen verstoot mij. Ik heb geen vrienden, geen tehuis, ik ben alleen."

»Zooals Gilbert ook," zeide zijn gids.

»Martel mij, om Gods wil, niet meer dan noodig is! De smarten der hel ondervind ik nu. Als gij de macht hebt, neem mij dan weg."

Nauwelijks had hij dit gezegd, of hij stond weer op de welbekende plek zijner vroegere woning.

HOOFDSTUK VI.

WEDER TE HUIS.

Toen de professor door de deur van zijn studeervertrek ging, huiverde hij onwillekeurig.

»Is dat — dat — lichaam daar nog?" vroeg hij.

John Forest lachte.

»Zeker niet," zeide hij. »Het werd drie maanden geleden begraven. Gij verliet uw lichaam in Maart, en nu is het Juni. Ziet gij dat niet aan de boomen, en hoort gij de vogels niet zingen?'

»Maar hoe is dat mogelijk?" vroeg de professor, verbaasd. Ik ben toch maar eenige uren in de geestelijke sfeer geweest."

»Dat denkt gij wel, maar gij vergist u. In de sferen bestaat geen tijd. Tusschen uw heengaan van de aarde en uw ontwaken in de geestenwereld verliep meer tijd dan gij u verbeeldt. Uw geest had rust noodig na zulk een overgang en ik gaf u die. Nu zijt gij weder in uwe vroegere woning, en beter in staat te kunnen oordeelen over de gevolgen uwer handelingen."

»Waar zal ik het eerst gaan?' vroeg de professor, bevende.

»Waarom zoudt gij uwe vrouw niet eens een bezoek gaan brengen? Zij bevindt zich in het salon. De weg zult gij zeker nog niet vergeten zijn."

»Neen, maar het is mij zoo vreemd, zoo buitengewoon vreemd, dat ik mij weder hier bevind. Al de banden die mij aan de aarde binden zijn los. Ik stel hier in niets meer belang.'

»Zijn er sterker banden die u naar de sferen trekken?" vroeg John Forest. »Wáár gij gaat zult gij overal hetzelfde vinden. Uw hart is ingekrompen door gebrek aan oefening. Laat het zich verruimen, en de liefdekoorden die er dan uit

zullen voortkomen, zullen u sterk naar beide werelden trekken, waar gij nu niemand vindt waarmee gij vriendschap sluiten kunt."

Toen John Forest dit gezegd had, verdween hij ; en de professor begaf zich alleen naar het salon.

Het was er vol bloemengeur. Bouquetten van rozen, leliën en reseda versierden de tafel, en voor de ramen stonden verschillende planten, die de lucht welriekend maakten. De professor was al dadelijk verontwaardigd, dat Ethel daaraan zooveel geld verspilde. Hoe dikwijls toch hat hij zich verzet tegen het koopen van eenige weinige bloemen, ofschoon hij wist dat zij er veel van hield, en zij ze in Devonshire het geheele jaar door, altijd in overvloed had. Maar hij dacht er aan, dat hij nu onmachtig was zich te verzetten tegen dat onschuldig genot. Zij had nu de vrije beschikking over het geld ; hij kon haar niet meer berispen over het misbruik dat zij er van maakte. Maar het ging hem aan zijn hart, die overdaad van bloemen, in Juni, in een salon te Londen. Hij dacht er ook over, of zij wel een enkele roos gelegd had op zijn graf op het kerkhof van Kensal Green, waar zijn lichaam, naar hij dacht, wel begraven zou zijn.

Vervolgens viel zijn oog op Ethel. Hoeveel jonger, opgeruimder en gelukkiger zag zij er niet uit bij vroeger toen hij nog op aarde was. Natuurlijk was zij in den rouw, maar zij rouwde niet, zooals het, naar hij dacht, voor eene weduwe oorbaar was. Zij droeg geen kap, en aan haar japon had zij geen krip. Haar zacht, bruin, zwaar haar had zij, evenals vroeger, boven op het hoofd gelegd ; en op de borst droeg zij een klein bouquet viooltjes — echte viooltjes. De professor vond dat zij zeer onvoegzaam gekleed was voor eene vrouw wier echtgenoot slechts drie maanden geleden gestorven was. En ook, wat deed zij in de stad, midden in het seizoen. Voor eene vrouw, nog zoo kort weduwe, zou het gepaster zijn haar leed te dragen te Worthing, of Bogner, of eenige andere stille strandplaats. Terwijl hij hierover nadacht, kwam James

de kamer in. James was vroeger altoos in het zwart gekleed zooals een huisknecht van een dokter; maar nu was hij in liverei — een bruine rok met zilveren knoopen en een donkergroen fluweelen broek — heel netjes, maar zeker geen rouw. Wat beteekende dit alles? De arme professor stond bij het venstergordijn en maakte zich schrikkelijk boos toen hij al die bewijzen zag dat zij met zijne vroegere gewoonten geheel gebroken had.

»Kapitein Standisch, mevrouw,'' zeide James.

»O, laat hem dadelijk binnenkomen,'' zeide Ethel verheugd.

De professor stond zich te verbijten. Wat was zij blij! Hoe helder klonk haar stem! En dat om kapitein Standish, dien lieven neef Ned — den man, dien hij bijna met zijn laatste woorden gezegd had, dien zij nimmer mocht wederzien. Het was te erg. Er bestond geen dankbaarheid, geen erkentelijkheid, geen vertrouwen meer in de wereld. En dit was het arme meisje, dat hij van armoede tot rijkdom had gebracht. Als hij het maar niet behoefde te zien, als hij het maar niet zag; maar het te zien en naar alles te moeten luisteren. Dit was werkelijk wedervergelding.

Neef Ned kwam vroolijk en opgewekt de kamer in, overtuigd van een welkome ontvangst. Het was duidelijk dat dit niet de eerste keer was dat hij haar sprak, sedert zij weduwe geworden was.

»Wel, mijn beste Ethel, hoe maak je het van ochtend? Best, niet waar?'' zoo begon hij. »Hebben we ons gisteravond niet goed geamuseerd? Ik herinner mij niet, ooit op een concert zóó genoten te hebben. Ik ben blij dat ik je heb kunnen overhalen, om er met mij heen te gaan.''

»Je hebt niet meer kunnen genieten dan ik,'' gaf Ethel opgewekt ten antwoord; »alleen was ik bang dat de menschen er over spreken zouden, als zij mij nu reeds in het publiek zagen.''

»Wat, de menschen! stoor je niet aan hen!'' was het wel-

gemeende antwoord. »Wat kan het je schelen wat de menschen denken of zeggen. 't Is belachelijk om te denken dat een jonge vrouw zooals jij, zich zou moeten opsluiten a d infinitum. Zoo plezierig heeft hij je het leven niet gemaakt; integendeel, ik weet dat je een ellendig leven bij hem hebt gehad. En zoo dikwijls als maar mogelijk is neem ik je mee, zoolang ik aan wal ben.'

»Je bent heel lief voor mij, beste Ned," zeide Ethel, blozende.

»Lief!" herhaalde de professor bijzichzelf, met een voorgevoel van 't geen er komen zou.'

»Nog geen bericht van Gilbert?" vroeg de kapitein. Ethels gezicht veranderde.

»Neen," gaf zij ten antwoord, terwijl zij het hoofd schudde; »als ik daaraan denk word ik vreeselijk zenuwachtig. Mijnheer Frenwell, mijn zaakwaarnemer, heeft mij gezegd, dat hij onder zijn eigen naam niet naar zee is gegaan, want dat hij al de lijsten had nagezien, en er geen Gilbert Aldwijn onder gevonden heeft. En hij heeft ook gezegd, dat, als de jongen niet naar zee is gegaan, de politie hem al lang zou hebben opgespoord."

»Daarin geloof ik dat hij gelijk heeft, gaf kapitein Standisch ten antwoord. »Je weet dat er altijd schepen bij dozijnen in de dokken liggen, die tot het laatste oogenblik met het aanmonsteren wachten; en als Gilbert daar is heengegaan, is het tien tegen een dat hij dadelijk klaar gekomen is en den volgenden dag reeds onder zeil is gegaan. Anders zou hem zijns vaders dood wel ter ooren gekomen en hij terstond teruggekeerd zijn."

»O, zeker," zeide mevrouw Aldwijn; »Gilbert hield veel van mij, maar hij was heel eigenzinnig —"

»Zooals zijn lieve vader — —" viel neef Ned hierop in.

»Maar wat kan men anders verwachten, Ned?" zeide Ethel vergoelijkend. » 't Is de schuld niet van die arme kinderen, als zij dat van hun vader hebben overgeërfd. Maddy is niet veel beter; misschien nog erger. Zij heeft mij veel moeite

gegeven sedert haar vaders dood; niet dat zij niet even lief en hartelijk voor mij is, maar zij doet te veel haar eigen zin en luistert niet naar raad. De professor heeft de teugels altijd veel te strak gehouden, en nu zij vrij zijn gaan zij op hol. Maar om terug te komen op Gilbert. Zijn laatste woorden waren, dat hij nooit terug zou komen, zoolang die man (zijn vader) nog leefde. En zoo geloof ik ook, dat als hij zijn dood vernomen had, hij terstond zou zijn terruggekeerd."

»Als hij naar zee is gegaan als kajuits- of koksjongen of als wat ook," zeide de kapitein, »kunnen wij het er gerust voor houden dat hij onder een anderen naam vertrokken is, en dan zal het moeielijk zijn hem op te sporen. Maar die handelsreisjes duren gewoonlijk niet langer dan eenige maanden; en er bestaat dus alle hoop dat hij spoedig terugkomt. Zoodra hij aan wal komt, gaat hij stellig dadelijk informeeren hoe het t'huis is, en als hij dan hoort wat er gebeurd is, gaat hij gauw terug naar zijn lieve mama."

»Dat hoop ik; dat hoop ik van harte,' zeide Ethel. »Ik zou hem zoo graag willen schadeloos stellen voor de harde behandeling die hij ondergaan heeft. O, ik ben zoo blij dat ik geen moeder geworden ben. Stel je eens voor dat ik een zoon of dochter had met een inborst als die man. Het zou mijn hart gebroken hebben. Het is al erg genoeg dat ik zooveel te doen heb met mijn stiefkinderen."

»Geeft Maddy je dan zooveel te doen, Ethel?"

»'t Is meer voor haarzelf dan voor mij. Zij verkiest de kennismaking met de Reijnolds niet af te breken; en ik ben meer dan bang dat zij zich engageeren zal met den oudsten zoon, Wilfred, den photograaf; je kent hem wel."

»Met hem? ik hoop dat Maddy een betere smaak mag hebben," zeide haar neef.

»Ned, wij vrouwen zijn zulke blinde dwazen wat onze harten betreft, dat wij noch zien, noch hooren, noch iets of niemand gelooven, dan alleen den man, voor wien wij een hartstocht hebben opgevat. Dat is een van de reden waarom ik zoo

verlang naar de terugkomst van Gilbert. Zij houdt zoo innig veel van hem, en naar hem geloof ik dat zij nog luisteren zou. Zij hoort wel wat ik zeg, maar gaat haar eigen weg. Als ik zeg (wat ik onomwonden gedaan heb) dat de Reijnolds beneden haar stand zijn, dan zegt zij eenvoudig: Och, mama spreek niet van stand en dergelijke dwaasheden. Door papa heb ik er genoeg van. Wat heeft zijn geboorte hem iets anders gegeven, dan dat zij hem nog onaangenamer heeft gemaakt dan hij van nature reeds was? Ik heb genoeg van zoo genoemde gentlemen. Ik wil het liever eens probeeren met iemand uit een minderen stand. En ik ben erg bang dat zij haar wil doordrijft — dat het op een huwelijk uitloopt. En de Reijnolds werken het natuurlijk in de hand, zooveel zij kunnen. Alleen met het oog op het geld, dat Madeline is toebedeeld bij testament van den professor — en mogelijk nog meer — is zij een betere partij voor hun zoon dan zij verwachten mogen; en zij zouden wel dwaas zijn de intimiteit niet aan te moedigen. Maar het is een betreurenswaardig iets voor haar."

»Waarom zeg je dat Madeline mogelijk nog meer geld heeft, Ethel? Vanwaar heeft zij dat dan?"

»Heb je niets gehoord van de voorwaarden die de professor gemaakt heeft?" vroeg zij hem blozende.

»Neen! hij zorgde toch dat je goed kondt leven, naar ik hoop?"

»Dat wel — maar alleen voor zoolang ik weduwe was," zeide Ethel, nog sterker blozende.

»Wat! riep kapitein Standisch met verwondering uit. Je meent toch niet dat je alles verbeurt als je op nieuw gaat trouwen?"

»Zeker, zoo is het. Ik heb twee duizend per jaar, zoolang ik blijf wat ik ben; maar als ik hertrouw, is al het geld onvoorwaardelijk voor de kinderen. Zoo zie je, dat de professor er waarschijnlijk nooit aan heeft gedacht dat zijn dochter een mésaillance zou kunnen doen. Als men zijn toestemming ge-

vraagd had, tijdens zijn leven, tot een engagement tusschen Madeline en den jongen Reijnolds, zou hij als een razende hebben aangegaan."

»Was Gilbert in het testament niet begrepen?"

»O ja. Aldwijn stierf, zooals je weet, zóó plotseling, dat hij gelukkig geen tijd gehad heeft er verandering in te brengen. Ieder van hen heeft eenige honderden per jaar, en als ik sterf of weer hertrouw, moet het mijne gelijk onder hen verdeeld worden En dus zijn zij rijk — d. w. z., als ik weer trouw."

»En zul je dat weer, Ethel?" vroeg haar neef, op teederen toon, terwijl hij hare hand in de zijne nam. »Heb je niet eenige genegenheid voor iemand, mijn beste Ethel; of ben je in je huwelijk zoo ongelukkig geweest, dat je een afkeer hebt om weer te trouwen?'

»Ik weet het niet," zeide Ethel, met neergeslagen oogen. »Niemand heeft mij nog gevraagd. Als dat gebeurd is het vroeg genoeg er over te denken."

»Luister eens naar mij, lieveling. Je weet, dat ik je jaren geleden liefhad. Je werdt toen boos op mij, omdat je dacht dat ik meer hield van Maggi Robinson; maar je bedroog je, geloof me. We kregen twist en scheidden, en ik ging naar zee; maar op reis hield ik niet op te denken en te hopen, dat ik, zoodra ik terugkwam, je overtuigen zou, dat ik je nooit ontrouw geworden was, en dat mijne genegenheid voor mejuffrouw Robinson, alleen in je verbeelding stond. Maar toen ik twee jaren later terug kwam, vond ik je getrouwd met professor Aldwijn. Wat ik toen gevoelde, kan ik je niet zeggen, maar mijn hart was bijna gebroken. Ik ging weder naar zee, zonder je gezien te hebben, en wij zagen elkaar niet weer voor j. l. Maart. Maar in al dien tijd bleef mijne liefde voor je onveranderd, en nu je vrij bent, kan ik niet nalaten je dat te zeggen. Bestaat er nog hoop voor mij, Ethel? Kun je nog iets voelen voor je vroegeren beminde, zooals het was toen we samen wandelden door de lanen van Beere en elkan-

der beloofden tot den dood toe getrouw te zijn? Ik geloof dat je me toen liefhadt. Heb je mij nu nog lief?"

De professor verwachtte dat zijne weduwe, zoo kort na zijn heengaan, naar zulke woorden niet zou willen luisteren; maar hij bedroog zich schromelijk. Wat Ethel deed, was, zich naast Ned neer te zetten, haar hoofd te vleien tegen zijn borst, en bijna fluisterend te zeggen:

»O Ned, zoo is het ook met mij geweest. Sedert dien ongelukkigen avond in Green Man's Lane heb ik mij ongelukkig gevoeld. Mijn hart scheen gebroken, zoozeer — dat toen de professor mij ten huwelijk vroeg, en moeder zeide dat het een goede partij was, en vader blij zou zijn als hij er voor een minder te zorgen had, ik mijne toestemming gaf, omdat ik onverschillig was geworden hoe het met mij ging. Je hebt zeker nooit gedacht dat ik hem uit liefde had genomen, Ned? Liefde had ik niet voor hem. Hij was in het begin allerliefst voor mij, en ik dacht dat hij mijn vriend zou zijn, mijn leven lang; maar die droom ging spoedig voorbij."

»Mijn arme lieveling," zeide neef Ned, sympathetisch, »je hebt veel geleden."

»Ja, maar alles is nu voorbij," zeide Ethel, met een van vreugde stralend gezicht, terwijl zij haar hoofd ophief en hem aanzag, »en je behoeft niet meer te zeggen, arme lieveling, Ned, want ik ben nu de gelukkigste vrouw op de wereld."

»Maar niet zoo haastig, Ethel, niet zoo haastig. Hoe met de twee duizend per jaar? Zij zullen verdwijnen als een hemelsche droom, als je de slechte keus doet met mij te trouwen."

»Als een hemelsche droom, zeg je! Neen, als een vreeselijke nachtmerrie die mij ketende aan ellende. Laat het geld weg zijn. Laten Maddy en Gillie het hebben met al het andere; niets geef ik er om, zoolang ik jou bezit."

»Maar zooveel kan ik niet verdienen, mijn Ethel," zeide kapitein Standisch, op eenigszins droeven toon; althans in de

eerste jaren niet. »Alles wat ik je kan aanbieden, liefste, is een gezellige hut aan boord van mijn schip, en een lading liefde als we samen zijn, waarvan je teren kunt bij die gelegenheden wanneer ik op het dek moet zijn."

»Zul je me dan meenemen naar zee, Ned?" vroeg Ethel verheugd. »Wat zal dat heerlijk zijn? Ik houd zooveel van de zee en alles wat er mee in verband staat; ik zal de Davenport beschouwen als mijn huis. En dan altoos bij je te zijn! Och, het is te veel!" zeide het vrouwtje, met tranen in de oogen.

»En ben je zeker dat je geen berouw zult hebben?" vroeg de kapitein, een weinig beangst.

»Berouw? waarover? — over het geld? Och, je kent mij niet — je kent me waarlijk niet! Ik zal blij zijn, als ik het niet meer heb. Ik wil aan niemand verplichting hebben, dan alleen aan jou. Als je wist hoe mijn leven bij hem was — hoe ik er een tegenzin in kreeg, en hem en alles wat met dat ongelukkige huwelijk in betrekking stond begon te verachten, dan zou je me de vraag niet hebben gedaan, of ik geen berouw zou hebben als ik alles verloor uit dien verfoeielijken tijd, al het geld dat ik er door gekregen heb. Ned, lieveling, geloof mij, zooals je me geloofdet, toen we in de lanen van Devonshire wandelden. Ik heb je lief, en jou alleen en niets heb ik noodig wat je me niet geven kunt, behalve jezelf."

»Ik geloof je, mijn liefste," zeide kapitein Standisch, terwijl hij haar vurig omhelsde, »en ik vertrouw op hetgeen je zegt. Wanneer zouden we kunnen trouwen?'

»Vooreerst nog niet," gaf Ethel ten antwoord, terwijl zij bloosde. »Je weet dat ik pas drie maanden weduwe ben,' en ik geloof dat we toch minstens een jaar dienen te wachten."

»Gekheid! Dwaasheid!" riep neef Ned uit. »Waarom? Ik heb al vier jaar op je gewacht. Wat heeft zoo'n dwaas gebruik te beteekenen voor twee verlangende harten gelijk de

onze? Wat kan het een gestorven man, die al drie maanden in zijn graf ligt, schelen, of zijn achtergebleven vrouw een maand of een jaar weduwe blijft? Wat ben je dien man verschuldigd om rekening te houden met zijne nagedachtenis? Wie zou er iets van zeggen als ik je morgen trouwde en de volgende week medenam op de D a v e n p o r t?"

»Je hebt geen hoog denkbeeld van mijn huiselijke bezigheden, als je denkt dat ik maar zoo op eens weg kan gaan! Neen, lieve, dat gaat niet. Ik zou het wel willen, Ned, o zoo gaarne," zeide Ethel met een zucht; »maar ik dien er mijne familie en de kinderen ook eens over te spreken, en behalve dat is er nog zooveel te doen. Stem er dus in te toe, mijn lieve Ned, dat wij nog eenige maanden geëngageerd blijven.'

»Goed, ik wil geen egoïst zijn,'' hernam de kapitein. »Ik weet dat je gelijk hebt. Dit onverwachte geluk toch, is meer dan ik verdien. Hoe plezierig zal ik droomen, gedurende mijn reis. En mogelijk kom ik spoedig terug —"

»Ja, mogelijk spoedig," zeide Ethel hem na, met den glans op haar gelaat, terwijl zij zacht haar wang tegen de zijne legde; wij zullen zien hoe het gaat. Och, wat ben ik gelukkig! Je hebt me dol gemaakt van geluk, Ned. Ik weet haast niet wat ik doe of zeg. Al de donkere wolken van mijn leven schijnen voor altijd weggedreven te zijn."

»Je hebt er wel je deel van gehad, mijn lieveling,' hernam haar neef; »en God geve dat het zwaarste voorbij is. Mijn arme, kleine Ethel in de klauwen van dien wolf! Hoe beklaagde ik je, toen ik je in Maart een bezoek kwam brengen, maar ik durfde het niet te zeggen.'

»En hoe onbeleefd was hij toen tegen je! Ik zal het nooit vergeten," zeide Ethel. »En je hadt hem eens moeten zien toen die twee oude heeren vertrokken waren, toen hij al die mooie dingen, die je mij hadt meegebracht, het raam uitgooide en dat mooie kastje met een harden slag tegen den grond smeet, zoodat het kraakte en brak. Hoe schreide ik toen,

om het 'verlies er van. Wat een woestaard dacht ik bij mij zelf. En den volgenden ochtend kwam de dokter, om mij te zeggen dat hij gestorven was. Ik deed mijn best om bedroefd te zijn, maar ik kon niet. Ik had een gevoel alsof ik ge·ketend in een gevangenis gezeten had, en dat iemand gekomen was, gelijk de engel bij Petrus, om mij van de ketenen te bevrijden en mij de vrijheid te hergeven."

»Vrij om mij lief te hebben voor het overige van je leven, Dank God er voor!' zeide neef Ned. »De presenten hebben weinig te beteekenen, mijn lieveling. Nooit zal het iemand weer durven wagen om je zoo te behandelen, zoolang ik er ben om je te verdedigen. De volgende reis gaan we samen naar Japan, waar je dan alles koopen kunt wat je graag zoudt willen hebben. Is dat niet beter dan je wat mee te brengen?"

»O, zeker, uitmuntend!" bevestigde Ethel, en zij herhaalde wat zij reeds gezegd had: »O Ned, dierbaarste, liefste Ned! ik ben het gelukkigste vrouwtje op de wereld!"

En de professor moest dat alles hooren en zien.

HOOFDSTUK VII.

DE GEDAANTEN IN DE CAMERA.

»Het zal mijn tijd worden," zeide kapitein Standisch, »ik zal moeten heengaan. Maar ik kom van avond terug, als je het goed vindt, Ethel.'

»Als ik het goed vind, Ethel," herhaalde zij zacht.

»En dan zal ik je een ring meebrengen om aan die lieve kleine hand te dragen,' voegde hij er bij, haar hand aan zijne lippen brengende; een ring die je herinneren zal aan je reine liefde van vroeger, en dat zij een onderpand is onzer liefde voor altijd."

»O neen, lieve Ned, geen ring," zeide zij; »hij gaf er mij een bij ons engagement, en ik heb er een afschuw van gekregen, als het teeken mijner slavernij. Geef mij liever een klein gouden medaillon, met een beetje haar van je er in — een medaillon dat ik op de borst kan dragen, dicht bij mijn hart, dag en nacht, tot wij elkaar wederzien. Niets van hetgeen van den professor was heeft daar ooit gelegen,' voegde Ethel er met een glimlach bij.

»Wat zijn die vrouwen toch ondankbaar!" zeide de professor tegen zijn gids; »ik heb haar zooveel gegeven in ons huwelijk, en hoor nu eens hoe zij over mijn edelmoedigheid spreekt.'

»Waart gij wat vriendelijker tegen haar geweest,' gaf John Forest ten antwoord; »hadt ge een paar keeren uw eigen wenschen aan de hare opgeofferd, dan zou zij uwe geschenken als een schat hebben bewaard. Maar stoffelijke geschenken hebben geen waarde, als zij niet door liefde geheiligd worden. Zij zal het weinige haar van Edward Standisch's hoofd meer op prijs stellen, dan zij al uw geld of uzelf deed."

»Dat schijnt zoo, zuchtte de professor, met bitterheid.

Voor zij scheidden, zag hij dat zij elkaar hartelijk omhelsden en dat zij hoopten elkander spoedig weder te zien.

»Ik ben zoo gelukkig — o zoo gelukkig!" zeide Ethel, met koortsachtige opgewondenheid, terwijl zij hem tot aan de deur vergezelde.

»Dat ben ik ook," zeide hij, terwijl hij de deur uitging.

Maar toen hij was heengegaan, kwam Ethel in een andere stemming. Zij werd ernstig en zat na te denken, met de handen op haar schoot gevouwen.

»Wat heb ik gedaan," dacht zij (en ofschoon zij geen woord zeide, kon de professor tot zijne groote verbazing al haar gedachten lezen, alsof zij uitgesproken waren) »om zoo gezegend te zijn! Ik ben nooit eene godsdienstige vrouw geweest, hoewel ik eene godsdienstige opvoeding heb gehad. Ik heb mij nooit kunnen vereenigen met veel van hetgeen

mij geleerd is dat wij gelooven moeten; ik heb gedaan wat ik meende mijn plicht te zijn, maar ik deed het tegen wil en dank, en na alles voel ik mij onwaardig. En toch heeft God mij zoo gelukkig gemaakt. Hoe dankbaar moet ik Hem niet zijn."

Op dat oogenblik zag de professor, tot zijn groote verwondering, de gedaante van zijn eerste vrouw, Susan Clumber, die naast Ethel stond. Zij zag er eveneens uit als toen hij haar in de sferen ontmoette, maar de kinderen zag hij niet; zij was alleen. Zij zag met groote teederheid op Ethel neer, en terwijl zij haar arm om haar hals legde, hief Ethel hare oogen op naar den hemel (of waar zij geleerd had dat de hemel was) en zeide overluid:

»O God, ik dank U. Maak mij veel dankbaarder. Laat mijn geheel volgend leven een lofzang zijn voor uwe onverdiende goedheid jegens mij."

»Is het mogelijk,' riep de professor uit, »dat dat mijne vrouw is! Waarom is zij neergedaald naar de aardsche sfeer? Dat heeft zij nooit gedaan toen ik nog leefde op aarde."

»Gij spreekt in onwetendheid,' hernam John Forest. »Zij heeft nooit opgehouden haar kinderen te bezoeken, sedert zij van hen weggenomen werd. Maar uwe oogen konden niet geopend worden om haar te zien, uwe ooren niet om haar te hooren. Iedere goede indruk, dien men u trachtte te geven — iedere inblazing van uw goeden engel — iedere twijfel die bij u opkwam, of hetgeen gij deedt wel goed en rechtvaardig was — kwam van Susan, die onzichtbaar tegenwoordig was. Als eene zuster heeft zij gewaakt over uwe tweede vrouw, zonder hare hulp en opbeuring zou zij moeilijk de beproevingen hebben kunnen dragen, die gij haar onophoudelijk te dragen gaaft.'

»Het zijn twee schoone vrouwen,' ging de professor voort. toen hij de zachte lokken van Susan zich vermengen zag met de vlechten van Ethel. »Het verwondert mij dat ik daar vroeger nooit geen oog voor had. Ik wist dat zij er lief uit-

zagen, maar nu komen zij mij veel schooner voor. Hoe komt dat?"

»Omdat gij u nu in een toestand bevindt om de schoonheden harer zielen te zien. Toen gij op aarde waart, gingt gij zoo geheel op in uwe studies en zelfzuchtige ontwerpen, dat gij geen tijd hadt om de schoone geestelijke eigenschappen uwer levensgezellinnen op te merken en op prijs te stellen, Beiden waren het gevoelige en liefdevolle vrouwen — gij stoottet hare liefde van u af, en haar gevoel kwetstet gij keer op keer. Bijgevolg hebt gij ze van u vervreemd en beiden verloren."

»Zullen zij nimmer weder de mijne worden?"

»Nimmer! in alle eeuwigheid niet,' herram zijn gids; »gij zoudt met haar niet gelukkig zijn. Zij kennen uw karakter maar al te wel en zijn afkeerig van u. Hoe zoudt gij gelukkig met hen kunnen zijn!'

»Ben ik dan veroordeeld om alleen door de eeuwigheid te gaan?" vroeg de professor met een diepe zucht.

»Zoolang gij het kwaad dat gij bedreven hebt niet uitgewischt zult hebben door goed te doen. Dat is de wil van de Almachtige. Hij zal niet worden verlost, voor hij den laatsten penning zal hebben betaald."

»Hoe kan iemand uitwisschen wat hij gedaan heeft?'

»Door het over te doen. Toen uw zoon een kind was onder uw toezicht, wat zeidet ge dan, als hij u een som bracht die hij foutief had opgelost, of een meetkunstig vraagstuk waarvan zijn oplossing niet deugde?"

»Doe dat nog eens over!"

»Juist; en dat zegt de Almachtige Geest nu ook tot u. Wisch uit uw schuldig leven, en doe dat nog eens over. Wisch uit het kwaad — en stel er daden van boete, rechtvaardiging en liefde voor in de plaats."

»Ik heb berouw," zeide de professor, »bitter berouw."

»Dat is de eerste stap, maar ook niet meer dan de eerste. Nu gij uw lichaam verlaten hebt, zult gij ervaren dat er

iets méér noodig is om gelukkig te worden, dan de ijdele woorden: ik heb berouw en ik geloof! Gij moet uw zaligheid zelf uitwerken met vreeze en beving. God neemt geen offer aan van ijdele woorden. Gij moet vruchten in uwe hand brengen en die op zijn altaar leggen."

»Ik zie de ellende die ik gewrocht heb, door mijn wangedrag op aarde," zeide de professor.

»O neen, dat doet gij niet. Gij bedriegt uzelf," hernam John Forest. »Gij hebt alleen het goede gezien dat door uw dood is uitgewerkt. Gij moet het kwaad nog zien dat door uw zelfzucht is gesticht, en dat van geslacht op geslacht kan overgaan. Gij kunt er nu de vrucht van zien in uwe dochter Madeline. Let goed op haar."

Op dat oogenblik ging de deur open en kwam Madeline Aldwijn de kamer in. Zelfs de weinige maanden die er verloopen waren sedert haar vaders dood, hadden haar reeds aanmerkelijk doen veranderen. Zij was altijd een hooghartig meisje geweest, met iets in haar van de eigenzinnigheid en zelfzucht van den professor, maar deze ondeugden waren onderdrukt, niet verzacht, door de gestrengheid van haar vader. Zij was bang voor hem geweest en voor de onaangenaamheden die altoos door hem ontstonden, terwijl zij een afkeer van hem had om de slechte eigenschappen, die zij van hem had overgeërfd. Maar nu zij vrij was en niet meer onder dwang, was zij veel veranderd. Wel hield zij nog veel van haar stiefmoeder en had haar innig lief, maar zij wilde niet van haar geraden zijn. Zij kwam nu het salon binnen als een lief, vroolijk meisje, natuurlijk in het zwart gekleed, maar niets in haar gelaat dat met dien rouw in overeenstemming was. Toen zij binnenkwam trok Susan zich een weinig van Ethel terug, maar bleef toch staan om naar het gesprek te luisteren.

»Waarom trekt Susan zich nu van Ethel terug, nu Madeline gekomen is? Zij is toch haar eigen kind, terwijl zij haar arm om den hals van Ethel legde, die haar toch vreemd is,"

vroeg de professor.

»Omdat, ofschoon zij Madeline lief heeft als zijnde een deel van haarzelf, de karaktertrekken die zij van u heeft overgeërfd nog zoo weinig bestreden en verzacht zijn, dat zij niet zoo dicht bij haar komen kan als bij Ethel, die geen bloed van u in hare aderen heeft en een veel zachter gemoed bezit," antwoordde John Forest.

»Dat schijnt wel hard," zeide de professor.

»Dat mag zoo schijnen," antwoordde zijn gids, maar het zijn de gevolgen eener verkeerde leiding. In deze wereld kunnen geesten met elkander omgaan, omdat hun lichamelijkheid dat noodzakelijk maakt, maar in de geestenwereld is dat anders. Daar ziet de geest den geest alleen, en als twee geesten op geen gelijke trappen van ontwikkeling staan, kunnen zij niet met elkander leven. Gij zult wel hebben opgemerkt dat Susan onbekend is met uwe tegenwoordigheid hier, ofschoon gij haar zien en hooren kunt. Dat komt. omdat zij op een hooger trap van ontwikkeling staat dan gij; daarom ziet zij u niet en hoort u niet en weet niet dat gij hier zijt."

»Hoe komt het dan, dat toen wij elkander in de sferen ontmoetten, zij mij wel kon zien, mij herkende, en met mij sprak?"

»Omdat zij voor die gelegenheid uit hare hoogere sfeer was afgedaald, in gehoorzaamheid aan hooger bevelen, en voor u zichtbaar werd, om u iets te zeggen omtrent den waren toestand waarin gij u bevindt. Als gij de sfeer bereikt hebt waarin zij woont, kunt gij omgang met haar houden, waar gij u ook bevindt. Nu is zij gekomen om aardbewoners tot zegen te zijn, en kan geen andere geesten zien dan die uit hare sfeer."

»Wel, mama, wat ziet gij er opgewekt en vroolijk uit," zeide Maddy, terwijl zij haar hoed op een stoel wierp. »Wie is bij u geweest, terwijl ik uit was?"

»Niemand anders als neef Ned," gaf Ethel ten antwoord.

»Niemand anders als neef Ned," herhaalde Maddy lachende. »Wij weten wat dat zeggen wil. Niemand anders als neef Ned zal u, als u niet oppast, den een of anderen dag met zich meenemen."

»Maddy lief, spreek daar niet over. Het is nog veel te vroeg."

»Te vroeg om gelukkig te zijn?" vroeg het meisje op een veel familiaarder toon dan zij ooit tegen haar stiefmoeder aangenomen had toen haar vader nog leefde. »Stoor u aan die dwaze gebruiken toch niet. Wij hebben zooveel verdriet gehad, gij en ik, dat het genoeg is voor een menschenleeftijd. Hoe spoediger wij het vergeten kunnen hoe beter. Wat mij betreft, ik denk te doen zooals ik zelf verkies."

»Lieve Maddy, je weet dat ik je lief heb en werkelijk je geluk beoog," zeide Ethel, maar wees niet te haastig in je besluit. Je hebt nu geen verdriet meer. Spoedig krijg je de vrije beschikking over al je geld en bent dan onafhankelijk. Neem eens tijd om rond te zien, melieve. Als dit huis je in eenig opzicht niet bevalt, zeg het mij dan, we gaan dan ergens anders heen — buitenslands als je het verkiest — maar neem vooral nog geen besluit. Je weet wat ik bedoel. Ik ben zoo bang dat Reijnolds je tot een engagement of zoo iets overhaalt, en dat je met hem trouwen gaat voor je nog iets van de wereld hebt gezien, of andere jongelui ontmoet die je misschien beter bevallen zouden."

»Mama, ik dacht dat dat een verboden onderwerp was. Gij zijt een heele lieve, beste mama, maar toch niet meer dan mijn stiefmoeder, en wel wat jong er voor. Ik moet zeggen dat Will Reijnolds mij wel bevalt. Hij is een beste, goede jongen; maar beloften hebben wij elkaar nog niet gedaan; maak u maar niet ongerust."

»Kom je daar nu van daan, Maddy?

»Ja! Ik ben in zijn atelier geweest, en daar is iets vreemds gebeurd. Ik begrijp er niets van."

»Wat is dat, lieve?"

»Wel! gister stelde Will mij voor, mij vandaag eens te

photografeeren. Toen ik nu daarvoor in zijn atelier kwam, vond ik daar Rosa Burns, die even voor mij gekomen was, en die gaarne haar portret wilde hebben, om dat aan hare moeder te geven die de volgende week jarig is. Will photografeerde toen ons beiden; eerst ieder afzonderlijk; en toen samen, omdat wij zulke goede vriendinnen waren. Toen hij het negatief uit de camera nam, zag ik hem vreemd opkijken en hij wilde alles weder uitwisschen. Ik vroeg hem wat er gekomen was; waarop hij zeide, dat de plaat was vuil geweest, want dat alles gevlekt was. Hij nam toen een andere plaat en zette die er in; maar met hetzelfde resultaat. Hij zeide toen, dat hij nooit zoo iets geks had gezien, en dat hij, als wij er niets tegen hadden, de platen zou ontwikkelen. Hij deed dat toen, en ik verzeker u, dat het het vreemdste is waarvan u ooit gehoord hebt, mama; want behalve de portretten van Rosa en mij, staan er nog twee beelden op die achter ons staan."

»Kom, Maddy, je houdt me immers voor de mal! dat is niet mogelijk.'

»Dat zou ik ook gezegd hebben, als ik het niet gezien had. Willfred gaf er mij van ieder een, om mee naar huis te nemen. Hij zeide, dat u misschien in staat zou zijn het mysterie te kunnen oplossen. U moet weten, mama, dat er zich niemand in het atelier bevond dan Rosa, Will, en ik — ook geen assistent. Bovendien zijn de beide gedaanten, die achter ons staan, vrouwenfiguren. Hier zijn ze," zeide Maddy, de photographieën uit haar zak halende.

»Reijnolds heeft zeker eens een aardigheid met je willen hebben, om eens te zien hoe vreemd je op zoudt zien,' zeide Ethel. »Hoe zouden er nog anderen, behalve je tweën, op de plaat kunnen verschijnen, tenzij zij er op stonden voor hij ze in de camera plaatste?"

»Die vraag kan ik niet beantwoorden." zeide Maddy, »maar ik weet wel dat Will even verwonderd was als wij. Hij zeide dat hij in zijn leven nog nooit zoo iets vreemds had gezien.

Hier hebt ge ze," ging zij voort, terwijl zij de negatieven op haar stiefmoeders schoot legde. »De oude dame, met hare hand op Rosa's schouder gelijkt zoo sprekend op haar grootmoeder, mevrouw Burns, die verleden jaar gestorven is. dat ik haast zweren zou, dat zij het is, of dat het genomen was naar een van de photografieën van haar. Maar wie is zij, die achter m ij staat? Ik ken haar niet. Zij schijnt een tengere vrouw te zijn, met lang, loshangend haar. Wat zou dat beteekenen, mama? Ik schrik er bijna van."

Ethel bezag de photografieën eenige seconden lang met aandacht; toen verbleekte zij op eens.

»Wie is het?" vroeg Madeline. »Kent gij haar?"

»Kennen, melieve; hoe zou ik haar kennen? Het is voor mij een evengroot raadsel als voor jou. Ik zie er wel een zonderlinge gelijkenis in met iemand; maar dat zal alleen verbeelding zijn. Heb je nog een voorstelling hoe je moeder er uitzag, Maddy?'

»Eene heel flauwe, mama. Gij weet dat ik pas zes jaar oud was toen zij stierf, en papa sprak nooit over haar tegen Gilbert of mij, en deed ook niets om hare nagedachtenis in ons levendig te houden. Ik kan mij alleen herinneren dat zij een lieve vrouw was, die altoos bedroefd scheen te zijn. Arme moeder! Ik durf zeggen dat zij wel reden had om bedroefd te zijn. Maar waarom vraagt u dat?"

»Omdat dat beeld — maar het kan alleen verbeelding zijn — mij aan eene photografie doet herinneren die ik eens zag in eene lade van uw vaders schrijftafel in zijn studeervertrek. Heb je die nooit gezien, Maddy?"

»Nooit; u weet hoe onaangenaam hij altoos was als iemand ergens aankwam in zijn studeervertrek; en na zijn dood heeft dat vertrek zulke onaangename herinneringen bij mij achtergelaten, dat ik er nooit weer ben ingegaan. Ik zou te veel aan hem denken en aan de manier waarop hij ons behandeld heeft."

(Wordt vervolgd)

»Zoo gaat het mij ook; maar ik zou er nu toch wel eens willen heengaan, om die photografieën nog eens te zien. Bovendien zou je ze dan kunnen houden, omdat niemand nader staat tot je lieve moeder, dan gij en Gilbert."

»Och, lieve, lieve Gillie!' zeide Madeline met een zucht. »Mama, als ik ooit geneigd zou zijn om papa alles te vergeven wat hij ons heeft aangedaan (wat ik nog niet doe), dan zou de gedachte aan mijn lieven broeder mij daarvan terughouden. Het zou mij niet verwonderen als wij hem nooit weer terug zagen."

»Zeker, zeker, Maddy, zullen wij dat. Wees daarvoor niet bang. Neef Ned heeft er nog van ochtend met mij over gesproken, en hij houdt zich overtuigd, dat zoodra Gillie hoort dat zijn vader gestorven is (en vroeg of laat zal hij dat hooren) hij dadelijk weder terugkomt. Maar ga met mij mee naar het studeervertrek. Ik geloof niet dat ik den moed zou hebben alleen te gaan. De vrees voor den professor is bij mij nog zoo sterk, dat ik bang zou wezen hem te zien als ik aan zijn papieren kwam, en hij met een vreeselijke stem mij vragen zou, waarom ik aan zijn privaat eigendom kwam."

»Goddank, dat hij niemand van ons ooit meer overrompelen kan!' riep Maddy uit. Maar niettemin zal ik met u gaan, mama."

Toen de beide dames de kamer verlieten, zag de professor dat Susan hen volgde, en op John Forest een vragenden blik werpende, kreeg hij vergunning dat ook te doen.

»Ik verlang meer dan ik zeggen kan om die portretten te zien," zeide Ethel, terwijl zij de deur van het vertrek naderden »en het verwondert mij dat ik er niet vroeger aan gedacht heb, ze je te geven."

»Mij niet," hernam Madeline. »Het zou te verwonderen zijn als wij beiden niet ons best gedaan hadden om alles te vermijden wat ons herinneren deed aan den »dierbare doode?"

»Maar ik heb altijd een onverklaarbare sympathie gehad voor je dierbare moeder," zeide Ethel.

»Medelijden wekt altoos sympathie," zeide het meisje, glimlachende.

»Maar je denkt toch ook met liefde aan haar, lieve Maddy?"

»Ja; betrekkelijk. Zij moet eene zeer ongelukkige vrouw geweest zijn, en ik heb medelijden met haar. Maar waarom trouwde zij ooit een man als mijn vader? Zij heeft er ons meer kwaad mede gedaan dan zichzelf; want die arme Gilbert en ik hebben het ongeluk zijn bloed in onze aderen te hebben, terwijl zij er vrij van bleef. Maar welke dwaasheden zij ook begaan heeft, zij heeft er genoeg voor geboet. Om tien jaren met den professor te leven, is wel een zware straf."

»Hoort gij, hoe uwe kinderen over u denken en spreken?" vroeg John Forest. »Begrijpt gij, dat dit nog maar de eerste vruchten zijn van het door u gezaaide zaad, en dat de denkbeelden die zij gekregen heeft door uw voorbeeld — van den mensch en van zijn macht om kwaad te doen — haar niet verlaten zullen, haar leven lang?'

»Gij behoeft mij daaraan niet te herinneren," jammerde de professor.

De jonge vrouwen waren nu bij de schrijftafel gekomen en openden de laden. De meeste er van waren vol met kwitanties van betaalde rekeningen, aanteekeningen uit boeken, brieven van zijne wetenschappelijke correspondenten en manuscripten die hij onvoltooid had nagelaten. Eindelijk trokken zij er een open, waarin Ethel vond hetgeen zij zocht — een paket kleine, oude photografieën, die gemaakt waren toen er van cabinetportretten nog geen sprake was, en waarop de eerste vrouw van den professor stond afgebeeld in een ouderwetsche japon met gepofte strooken.

»Wat een malle kleeding!" zeide Maddy, vrij oneerbiedig, toen zij die portretten zag. »Zou dat werkelijk mijne moeder zijn? Het komt mij voor dat zij weinig lijkt op de flauwe voorstelling die ik van haar heb; maar zij was toen ziek en ik heb haar lang op de canapé zien liggen, voor zij stierf.''

»Maar Maddy, zie je de gelijkenis niet?" riep Ethel met verbazing uit, toen zij de oude photografieën vergeleek met de negatieven die het meisje had thuisgebracht. Het mag verbeelding van mij zijn, maar ik kan niet helpen dat ik het zie. En toch -- en toch — hoe zou het mogelijk zijn?"

»Zij gelijken er wel op," stemde Madeline toe; maar, mama zooals u zegt, hoe zou het mogelijk zijn? Hoe kan mama, terwijl zij al tien jaar dood is, op dezelfde plaat met mij staan? Het is eenvoudig belachelijk. Maar wie is dan die dame die achter mij staat, en waar komt zij van daan? Stellig was zij niet in het atelier. Het is om gek te worden als men er aan denkt."

Susan ging nu zoo dicht bij Ethel staan als zij kon, boog zich toen voorover, en fluisterde haar iets in het oor. Op dat oogenblik scheen Ethel ergens over na te denken.

»Maddy,' zeide zij toen, »er is zeker iets wonderlijks en onbegrijpelijks in deze zaak, wat op dit oogenblik volkomen onverklaarbaar voor mij is. Maar laten wij niet te haastig zijn. Ik denk daar aan iemand die mogelijk wel in staat zal zijn het raadsel voor ons op te lossen. Weet je niet dat ik je, lang geleden, van een vriendin van mij gesproken heb, mevrouw Blewitt, die ik toen een bezoek wilde brengen, en zeer teleurgesteld was, omdat je vader er zijn veto over uitsprak?"

»Zooals hij deed bij ieder onschuldig genot dat gij begeerdet,' gaf Maddy ten antwoord.

»Maar wij zijn nu vrij, en kunnen doen wat wij willen. Neem de portretten van je moeder en de negatieven van Reijnolds mee, dan zal ik je eens vertellen waarover ik dacht. Herinnert ge je nog hoe boos papa was, toen ik tegen u en Gilbert zeide, dat geesten door God beschikt waren om over de menschen te waken en hen te leiden op hun levensweg?"

»Zeker, mama, dat herinner ik mij heel goed, en hoe wij

teleurgesteld waren toen hij u verbood er ons meer van te zeggen. Maar vertel me nu niet dat de »dierbare heengegane" bekleed is met lange, witte kleederen, en vleugels heeft, en aangewezen is mijn beschermengel te zijn, want hem zou ik niet willen hebben. Ik heb meer dan genoeg van hem en van zijn leiding, en als ik wist dat hij terug zou komen op aarde dan zou ik een dosis vergif innemen en mijzelf naar de andere wereld helpen."

»Ik zal je niets van dien aard vertellen, onnoozel meisje," hernam Ethel, die niet nalaten kan om het denkbeeld te lachen; maar laten wij eens rustig gaan zitten, dan zal ik je zeggen wat ik meen."

HOOFDSTUK VIII.

HET MEDIUM.

In het salon ging Ethel op de sofa zitten terwijl Madeline zich neerzette op een voetbankje aan hare voeten.

»Vertel me nu eens wie juffrouw Blewitt is," zeide Maddy.

»Verscheiden jaren geleden," zeide Ethel, »diende zij bij ons te Beere en verliet ons om te trouwen met James Blewitt. Zij was altoos een vreemd meisje. Zij kon verwonderlijk aardig kaartleggen, en alles wat zij dan vertelde kwam uit; zoodat de dorpelingen haar telkens kwamen vragen de kaarten te leggen, wat moeder haar eindelijk verbieden moest, omdat het bijgeloof aankweekte. Zij had ook een vreemden blik, geheel anders dan die van andere menschen, en bezat de gave van een sterk voorgevoel waardoor zij vooraf kon zeggen of zieken herstellen of sterven zouden; of de oogst gelukken zou of niet en meer dergelijke zaken. Ik was nog zeer jong toen zij bij ons diende, en zij vertelde er mij niets van; maar

later hoorde ik het toch. Daags voor ik met je vader trouwde, voorspelde zij mijne moeder, dat ik twee jaar later weduwe zou worden, maar hoe Emily (zoo heette zij) dat weten kon, kan ik onmogelijk zeggen."

»Waarom heeft uw moeder u dat niet dadelijk gezegd? Dat zou een troost voor u geweest zijn."

»Stil, Maddy. Zooals ik gezegd heb, verliet zij ons om te trouwen met James Blewitt, die stalknecht was bij Kapitein Grandisson; maar kort daarna gingen zij naar Londen, om daar een zaakje te beginnen. Die onderneming mislukte echter; en James was genoodzaakt eene andere betrekking te zoeken. Eenigen tijd later hoorde ik tot mijne verwondering dat Emily in Londen kaartlegster geworden was en er veel geld mede verdiende."

»Geven de menschen voor zulk een grapje dan geld? Wat geeft het hun?" zeide Maddy.

»Ik weet het niet, melieve. Ik vertel je alleen wat ik hoorde. Ik wilde Emily toen eens een bezoek gaan brengen, maar je vader wist wat zij deed en verbood mij er heen te gaan, zoodat ik verplicht was van mijn voornemen af te zien. Maar daar straks kwam op eens het denkbeeld bij mij op, dat als er iemand is om het raadsel voor ons op te lossen, het Emily dan is; en als je er lust in hebt, zullen wij haar na het lunchen een bezoek gaan brengen. Haar adres heb ik in mijn lessenaar. Ik heb het altoos bewaard, voor het geval dat de professor het in zijn hoofd mocht krijgen eens eenige dagen op reis te gaan, van welke gelegenheid ik dan gebruik wilde maken haar eens te gaan bezoeken."

»Heel lief," dacht de professor. »Mijn eigen vrouw wilde mij bedriegen als ik er niet was. Zijn vrouwen wel ooit te vertrouwen?"

»Zeker zijn ze dat, als gij haar en uzelf maar vertrouwt, antwoordde zijn gids; maar als gij haar verdenkt zonder reden, zult gij bevinden dat zij slim genoeg zijn om u te verschalken."

»Maar, mama," zeide Madeline; »hoe zou die vrouw iets meer kunnen zeggen van de photografie dan wij er van weten? Zij kende mijne moeder niet; zij weet niets van haar. Hoe zou zij kunnen oplossen wat werkelijk onoplosbaar is?"

»Dat kan ik je niet zeggen, Maddy, maar ik heb onverklaarbare dingen van haar gehoord. Zij is wat men noemt, een clairvoyante, of iemand die de gave heeft van het »tweede gezicht." Je hebt wel eens iets van het Sipritualisme gehoord niet waar?"

»O ja, maar dat is dwaasheid!' riep het meisje uit, dat er zich op beroemde dat zij er niets van wist. »Wat kan het anders zijn? Niemand die zijn verstand gebruikt kan werkelijk gelooven, dat afgestorvenen weder terugkomen op aarde. Het is te dwaas. En ik geloof zelfs niet, dat als wij sterven er iets van ons overblijft. Wij worden begraven, en daarmede is alles uit. Papa zeide altijd, dat dit leven een einde heeft als alle andere dingen; en ondanks al zijn excentriciteiten en lastig humeur, was hij toch een geleerd man — dat zal u niet ontkennen."

»Dat weet ik, Maddy; maar hoe geleerd sommigen ook zijn, kunnen zij zich daarin toch wel bedriegen. Ik heb het altoos als een van de grootste fouten in je vader beschouwd, dat hij tegenover zijn kinderen zoo openlijk zeide, dat wij bij den dood vernietigd worden. Die dat gelooft, kan ook niet gelooven in God en in den Bijbel. Ik houd mij overtuigd dat hij daarin dwaalde."

»Ik begrijp niet, waarom u dat denkbeeld zoo verwerpt, mama. Ik geloof dat wij aan dit leven meer dan genoeg hebben, om niet naar een volgend te verlangen. Als er een volgend leven is, bestaat er kans dat ik papa terug zal zien als ik sterf; en dat alleen is genoeg voor mij om er niet in te gelooven. Als er een leven na dit leven is, wil ik er liever niets van weten, voor ik er ben."

»Uw eigen kind wil liever niet gelooven in een leven na het aardsche, dan kans te loopen van u terug te zien. Hoort

gij dat?" vroeg John Forest aan den professor. Maar hij antwoordde slechts met een diepen zucht.

»De hemel beware mij, lieveling, welke denkbeelden hebt gij toch?" was Ethels antwoord. »Maar ga je mee naar Emily, of doe je het liever niet?"

»Zeker ga ik mee; ik denk dat het heel grappig zal zijn. Maar denk niet, dat het mij ooit overtuigen zal, dat het photografieën van geesten zijn, laat die hoop maar varen."

»Ik geloof het zelf niet, melieve. Ik kan er niets van zeggen; ik wil Emily alleen de photografieën maar eens laten zien om te hooren wat zij er van zegt."

Toen zij geluncht hadden, stapten de beide vrouwen in hun rijtuig, en gaven order haar te brengen naar een kleine rij huizen in Bermondsey.

Juffrouw Blewitt, die er als eene gewone vrouw uitzag, was eerst ontsteld toen zij zulk een prachtig rijtuig met twee paarden bespannen voor hare deur zag stilhouden; maar toen zij zag dat het Ethel en haar stiefdochter was, was zij verrukt over de eer die haar te beurt viel.

»Dag mijn lieve Ethel! — mevrouw Aldwijn moest ik eigenlijk zeggen — wat ben ik blij u eens te zien! Zend nu uw rijtuig eens naar huis, al is het maar voor een paar uren, en blijf eens een kopje thee bij mij drinken. Ik hoop niet dat gij denkt dat het te vrij van mij is, en als gij nog even lief zijt als vroeger, denkt gij dat zeker niet. Ik heb al lang gehoopt u eens te zien, nu gij te Londen woont, en het speet mij dat ik u maar niet zag."

»Het is niet geheel mijn schuld geweest, Emily, dat ik je niet eerder ben komen opzoeken; maar vergeten heb ik je niet. Maddylief, zeg aan James, dat hij naar huis kan gaan en de paarden uitspannen, en dat hij terug moet komen tegen zes uur. We hebben dan ruim den tijd om eens plezierig met elkaar te praten.

»En gij zijt nu weduwe, mijne lieve Ethel," begon juffrouw Blewitt, toen zij samen gezeten waren. »Ik had u al eerder

moeten condoleeren."

»Van wie heb je dat gehoord, Emily? Heeft moeder het je geschreven, of weet je het uit de courant?"

»Noch het een, noch het ander, lieve. Uw beste mama heeft te veel te doen met haar huishouding om tijd te hebben mij te schrijven, en wat couranten betreft, ik lees er niet één per maand. Neen ik zag het. En al dikwijls is er iemand bij mij geweest die belang in u stelt en die u iets verlangt te zeggen."

»Iemand bij je geweest, Emily? Wat bedoel je?"

»Een geest, melieve," gaf juffrouw Blewitt ten antwoord. »Ik geloof niet dat het een bloedverwant van u is, maar ik weet dat zij u iets wil zeggen. Zij is al dikwijls bij mij geweest, en of ik al zeide vooreerst maar niet terug te komen, omdat ik u toch niet zag, dat hielp niet, zij kwam herhaaldelijk terug."

»Je gelooft toch niet, Emily, dat geesten kunnen terugkeeren naar de aarde om met stervelingen te spreken, doe je wel?" zeide Ethel met een glimlach.

»Dat niet gelooven, lieve Ethel?' zeide juffrouw Blewitt. »Wel, ik zou een groote zottin zijn, als ik dat niet geloofde. Hoe zou ik dat kunnen, terwijl zij dag en nacht om mij heen zijn? Hebt gij niet gehoord, ging zij, zachter sprekende, voort waar ik nu van leef?"

»Ik heb gehoord dat gij zijt, of je verbeeldt te zijn, wat de menschen een »medium" noemen," gaf mevrouw Aldwijn ten antwoord; »maar omdat ik er niets van weet, weet ik niet wat ik er van gelooven moet."

»Wat is het jammer dat u er zoo weinig van weet, Ethel; misschien zal ik het geluk hebben u te leeren wat gij nog niet weet. Geloof geen predikant, of iemand anders, die denkt dat hij heel geleerd is, en die u zegt dat het dwaasheid is. Want het i s geen dwaasheid! Er zit leven en geluk en hoop in, zooals men nergens anders vindt. Als gij wist wat ik weet (hoewel ik maar een arme, eenvoudige vrouw ben) en

voelde wat ik voel, dan zoudt gij geen grooter vrees hebben voor den dood, dan gij nu hebt als gij u ter ruste begeeft."

»Vertel er ons dan eens van, Emily," bad Ethel, terwijl zij haar stoel wat nader schoof. Mijn stiefdochter en ik stellen er veel belang in, en wij zouden gaarne alles hooren wat je er ons van zeggen kunt."

»Alles wat ik er van zeggen kan," zeide juffrouw Blewitt; »dat zou meer tijd vorderen, dan waarover gij nu te beschikken hebt. Maar de Bijbel leert, dat de geesten van afgestorvenen kunnen terugkeeren. Dag en nacht zijn zij om mij heen."

»'t Is vreeselijk er aan te denken,' zeide Ethel met een huivering; »doen ze je niet schrikken, Emily? Me dunkt ik zou het besterven als ik er een zag."

»O neen, melieve, dat zou u niet. Gij zoudt ze als uw beste vrienden beschouwen — hetgeen zij inderdaad zijn."

»Maar hoe kwam je te weten dat je een medium waart, Emily? Dat was je te Beere toch niet.'

»Zeker was ik het daar, maar ik wist het toen niet. Toen ik te Londen kwam, kwam ik daar in kennis met eene familie die Spiritualisten waren, waar ik toen voor het eerst eene séance bijwoonde; en op een avond dat er weer séance gehouden werd, kwam ik daar op eens onder »contrôle". Ik was een trance-medium, wat ik gebleven ben tot nu toe."

»Wat bedoel je met »onder contrôle", Emily?"

»Ik verloor mijn bewustzijn; een ander nam bezit van mijn lichaam en sprak door mijn mond. Maar dat niet alleen; ik sprak over dingen waarvan ik nooit gehoord, en van personen die ik nooit gezien had; en door hen die er bij tegenwoordig waren werd gezegd, dat alles nauwkeurig zoo was. Mijn voornaamste controleerende geest is nu Dr. Abernethy, die in het latijn recepten schrijft voor zieken, als ik in trance ben, en die er verwonderlijk snel door genezen. En gij weet, lieve Ethel, dat ik nooit een woord latijn heb gekend, en ook niets van geneeskunst wist — zou ik dat nu kennen?"

»Neen; het is al heel wonderlijk. En verdien je er werkelijk geld mee?"

»Wij moeten er niet te luid over spreken," zei Emily; »want daar het bij de wet verboden is, zou ik er door in moeite kunnen komen. Maar ik heb veel te doen, en de dames en heeren die bij mij komen om mijn controleerenden geest te raadplegen, laten natuurlijk bij hun vertrek iets achter, als belooning voor mijne moeite. Als we dit niet hadden, zouden James en ik niet weten waar wij van leven moesten, na het mislukken onzer onderneming."

»Je hebt mijne belangstelling bijzonder opgewekt, Emily, en ik ben gekomen om je te vragen, of je ook in staat zoudt wezen een raadsel voor ons op te lossen."

Ethel gaf haar toen de photografieën van de eerste vrouw van den professor, met de negatieven, die door de Reijnolds vervaardigd waren, en vertelde er de geschiedenis van. Emily bezag de beelden toen eenige oogenblikken met aandacht, en zeide toen op eens:

»Nu weet ik wie die dame is. Het is dezelfde die zoo dikwijls bij mij is geweest. Wacht een oogenblik, dan zal ik u haar naam zeggen; zij is nu bezig mij dat te zeggen; Su — Susan — ja, zoo is het, maar zij heeft iets aan de jongste van u tweeën te zeggen, lieve Ethel, niet aan u. »Wel, dat is het vreemdste dat ik ooit gezien heb. Dit is haar geestphotografie. Gij moogt u verwonderen, dames, maar geestphotografieën zijn niet zoo heel zeldzaam. Ik ben zelf, tegelijk met een geest, gephotografeerd geworden. Herinnert gij u mijn ouden vader nog, die in dienst was bij Kapitein Grandison — Isaac Bond? — die u dikwijls paard liet rijden, als hij met de paarden naar het wed ging?"

»Natuurlijk herinner ik mij hem, Emily. Heb ik niet eens voor hem een lap gebreid van wol in meekrap geverfd, het eerste wat ik breide, toen hij met rheumatiek te bed lag?"

»Zeker, en gij zult u dus zonder moeite zijn gelaat herinneren, lieve Ethel. Daar, wie zegt gij dat dat is?" zeide

juffrouw Blewitt, haar tegelijk eene photografie latende zien, waarop zij en haar man stonden afgebeeld, zittende op een sofa, terwijl achter hen de gedaante stond van een oud man in een kiel.

»O Emily, dat is heel, h e e l vreemd! Hoe goed kan ik mij uw vader nog voorstellen, een grijsaard, die de gewoonte had met beide handen op zijn dikken stok te leunen. Maar je wilt toch niet zeggen, dat hij niet achter je stond, toen dit portret van je beiden gemaakt werd?"

»Vader stond er zeker, zonder eenigen twijfel, lieve Ethel, maar hij is al vijf jaar dood en deze photografie werd in December van het vorige jaar gemaakt. Ik zond er een aan moeder, en zij schreide van blijdschap, want toen hij stierf bestond er geen portret van hem. Door die photografie geloofde zij op eens in het Spiritualisme, ofschoon zij er eerst niets van weten wilde; maar zij kon niet loochenen hetgeen zij zag."

»En denkt gij werkelijk," zeide Ethel, met den vinger naar het beeld van Susan wijzende, »dat — dat — dit het portret is —"

Zij hield op, want zij wist niet wat zij zeggen zou. Haar verbazing was te groot om die uit te drukken.

»Ik d e n k niet, beste Ethel, ik ben z e k e r dat de vrouw die zoo dikwijls is bij mij geweest, dezelfde is als die hier op de photografie staat; en als zij, zooals gij zegt, naar de geestenwereld is overgegaan, wel, dan is het niet anders dan een geestphotografie. Mag ik weten wie de portretten gemaakt heeft?"

»Een jonge photograaf, genaamd Reijnolds," zeide Ethel. »Hij was even verbaasd als wij over hetgeen gebeurd was, en ik kan er geen verklaring van geven."

»Wie het ook is,' zeide Emily »hij moet een sterk medium zijn en kan zijn fortuin maken als hij wil. Niemand kan zulk een photografie maken, tenzij hij een medium is van den eersten rang.

»Meent gij," vroeg Maddy, die zich nu voor het eerst in in het gesprek mengde, »dat hij altijd geesten en spoken en al zulk soort dingen bij zich heeft? Hij is toch geen spiritualist. Hij gelooft er zelfs in het geheel niet in."

»Dat komt er niet op aan, juffrouw, als hij de gave er toe maar bezit. De geesten weten hem wel te vinden. Hij kan niet beletten dat zij komen. Als zij hem voor dat werk noodig hebben, gebruiken zij er hem voor."

Maddy ging dichter bij Ethel zitten en nam hare hand in de hare.

»Als dat zoo is, zal ik mij niet dikwijls meer door hem laten photografeeren," zeide zij zacht tegen haar stiefmoeder, »het gevaar is te groot. H ij mocht eens achter mij komen te staan.'

»O dwaas meisje,' zeide Ethel; je spreekt over iets, waar je hoegenaamd niets van weet.'

»En nog minder van geloof," antwoordde zij.

»Waarom maak je dan zulke ongepaste aanmerkingen? Wat mij betreft, ik wil het gaarne onderzoeken, als Emily mij verzekert dat er niets in is waarvoor ik bang behoef te zijn."

»Mijn lieve Ethel, er is werkelijk niets in waarvoor gij bang behoeft te zijn. Mijne andere controleerende geest. »Margareth", is zulk een reine, edele geest, dat ik verzekerd ben dat gij haar lief zult krijgen. Als gij en de jonge juffrouw het goed vindt, zullen wij nu eerst een kopje thee drinken, en dan een séance gaan houden in mijn privaat vertrek."

»Je bent wel vriendelijk, Emily! riep Ethel uit. »Ik zou graag eens eene séance willen bijwonen. Jij ook niet, Maddy?"

»Ik weet het niet," antwoordde Maddy. »Als juffrouw Blewitt mij belooven wil, dat papa niet komen zal —"

»Mijn lieve juffrouw Aldwijn, ik heb de beslissing niet, maar als er iemand is met wie gij bepaald niet verlangt te spreken, dan ben ik zeker dat uw beschermgeest hem wel beletten zal te komen."

»Juffrouw Blewitt stond toen op, om toebereidselen voor de thee te maken, terwijl Maddy zich zoo dicht zij kon tegen Ethel vleide.

»Mama," zeide zij, »ik zou liever willen heengaan. Ik ben er bang voor. Ik heb een gevoel alsof er iets vreeselijks zal gebeuren. U niet?'

›Integendeel, Maddy, ik ben heel nieuwsgierig naar hetgeen ik zien en hooren zal. En ik moet zeggen, dat Emily s vast geloof in het Spiritualisme mij doet denken, dat er toch iets waars in wezen moet. Zij was altijd zoo'n eenvoudige, rechtschapene, oprechte vrouw. Mijne moeder zeide dikwijls dat zij te oprecht en te eerlijk was. En zij zou er nooit zooveel geld mee kunnen verdienen, als het niets dan bedrog en verbeelding was. Als het dat was, zou zij spoedig ontmaskerd worden. Ik verlang om haar eens onder contrôle te zien."

»Wat zou er gebeuren?' vroeg Maddy, »zou zij stuipen krijgen, of iets griezeligs van dien aard?"

»Ik hoop het niet," zeide Ethel; en toen juffrouw Blewitt met het theegoed kwam, vertelde zij haar wat Maddy gezegd had.

»Ik zal niets doen waarvoor gij bang behoeft te zijn, jonge juffrouw. Maar drink nu eerst een kopje thee, en dan zal ik u laten zien dat het zoo is. En wanneer zijt gij het laatst te Beere geweest, lieve Ethel? Hoe maakt het uw mama? Is het lang geleden dat gij iets van haar gehoord hebt?"

»Neen, Emily; moeder is een getrouwe schrijfster, zij schrijft mij iedere week. Juffrouw Gussie is verleden zomer getrouwd en heeft nu een allerliefst kleintje gekregen. En mijn zuster Carrie is ook geëngageerd met een jong predikant, en vader en moeder zijn er heel blij mee. Verleden lente ben ik een volle maand te Beere geweest. Ik was blij dat ik mijn oude plaats en al mijn broers en zusters weer eens zag. Bobby, mijn jongste broertje, is een allerliefst ventje, die op zijn ponny rijdt alsof hij er op gegroeid zit. Moeder bederft hem natuurlijk een beetje, maar hij is de jongste, en ik geloof

dat hij dat in hare oogen altijd blijven zal."

»En hebt gij zelf geen kleintje?" vroeg juffrouw Blewitt.

»Neen, Goddank!" was Ethel op het punt om te zeggen; maar zij bedacht zich bij tijds. »Neen, Emily, en dat spijt mij niet. Ik heb nooit veel om kinderen gegeven, zooals je weet, en ik heb twee groote — deze jonge juffrouw hier, en nog een jongen die op zee is. Maar als je het goed vindt, moesten we nu maar beginnen; want het rijtuig komt tegen zes uur terug, en de tijd gaat voorbij."

»Heel goed, melieve. Als u mij maar volgen wilt naar de séancekamer, dan kunnen wij dadelijk beginnen.

Juffrouw Blewitt stak eerst een kaars aan, en ging toen de dames voor naar boven. Maddy aarzelde nog en zou den moed niet hebben gehad om mee te gaan, als Ethel haar niet bij de hand had meegenomen.

De séancekamer van Emily was een bijna ledig vertrek. Men zag er niets als een kleine tafel en drie of vier stoelen; en als reden hiervan gaf zij op, dat een séancekamer zindelijk en eenvoudig gemeubileerd moet zijn, en dat zij zelden voor meer dan een persoon tegelijk zat.

»Gij begrijpt, melieve Ethel, dat Margareth niet altijd alles zeggen kan wat zij wenscht, als er getuigen bij zijn; maar met u en juffrouw Aldwijn is dat wat anders. Gij zult geen geheimen voor elkander hebben; maar de meeste menschen hebben dat wel. In mijn slaap heb ik soms de diepste geheimen verteld — geheimen van vrouwen, die dan haar mannen hoorden, en omgekeerd. Ik weet er natuurlijk niets van, omdat ik slaap; maar dames en heeren heb ik dikwijls erg boos gezien als ik wakker werd. En daarom heb ik als regel aangenomen, om nooit voor meer dan een persoon te slapen. Maar wij zullen nu een oogenblik stil moeten zwijgen om te zien of iemand onzer vrienden er ook is."

Toen juffrouw Blewitt dit gezegd had sloot zij hare oogen, en eenige oogenblikken later liet zij haar hoofd op de borst zinken en was in slaap.

Maar het was duidelijk, dat het geen gewone slaap was. Zij zat een oogenblik onbeweeglijk stil, en begon toen te zuchten en geluiden voort te brengen, alsof het spreken haar moeielijk viel. Hare gebaren deden Maddy schrikken, die met moeite weerhouden werd de kamer te verlaten.

»Neen, Maddy, nu wij hier zijn, mogen we niet lafhartig zijn," zeide Ethel. »Je hebt gehoord dat Emily gezegd heeft, dat we nergens bang voor behoefden te wezen; en we moeten tot het laatste toe blijven zitten. Hoe kinderachtig zou het van ons zijn als we heengingen; en wat zou Emily wel zeggen als zij wakker wordt en dan niemand ziet zitten. Zij is veel te vriendelijk voor ons geweest om haar zoo teleur te stellen. Hoor! zij begint iets te zeggen.'

Juffrouw Blewitt zat nu rechtstandig in haar stoel, en zag de twee nerveuse vrouwen vriendelijk aan.

»Zijt ge een beetje bang?" vroeg zij.

Ethel wist niet wat zij hierop zou antwoorden, of wie het was die haar dat vroeg. Was het Emily die tegen haar sprak of was het iemand anders? Beschroomd gaf zij dus ten antwoord:

»Bang eigenlijk niet; maar wij weten niet wie gij zijt. Zijt gij Emily?'

»O neen; het medium is ver weggegaan en komt niet terug voor wij met u gedaan hebben. Ik ben »Margareth", van wie gij haar hebt hooren spreken."

»Maar hoe heet gij verder? Er zijn zooveel Margareth's in de wereld," zeide Ethel.

»Bij mijn tweeden naam kunt gij geen belang hebben. Ik was een zeer eenvoudige vrouw toen ik op aarde leefde, maar al mijn vrienden hier noemen mij »Margareth". Gij beeft, gij zijt verschrikt. Is het omdat ik tot u spreek?"

»Neen; maar alles is zoo vreemd voor ons. Wij zijn er niet aan gewoon. Wij hebben geleerd, dat geesten geen gemeenschap kunnen houden met stervelingen — dat het dwaas is dat te gelooven — en sommigen zeggen dat er in het

geheel geen geesten zijn; dat alles in ons sterft, wanneer het lichaam sterft."

»Het moeten wel dwazen en onwetenden zijn, die u dat trachten wijs te maken. De geest sterft niet; hij leeft voor eeuwig. Geloof mij; want ik ben zelf een geest, die meer dan twee honderd jaren geleden deze aarde verliet."

»Is het mogelijk! Maar waarom komt gij dan terug? Waarom blijft gij niet in den hemel, of waar gij wezen moogt?'

»Ik kom terug om stervelingen, mijne broeders, ten dienste te zijn. Gij hebt beiden zeer veel geestelijke leiding noodig; en vooral dit jonge meisje. Het was geen toeval dat haar vandaag hier bracht. Een geest die haar lief heeft en over haar waakt, dreef er haar toe. Zij wilde tot u spreken, maar dat ging nog niet; daarom doe ik dat in hare plaats, maar later wil zij het andermaal beproeven."

»Wie is de geest die over mij waakt?" vroeg Madeline, met ongeduld.

»Heb geduld, en zij zal het u zelf wel zeggen. Zij wil niet dat ik het u zeg. Zij heeft al lang getracht met u in gemeenschap te komen. En gij behoeft niet bang voor haar te zijn. Zij houdt innig veel van u, en heeft dat gedaan van uw geboorte af."

Daarop wendde zij zich tot Ethel, en zeide met een opgewekt gelaat.

»En zoo zijt gij besloten weder in het huwelijk te treden? De ondervinding die gij hebt opgedaan heeft u niet afgeschrikt van 't huwelijksleven?'

Madeline zag Ethel met verbazing aan, en vroeg op fluisteren den toon: »Is dat waar, mama?" Ethel kleurde tot over de ooren en vroeg aan »Margareth" hoe zij dat wist?"

»Wel, ik lees het in u af. Van ochtend eerst hebt gij uwe toestemming gegeven. Is het zoo niet? Maar ik wensch u geluk. Gij hebt deze keer eene verstandige en goede keus gedaan en een man gekozen die u zeer gelukkig maken zal. Ik zie u in de toekomst, met zijn kinderen om u heen, God

dankende, niet alleen omdat Hij hem en zijne liefde aan u geschonken heeft, maar ook voor de beproevingen die gij hebt doorgemaakt voor gij zijne vrouw werdt. De herinnering daaraan, zal u door het contrast zooveel te gelukkiger maken."

»Neef Ned is het natuurlijk niet waar, mama?" vroeg Maddy fluisterend.

»Ja, mijn lieveling; maar hoe zij het te weten kwam, begrijp ik niet. Het is meer dan verwonderlijk. Het is tooverij."

»O neen," zeide de geest. »Laat zulke dwaze denkbeelden maar varen. Tooverij bestaat niet. Ik ben eene vrouw als gij, alleen, ik heb het aardsche lichaam afgelegd. En wanneer gij overgaat naar de geestelijke sferen, en al de slechte invloeden der aarde achter u laat — de listen en bedriegerijen, de leugens en den laster, de schijnheiligheid en boosheid — zult gij gebruik kunnen maken van al de zintuigen, die de Schepper, van den aanvang af, u geschonken heeft om u het leven te veraangenamen, maar die nu nog, door zonde en ziekte, bij u in nevelen zijn gehuld. Gij zult er dan gebruik van kunnen maken, en de gedachten lezen van anderen en in de toekomst zien. Dat is geen tooverij; het is Spiritualisme.

»Hebt gij mij iets te zeggen?" vroeg Maddy, die in de zaak belang begon te stellen. »Kunt gij iets van mij in de toekomst zien?"

»Ja, zeker; maar niet voordat gij eene zware beproeving hebt doorgemaakt. Gij staat aan den rand van een groot gevaar, dat uw geheele leven dreigt te overschaduwen. Gij wordt gefascineerd door een vriend (als ik er dien naam aan geven mag) die alleen naar uwe hand dingt om het geld dat gij bezit. Hij heeft een goed uiterlijk, maar geen fijne beschaafde manieren; en als gij uw lot aan het zijne verbindt, zal hij u zeer ongelukkig maken, en u langzamerhand vervreemden van al uw vrienden en betrekkingen. Als gij uw hart eerlijk onderzoekt, zult gij tot de overtuiging komen, dat gij hem in werkelijkheid niet bemint. Nu en dan hebt

gij een oog voor al zijn gebreken, en begeert gij hem niet; maar ontmoet gij hem weer, dan ziet gij zijn gebreken niet en fascineert hij u op nieuw. Dat is geen liefde; het is dierlijk magnetisme, eene kracht waarvan de menschen nog te weinig weten, anders zouden zij het niet houden voor een hooger gevoel. Zal ik u zeggen hoe gij altijd weten kunt, of het gevoel, dat gij voor iemand van de andere sekse hebt, liefde is of niet?"

»Ja, doe dat," riep Maddy uit, het kan mij van nut zijn."

»Als gij denkt, dat een man zulk een hoog gevoel van eer heeft en zoo rechtvaardig is, en zulk een afkeer heeft van alles wat laag en verachtelijk is, dat gij nooit in staat zult zijn, hoe gij u best ook doet, dien trap van zedelijke ontwikkeling te bereiken, en als gij dan daarbij gevoelt, dat het leven u zwaar en moeilijk wezen zal zonder zijn leiding en steun, dan kunt gij tegen uzelf zeggen dat gij hem liefhebt, zooals eene vrouw een man behoort lief te hebben, en uw lot veilig aan het zijne verbinden."

»Maar waar zoo iemand te vinden?" zeide het meisje. »Ze zijn er op de wereld niet."

»Ik geloof dat zij er zijn," zeide Ethel zacht. »Ik geloof dat Ned juist een van die menschen is. Is het niet zoo, »Margareth"?'

Maar »Margareth" scheen weg te zijn. Juffrouw Blewitt zat weer in haar leuningstoel, met gesloten oogen en een natuurlijke uitdrukking in het gezicht.

HOOFDSTUK XI.

SUSAN SPREEKT TOT MADELINE.

Zij was weder in slaap gevallen. »Denkt u dat iemand anders komen zal?" vroeg Madeline aan hare stiefmoeder.

»Ik weet het niet; maar wij doen het beste stil te zijn en af te wachten wat er komt. Je bent nu niet bang meer, ben je wel?"

»Neen, niets meer; ik begin er zelfs veel belang in te stellen. Ik zal niet rusten voor ik de zaak in den grond heb onderzocht. Ik wil weten of het Spiritualisme waarheid is of niet. Als het waarheid is, hoe durven de menschen dan te zeggen dat het humbug is?'

»Hoe durven zij dat inderdaad?" hoorden zij juffrouw Blewitt zeggen, die weder rechtop in haar stoel zat. Maar zij zullen dat eenmaal moeten verantwoorden. Menigeen is niet gelukkig in de geestenwereld, omdat hij zijn broeders er van afgehouden heeft."

Daarop strekte zij hare armen uit naar Madeline, en riep uit: Mijn kind; mijn dierbaar kind."

»O, mama," riep het meisje, half verschrikt; »wie kan dat zijn?"

»Vraag het haar, melieve,' zeide Ethel op zachten toon.

»Kent gij mij niet? zeide de geest. »Is niet mijn stem een echo van eene waarnaar gij lang geleden geluisterd hebt? Madeline, mijne dochter! Ik ben je moeder."

Het meisje wist niet wat zij doen zou. Als het inderdaad haar moeder was — als zij er zeker van was — zou zij in hare armen gevallen zijn; maar het was zoo vreemd — het waren toch juffrouw Blewitt's armen — en twijfelend bleef zij zitten.

»Ik herinner mij u, en heb u lief," zeide zij; »ten minste ik eer mijn moeders nagedachtenis; maar hoe kan ik weten dat gij dat zijt! Geef mij eenig bewijs. Vertel mij iets dat niemand weten kan buiten ons tweeën — dat juffrouw Blewitt onmogelijk weten kan."

»Het is zeer natuurlijk dat ge een bewijs verlangt. Maar het is zoolang geleden sedert we scheidden, en ik heb niet bij je kunnen komen dan eerst voor korten tijd. Maar ik heb gehoord hoe gij over dien rampzaligen man, je vader, spreekt. Madeline, dat moogt gij niet meer doen. Als je wist welke folteringen hij op dit oogenblik ondergaat, een denkbeeld hadt der hel waarin hij is, niet de objectieve hel waarin men je geleerd heeft te gelooven, maar eene die veel erger is, eene hel van onvoldane begeerten, van wroeging en berouw, »waar de worm niet sterft, en het vuur niet wordt uitgebluscht", dan zoudt gij nacht en dag bidden om verzachting van zijn lijden, en dat gij, die veel van zijn inborst hebt overgeërfd, aan zulk een lot ontkomen moogt."

»Is papa dan zoo diep ongelukkig?" vroeg Madeline op deelnemenden toon.

»De angsten die hij heeft zijn met geen woorden te beschrijven — zielsangsten, die de gevolgen zijn van zijn leven op aarde. Hij had dat leven aangenaam en nuttig kunnen maken voor zichzelf en voor anderen; maar hij heeft de voorkeur gegeven om zijne zelfzuchtige neigingen te voeden en zoo eene schuld op zich geladen, die hij tot den laatsten penning zal moeten betalen. Maar zijn dochter mag zijne nagedachtenis niet vloeken. Hij zondigde ongetwijfeld zwaar, want de grootste zonde die wij in deze wereld kunnen doen, is die waardoor wij onzen naasten onrecht doen; maar hij is weggenomen — hij kan u nu geen kwaad meer doen. Wees dus vergevensgezind, zooals gij hoopt dat God u vergeven zal, anders brengt gij over uw hoofd een gelijke straf."

»Moeder — als gij mijne moeder zijt — waar hebt gij mij dan over papa hooren spreken?" zeide Madeline.

»Ik heb je dikwijls over hem hooren spreken, zoowel vóór als na zijn plotselingen dood, maar een enkel voorbeeld zal voldoende zijn, om je te overtuigen dat ik het weet. Wie was het, die, den dag vóór zijn overlijden, eene diepe buiging maakte, toen hij de eetkamer verliet nadat hij geluncht had, en die toen zeide: »O, gij lieve, beste, zorgvolle vader! Gij verdient dat men een standbeeld voor u opricht, dat verdient gij. Gij hebt nog minder gevoel voor uwe kinderen, dan een kat heeft voor hare jongen. Als ik wist dat ik voor mijne kinderen zoo weinig gevoel zou hebben, zou ik mij ophangen voor ik ze kreeg"."

Toen dit gezegd was, verborg Madeline haar gezicht in Ethels schoot.

»O mama, mama," riep zij toen uit, »alles is waar, ieder woord er van is waar."

»Natuurlijk is alles waar, melieve," zeide Susan. »Dacht gij dat ik al dien tijd, tien jaren lang, in de andere wereld geweest was en nooit teruggekomen ben om mijne kinderen te zien? Zou ik op aarde tevreden zijn geweest als ik je in zoo'n langen tijd niet had gezien? De eerste gunst waarom ik vroeg was, dat het mij vergund mocht zijn mijne geliefde kinderen te bezoeken. Maar ik heb u nooit zoo dicht kunnen naderen als nu. Zijn invloed hield mij op een afstand."

»Maar als u komt, mag hij dan niet komen?" vroeg Madeline toen.

»Neen, neen, nog in langen tijd niet; zeker niet, voor gij geleerd hebt zachtmoediger over hem te denken. Uwe beschermgeesten zouden dat niet toelaten. Ik zelf zou er ook tegen zijn. Hij is in een lagere sfeer dan ik, en kan geen gemeenschap met mij houden, en mijne tegenwoordigheid zou hem beletten te dicht bij u te komen. Wees niet bevreesd, mijn lieveling; je vader zal je geen kwaad kunnen doen."

Bij deze woorden werd de professor, die al dien tijd naar het gesprek geluisterd had, verontwaardigd. Niet te dicht bij zijn eigen kinderen te mogen komen! Waarom mag Susan

zoo vrij tegen haar spreken over zijne gebreken en den toestand waarin hij verkeert, terwijl hij er bij stond en geen woord tegen haar zeggen kon. Hij wilde naar het medium gaan en op zijn beurt bezit er van nemen, maar zijne voeten waren als aan den grond genageld op de plaats waar hij stond. Hij kon zich niet verplaatsen. Hij moest blijven waar hij was.

»Wat beteekent dit?" vroeg hij toornig.

»Eenvoudig, dat gij blijven moet op de plaats waar gij staat," gaf John Forest ten antwoord.

»Waarom mag Susan wel tegen Madeline spreken en ik niet?"

»Omdat zij er de vergunning toe heeft van den Almachtige en gij niet,'' was het antwoord. »Als gij nu tegen Madeline spreken gingt, zoudt gij al het goede wat wij hopen dat door Susan gedaan wordt vernietigen. Gij weet hoe afkeerig zij van u is, hoe bang dat gij terug zult komen. Een woord van u in deze crisis zou de stroom van haar leven veranderen. Zij zou zulk een afkeer krijgen van het Spiritualisme, dat zij er niets meer van zou willen weten."

»Zal het mij nooit worden toegestaan met haar of mijn zoon te spreken?"

»Misschien; dat hangt van u zelf af. Op het oogenblik zoudt gij hun het grootste kwaad doen. Laten er eerst eens eenige jaren heengaan over de herinneringen die gij hebt achtergelaten. Zij zijn op het oogenblik nog niet zacht jegens u gestemd.

»O moeder! Ik geloof dat gij mijne moeder zijt," hoorde hij Maddy toen weder zeggen; ik ben zoo blij dat ik hier ben gekomen en met u spreken mag."

»Gij kwaamt niet hier, mijn lief kind; gij werdt gebracht, antwoordde de geest hierop. Ik zelf dreef er je toe, en vergezelde je van Ethels huis naar hier. En nu een woord tot haar. Dank, duizendmaal, mijne dierbare zuster, voor de liefde en zorg die gij mijne kinderen betoond hebt. Het is

niet onopgemerkt gebleven ; het zal niet vergeten worden ; zij zullen als een zegen neerdalen op de hoofden uwer eigene. Maar ik moet heengaan. De kracht is uitgeput."

»Nog een oogenblik, moeder," riep Maddy uit, die op haar knieën neergevallen was en hare armen had geslagen om het middel van het medium. »Dat beeld op die plaat — was dat — kan dat van u zijn?"

»Zeker, mijn kind ; ik stond achter u. Wie anders dan ik kon mijn beeld op de plaat brengen, daar al de photografieën die vroeger van mij gemaakt zijn, geborgen waren in je vaders schrijftafel? Ik heb dat gedaan opdat het je treffen en tot nadenken stemmen zou, en ik heb mijn doel bereikt. De menschen mochten van het Spiritualisme zeggen wat ze wilden, ik wist dat je er niet in gelooven zoudt (evenals je vader) en gij je vastgestelde denkbeelden niet zoudt laten varen ; maar mijn beeld op de plaat zou je tot nadenken stemmen en doen twijfelen of alles wel bedrog en misleiding was. Nog eens, ik heb mijn doel volkomen bereikt."

»Dat is zoo," zeide Madeline. »Ik heb nu een gevoel zooals ik nog nooit gehad heb."

»Vaarwel, vaarwel, dierbaar kind," zeide Susan, terwijl zij Madeline op het voorhoofd kuste en toen heenging. Juffrouw Blewitt nam toen weder bezit van haar lichaam. Zij geeuwde een paar keeren en opende toen hare oogen met een lach op het gelaat.

»Ik hoop dat gij eene aangename séance hebt gehad, beste Ethel," zeide zij. »Is er iemand geweest?"

»Zeker, Emily," gaf Ethel ten antwoord. »Wij waren diep getroffen ; maar ik kan er nu niet over spreken. Alles was zoo nieuw en vreemd voor mij."

Toen keek zij naar Madeline, en zag dat zij schreide.

»Spreek niet tegen mij," zeide het meisje, toen zij bemerkte dat hare stiefmoeder eene vraag op hare lippen had. Ik kan er niets aan doen. Laat mij, alsjeblieft een beetje tot mijzelf komen."

Ethel en juffrouw Blewitt deden wat zij verlangde; en toen het rijtuig voorkwam was het meisje genoegzaam bedaard om naar huis terug te keeren.

»Mijn vrouw en dochter beklagen zich, dat ik hen over een leven na den dood verkeerd heb ingelicht," zeide de professor; »maar hoe kon ik spreken over iets wat ik zelf niet wist. Ik had niet het minste bewijs voor een leven na den dood — geen geest kwam ooit voor mij terug om het mij te zeggen. Hoe kan ik dan aansprakelijk zijn voor hunne verkeerde denkbeelden?"

»Gij zijt de eenige die er de schuld van is. Niet alleen, dat gij anderen van hen verwijderd hieldt die hun de waarheid zouden gezegd hebben, maar zelf deedt gij niet het minst om die voor u zelf te vinden. Omdat gij in uwe grove zinnelijkheid niets kondt vinden om u te bewijzen dat gij eene ziel hadt, kwaamt gij tot de conclusie, dat niemand die had, en waart tevreden met te ontkennen dat er een toekomend leven bestond, omdat gij u nooit de moeite gegeven hadt, om te onderzoeken of het zoo was of niet. Als uwe kinderen de geestelijke sferen binnengaan even onwetend als gij, dan zal hun dat niet voor kwaad worden toegerekend, maar gij zult er voor boeten."

»Zou het niet mogelijk zijn dat af te weren?" vroeg de professor.

»Heb ik u gister niet gezegd, dat voor iedere slechte daad voldoening kon gegeven worden, door het nog eens over te doen? Iedere zonde kan vergeven worden door den Almachtigen God, maar voor iedere zonde moet geboet worden. Als gij een misslag begaan hebt, verbeter dien."

»Hoe kunnen wij verbeteren wat voorbij is gegaan?"

»Door anderen aan te sporen om niet hetzelfde te doen. Iedere zonde die voorkomen wordt, is eene verkregene genade. Ziet gij die arme vrouw die daar voor ons uitgaat, met haar ellendig, hongerlijdend kind? Kunt gij haar gedachten lezen?"

»Dat kan ik. Zij denkt er over, of het niet beter zou zijn

zich met het kind maar te verdrinken, dan nog langer een leven van honger en dierlijkheid voort te zetten. Heeft zij geen gelijk? Zou het voor hen niet beter zijn in de geestenwereld te wezen?"

»Misschien, maar het zou er niet beter op worden. De Almachtige heeft een zekeren tijd van aardsch bestaan voor ieder menschelijk wezen vastgesteld; en als zij dien tijd verkorten door zich het leven te benemen, moeten zij den tijd dien zij er van afgesneden hebben, op aarde doorbrengen, dwalende, evenals gij, niet geschikt voor de eene, noch voor de andere wereld. Ziet gij den geest die haar volgt?"

»Ja. Is zij eene nabestaande van haar, of is het haar beschermgeest?'

»Geen van beiden. Zij is een ongelukkige geest die die misdaad beging, want ondankbaarheid jegens God is de grootste misdaad waaraan een sterveling zich kan schuldig maken. Zij is een aan de aarde gebonden geest, als een gevolg daarvan, waar zij zoolang vertoeven moet, tot zij haar misdaad heeft geboet, door een ander te beletten die misdaad te begaan. Een leven gered, is eene verzoening voor het leven dat zij afsneed. Als zij die vrouw beletten kan zichzelf en haar kind te verdrinken, zooals zij deed toen zij op aarde leefde, zal dat een offer zijn, dat zij brengen kan voor den troon van God, van twee geredde zielen, en zal Hij de banden verbreken die haar aan de aarde kluisteren.»

»En wat dan?" vroeg de professor.

»Dan zal de ongelukkige geest vrij zijn om voor- en opwaarts te gaan. Ziet gij het verdronken kind niet, dat zij nog in hare armen heeft? Van den tijd af dat zij zich met haar kind het leven benam, heeft zij het bij zich gedragen. Het is een voortdurend verwijt voor haar. Als zij door haar invloed het leven redt van een ander kind, zal het haar vergund worden het toe te vertrouwen aan de zorg van een geestelijke zuster om het ongelukkig verleden te vergeten. Begint gij in te zien hoe doeltreffend en rechtvaardig de goddelijke straffen zijn?"

»Ja. Maar wat zijn dat voor dieren die zoo aanhoudend om mijne voeten zijn, waar ik ook ga? Ik houd niet van dieren — dat heb ik nooit gedaan — is dat zonde? Waarom blijven zij zoo bij mij?"

»Kent gij die niet? Zij kennen u wel. Ik geloof dat de arme dieren er wel reden toe hebben. Het zijn de geesten der stomme dieren, die gij in naam der wetenschap gepijnigd hebt. Dit zijn de honden en de katten en de konijnen, waarop gij de vivisectie toepaste voor eigen studie, en die gij, onder uwe handen, een marteldood deed ondergaan."

»Maar de wetenschap moet toch vooruit worden gebracht, al is het dat eenige honden en katten, die voor niemand eenige waarde hebben, er door lijden."

»Gij zult wel anders leeren. God, die deze schepselen voor ons genoegen en gebruik schiep, heeft nooit gewild dat zij gebruikt zouden worden voor ontdekkingen op wetenschappelijk of eenig ander gebied, door middelen die te vreeselijk zijn om er aan te denken. Al de uren van duldeloos lijden, waaronder gij deze weerlooze schepselen Gods gebonden hieldt, opdat gij hun hart zoudt kunnen zien slaan, of de werking hunner verschillende organen nagaan, staan als getuigen tegen u op, en de dieren zelf zijn verordineerd om u te verzellen door de hel die gij voor uzelf gemaakt hebt, tot uw eigen zielelijden zoo hoog geklommen is, dat gij dankbaar wezen zoudt, als gij dat verwisselen kondt tegen de smarten die gij hun deedt ondergaan — dat zij u uitstrekten op de vivisectietafel, zooals gij het hun deedt, en al uw zenuwen en de meeste edele deelen van uw lichaam door het ontleedmes verminkten. Gij zult ervaren, dat de tekst: «Wat gij aan de minste mijner broeders hebt gedaan, dat hebt gij Mij gedaan,» voor twee uitleggingen vatbaar is. God, die zelfs geen muschje op aarde vallen laat, zonder Zijn wil, zal de martelingen en het gekreun van die weerlooze schepselen niet vergeten. Neen, het helpt u niet, of gij ze al van u wegjaagt. Gij kunt ze geen kwaad meer doen; zij staan onder Gods en niet onder

uwe bevelen. Wees dankbaar als gij niet veroordeeld wordt tot hetgeen gij hun deedt lijden.»

«Een aangenaam vooruitzicht,» zeide de professor, bevende van vrees.

«Het was de bedoeling niet, dat men hier ongelukkig wezen zou,» hernam John Forest. «Gij hebt echter geen leven geleid dat u een aangenaam uitzicht opende. Gij menschen op aarde kent de waarde der liefde niet, noch de gevolgen van het ontbreken er van. Ik heb een kleinen, onwetenden geest gezien, die onze wereld binnenkwam met allen aanleg tot liegen en stelen, dien zij bij hare geboorte op aarde had medegebracht; en die het recht van vooruitgang terstond ontving, toen zij de geestenwereld binnenkwam. Waarom? Omdat zij stomme dieren had liefgehad, en haar beschimmeld brood met zieke honden deelde, en stukjes van haar ranzig spek met katten uit de buurt. »En het werd haar tot rechtvaardigheid gerekend.» Verstaat gij mij? Kom, wij zullen verder gaan, met de verzameling dieren bij u. Zij kunnen niemand meer hinderen, en, de goede God zij dank, zij zullen niet meer lijden. Het is nu uwe beurt om dat voor hen te doen; mogelijk volgen zij u wel om dat te zien. Het kan kwalijk uit liefde zijn.»

HOOFDSTUK X.

DE HEEREN BUNSTER EN ROBSON BRENGEN EEN BEZOEK.

Den volgenden ochtend moest Ethel in zichzelf lachen, over den inhoud van twee brieven die zij over de post ontvangen had, toen Madeline de kamer binnenkwam.

»Waar lacht u om, mama?"

«Eigenlijk om niets,» zeide Ethel; »alleen vragen de beide

heeren Bunster en Robson mij ieder om een onderhoud over eene «particuliere zaak». Wat zou dat kunnen zijn?»

«Een voorstel, blijkbaar. U moet vóór van avond maar een beslissing nemen, of u mevrouw Bunster of mevrouw Robson wilt worden.»

«Maddy, onnoozel meisje, je weet dat ik al een keus heb gedaan. Maar waar ga je zoo vroeg heen? vroeg Ethel, toen zij zag dat het meisje gekleed was om uit te gaan. — Toch niet naar het atelier van den jongen Reijnolds, hoop ik?»

«Neen, mama, dat niet, wees daar maar niet bang voor. Ik ga den anderen kant uit."

»Ik had gehoopt, dat je mij helpen zoudt in dit moeilijk geval.«

«Dat kan u alleen wel af, mama. Maar hoe weet gij dat de oude heeren, of althans een van hen, niet komt om mij zijn hand aan te bieden? Verbeeld u, dat gij en ik, op denzelfden dag, de beide heeren naar het huwelijksaltaar geleidden? Dat zou romantisch zijn. Wie zouden wij als getuigen vragen? Methusalem is dood, de arme man, anders zou die goed zijn voor den eenen, en de oude Parr voor den anderen. Maar ik heb eenige dagen geleden verscheiden honderdjarigen uit de Daily Telegraph opgeteekend, waaruit wij, als het noodig is, gemakkelijk eene keus kunnen doen.»

«Als je nog langer voortgaat met die gekheid, kan ik het niet helpen als ik de respectable oude heeren in hun gezicht uitlach. Houd je liever stil, en zeg er niets meer van. Maar zeg eens, waar ga je heen?»

«Dat zal ik u zeggen, als u mij belooft dat u er niets tegen hebt. Ik ga nog eens weer naar juffrouw Blewitt. Gisteravond, voor wij vertrokken, vroeg ik haar, of het goed was, dat ik morgenochtend nog eens terug kwam?»

«Madeline, je verbaast mij. Ik dacht dat je van al die bovennatuurlijke dingen volstrekt niets woudt weten.»

«Zoo was het ook, maar hoe kan ik dat verschijnsel ontkennen? Als het niet mijne moeder was die door haar sprak, dan was het iemand anders die alles van ons weet; en hoe

kan die het ons dan zeggen door juffrouw Blewitt? Mama, het gebeurde heeft een geweldigen indruk op mij gemaakt. Ik kan het niet uit mijn hoofd zetten. Ik heb er den halven nacht over liggen denken. Gij zult er wel niet tegen hebben dat ik er nog eens heenga, niet waar? Ik denk zoo dikwijls naar haar toe te gaan, tot het mysterie, op de eene of andere wijze, volkomen voor mij is opgelost.»

«Natuurlijk heb ik er niets tegen, lieveling; maar Bermondsey is eene buurt, waar een jong meisje niet gevoeglijk alleen naar toe kan gaan. Ga met het rijtuig, of neem Lotson met je mee. Maar ik zou liever het rijtuig nemen, want waar moet Lotson blijven, als Emily met je bezig is; wij zijn er toch niet op gesteld als onze bedienden er onder elkaar over beginnen te spreken, niet waar?"

»Zeker niet. Maar hebt u het rijtuig van morgen zelf niet noodig?"

»Neen, melieve. Je vergeet dat die beide oude heeren mij van morgen komen bezoeken. De een stelde voor tegen elf uur te komen, en de ander tegen twaalf. Het zijn ongewone uren om iemand te bezoeken. Wat zou het toch zijn?"

»Och, ik zou denken dat zij eene belangrijke lezing zullen houden over de »vlekken in de maan", of een verhandeling over het »zenuwstelsel bij kikvorschen" — een van die aangename onderwerpen waar papa zoo geheel in opging, en die oorzaak waren dat er in zijn huis zooveel harmonie bestond."

»Maddy, denk er aan wat je moeder je gezegd heeft, en laat papa's liefhebberijen er buiten. Nu hij dood is moeten we daarover niet meer spreken. Schel eens, melieve, en zeg dat het rijtuig voor moet komen. Over tien minuten is het er, en ik laat je dan geruster gaan."

Toen zij gedaan had wat haar gezegd was, vroeg Madeline:

»Mama, denkt u dat mijn moeder weet waar Gillie is, en of wij hem weer spoedig thuis zullen zien?"

»Ik denk het wel; want als zij over haar eene kind kan

waken, zal zij dat ook wel kunnen over het andere. Bovendien, als ik mij goed herinner noemde zij Gillie's naam tegelijk met den uwen. Ja, vraag het haar, Maddy. Het zou zoo'n verlichting voor ons zijn, als we wisten dat de goede jongen veilig en gezond is."

Daar het rijtuig nu voor stond, omhelsde Maddy hare stiefmoeder, en vertrok met een gezicht vol hoop en verwachting, terwijl Ethel verder nadacht over de bezoeken die zij ontvangen zou!

De professor was ook zeer nieuwsgierig naar hetgeen zijn vroegere vrienden aan zijne weduwe te zeggen hadden. Hij had ze beiden in zijn testament bedacht, door aan ieder een exemplaar te vermaken van al de wetenschappelijke werken die hij geschreven had, en die, zooals hij tegen zijn vader had gezegd, ontwijfelbaar een groot gezag hadden (volgens zijn opinie althans). Misschien waren Robson en Bunster te beleefd geweest om haar in hare ondersteld droefheid een spoediger bezoek te brengen, en kwamen zij nu om haar hunne condoleanties aan te bieden over het verlies dat de wetenschap geleden had, door den dood van zulk een licht als hij. Hij hoopte dat Ethel hen behoorlijk ontvangen zou, en hen niet doen denken dat zij zijne nagedachtenis zoo weinig eerde, dat zij zich al weder geëngageerd had met een ander man. Hij zag dat zij voor den spiegel in het salon ging staan toen het bij elf was, en met haar vingers de krulletjes aan haar voorhoofd terecht schikte en de plooien in haar japon glad streek. Toen de klok elf uur sloeg werd de heer Bunster aangediend.

De professor stak dadelijk zijn hoofd vooruit, om te zien hoe zijn vroegere vriend er nu uitzag. Bunster was een klein, gezet en stevig man van ongeveer zestig jaren, met een vooruitstekenden buik, en levendig in zijne manieren, vooral als hij onder vrouwen was, niet ongelijk aan den onsterfelijken Pickwick. Hij trad het salon binnen, gekleed in een licht zomerpak met blauwe das.

»Het verwondert mij," zeide de professor, »dat Bunster zelfs geen rouwband om den hoed draagt. Ik dacht dat het »comme il faut" was om dat te doen, wanneer men het bericht van het overlijden van een vriend ontvangt."

»Wacht en hoor hem eerst voor gij aanmerkingen maakt," antwoordde John Forest, »hij heeft misschien zijn reden er voor. Men rouwt tegenwoordig zoolang niet meer als vroeger gebruikelijk was."

»Dat is waar, daaraan dacht ik niet," zeide de professor.

»Hoe vaart gij, mijnheer Bunster?" zeide Ethel, toen zij hem een paar stappen tegemoet trad om hem te ontvangen.

»Heel wel, mijn waarde mevrouw, ik hoop u ook zoo wel te zien. Wat een heerlijke dag is het. Zijt gij al uit geweest?'

»Nog niet. Gij bepaaldet uw bezoek zoo vroeg, dat ik het maar beter vond te huis te blijven. Maar wil u niet gaan zitten?"

»Ik hoop dat dit vroege uur u niet ongelegen komt," zeide de heer Bunster, terwijl hij plaats nam op een stoel. »Maar ik had een bijzondere reden om u alleen te spreken, voor anderen u een bezoek kwamen brengen."

»Mijnheer Bunster, veel bezoek ontvang ik nog niet; denk er aan dat ik eerst drie maanden weduwe ben."

»Drie maanden! zeide Bunster, »zij schijnen mij toe drie jaren te zijn.'

»Hebt gij uw vroegeren vriend zoozeer gemist?" vroeg Ethel op deelnemenden toon.

»Mijn vroegeren vriend! bedoelt gij den professor? Wel, natuurlijk waren wij in zeker opzicht vrienden — allen die een zelfden tak van wetenschap beoefenen sluiten zich bij elkander aan. Uw overleden echtgenoot en ik, mevrouw Aldwijn, beoefenden den zelfden tak van wetenschap — en dat bracht ons natuurlijk tot elkaar — maar wat vriendschap aangaat, wel, als u het mij vergunt te zeggen, de heldere ster die mij zoo dikwijls naar deze woning trok, was — niet

de professor, maar wel eene zeer bekoorlijke dame, die aan het hoofd der huishouding stond."

»Mijne vrouw complimenten maken! Hoe durft hij het te doen?" begon de professor.

»Gij zult zien dat de mannen veel durven, nu gij uit den weg zijt," antwoordde zijn gids. »En waarom ook niet? Zij is eene vrouw: dus mag haar het hof worden gemaakt. Zij is eene vrouw: dus te veroveren. Vergeet niet dat zij nu weduwe is — niet uwe vrouw.

De professor vloekte tusschen zijne tanden.

»Doe dat niet, dat is dwaasheid," zeide John Forest. »Ieder woord dat gij daar zegt wordt opgeteekend en getuigt tegen u."

»Dat is een aangenaam compliment," zeide Ethel, die moeite had zich goed te houden, toen zij er aan dacht wat Madeline gezegd had.

»Geen compliment, dat verzeker ik u, mijn waarde mevrouw, maar de zuivere waarheid," hernam Bunster. »Niemand benijdde den professor meer toen hij nog leefde, dan uw onderdanige dienaar, en niemand zou — hm," besloot de heer Bunster, met een zenuwachtige kuch.

»Ik geloof dat gij verkouden zijt," merkte Ethel aan; mag ik u een borsttablet aanbieden? Houdt u er van? Maddy en ik houden er veel van. Wij hebben soms een groote banketbakkersrekening."

»Zoo, houdt u zooveel van banket en confituren? Vergun mij u eens wat te zenden. Houd u van Amerikaansche confituren? Er is een winkel in Regentstreet die er beroemd voor is. Hebt u die wel eens geproefd?"

»Neen, neen, mijnheer Bunster, ik kan u met geen mogelijkheid toestaan in onze behoeften aan banket en confituren te voorzien. Gij zoudt in veertien dagen geruïneerd zijn. Madeline en ik zijn onverzadelijk. Wij eten het den ganschen dag."

»Dan zoudt gij mij gelukkig maken, iederen dag. Gij weet niet welk een zegen het voor mij wezen zou, indien ik u daarvan mocht voorzien, zooveel gij noodig hebt, mijn waarde

mevrouw Aldwijn. En het zou lang duren voor mijne inkomsten van een jaar verbruikt waren. Ik behoef van mijne betrekking niet te leven. Mijne ouders hebben mij genoeg nagelaten om goed te kunnen leven, en ik heb nooit behoeven te zorgen voor vrouw of kind. Zooals ik hier voor u sta, (of liever moest ik zeggen, zit) ziet gij mij geheel zonder zorgen of gebreken; en in dezen tijd van zorgelooze huwelijken en verkwisting, waarde mevrouw Aldwijn, acht ik dat van veel waarde in een man.''

»Zeker. Het is zeer goed en bevredigend,» zeide Ethel, die niet wist wat zij hierop antwoorden moest.

«Wilt gij mij dan als de uwe beschouwen?» vroeg de heer Bunster, op eene knie voor haar nedervallende. »Wilt gij mij tot den gelukkigsten man in geheel Engeland maken, door mij te nemen als uw toekomstigen echtgenoot, met mijn gansche fortuin — acht honderd pd. st. per jaar, in Britsche consols, dat onvoorwaardelijk aan u komt, bij mijn overlijden? Wilt gij — natuurlijk na den tijd, dien het gebruik wil dat eerst verloopen moet — mevrouw Bunster worden?'

Ethel zag een minuut lang met verbazing neer op den op zijn knie gevallen man, en toen meer schaamte dan iets angevoelende voor de dwaasheid waaraan hij zich schuldig maakte, verzocht zij hem om op te staan.

«Sta toch op, mijnheer Bunster,» hield zij niet op te zeggen «Als James binnenkwam voor het een of ander, zou het zoo dwaas — zoo belachelijk —»

«Belachelijk, mevrouw Aldwijn!» zeide Bunster, er zich beleedigd door gevoelende. «Ik geloof niet dat dat het juiste woord is dat hier van toepassing is. Wat is er belachelijks in een gentleman die een huwelijksvoorstel doet aan de vrouw zijner keus, en daarbij een houding aanneemt die altoos als de meest passende is beschouwd geworden?»

«O neen, waarlijk. Sta toch op. Gij weet niet hoe dwaas het staat. Niemand knielt nu meer, behalve in de kerk. Als iemand u in die positie zag, zou ik van schaamte sterven.»

»Zeer goed, mevrouw Aldwijn; zeer goed mevrouw,» riep Bunster uit, terwijl hij opstond. Het zal u berouwen dat gij mijn voorstel met zooveel spot hebt afgewezen.»

«O neen; niet met spot, mijnheer Bunster; geloof mij. Maar gij vergeet, hoe kort het slechts geleden is, dat de professor is heengegaan. Nog pas drie maanden! Wat zou de wereld zeggen, als zij mij zoo spoedig reeds een huwelijks·voorstel van u of een ander man zag aannemen?»

«Drie maanden,» herhaalde Bunster. »Drie dagen, mevrouw, zou volgens mijn gevoelen reeds te lang zijn om te treuren over zulk een man — »

«W a t!» schreeuwde de professor, vooruitspringende om Bunster naar de keel te vliegen. »En dat zegt mijn bijzondere vriend — de man die vijf keer in de week bij mij ten eten kwam en al mijn instrumenten leende Als ik hem maar grijpen kon, dan zou ik hem het leven benemen.»

»Dat is het juist,» zeide John Forest; maar dat woordje «kon» is juist de slagboom. Gij kunt hem aangrijpen zooveel gij wilt, Henri Aldwijn. Hij zal er niets van voelen dan een kouden luchtstroom en rondzien waar die tocht van daan komt. Gij doet beter met te luisteren naar hetgeen hij zegt."

«— een man,» ging Bunster voort, «die u ieder billijk genoegen weigerde; die er zich bij zijn vrienden op beroemde, hoe hij uw geestkracht gebogen en gebroken had, zooals hij deed met de stomme dieren op zijn vivisectietafel, totdat gij geen anderen wil meer kendet dan den zijne; die zoo laag was dat hij niet zooveel in een jaar voor uw genoegen uitgaf, als in een dag voor zijn experimenten, die —»

»Mijnheer Bunster,» viel Ethel hierop in, »wat ook de gebreken van mijn overleden echtgenoot mogen geweest zijn, het past mij niet om daarover met u te discussieeren, noch u om er mij aan te doen herinneren. Gij zijt de missie waarvoor gij hier kwaamt te buiten gegaan, mijnheer. Wees, zoo goed mij nu alleen te laten.»

Zij ging naar de schel en belde; en tegen den bediende

alleen het woord «deur» zeggende, maakte zij eene buiging voor den heer Bunster, wien niet anders overschoot dan den wenk te volgen, die zoo beslist gegeven was, en heen te gaan.»

Ethel moest half lachen en half schreien toen zij weder alleen was. Het onderhoud had haar zenuwachtig gemaakt, en het zou haar niet verwonderen als de heer Robson met het zelfde voorstel kwam. Maar twee op een dag. Het zou om te lachen zijn. Het zou wel niet zoo wezen.

De heer Robson was even punctueel als de heer Bunster geweest was. Het waren beiden mannen van zaken, die geen tijd te verliezen hadden. Robson zag er uiterlijk geheel anders uit als Bunster. Het was een lang, mager man, met een smal gezicht en rood haar. Het scheen iemand van een veertiger te zijn. Wat zijn jaren betreft, was hij een geschikter partij voor de weduwe van den professor, maar hij had geen geld en aan trouwen nooit gedacht.

«Ik heb u zoo vroeg om een onderhoud verzocht, mevrouw, Aldwijn, omdat hetgeen ik u te vragen heb van delicaten aard is, en ik het gesprek liefst niet onderbroken zou zien.»

Toen hij dit gezegd had, twijfelde Ethel er niet meer aan, of hij kwam met hetzelfde voorstel als zijn voorganger; en bijna had zij hem voorkomen, door te zeggen, dat hij zulk een voorstel niet behoefde te doen. Hoe blij was zij later dat zij dat niet gezegd had.

»Waarlijk, mijnheer Robson,» zeide zij ; en wat kan dat zijn ?»

»Ik hoop uw gevoel niet te kwetsen, mijn waarde mevrouw maar ik geloof niet dat dat het geval zal zijn. Ik wilde u vragen, nu de professor al drie maanden dood is, of er ook kans bestaat, dat zijn bibliotheek onder den hamer komt?"

»O, de boeken!" zeide Ethel, zeer verlicht. »Dat kan ik u nog niet zeggen, mijnheer Robson. Ik heb er werkelijk nog niet over gedacht.»

»Maar gij houdt toch zeker niet al die wetenschappelijke werken; dames hebben daar in den regel niet veel aan.»

»Neen. Maar ik weet nog niet aan wie zij zullen worden toebedeeld. De kinderen van den professor zijn erfgenamen van al de eigendommen na mijn dood, en ik weet niet of ik het recht heb om iets te verkoopen.»

Robson was teleurgesteld.

»Daar zijn eenige boeken onder,» zeide hij, »die voor een wetenschappelijk man van veel waarde zijn.»

»Gij bedoelt zeker die, welke door mijn echtgenoot geschreven zijn?» zeide Ethel beschroomd.

De professor zag Robson sardonisch lachen.

»De professor zijn werken? O ja!» hernam hij, zijn schouders ophalende. Zij zijn, durf ik wel zeggen, niet kwaad voor een student — een eerstbeginnende -- in de duistere wetenschap, en ik geloof dat hij ze zelf nog al hoogschatte. De meeste menschen schatten hoog hetgeen ze zelf geschreven hebben; maar, mijn waarde mevrouw, als ik zoo vrij mag zijn het te zeggen, uw overleden echtgenoot was niets meer dan een knutselaar in zijn vak."

»Een knutselaar!" klonk de stem van den professor. »Ik die schreef, »over onderhuidsche inspuitingen ' en »de groote slagader bij kikvorschen en andere dieren"! Die man beleedigt mijn nagedachtenis. Hoe durft hij een doode op die gruwelijke wijze te lasteren?"

»Zij durven heel wat meer, wanneer zij denken dat wij hen niet kunnen hooren. Dit is nog lang het ergste niet, dat gij over uzelf hooren moet. En het geeft niets of gij u er al boos over maakt. Niemand wint er iets door, als gij dat doet, en mogelijk verliest gij er de hoofdzaak van het gesprek door."

»Ik kan er niet over oordeelen,'' zeide Ethel. »Maar ik dacht dat hij algemeen nog al voor geleerd gehouden werd. Het zijn dus zijn werken niet, die gij verlangt te hebben?'

»Zijn werken! wel neen! Ik zou er het vuur niet mee willen

aanmaken. Maar hij heeft eenige kostbare boeken in zijne verzameling; en als die verkocht worden, zou ik die bij contract wel willen overnemen, of weten, wanneer zij onder den hamer komen. Wilt gij mij verplichten daarvan nota te nemen mevrouw Aldwijn, en dienovereenkomstig handelen?"

»Dat wil ik met genoegen doen, mijnheer Robson. Ik ben overtuigd, dat als de bibliotheek van mijn overleden echtgenoot verkocht wordt, hij de boeken liever in de handen zou zien overgaan van een oud vriend, zooals gij, dan in die van anderen."

»Neen, neen, neen! dat wil ik niet! Hij zal ze niet hebben! Verrader! Lasteraar! Leugenaar!" schreeuwde de professor, terwijl hij schuimbekte van woede. Maar zijne verwenschingen dreven heen — stierven weg met de zachte koelte, die door het open venster binnenkwam.

»Ik zou een flinke som willen geven voor eenige er van, mevrouw Aldwijn; maar geen van de zijne — geen van die onbeteekenende; vergeet dat niet," zeide Robson.

»Ik zal het niet vergeten,' antwoordde Ethel, lachende, alsof hij het grootst mogelijke compliment gemaakt had aan de bekwaamheden van haar overleden echtgenoot.

»En nu die kleine zaak door ons is afgehandeld," zeide de heer Robson, »mag ik u nu vragen of gij en de jonge juffrouw het goed met elkaar kunnen vinden?"

»Zeer goed, uitmuntend,» gaf Ethel ten antwoord. »Wij zijn de beste vriendinnen en hebben nooit twist.»

»Ik geloof, dat gij beiden er ook genoeg van hadt, toen de professor nog leefde. Hij maakte zich bij niemand bemind; hij was te zeer ingenomen met zijn eigen denkbeelden, die hij nooit wilde loslaten. Als hij een beetje toegeeflijker en inschikkelijker was geweest, waren er genoeg menschen — menschen van degelijk verstand en die er zich niet op lieten voorstaan — die hem bij de hand hadden willen nemen en wat verder brengen; maar hij beeldde zich in, dat hij alles wist; en die soort menschen wordt nooit wijzer. Ik

denk dat zijn oogen nu wel zullen zijn opengegaan," zeide Robson, tegen de weduwe knipoogende.

»Ik beweer niet ontroostbaar te zijn, mijnheer Robson," gaf Ethel ten antwoord; maar nu mijn echtgenoot er niet meer is, wil ik liever zoo zacht mogelijk over hem denken. Wij hebben allen onze gebreken, zooals gij weet, maar de zijne hebben zeker niet bestaan in gebrek aan gastvrijheid jegens u. Ik geloof dat hij zich vast overtuigd hield, dat gij zijn vriend waart, en ik ben zeker, dat hij deed wat hij kon, om u genoegen te doen. G ij zijt dus de man niet, die hem verachtelijk maken mag in de oogen zijner weduwe.'

»Neen, gij hebt gelijk! ' zeide Robson, op droevigen toon; »en waarlijk, mevrouw, ik schaam mij over mijzelf. Wilt gij het mij vergeven? Professor Aldwijn, ofschoon geen geleerde, behalve in eigen oog, was een zeer gastvrije vriend voor mij en anderen als ik, en ik had liever mijn tong moeten afbijten voor ik zoo over hem sprak, als ik daar juist gedaan heb. Ik weet waarlijk niet, hoe u mijne verontschuldigingen aan te bieden. De woorden waren er uit, voor ik het wist."

»Genoeg, mijnheer Robson, ik accepteer uw apologie," hernam Ethel; en daar nu ons klein geschil vereffend is, stel ik u voor om te blijven lunchen met mejuffrouw Aldwijn en mij. Zij is op het oogenblik niet te huis, maar vóór lunchtijd verwacht ik haar terug. Ik ben overtuigd, dat gij u verbazen zult, bij het zien der verandering die er in die weinige maanden bij haar heeft plaats gehad. Sedert haar vaders' dood is zij van een meisje tot een vrouw ontwikkeld. Ieder spoor van kindsheid is verdwenen."

»Gij meent dat zij tot een bloem ontloken is, bij den zonneschijn uwer moederlijke zorg!" zeide de heer Robson galant.

»Een heel aardige vergelijking," zeide Ethel lachende; »maar ik geloof dat zij juist is. Wij houden veel van elkaar, en beide kinderen hebben behoefte aan liefde."

»Hebt gij al eenige tijding waar de zoon is?"

»Neen; maar wij verwachten hem spoedig terug. Mijn zaak-

waarnemer houdt zich vast overtuigd, dat hij naar zee is gegaan en dat hij, zoodra hij den dood van den professor verneemt, terug zal komen."

»Zeker, zeker, zonder eenigen twijfel. Hij zal dan een aangenamer tehuis hebben, dan toen de professor nog leefde."

Op dit oogenblik kwam Madeline de kamer binnen.

»Zoo, Maddy, je komt juist op tijd om te lunchen. De heer Robson blijft hier om er aan deel te nemen. Je herinnert je toch nog je vaders vriend, niet waar?"

»Zeker. Hij dineerde hier nog, op den dag voor vaders dood. Hoe vaart u , mijnheer Robson? Het doet mij genoegen u weer eens hier te zien," zeide zij, hem de hand gevende. Daarop ging zij naar Ethel, en vroeg fluisterend: Is het in orde? is hij de gelukkige?" En nauwelijks had zij dit gezegd, of haar stiefmoeder barstte in lachen uit, in het bijzijn van haar gast. Daar het tweede ontbijt op dat oogenblik werd aangekondigd en Ethel zeide dat zij lunchen zouden met gebraden kuikens en wild, vergat de heer Robson, die veel van lekker eten hield en een gulzigaard was, om te vragen waar zij zoo hartelijk om lachen moest.

Toen hij na het lunchen vertrokken was, vroeg Maddy terstond:

»Waarom, mama, hebt u toch dien man gevraagd te blijven lunchen! Ik zat op heete kolen, al dien tijd, om u te zeggen wat ik gehoord heb."

»Wel, Maddy, ik meende niet anders te kunnen doen. Hij kwam even voor lunchtijd, zie je, en hij is zoo'n oude vriend van papa geweest —"

»Nu, 't is goed dat hij maar gauw is heengegaan, hoewel ik niet dacht dat hij op zou staan, zoolang er nog een beentje te kluiven viel. Maar laten wij nu de deur eens afsluiten en rustig gaan zitten. Ik ben, zooals u weet, bij juffrouw Blewitt geweest en heb met de dame gesproken die zegt, dat zij mijne moeder is. Zij zeide, dat onze lieve Gillie zich op een schip bevindt in de Straat van Malakka, en daarop als koksjongen

dient (kunt gij u iets afschuwelijkers voorstellen?) dat het schip geladen is met opium; dat hij door de lucht er van is ziek geworden; dat het schip eene reis maakt van China naar Noord-Amerika, en dat hij in de eerste maanden niet thuis komt."

»Och, Maddy, wat spijt het mij dat ik dat hoor. Het zal mij verwonderen of het zoo is. Ik had gehoopt, dat de lieve jongen dezen zomer terug zou komen."

»Natuurlijk zeg ik alleen wat moeder tegen mij zeide," hernam het meisje; »maar het scheen dat zij alles van hem wist. Zij vertelde mij, dat hij zeer verzwakt en vermagerd was, sedert hij het huis verliet; dat hij veel te zwaar had moeten werken, en dat het volk, waarmede hij verplicht was om te gaan, laaghartig en gemeen was, en dat er veel gevloekt werd. Verbeeld u, onze arme Gillie, die nooit bloed kon zien zonder half ziek te worden en niet kon hooren vloeken, en nu dat alles zien en hooren moet. Ik heb hem meer dan eens gezegd, dat ik meer van een jongen en hij van een meisje had, en enkele keeren heb ik wel eens gevloekt, om hem te plagen en verdrietig te maken."

»Dat weet ik, ondeugend meisje! En wat je moeder je gezegd heeft, zou mij nog droeviger stemmen dan het nu doet als ik niet verzekerd was, dat hij er geen slechte jongen door worden zal. Hij zal zich ongelukkig gevoelen, en ik zal heel blij zijn als hij weer veilig t'huis is. Konden wij hem maar eens een brief schrijven. Heb je Susan ook gevraagd naar den naam van het schip?"

»Zeker. Toen ik hoorde dat hij op een schip was, vroeg ik dadelijk naar den naam er van; maar zij kon of wilde dat niet zeggen."

»Dat is al heel vreemd,' zeide Ethel. »Als zij Gillie en het schip kan zien, waarom zou zij dan niet kunnen zien welken naam het draagt? Ik begrijp het niet.»

»Ik ook niet,» antwoordde Madeline.

De professor zag zijn gids vragend aan.

«Hoe komt dat?» vroeg hij. »Ik begrijp het evenmin als zij.»

»Omdat gij van de geestelijke wetten niets meer weet dan zij — eigenlijk nog minder. De reden er van is, dat geesten niets meer zeggen dan zij zeggen mogen. Als zij alles zeiden zouden de oogmerken van den Almachtige verijdeld worden.»

«Hoe dat?»

»Ik zal uw eigen zoon als voorbeeld nemen. Wat zou er het gevolg van zijn, als Susan aan Madeline den naam van het schip had gezegd? Ethel zou hem terstond geschreven (of waarschijnlijker getelegrafeerd) hebben, dat gij gestorven waart, en dat hij terstond naar Engeland moest terugkeeren.»

»En waarom zou dat niet goed zijn?»

»Omdat hij lijden moet, zoowel als gij, voor het incident waarom hij het huis verliet. Waart gij wreed en beleedigend. Gilbert was weerspannig tegen het boven hem gestelde gezag. Wij zijn aangewezen zijn oogen een weinig meer te openen voor de dwaasheid zijner handeling, voor hij terug mag keeren naar zijn weelderig huis. Hiervoor moet hij de reis naar Amerika mede maken, en eerst daarna mag hij teruggaan naar Engeland. Gedurende dien tijd zal hij zooveel lijden, dat hij tot inkeer komt, en als de berouwhebbende zoon in den Bijbel, zeggen zal: »Vader, ik heb gezondigd tegen den hemel en tegen u». Ik wil niet zeggen, dat hij terug zou keeren als gij nog op aarde waart, maar alleen dat het lijden hem zoo verootmoedigd zal hebben, dat hij het doen zou, als zijn afkeer van u niet te groot was.»

»Mag ik weten wanneer hij weer naar huis mag gaan?»

»Zeker, want gij moet tot dien tijd bij hem blijven. Gilbert komt niet in Engeland terug, voor gij een jaar in uw graf gelegen hebt.»

»En ik ben aangewezen, zegt gij, die maanden bij hem door te brengen?»

»Dat zijt gij. Het is bepaald, dat gij dat doen zult, en ik geloof niet dat gij hem zult willen verlaten, voor zijn om-

geving minder gevaarlijk is. Op het oogenblik is de arme jongen ziek en heeft de koorts »

»Laten wij dan dadelijk naar hem toe gaan.»

»Met genoegen,» hernam zijn gids. »Iedere wensch dien gij te kennen geeft en die goed is, zult gij vervuld zien. Leg uw hand nu op de mijne.»

De professor deed wat hem gezegd werd; hij kreeg een gevoel, alsof hij langzaam door een bad van warme, welriekende lucht gevoerd werd, en toen hij zijn oogen weder opende, zag hij, dat hij met John Forest op het dek stond van een handelsvaartuig van den tweeden rang.

HOOFDSTUK XI.

IN DE STRAAT VAN MALAKKA.

Toen Gilbert het vaderlijk huis ontvluchtte, was hij zoo gejaagd, dat hij nauwelijks wist wat hij deed. Hij was pas zestien jaren, en voor zijn leeftijd geen sterke jongen en zeer gevoelig. Hij had nooit, in wat het ook was zichzelf kunnen helpen, en hij wist niet wat hij doen of waarheen hij gaan zou. Maar de beleediging die zijn overleden moeder was aangedaan, was meer dan de jongen, die een hoogmoedig hart bezat, verdragen kon. Wel had hij slechts eene flauwe herinnering van haar — de herinnering van een jongen van zes jaren — maar de oprechtheid waarmede de meeste jongelieden over hnn moeder denken; de hoogmoed die geen vlek verdragen kan op hare nagedachtenis; de verachting waarmede zij den lafaard beschouwen die haar beleedigt, gloeiden allen in zijn jengdig gemoed, toen hij de woning van zijn vader met verachting den rug toekeerde. Hij was bedroefd dat hij Madeline en zijn stiefmoeder verlaten ging — wat later niet

beter werd, toen hij tijd had er over na te denken — maar hij zou liever duizend bloedverwanten en vrienden, hoe lief hij ze ook had, hebben willen verlaten, dan te blijven waar hij was en zijn gestorven moeder te hooren belasteren door den man, wiens brood hij at en onder wiens dak hij een schuilplaats vond.

Toen hij verliet wat zijn te huis was geweest, liep hij een eind stevig door, bijna verheugd over de gemakkelijkheid waarmede hij heen kon gaan en over den steeds grooter wordenden afstand die hem van zijn vader scheidde. Maar na eenigen tijd begon hij wat bedaarder te loopen en na te denken over hetgeen hij doen zou, waarheen hij zou gaan, en waar hij werk zou kunnen vinden om in zijn onderhoud te voorzien. Eindelijk hield hij op met loopen, en ging op een bank zitten om wet uit te rusten. Hij had verscheiden mijlen afgelegd en was moe geworden. Hij telde zijn geld om te zien hoeveel hij bezat, en bevond dat het niet meer bedroeg dan drie shillings, negen pence. Dat was al zijn rijkdom. Wat speet het hem dat hij zijn spaarpot niet had meegenomen, waarin hij vier pond negen pence had. Den vorigen dag was hij op het punt geweest dat geld bij zich te steken om een vischhengel met snoer te koopen, maar dat had hij toen uitgesteld. Het geld zou hem nu zoo goed te pas gekomen zijn, en nu zou die »Oude kaaskorst," zoo oneerbiedig noemde hij den professor, er het voordeel van hebben. Maar er was niets aan te doen, en als hij maar genoeg verdienen kon om te leven, zou hij het verlies niet betreuren.

Natuurlijk wilde hij naar zee gaan. Welke jongen, die wegloopt uit het huis waar hij wordt opgevoed, beschouwt niet de zee als zijn haven van uitkomst en geluk? Gilbert kende het zeeleven niet. Hij had geen vriend ef bloedverwant, met wien hij er ooit over had kunnen spreken. Wat hij er van wist, had hij uit boeken, waar weggeloopen jongens in weinig jaren kapitein werden op hun eigen schip, en naam maakten en rijk werden.

Hij wist ook, dat de schepen, die gereed lagen Londen te verlaten, in de dokken te Milwall, of beneden de rivier te Tilbury, ten anker lagen. Hij besloot dus het eerst naar Milwall te gaan.

Van een welwillend politie-agent, die hem om zijn fatsoenlijk uiterlijk geloofde, dat hij een vriend bezoeken wilde wiens schip daar lag, kreeg hij spoedig de noodige inlichtingen om bij de dokken te komen, en een uur later wandelde hij mistroostig op de houten stijgers in de Londensche dokken. Hij was zoo netjes gekleed, dat niemand zou denken dat hij eene betrekking zocht. Eindelijk waagde hij het om een der kantoren binnen te gaan en te vragen of zij hem ook zeggen konden of er niet een schip was waarop hij werk kon vinden. Maar de klerk die daar zat, deed hem zooveel vragen en ondervroeg hem zoo nauwkeurig, dat Gilbert bang was dat hij zich verraden zou — dat men zijn identitelt ontdekken en te weten komen zou, wie zijn vader was. Daarom gaf hij een anderen naam op, toen men vroeg hoe hij heette. Hij gaf den naam op van den jeugdigen held, in het laatste boek dat hij gelezen had, namelijk, »John Dare," zonder er bij na te denken.

»Zeer wel, John Dare." hernam de klerk, »als je naar zee wilt, zou ik je raden om stilletjes naar huis terug te gaan en eerst wat meer gaan leeren en hier niet rond te loopen als iemand die is weggeloopen en niet weet hoe aan den kost te komen."

Deze woorden, die de waarheid zoo nabij kwamen, deden den armen Gilbert het kantoor verlaten, uit vrees dat de slimme klerk het als zijn plicht beschouwen mocht, om de politie van het geval kennis te geven.

Hij liep nu rond tot het donker werd, zonder dat hij slaagde en ging toen een tapperij binnen, even buiten de dokken, die bezocht werd door zeelui van de minste soort. Het was een herberg die geen besten naam had; maar de eigenares er van was vriendelijk en hulpvaardig! en zij zag dadelijk

hoe netjes hij gekleed en hoe neerslachtig hij was.

Zij sprak hem aan en deed hem eenige vragen, waarna zij hem uit de gelagkamer, waar ruwe mannen en vrouwen zaten te drinken, naar haar eigen kamer bracht, achter in het huis; en haar sympathie was zoo groot, dat zij al spoedig zijn heele geschiedenis kende, behalve zijn waren naam.

»Wel, mijn beste jongen," zeide zij, toen hij zijn verhaal geëindigd had, »je zult nooit werk krijgen, als je zoo gekleed blijft. Iedereen kan dadelijk zien, dat je van welgestelde ouders bent, en niemand zou je in dienst nemen. Als je werk zoekt moet je er ook naar gekleed zijn."

»Maar wat moet ik dan doen?" vroeg Gillie, spijtig naar zijn mooie kleeren ziende. »Ik heb geen slechte. Ik wou dat ik ze had."

»Als het dat is, kan ik je wel helpen. Ik heb een zoon van ongeveer dezelfde grootte als jij, en ik zou jou kleeren wel willen ruilen tegen zijne zondagsche. Als je wilt, geef ik je er twee stel kleeren voor van Joe. Aan boord heb je er aan een stel niet genoeg; je moet er twee hebben om te verwisselen. Als ik zeg twee stel, meen ik twee buisjes, twee broeken en twee mutsen. Je hemd kun je aanhouden, hoewel je dat aan boord eigenlijk niet noodig hebt, en kousen en schoenen gebruik je alleen als je naar den wal gaat. Hoe denk je over den ruil?"

»Als ik dan werk kan krijgen, wil ik het graag doen, en maar hoe eerder hoe beter."

De vrouw haalde dadelijk Joe's plunje, dat zij zijn kleeren noemde, en verruilde die tegen Gillie's kleeren, die onlangs ruim drie pd. st. gekost hadden.

»En nu zal ik je eens wat zeggen," zeide de vrouw, die zeer tevreden was met den ruil, waarvoor zij dan ook wel reden had. »Mijn broeder Mark is bootsman aan boord van de Anna van Hongarije, die klaar ligt om morgen uit te zeilen; hij weet het best of er werk voor jou te vinden is. Hij is nu aan boord; ik zal naar hem toegaan en je dadelijk

komen zeggen wat hij gezegd heeft. En terwijl ik weg ben, heb je tijd om jou kleeren uit en die van Joe aan te trekken. Het andere stel kun je in een bundeltje pakken, om klaar te zijn, ingeval je dadelijk vertrekken moet."

Daarop ging zij heen, terwijl Gilbert begon met zich te ontkleeden en het goed van Joe aan te trekken, dat niet alleen oud en versleten, maar bovendien zeer vuil was. De reuk alleen maakte hem misselijk, en meer dan eens vond hij het onmogelijk het aan te trekken. Maar het denkbeeld dat hij dan werk zou vinden, dat hij hebben moest om niet van honger om te komen, behield de overhand. Hij trok het aan, en mistroostig ging hij toen op een stoel zitten, om de terugkomst der vrouw of te wachten, die eindelijk verscheen in gezelschap van haar broeder.

»Je bent toch een verduiveld gelukkige jongen," zoo begon zij. Mijn broeder hier, vertelt mij, dat hij juist aan wal gegaan is om rond te zien naar een koksjongen, omdat de jongen dien zij hadden is weggeloopen. Dit is de jongen, Mark,' ging zij voort, met de hand naar Gilbert wijzende; »hij komt mij heel geschikt voor, alleen hij zal nog moeten leeren."

»Hij zal genoeg gelegenheid hebben zich te bekwamen,'' zeide Mark, die er goedhartig uitzag, evenals zijn zuster. »Mag ik je vragen wat je gedaan hebt voor je brood, jongmensch? Ben je al meer op zee geweest?"

»Neen mijnheer," zeide Gilbert, »maar ik heb heel veel lust naar zee te gaan."

»Zoo! Dan kun je niet beter doen eens te probeeren hoe het je bevalt. Je hebt zeker nog nooit een kombuis gezien?'

»Neen nooit. Moet ik den kok helpen? Sommige dingen weet ik wel te koken, maar veel weet ik er niet van."

»Je hebt maar orders op te volgen, mijn jongen, en te doen wat je gezegd wordt, anders heb je niets te doen. Je gage is wel geen fortuin, maar je krijgt volop te eten, en als je werk gedaan is, kun je naar je kooi gaan. En als we

aan land komen, is het een leeuwerikkenleven. Het zeeleven is heel plezierig. Ga je met ons mee?"

»Ja, heel graag," gaf Gilbert ten antwoord, die niet meer denkbeeld had van 't geen hij ondernemen ging, dan een pasgeboren kind van het leven dat hem wacht.

»Welnu, neem dan je bundeltje maar op om met mij mee te gaan; ik heb nu aan wal niets meer te doen. Maar hoe heet je?

»John Dare, mijnheer."

»Goed, John. Bet! geef hem een borrel; hij bibbert van de koû, ofschoon het weêr zoo zacht is als moedermelk. Een borrel zal hem goed doen. Hier mijn jongen, drink dat eens uit, dat geeft courage."

Mark Stavely ging nu naar boord van de Anna van Hongarije, in gezelschap van zijn kleinen bevenden vriend — bevende, niet van koude of vrees, maar door het gevoel dat wij soms hebben, als wij een stap doen waarvan men den omvang niet kent, noch het einde er van kan zien.

Een ellendig leven wachtte hem en vreeselijk zou hij lijden. Weelderig opgevoed (want ofschoon de professor wreed en hard voor zijne kinderen was, had hij hun nooit het noodige onthouden) was hij zoo onbeholpen, als een jongen met mogelijkheid maar wezen kan. Niet gewoon om met menschen beneden zijn stand om te gaan, was hij nu genoodzaakt in gezelschap te verkeeren met menschen van de ruwste, onontwikkelste soort. Zeelieden uit alle natiën — Hollanders, Duitschers, Engelschen, Zweden, Chineezen — menschen die den naam van mensch niet verdienen; die allerlei slechte gewoonten hebben; wier taal vol is van liederlijkheid en godslasteringen, die hem deden huiveren als hij die hoorde; menschen wier natuur, hoe die aanvankelijk ook moge geweest zijn, gezonken was tot een lager peil dan die van het redelooze dier — met zulk soort menschen moest hij avond aan avond in de kombuis zitten, waar de lucht verpest was van hunne walgelijke taal.

Niet tevreden dat hij genoodzaakt was te luisteren naar wat zij zeiden, zij verlangden ook dat hij zou deelnemen aan hunne gesprekken, en noemden hem een lafaard. Zijne manieren en zijn spreken hadden hen al spoedig overtuigd dat hij eene betere opvoeding ontvangen had en tot een hoogere klasse in de maatschappij behoorde; maar in plaats van zich hierdoor een beetje in te toomen, maakte hen dat vergramd, en zij besloten niet te rusten, voor zij hem hadden ten ondergebracht en geheel gedemoraliseerd.

Zij lachten om zijne beschaafde manieren en wilden dat hij vloeken zou, evenals zij. Zij wreekten zich over iederen blik van afkeur dien hij onwillekeurig gaf, door hem op alle mogelijke wijzen te kwellen, tot hij niet meer met hen durfde te eten of te drinken. Het werk dat Gilbert (of John, zooals hij genoemd werd) te doen had, was zwaar en ging zijn krachten te boven — hij was er niet aan gewoon; en als hij vier of vijf uren mocht gaan slapen, gebeurde het meer dan eens, dat zij hem bij de beenen uit zijn kooi trokken en hem sloegen, en hem dreigden over boord te zullen werpen, als hij een zwaren vloek, dien zij hem voorzeiden, niet vijftig keer herhaalde. Zijn leven was een aaneenschakeling van ellende en bijna onuitstaanbaar; maar hij wist, dat als hij hierover bij den kapitein zijn beklag indiende, het nog veel erger zou worden en zelfs zijn leven gevaar zou loopen.

Omdat hij, toen hij aan boord kwam, onwillekeurig, dank u gezegd had, voor een kleinen dienst dien zij hem bewezen hadden, hadden zij hem onder elkaar dadelijk den bijnaam gegeven van »mijnheer de Beleefde," en iedere herinnering uit zijn vroeger leven werd door hem met bespotting beantwoord.

Iedereen wilde dat hij doen zou wat hij hem gelastte, en van alles wat er in de kombuis of op het voorschip gebeurde dat niet in orde was, daarvan gaf men hem de schuld. Een der stuurlieden van het schip had hem eens met aandacht nagegaan en was toen getroffen geworden door zijn beschaafde taal en

manieren ; hij deed hem toen eenige vragen met betrekking tot zijn afkomst, maar Gilbert was toen zoo terughoudend geweest en had zoo ernstig verzocht hem niet verder te ondervragen, dat hij terstond aan zijn verzoek voldeed.

Maar op zekeren dag bereikten de brutale plagerijen en ruwe, onmenschelijke behandelingen haar toppunt. Het schip lag toen bij het eiland Penang. Een der matrozen, Masters genaamd, een sterke, ruwe gast, was toen te lang aan wal gebleven, en in het midden van den nacht naar boord gaande, klom hij langs een der kettingen naar boven en daalde toen zóó vlug langs den touwladder af naar het voorlogies, dat de stuurman van de wacht geen tijd gehad had, om waar te nemen wie het geweest was.

Hij had echter genoeg gezien, om Masters den volgenden morgen te laten roepen en hem te zeggen, dat hij voor het vervolg niet meer mocht passagieren — niet meer naar den wal mocht gaan. De man zwoer, dat hij niets gedaan had om zoo streng te worden gestraft, en toen hem gezegd werd, dat hij den vorigen avond niet op tijd aan boord teruggekomen was, deed hij een plechtigen eed, dat hij op tijd was binnen geweest, en dat de jongen, John Dare, de eenige was die over zijn tijd was gekomen. Toen Gilbert echter geconfronteerd werd met zijn beschuldiger, loochende hij de beschuldiging en bracht een getuige, die verklaarde dat hij op tijd aan boord geweest was, en een ander om te verklaren, dat toen de bel luidde waarop men binnen moest zijn, Nick Masters er niet was. Het gevolg hiervan was, dat Gilbert vrijgesproken en Masters veroordeeld werd; waarop deze naar het voor. schip terugkeerde en wraak zwoer tegen zijn verrader.

Gilbert wist niet wat hem te wachten stond, noch ook, dat de matrozen van een koopvaardijschip gelijk waren aan wilde beesten; maar den volgenden nacht klonk er een rauwe, doordringende gil aan boord van de Anna van Hongarije en zag men den koksjongen, John Dare, naar het dek vliegen, gillende van pijn. De stuurman van de wacht en verscheiden

anderen, liepen dadelijk naar hem toe om hem vast te houden aanvankelijk te vergeefs. Hij liep als een razende het dek rond en trachtte in zee te springen, alsof de pijn die hij leed hem krankzinnig had gemaakt. Eindelijk slaagde men er in hem in zijn loop ts stuiten, en het bleek toen, dat een onverlaat, terwijl hij sliep, de gelegenheid had waargenomen, hem een aftreksel van lombok-setan (sterke spaansche peper) in de oogen te spuiten, met het doel, hem vreeselijk pijn te doen en van zijn gezicht te berooven. De ongelukkige jongen werd te bed gelegd en door den scheepsdokter behandeld; maar nooit kwam aan het licht, wie het schelmstuk begaan had, hoewel men algemeen Nick Masters er van verdacht. Intusschen kreeg Gilbert, door de pijn die hij te verduren had en de afmattende warmte van het klimaat, eene hevige zenuwkoorts, waarin hij bij tusschenpoozen ijlde; en het was bij deze gelegenheden dat de professor door John Forest bij hem gebracht werd.

Eerst begreep de professor niet waarom John Forest hem in zoo'n vuile plaats als het voorlogies van een handelsschip van den tweeden rang gebracht had. Hij was, zijn leven lang, nog nooit aan boord van zulk een schip geweest, en de lucht daar binnen vond hij afschuwelijk.

»Waar ter wereld hebt gij mij gebracht?" was de eerste vraag, die hij zijn gids deed, toen zij beiden beneden waren.

»Ik heb u hier gebracht voor een bezoek aan uw zoon Gilbert, dien gij gewenscht hebt te zien," kreeg hij ten antwoord.

»Zeker heb ik dat; maar wat heeft hij hier te maken? Hier is toch het logies niet van de stuurlui?"

»O neen! Maar Gilbert is ook geen stuurman. Van de eerste de beste gelegenheid die zich voordeed om werk ie vinden, maakte hij gebruik — er schoot hem niets anders over om niet van honger om te komen, na de behandeling die hij van u ondervonden had. Bedelaars hebben niet veel keus, zooals u weet."

Op dat oogenblik hoorden zij een lang aangehouden gekreun, dat voortkwam uit een klein, laag, morsig vertrekje aan hunne rechterzijde.

»Wat is dat?' vroeg de professor. »Het is een dier dat pijn heeft."

»Gij kunt dat het best weten, niet waar? Gij hebt dat meer dan eens gehoord bij uwe experimenten. Maar dit keer bedriegt gij u. Dat gekreun komt van een dier van hooger orde, het komt van — uw zoon Gilbert."

»Gilbert! in dit bekrompen, vuil vertrekje! riep de professor met groote verbazing uit. »Maar waarom? Wat heeft hij dan gedaan? Is hij hier voor een misdaad opgesloten?"

»Voor geen andere misdaad, dan u te hebben tot vader; die nauwelijks zoo genoemd mag worden. Hij is niet opgesloten. Dat is zijn gewone slaapplaats. Maar hij lijdt veel pijn en is niet buiten gevaar. Laten wij eens binnen gaan en naar hem zien."

De beide geesten gingen toen zijn hut binnen; en daar lag Gilbert op zijn ellendige brits. Zijn bed bestond uit een dunne, harde matras op planken gelegd; zijn kussen uit een zak met zeegras gevuld. Hij droeg geen nachthemd, maar enkel een soort van vest van grove wol, dat op de borst open was; hij zag er zeer onoogelijk uit.

Maar in zijn uiterlijk was hij veel, zeer veel, en in zijn nadeel veranderd. Hij was vreeselijk vermagerd. De lange reis stond hem schrikkelijk tegen. Het zeeleven beviel hem niet meer, en het zware werk en het klimaat hadden het overige gedaan Hij was blijkbaar op weg om geheel uit te teren. Zijn oogen, waarmede hij niet zien kon, waren gesloten en opgezwollen; zijn hoofd, dat hem pijn deed, legde hij dan eens rechts, dan eens links, in vergeefsche pogingen om den slaap te vatten; en zijn bleek gezicht en magere armen getuigden genoeg van de wreedheid van hen, die den weelderig opgevoeden jongen in zulk een toestand hadden gebracht.

HOOFDSTUK XII.

EEN ERNSTIG OPGEKOMEN WENSCH.

»Mijn God!" riep de professor uit, toen hij met afgrijzen neerzag op den toestand van zijn eenigen zoon, die daar op zijn bed lag uitgestrekt; »wie heeft dat gedaan?"

»Gij," antwoordde John Forest.

»O neen; dat is niet zoo. »Ik bestrafte hem, dat is waar, maar ik heb er nooit aan gedacht dat hij weg zou loopen. En vergeet niet dat ik toen zoo op eens werd weggenomen. Ik had geen tijd om den misslag te herstellen dien ik begaan had. Had ik eenige dagen langer geleefd, dan zou ik hem waarschijnlijk hebben opgespoord en gespaard voor zulk een lot.'

»Dat zoudt gij niet; maar dat is het punt niet waarop het aankomt. Niemand van ons weet, Henry Aldwijn, als wij een misslag begaan, of wij gespaard zullen worden om dien te herstellen. Gij kondt de slechte gevolgen van uwe hardvochtigheid niet voorzien. In zoover hebt gij gelijk; maar gij wist dat uwe handelingen op zichzelf verkeerd waren; daarom zijt gij aansprakelijk voor de gevolgen er van. Ik herhaal (en zeg dit, ingevolge den last dien ik van hoogerhand ontvangen heb) dat gij de eenige zijt die er aansprakelijk voor is, dat Gilbert hier ligt en zoo den dood nabij is."

»Kan ik hem niet helpen! Kan ik hem niet eenig goed doen?" vroeg de professor, terwijl hij een beetje dichter ging staan bij het bed waarop zijn zoon lag.

»Het is te laat; maar voor uzelf kunt gij het beproeven. Ga zoo dicht mogelijk bij hem staan en let dan op, welken invloed uwe nabijheid op hem heeft.

De professor deed wat hem gezegd werd en plaatste zich

aan het hoofdeneinde van het bed, dicht naast Gilbert. In eeu oogenblik ging toen de koorts over in een delirium.

»Neem hem weg! neem hem weg!" schreeuwde hij, zoo hard hij kon. »Hij wil mij weder blind maken! Och! heb medelijden! genade! Wat heb ik gedaan om mij zoo te pijnigen? genade! genade! Och, ging ik maar dood, dan was het gedaan."

»Uwe tegenwoordigheid heeft geen kalmeerenden invloed op den patient, heeft het wel?" zeide John Forest.

»Neen; ik zal mij een weinig terugtrekken. Arme jongen! Maar zeg mij eens, wat hem in zulk een vreeselijken toestand gebracht heeft?"

»Hoofdzakelijk, zooals ik u reeds gezegd heb, uw eigen gedrag. En vervolgens de beestachtige handeling van een onverlaat, een door en door slecht man aan boord, die een wrok tegen hem had -- iemand met wien Gilbert nooit in aanraking zou gekomen zijn, als het niet was door u."

»Ja, ja; ik begrijp het," zeide de professor met een zwakke bevende stem.

Op dat oogenblik kwam een oude zeeman de hut binnen en ging naast Gilbert zitten.

»Wel, mijn jongen," zeide hij, op deelnemenden toon, »hoe gaat het nu van middag? een beetje beter?"

»Och neen, Bennett; ik lijd zooveel. Ik geloof dat mijn beide oogen zijn uitgebrand. Ik kan niet slapen door de pijn die zij mij doen. Zou ik wel ooit weer beter worden, denk je?"

Weer beter, mijn jongen? Zoo gezond en sterk als ooit. Maar we moeten een beetje geduld hebben. Ik weet dat het zwaar te dragen is — verschrikkelijk zwaar — och ja. Maar het zal wel gauw wat beter worden, en over eenigen tijd komen wij weer terng in Engeland, en zullen je oogen weer beter zijn, en zul je je moeder weer zien; wees maar gerust."

»Ik heb geen moeder," zeide Gilbert op treurigen toon.

»Je vader dan."

»Ik heb geen vader," zeide hij, of erger dan geen. Als

het niet door mijn vader was, zou ik in dezen toestand nooit gekomen zijn. Maar noem hem niet meer, als ik je bidden mag."

»Och ja, me jongen; ik dacht wel dat het om iets dergelijks was dat je naar zee bent gegaan. Ik dacht al van het eerste oogenblik af dat ik je zag, dat je niet van onzen stand waart. Je waart te veel de gentleman, me jongen; dat is de reden waarom ze je allemaal zoo geplaagd hebben. Maar denk er maar niet aan. Drink liever eens een beetje van deze limonade Ik heb de citroenen van den kok voor jou gebedeld."

»Wat ben je toch goed voor mij Bennett. Wat zou ik beginnen zonder jou? Het schijnt wel dwaas het nu te zeggen, maar als ik je er ooit voor beloonen k a n, zal ik het stellig doen."

»Zeer zeker moet hij beloond worden," zeide de professor tegen zijn gids. »Zou het niet mogelijk zijn, om op Ethel of Madeline in te werken om dat te doen? Behoort dat niet tot het werk, waartoe geesten naar de aarde gezonden worden?"

»Zeker; maar geen geesten zooals gij. Gij hebt zelf nog nooit een goed werk verricht. Hoe kunt gij dan hopen of verwachten, in staat te zijn om anderen te inspireeren om dat te doen? Maar wees niet bang dat Bennett zijn belooning ontgaan zal. Iedere beker koud water aan een lijdenden natuurgenoot geschonken in liefde en medelijden, wordt door den Engel opgeteekend in het boek der vergelding. Hij is een brave, oude zeeman, vol welwillendheid en hulpvaardigheid, jegens allen die lijden en zwakker zijn dan hijzelf. Hij zal hiernamaals schijnen als een der sterren aan den hemel."

»Mij b e l o o n e n, mijn beste jongen?" zeide Bennett, in antwoord op de laatste woorden van Gilbert. »Mijn beste belooning zou zijn, dat ik je zag met een beetje meer hoop en moed. Je bent wreed behandeld, en er is geen mensch aan boord, die den naam van mensch dragen mag, die geen medelijden met je heeft. De kapitein zeide gister zoo iets, van je te Calcutta aan wal en in het hospitaal te brengen, en ik

weet niet of dat niet het beste voor je wezen zou. Hoe denk je er zelf over?"

»Ik zou je niet graag willen missen, Bennett. Ik zou me zoo verlaten gevoelen, blind en alleen, in een hospitaal in een vreemd land, zoo ver van allen die ik liefheb.'

»Zou je dan liever naar je vader willen terugkeeren?" vroeg de zeeman.

»Naar mijn vader terugkeeren! Hoe kun je dat vragen? Ik zou liever duizend dooden willen sterven, dan dat te doen! Hij haat mij, Bennet. Hij heeft het mij gezegd. Hij verscheurde het hart mijner lieve moeder, en toen durfde hij hare nagedachtenis te onteeren, tegenover mij — haar zoon. Ik gaf hem toen een slag in zijn gezicht, en ben toen van hem weggeloopen en hoop hem nooit weer te zien.'

»Neen, neen, mijn jongen; zoo mag je niet spreken. Vader is vader, wat er ook gezegd of gedaan is. Ik durf wel zeggen dat hij zijn verdiende loon kreeg, maar daaraan mag je niet denken. Denk liever aan je moeder daarboven. Je zult betere gedachten krijgen als je aan haar denkt, dan aan dien duivel van een vader, denk ik."

»Bennett, denk je dat engelen wel eens terugkomen van den hemel, om hen te helpen en te troosten die zij achtergelaten hebben? Want ik verbeeld mij somtijds, dat mijne moeder bij mij is, nu ik hier zoo blind en hulpeloos lig. Ik voel nu en dan mijn voorhoofd zachtjes aanraken, en krijg dan een gevoel van kalmte en vrede. Zou het mogelijk zijn dat zij mij komt bezoeken, in mijn ellendigen toestand?"

»Mogelijk, mijn jongen?" hernam de zeeman. »Ik zou niet durven zeggen van niet. Mijn eigen moeder kwam eens bij mij, toen ik erg bedroefd was, nadat ik mijn vrouw begraven had, en zij had toch al vijf en twintig jaar in haar graf gelegen. Daarom geloof ik wel, dat je moeder bij je geweest kan zijn, evenals mijn moeder bij mij, om te trachten haar armen jongen te troosten en op te beuren."

Op dat oogenblik zag de professor de gedaante van Susan

Clumber aan het hoofdeneinde van het bed van Gilbert, hem vriendelijk aanziende en haar hand op zijn voorhoofd leggend.

»Het is of ik haar nu voel," zeide de jongen, droomerig »zoo zacht, zoo liefderijk. Ach, moeder, waart gij maar in leven gebleven, dan zou al die ellende er niet zijn geweest. Ik zou dan met u zijn weggegaan, lieve moeder, en wij zouden voor elkander geleefd en gewerkt hebben."

»Arme jongen! arme jongen!' herhaalde de professor. »Zeg mij eens John Forest, wanneer kunnen wij hem hier vandaan krijgen en naar huis zenden?"

»Gilbert moet boete doen, evenals gij en die geheel volbrengen," antwoordde zijn gids. Hij zal nog verscheiden weken op dit ziekbed liggen — somtijds raaskallend in delirium, en somtijds met zulk een hevige koorts, dat hij niet spreken of denken kan. Het schip zal de voorgenomen reis volbrengen en eerst over vijf maanden naar Engeland terugkeeren, waar Gilbert dan uw dood vernemen zal en zijn zuster en stiefmoeder wederzien."

»Vijf maanden!' herhaalde de professor. »Vijf maanden in dezen vreeselijken toestand, voor hij naar Engeland terugkeert. Hij zal erg verzwakken in dien tijd."

»Dat zal hij — meer dan gij u kunt voorstellen. Zijn oogen hebben veel geleden. Het zal jaren duren, voor hij ze weer gebruiken kan; en nooit zullen zij geheel herstellen van den schok dien zij ondergaan hebben. Zijn gestel zal ook veel lijden van de ongemakken aan boord, en een sterk man zal hij nooit worden. Dat alles zal hij aan u verschuldigd zijn, zijn vader, en hij zal zich dat herinneren, tot gij elkander wederziet. Geen aangenaam vooruitzicht voor wien het leven nauwelijks begonnen is, niet waar?"

»Maar is er geen middel om hierin verandering te brengen?" vroeg de professor. »Kan een opoffering van mij het kwaad niet keeren dat ik gedaan heb?"

»Waar denkt gij aan? Wat zoudt gij willen doen?"

De professor bedacht zich een oogenblik, en zeide toen:

»Als ik mij eens voor hem kon zichtbaar maken — geesten hebben dat wel meer gedaan, naar wat die oude zeeman straks zeide — zou hij dan, door mij te zien, niet overtuigd worden van mijn overlijden, en zou hem dat niet geruster maken voor de toekomst?”

»Gij kunt er de proef van nemen, als gij wilt,” zeide John Forest; maar ik verwacht niet veel van de gevolgen. Wacht een oogenblik Gij kunt niet verschijnen zooals gij nu zijt. Gij zoudt hem doen sterven van schrik.

»Gij moet u anders kleeden.”

»Maar h o e? Ik kan geen aardsche kleeren aantrekken.”

»Als gij er aan denkt, zult gij er in verschijnen. Wat was de gewone kleeding waarin uw zoon u op aarde te huis zag?”

»Wel, mijn dagelijksche kleeding bestond uit een jas, een vest, en op pantoffels.

»Denk daar dan aan, dan zal ik uw zoon in staat stellen u zoo te zien. Ga hier staan, aan het voeteneinde van het bed, dan ga ik naast u staan. Als gij klaar zijt, zal ik u doen verschijnen.”

»Maar hoe doet gij dat?” vroeg de professor nieuwsgierig.

»Dat is zeer eenvoudig — niet moeilijker dan het omdraaien van den sleutel bij het ontsteken en weder uitdooven van electrisch licht.”

»Waarom kan ’k het dan zelf niet doen?”

»Omdat niet i e t s uit n i e t s kan voortkomen, mijn vriend. Gij hebt geen licht te geven uit uw geestelijk lichaam. Het is daar vrij duister — alleen genoeg, tot voortzetting van uw bestaan — gij hebt niets om aan anderen te geven. Hebt gij u in gedachte gekleed?”

»Ik denk er aan,” zeide de professor.

Een oogenblik later riep Gilbert uit:

»Goede hemel! Daar is mijn vader. Ik ben er zeker van. Ik kan mij niet in hem bedriegen. Het maakt mij ellendig. Jaag hem weg, Bennett, om Gods wil, jaag hem weg. Laat

hem daar niet langer tegen mij staan grijzen. Ik zou er krankzinnig van worden! Ik zie hem zoo duidelijk, als ik ooit in mijn leven gedaan heb."

»Je vader, zegt ge, mijn jongen? Misschien verschijnt hij je wel, om je te zeggen dat hij gestorven is. Zie hem eens goed aan. Ziet hij er uit als bij zijn leven?"

»Ja, precies zoo. Juist zooals hij er uitzag in dien vreeselijken tijd, waarvan ik huiver als ik er aan denk. Sta eens op, Bennett, en ga daar staan, aan het voeteneinde, dan jaag je hem zoo misschien weg. Ik kan zijn gezicht niet verdragen. Ik zou er gek van worden."

»Misschien is de arme man gekomen, om je te zeggen dat hij naar de andere wereld is gegaan, en om je om vergeving te vragen voor al het kwaad dat hij je gedaan heeft," zeide Bennett. Maar Gilbert wilde daar niets van hooren.

»Neen, dat geluk heb ik niet. Niets daarvan. Hij is niet iemand om vroeg te sterven of berouw te hebben over hetgeen hij gedaan heeft. Hij is zoo hard als steen, dat kan ik je zeggen. Hij heeft geen hart, geen ziel. Die heeft hij nooit gehad."

»Ik geloof niet, dat uwe verschijning uw zoon veel goed gedaan heeft, zoudt gij wel denken?" zeide John Forest. Maar de ongelukkige professor lag reeds op zijn knieën, met zijn handen naar den hemel uitgestrekt.

»O mijn God!' riep hij uit. »Laat mijn kind niet langer lijden voor mijne zonden. Indien het mogelijk is, laat dan mijn geest in zijn lichaam wonen tot hij weder te huis is. Laat mij lijden wat hij nog te lijden heeft. Neem mij in plaats van hem. Laat mij lijden voor zijne zonden, waarvan ik de oorzaak ben."

»Dat is zeer edel van u, om dat te vragen," zeide zijn gids; »maar in deze wereld zult gij ervaren, dat de Almachtige Geest geen offer van iemand aanneemt, voor de zonden van een ander. Dat zou niet rechtvaardig en geen verzoening zijn. Wat zou Gilbert er bij winnen, of gij gingt boeten

voor *zijne* zonden? Zou hij er beter door worden? Zou hij gereinigd worden, omdat *gij* pijn en moeite lijdt? Gij verstaat die dingen nog niet. Maar het denkbeeld was goed. Het was een stap in de goede richting. Ik wanhoop niet, dat gij uw eigen straf bekorten zult."

De professor verdiepte zich in gedachten. Hij kon zich nog den dag herinneren toen zijn eenige zoon geboren werd; hoe trotsch hij toen was — hoe weinig hij ook van babies en van alle zwakke, teere schepsels hield — dat hij een erfgenaam gekregen had voor de instandhouding van zijn geslacht en die misschien zijn wilskracht en verstand bezitten zou en erfgenaam zou zijn van zijn wereldsche goederen. Hoe hij toen het voornemen had, om van dat kleine kind een geleerd professor, of een groot botanicus, of natuurkundige, of een wetenschappelijk man op het een of ander gebied te maken, en dat hijzelf wilde opvoeden en alles leeren wat hij wist. Hoe eindelijk de tijd kwam, dat hij aan die opvoeding beginnen zou, en hoe hij, de vader, toen moede werd van het geduld en de moeite die daarvoor gevorderd werd: hoe zijn ongestadig humeur en driftig gestel den jongen een afkeer deden krijgen om van hem te leeren, en hoe hij hem toen aan vreemde handen toevertrouwde.

En wat was er van hem geworden? Daar lag de botanist, de philosoof, de electricus, half blind voor zijn leven, op een ellendig bed, in een vunzig hok, aan boord van een schip omringd door beesten in plaats van menschen, en voor liefde, vriendschap en oppassing, een onontwikkeld oud zeeman.

Voor een oogenblik schenen zijne geestelijke oogen zich te openen — de schillen vielen weg, en hij zag zichzelf gelijk hij was en zijn voorbijgegaan leven — verwerpelijk in het oog van God, zooals hij zich verachtelijk had gemaakt in de oogen der menschen. Hij zag, als in een droom, hoe het te laat was om het kwaad dat hij op aarde gedaan had in zijn gevolgen te stuiten en dat die te zien zouden zijn tot in het derde en vierde geslacht. Hij zag hoe Madeline, door haar

stiefmoeder, er toe gebracht was om in te zien, hoe verkeerd het wezen zou, om met den jongen Reijnolds een huwelijk aan te gaan; hoe zij alle menschen was beginnen te wantrouwen en het huwelijk te verachten, behalve een waardoor zij rijker worden zou in aardsche goederen, tot zij er eindelijk toe besloot geheel van het huwelijk af te zien en alleen te leven voor haar broeder. Hij zag Gilbert, dien broeder, te huis komen, na geestelijk en lichamelijk veel geleden te hebben, half blind, een invalide, geheel ongeschikt om zijne plaats in de wereld in te nemen, te zwak van lichaam, te traag van geest — ontzenuwd door het doorgestane lijden — om te trachten de moeilijkheden op zijn pad te overwinnen. Dat was er geworden van zijn geleerde, zijn philosoof, zijn wetenschappelijk man — en alles door zijn schuld, zijne misslagen, die hij niet bij machte was om ongedaan te maken.

Het was hem niet vergund nog verder in de toekomst te zien. Had hij dat mogen doen, dan zou hij gezien hebben, hoe zijn kinderen het treurig erfdeel dat hij hun nagelaten had, hadden weten te boven komen en een gelukkig huwelijk hadden met brave echtgenooten; maar dan zou hij te veel hebben gezien en niet geleerd hebben te vertrouwen op den Gever van al het goede, die alles eindelijk weder terecht brengt in het rechte spoor. Maar de tijd was voor den professor nog niet gekomen, om God daarvoor te danken.

»Alles is mij nu duidelijk," zeide hij tegen John Forest; »gij behoeft mij niets meer te zeggen. Ik zie het nu zelf en gij kunt mij niets verachtelijkers laten zien. Hoe kon ik zoo blind, zoo doof, zoo laag zijn, om niet te zien wat mij had kunnen redden? Geen wonder dat Susan geen gemeenschap met mij houden wilde; dat Ethel zich bij mij ongelukkig gevoelde; dat mijn eigen vader zich met afkeer van mij afwendde; dat mijn kinderen met huivering aan mij denken en niet verlangen mij weder te zien. Ik ben slecht — verworpen door God en de menschen. Ik was zóó opgeblazen door het denkbeeld mijner talenten, dat ik alles vergat om

aan te kweeken — liefde vriendschap, godsdienst. Mijn kennissen, door wie mijn ijdelheid en waan werd aangemoedigd, maken mij nu belachelijk, nu ik er niet meer ben. De een verklaarde mijne vrouw zijn liefde, en zeide, dat zij alleen zijn attractie was naar mijn huis; de andere wilde mijne kostbare bibliotheek koopen — waaraan ik uit zelfzucht zooveel geld besteedde, terwijl ik mijne vrouw en kinderen de onschuldige genoegens van hun jeugdig leven onthield — en was onbeleefd genoeg om mijn eigen geschreven werken uit te sluiten, die niet waard waren, zooals hij zeide, om er het vuur mede aan te leggen, terwijl zij mij toch zooveel uren van arbeid hebben gekost. En wat zal er nu het slot van zijn? Ethel zal haar eersten geliefde huwen, zoo spoedig als zij dat welstaanshalve doen kan, en mijne kinderen — mijn eigen vleesch en bloed — zullen hun best doen, om alle herinnering aan mij uit hun hart te verbannen. Dat is mijn vonnis; maar ik verdien het. O God, ik erken de rechtvaardigheid van Uw gebod: »wat men zaait, zal men maaien?"

»Zoo is het," hernam John Forest; maar gelukkig voor u, de dag van zaaien is nog niet voorbij, er kan een tweede oogst worden binnengehaald voor het mislukken van den eersten."

»Ik ben niet waardig aan zulk een belooning te denken of daarop te hopen"; zeide de berouwhebbende professor; alleen laat mij gereinigd worden als door vuur voor al deze zonden; laat mij minder onwaardig worden om God te dienen, die zooveel voor mij gedaan heeft en Wiens goedheid ik zoo schandelijk heb beloond. Ik hef mijne oogen op naar waar Hij woont — ik verlang — ik reikhals, om mijn werk van reiniging te beginnen, opdat, wanneer het volbracht zal zijn, hoelang het ook duren mag, ik mijn plaats mag innemen als de minste onder hen die Hem dienen. John Forest, mijn vriend en gids, zeg mij wat ik doen moet, om zoo groot een genade deelachtig te worden?"

»Gij hebt het uit uzelf gevonden, Henry Aldwijn. De woor-

den die gij daar juist gesproken hebt — het eerste innige, onzelfzuchtige gebed dat ooit over uwe lippen gekomen is, is het begin van uw vooruitgang. Van dit oogenblik af heb ik, door de genade Gods, in opdracht u te zeggen: »Sta op! werp af de boeien van zonde en begin uw tocht naar Boven." Het zal geen gemakkelijke zijn, maar een vol hoop. Bij iedere moeite, iederen tegenstand, dien gij ontmoeten moogt, zult gij de heerlijke waarheid indachtig zijn, dat ieder sterveling, in wiens neusgaten de adem des levens geblazen is, voor eeuwig leeft — en voor eeuwig levende, ten laatste den troon van God ontwijfelbaar ontmoeten moet. Uwe zending is om op aarde te blijven, misschien voor vele, vele jaren, maar uw arbeid zal veraangenaamd worden door het bewustzijn, dat iedere dag u nader brengt, tot uw eeuwig tehuis. Ga dan heen, wordt een visscher der menschen. Gebruik uw talent om hen aan te sporen goed te doen — hen te beschermen tegen kwaad — hen een waarschuwing in te fluisteren, wanneer zij in gevaar verkeeren of verkeerd handelen — hen raad te geven wanneer zij hinken op twee gedachten — en hun een gevoel van vrede te geven, wanneer zij op zich zelf eene overwinning hebben behaald. Uwe zending is voornamelijk om werkzaam te zijn onder uwe eigene bloedverwanten; want zij zijn het, die gij door uw voorbeeld en leering het meest benadeeld hebt. Het zal u somtijds veel verdriet en moeite kosten, zooals het reeds gedaan heeft, maar wees standvastig en houd moed, in het bewustzijn dat zonder moeite geen belooning te verwachten is."

»En verlaat gij mij, John Forest?"

»Zoo luidt mijn last, nu gij mijne leiding niet meer behoeft en het overige door uzelf gedaan moet worden."

»Ik zal dus op mijn verdere pelgrimsreis op aarde geen enkelen reisgenoot hebben?'

»Zijt gij bereid die alleen te doen?'

»Ik ben bereid om alles te doen wat de goede God van mij verlangt. Ben ik voortaan niet zijn knecht?'

»Dat is wel gezegd en zal niet onverhoord blijven. Nu gij bereid zijt Zijn wil te doen, is God ook bereid den uwen te doen. Susan, uw eerste vrouw, heeft in last u nabij te zijn, zoolang de Almachtige u op aarde houdt. Zij zal niet met u spreken, maar gij zult hare nabijheid overal, waar gij u ook bevinden moogt, bemerken; haar invloed zal u op den goeden weg leiden; en wanneer gij haar standpunt bereikt zult hebben, zal zij u welkom heeten als een vriend en medearbeider. Vooreerst moet gij bij uw zoon blijven. Hij zal uwe nabijheid bemerken, zonder instaat te zijn er zich rekenschap van te geven; en langzamerhand zal hij zachter over u en het verleden gaan denken, waaraan hij nu met afkeer denkt. Vaarwel! Mijn taak is voor het oogenblik geëindigd. Zonder twijfel zullen wij elkander wederzien, voor wij in de geestenwereld vereenigd worden, waar andere plichten mij nu wachten. Moge de zegen van den almachtigen God op u rusten, Henry Aldwijn, nu en in alle eeuwigheid."

De professor was in ootmoed op zijne knieën gezonken, zijn gelaat in zijne handen verbergende; en toen hij weder opzag, was hij alleen. John Forest was naar de geestenwereld teruggekeerd, maar op hem viel een heldere zonnestraal — eene reflectie van den glimlach, waarmede God zijn berouwhebbend kind wilde aanmoedigen.

GEEN GEVAAR.

Overtuigd van de partijdigheid der Journalisten, waar het Spiritualisme ter sprake komt, had het bericht over de veranderde inzichten van prof. C Flammarion, al heel weinig indruk op mij gemaakt en wachtte ik op nader tijding, toen ik reeds in het Belgisch Blad »d'Outre Tombe," eene mededeeling las, die de dwaling aan het licht bracht. Hoe ver de dagbladen uit den koers zijn omtrent geestelijke verschijnselen, blijkt uit een briefkaart aan den Redacteur uit het Toekomende Leven van prof. Flammarion. Hij zegt: De dagbladen hebben een waarlijk onbegrijpelijken veldtocht geopend naar aanleiding van een volzin, dien men gelicht heeft uit een van mijn jongste artikelen in de Annales Litteraires, waarin ik de identiteit der geesten betwijfel. Zij beweeren dat ik een brief heb gepubliceerd om te ontkennen wat ik vroeger heb medegedeeld in mijne werken. C est absolument faux. Integendeel werk ik aan mijn boek over l'Inconnu, dat over eenige maanden voltooid zal zijn en waarin ik tracht de verschijnselen wetenschappelijk te ontleden. Men had behooren te wachten op de uitgave van dat boek, vóór men er denkbeeldige conclusies uit af gaat leiden.

Wat in het vervolg de overtuiging van prof. Flammarion ook moge worden: of hij zal bevestigen of ontkennen dat onze geestelijke vrienden, onder zekere voorwaarden, tot ons weder kunnen komen of niet — of hij zal overhellen tot de theorie van het dubbel, het subliminaal tweede ik, tot de kracht van het geëxterioseerde fluïde — dat zal op den breeden en krachtigen stroom van de nieuwe geestelijke opwekking op aarde zeer weinig invloed op aarde uitoefenen en alleen iets beteekenen voor de zwakke zielen, die groote namen vereeren en beroemdheden blindelings naloopen. In Frankrijk staat het mediumschap nog zeer laag en wordt slecht geëxploiteerd, zoodat de mediums zelden geheel ontwikkeld of afgesloten zijn voor den fatalen invloed van pochende leugengeesten, die altijd met groote namen zwetsen. Wij volgen geene grootheden na, maar blijven zelfstandig feiten verzamelen en toetsen, gewapend met den eeuwen-ouden raad: Geloof niet iederen geest; beproef de geesten of zij uit God zijn.

E. van C.

TOT DEN ARBEID TERRUGGEKEERD.

Gedurende een zeer geruimen tijd heb ik het genoegen niet mogen smaken, om mij met mijne vrienden door dit maandwerk persoonlijk te kunnen onderhouden en ik wil u wel bekennen, dat die werkeloosheid mij geen geringe beproeving is geweest. Langzaam keeren de krachten terug, die ouden van dagen door ziekte verliezen, en bij elk tiental jaren neemt het herstellingsvermogen af en is de wederopbouw moeilijker. Dat heb ik nadrukkelijk ervaren en ik hervatte dus mijn arbeid slechts gedeeltelijk en met groote tusschenpoozen van noodzakelijke rust.

Dankbaar zie ik terug op de vele blijken van liefde en belangstelling mij door oude en nieuwere vrienden gegeven, en met nieuwen moed aanvaar ik weder het werk, dat mij boven alles lief is, om, zoolang de Vader het mij vergunnen zal, de banier van het zuiver Spiritualisme hoog te houden, hoog in den reinen eenvoud der geopenbaarde feiten en waarheden, hoog boven tal van dwalingen en vreemde inmengselen van oude en nieuwe wereldwijsheid en materialistische wetenschap — hoog in de reine lucht van het eeuwig Evangelie en in het licht dat uitgaat van de geestelijke levenszon, Jezus Christus, onzen Heer, die door het welbegrepen Spiritualisme meer en meer zich openbaart als het licht en het leven der zoo nauw verbonden twee werelden, de zichtbare en de onzichtbare.

Het verblijdt mij meer dan ik zeggen kan, dat intusschen jeugdige krachten zich begonnen te wijden aan de verdediging van het kostelijk kleinnood onzer heilige ervaring en overtuiging daarop gegrond, dat jeugdige en kundige mannen zich aangordden om den strijd op te vatten tegen onze tegenstanders, die altijd met dezelfde roestige wapenrusting van vooroordeel en bekrompen lettervergoding te velde trekken.

Toch hoop ik dat men niet te veel tijd en kracht zal blijven wijden aan de hardnekkige zelfverblinding van predikanten, die hun oogen sluiten voor het licht en niets zien of waardeeren willen dat buiten de bouwvallige vestingwerken van hun dogmatisme te zien is. Ziet nu bijv. eens hoe uitstekend broeder Beversluis den Waalschen leeraar Richard heeft te woord gestaan; ja, hij heeft hem voet voor voet het terrein betwist, heeft grondig al zijne argumenten ontzenuwd met degelijke bewijzen en voorbeelden, en toch voelt Ds. Richard zich niet geslagen, niet ontwapend. O, neen, hij raapt alle wapens weer op, omgordt zich op nieuw met dezelfde drogredenen en raast maar door alsof hij niets gelezen of gehoord heeft. Het is ongeoorloofd dooden op te roepen — het is verboden in Deut. XVIII. — er is geen gemeenschap tusschen de twee werelden — en wij zouden weer van voren af kunnen beginnen om aan dezen doovenmans deur te kloppen, ons licht vlak voor de blinde oogen te stellen — wij zullen er geen duimbreed mee winnen.

Vergeefs stapelt Dr. Hille Ris Lambers bewijzen op bewijzen — de moderne predikers zijn even ontoegankelijk als de orthodoxen.

Mij dunkt, ik zie den tijd naderen dat wij van taktiek moeten veranderen en ons niet meer vermoeien op die

harde hoofden. Het blijkt wellicht tijdverlies, zulke vestingen te belegeren. Beter er om heen te trekken. — Het eenige resultaat dat er is te wachten na het grondig weerleggen van de scheve voorstellingen en ongerijmde beschuldigingen komt niet ten goede van de blinde leidslieden, maar de twijfelaars en wankelmoedigen komt het te stade, als zij zien dat wij niet verlegen behoeven te staan tegen de aanvallen en verwijten der ontoegankelijken, die niet willen luisteren, noch nadenken, noch opmerken en vergelijken, want wie den zwakken tegenstand en de ongelukkige bewijsvoering van onze tegenstanders vergelijkt bij de macht der bewijzen die wij aanvoeren en de gezonde denkbeelden die aan onze zienswijze ten grondslag liggen, moeten, als ze nog onpartijdig en eerlijk zijn, de balans naar onze zijde doen overslaan.

Niets heeft mij meer bevestigd van de waarheid en het nut van het Spiritualisme dan de armzalige wapenen die onze bestrijders gebruiken en de zwakke gronden die zij tegen ons aanvoeren.

Nooit heb ik nog een enkel afdoend, degelijk argument ontmoet, waarvoor men eerbied moest hebben en erkennen, de kracht dezer bedenking verplicht ons er rekening mede te houden. Altijd komen zij met Deut. XVIII voor den dag; altijd blijven zij maar voorthameren op hetzelfde aanbeeld — het is zonde de dooden op te roepen — de geesten te vragen, enz. Altijd blijft de boom liggen zooals hij valt, alsof er geen sterke handen waren om hem van zijn plaats te nemen en elders te brengen.

Onlangs zeide een predikant van een zeer slap kleurtje tot een mijner kennissen: »Och, wat is dat Spiritualisme?

— »Ds. Beversluis, die orthodox is, bewijst het uit den Bijbel en Dr. Ris Lambers, die modern is, bewijst het ook uit den Bijbel!" De man moet geen van beide schrijvers gelezen hebben, anders zou hij weten dat Ds. Beversluis geheel empirisch te werk gaat en op de hedendaagsche ervaring wees en dat Dr. Ris Lambers alleen waargenomen verschijnselen uit onzen tijd en door de grootste natuurvorschers verzameld, geeft en ons voorlegt.

Zaaiers van het goede zaad van de hoop des eeuwigen levens — zaaiers van het door feiten bevestigd geloof, dat de dood onafscheidelijk is van de opstanding des geestes — zaaiers van onwankelbare overtuiging uit uwe ervaringen — zaait in Gods naam voort al is het onder strijd en tranen, onder het medelijdend schouderophalen, onder de verguizing der wereld; — zaait voort, want ziet, dat goede zaad is niet verloren, al sluimert het soms maanden, ja jaren — het ontkiemt — het ontspruit; wij zien de teedere, groene scheutjes reeds door menig harde aardkluit heenboren en opschieten, weldra tot de krachtige plant van een vast en helder geloof, dat het door smart gebroken hart verkwikt met den zachten balsem van liefelijke voorstellingen van wederzien van de verlorenen. Ja, het zaad ontkiemt soms daar het krachtigst in stilte, waar wij het het minste verwacht hadden, en na vele dagen vinden wij bloeiende planten in een gezin, waar het vroeger zoo koud en akelig doodsch was door twijfel, spot of ongeloof, gekweekt uit wanbegrippen en ingewortelde vooroordeelen.

Wat ik u bidden mag, vrienden van een gezond en zuiver Spiritualisme, laat u niet van het rechte spoor aftrekken door de philosophietjes, die aangeprezen worden om het licht der nieuwe bedeeling te verhelderen

Wij moeten staan op den vasten grond van de hedendaagsche alom waargenomen feiten, op versche ervaringen, die ons de gewisheid gaven van een persoonlijk en bewust voortbestaan na de aflegging des vleesches — een bestaan, dat voorbereid is door ons streven, denken, spreken, handelen op aarde en de vrucht zal opleveren van al ons goed en kwaad in onze loopbaan gewerkt.

Evenals er op 's werelds gebied lectuur wordt aangeboden, vermengd met gevaarlijke dwalingen, zoo is het ook op geestelijk gebied — ziet toe, wien gij volgt — wien gij als uw geestelijken leidsman en opvoeder kiest en loopt niet mede met elk die zich opwerpt als een herder der schapen. Op het veld dat wij hebben te bearbeiden, wordt ook veel kwaad zaad, veel onkruid gezaaid.

Gezaaid, och, niet met opzet, met kwade bedoelingen, dikwijls zelfs met vromen ijver om ook mede te werken en zich niet van dwaling bewust of genoeg doordrongen van de hooge verantwoordelijkheid die men op zich neemt, om onrijpe denkbeelden uit den nieuwen tijd of lang overwonnen en verworpen ideeën uit den ouden tijd te verspreiden. Stapels van schriften zijn in omloop, waarbij de ervaren en kundige Spiritualist zuchtend zegt: och, waren die onware voorstellingen, die scheve redeneeringen toch in de pen gebleven, die nu zoo menig zoekend hart en hoofd verbijsteren en met onbewezen en niet bewijsbare stelliegen opvullen.

Proeft dus bedachtzaam de spijs die u wordt voorgezet, al lijkt zij nog zoo smakelijk en al wordt ze sierlijk opgedischt. Het goede brood is eenvoudig; het zuivere water is helder. Zoek het licht des levens niet bij hooge philosophie. Had die ons heil kunnen brengen dan had zij het immers al lang over de volken uitgegoten? — Zoekt

het niet in de wereldsche wetenschap, die het ongeloof en het materialisme heeft gevoed. Het menschenhart vraagt bovenal om die gewisheid te vinden: zal ik allen die mij voorgingen wedervinden — zal mijn i k triumfeeren over de aflegging van dit aardsche kleed? En duizend stemmen antwoorden: wij leven en gij zult leven. Het oude heidendom mocht er in mysteriën des tempels van gefluisterd hebben — het is alleen door de Apostelen van den verrezen Christus van de daken gepredikt. En op nieuw heeft de Meester last gegeven: Gaat heen tot de kinderen der aarde en getuigt dat ik leef in eeuwigheid en dat ik voortga plaatsen te bereiden voor elk sterveling naar aard, behoefte en ontwikkeling.

En zijn zegen komt nog als van ouds, meest over de armen van geest, de eenvoudigen en ongeleerden. Daarom bejammer ik het zoo zeer dat er zooveel schijnwijsheid omgehaald wordt, wat later ballast zal blijken — dat er zooveel wilde fantasieën worden botgevierd, waar gezonde taal en leering zoo noodig zouden zijn. Wij zijn hier beneden nog op het A-B bankje en behoeven nog niet ingewijd te worden in hetgeen onze vatbaarheid te boven zou gaan. Blijft dicht bij Hem, die altijd zijn zal het licht der wereld, het licht des levens en ook van ons hart — in leven en in sterven en in eeuwigheid.

DE RONDWANDELENDE ZIEL.

EENE OUDE GESCHIEDENIS.

Een oud verhaal komt thans weder ter sprake, nu de hedendaagsche verschijnselen ons tot een billijker oordeel dwingen omtrent gebeurtenissen die tot het wonderbaarlijke schijnen te behooren, en gedurende een zeker tijdperk van brutaal ongeloof eenvoudig voor leugenachtige verzinsels zijn gehouden.

Men raapt nu vele wonderlijke verhalen weer op, die reeds waren weggeworpen bij de oude dingen zonder waarde, en vergelijkt ze nauwkeurig met de jongste waarnemingen en vindt er menigmaal hoogst belangrijke kenteekenen van echtheid in. Zoo gaat het met de mededeeling van Franz Wallner in zijn boek : »Uit mijn leven", volgens de mededeeling van den Generaal von Gerlach, die, zooals bekend is, tot de meest vertrouwden van Koning Frederik Wilhelm den vierden behoorde. De generaal hoorde deze geschiedenis uit den mond des Konings. Het bericht van Wallner van de Generaal von Gerlach luidt als volgt:

De aartsbisschop van Ypsala bezocht op een reis door Duitschland ons koninklijk hof en had de eer door Koning Frederik Wilhelm IV ter maaltijd genoodigd te worden. Spoedig kwam het gesprek op de vele bijgeloovigheden, welke thans nog in de Lappmarken heerschen, waar nog het geloof aan zwarte kunst en overgeërfde tooverkrachten in vele familiën tot op dat uur vastge-

worteld is. De aartsbisschop zelf was voor verscheiden jaren door de hooge landsregeering aan het hoofd eener commissie derwaarts gezonden om dit dwaas, ongodsdienstig drijven te onderzoeken en met ernst uit te roeien. Een geneesheer en een hooge ambtenaar waren voor deze zending aan den priester toegevoegd.

Bij gebrek aan verkeersmiddelen, zoo verhaalt de aartsbisschop, was onze reis lang en moeilijk. De bedoeling der reis was slechts aan ons bekend, en dit doel stipt geheim houdend, namen wij de gastvrijheid aan van een rijk man, die den naam had over duistere toovermiddelen te kunnen gebieden. Tot onze verwondering wees niets in het uiterlijke of in de huishouding van dien man op iets geheimzinnigs om dien roep te bevestigen. Met de gewone vriendelijkheid van de Lappmarkers werden ons door den gastheer, een man van een aangenaam en vertrouwenwekkend uiterlijk, de beste kamers gegeven en alles wat keuken en kelder opleverde werd ons aangeboden om ons als gasten alle eer te bewijzen. Tot onze verbazing evenwel maakte noch onze gastheer, noch eenig ander mensch in die plaats er een geheim van, dat Peter Lärdall, zoo heette de man, in het bezit was van bovennatuurlijke krachten, ja, zelfs een toovenaar. Op den derden dag, terwijl wij genoeglijk aan het ontbijt zaten, bracht ik onder voorgeven van nieuwsgierigheid, het gesprek op het bedoelde onderwerp en vroeg Lärdall, of het hem niet onaangenaam was in zulk een kwaden reuk te staan. Een fijne lach gleed over de rustige gelaatstrekken van den vriendelijken man.

»Wat nut geeft het u dan, hoogwaardige heer aartsbisschop, dat gij mij de bedoeling uwer vraag wilt verbergen? Gij en deze heeren zijt toch slechts hier om de

waarheid van dit gerucht te onderzoeken en mij ter verantwoording te roepen."

»Welnu dan, wanneer gij het reeds weet," antwoordde ik nadrukkelijk, »wij zijn hier om dit bijgeloof uit te roeien en een einde te maken aan dezen onzin."

»Gij moogt het voor zoo iets houden als gij wilt en kunt, maar o n z i n, lieve Heer, is deze zaak niet," antwoordde Lärdall, met een zacht hoofdschudden.

»Wat wilt gij daarmede zeggen?" antwoordde ik op strengen toon.

»Ik wil u door waarneming geloof geven. Mijne ziel, mijn geest, of hoe gij het noemen wilt, zal voor uwe oogen de woning des lichaams verlaten en zich naar een plaats begeven, die gij aanwijzen zult. Na mijn terugkomst zal ik u het bewijs leveren, dat mijne ziel ten uwen dienste op de door u aangewezen plaats geweest is. Wilt gij deze ondervinding opdoen?'

Afwijzende gedachten, aldus ging de aarstbisschop voort, maakten zich van mij meester. Vrees om deelgenoot te worden van het booze spel met het heiligste — de wensch om een bestaand bedrog op het spoor te komen en hem te ontmaskeren, en een groote nieuwsgierigheid om te ervaren hoe deze eenvoudige man zijn woord zou gestand doen, kampten in mij.

Eindelijk overwon het erfdeel aller Evaskinderen. Ik nam het voorstel aan en beval Lärdall zijne ziel naar mijn huis te zenden, mij te zeggen wat op dit oogenblik mijne vrouw doet, en de bewijzen te leveren van zijne aanwezigheid aldaar. Het spreekt vanzelf dat mijne reisgenooten, met nog brandender begeerte bezield dan ik, met mijn voorstel volkomen instemden.

»Welaan, mijne heeren," sprak Lärdall, »geef mij

een kwartier voor mijne voorbereiding."

Nauwelijks was dit verstreken of onze huisheer kwam terug een pan met droge kruiden in de hand houdende.

»Mijne heeren," sprak hij, »ik zal deze kruiden aansteken en den damp ervan inademen. Maar wacht u, mijne heeren, om in dezen toestand van schijndood waarin ik komen zal, een poging te doen tot mijne herleving of mij zelfs aan te raken — het gevolg daarvan zou mijn zekere dood zijn — want binnen weinige minuten zal mijn geest het lichaam ontvlieden en alle kenteekenen des doods zullen er aan zichtbaar worden. Binnen het uur zal mijn lichaam weer levend worden en u bericht van uw huis brengen.

Na een pijnlijke stilte, waarbij niemand onzer een woord van tegenspraak vinden kon, stak de toovenaar de droge kruiden in brand en hield zijn hoofd boven den kwalijk riekenden narcotischen damp. Binnen weinige minuten bedekte een lijkkleur zijn gelaat; het lichaam viel na eenige schokken achterover in den leunstoel, waarin de proef genomen werd, en lag bewegingloos, in alles op een doode gelijkend, neder.

»Om Gods wille," riep de geneesheer verschrikt, »de man schijnt zich vergiftigd te hebben; hij sterft werkelijk, als men hem niet spoedig helpt."

Ik moest hem met geweld tegenhouden voor hij zijn plan ten uitvoer bracht om den bewustelooze aan te grijpen.

»Hebt ge vergeten dat de ongelukkige ons bezwoer, in dezen toestand het lichaam niet aan te raken, als wij hem niet werkelijk wilden dooden? — Wanneer wij tegen ons geweten onze toestemming tot deze onaangename proef hebben gegeven, dan moeten wij ook de gevolgen afwachten."

Na een in ademlooze spanning doorleefd, eindeloos uur, keerde langzaam, maar zichtbaar de kleur des levens weer op de wangen van den onbezielde terug — de borst hief zich omhoog met krachtige ademhaling, die langzamerhand in een regelmatig ademhalen overging.

Spoedig daarop wendde hij zich met deze woorden tot mij: »Uw vrouw is in dit oogenblik in de keuken."

»Jawel," antwoordde de arts lachend, »op dit uur zijn, zooals gij wel weet, alle vrouwen bij ons in de keuken."

Zonder zich over deze ongeloovige uiting een antwoord te verwaardigen, beschreef Lärdall mij mijne woning en de keuken, die hij, voor zoover ik weet nooit kon betreden hebben, tot in de kleinste bijzonderheden met de grootste nauwkeurigheid.

»Ten bewijs dat ik werkelijk daar was," besloot hij zijne mededeeling, »heb ik den trouwring uwer vrouw, dien zij bij de toebereiding van een schotel van den vinger nam, onder in den kolenbak verstopt."

Ik schreef dadelijk, het was op den 20sten Mei, naar huis en vroeg mijne vrouw wat zij om elf uur op dien dag had gedaan. Ik vroeg haar haar geheugen nauwkeurig te raadplegen en mij zorgvuldig dit te berichten.

Na veertien dagen, zoo lang had de brief noodig bij de slechte verkeersmiddelen, schreef mij mijne vrouw dat dat zij op den 28sten Mei op den aangewezen tijd met de toebereiding van meelspijze bezig was geweest. De dag was haar juist daarom onvergetelijk, omdat zij op dien dag haar trouwring verloren had, dien zij kort daarvoor nog aan den vinger had gehad en dien zij ondanks alle zoeken niet had kunnen terugvinden.

Waarschijnlijk was deze door een man gestolen, die zich in de kleeding van een welhebbenden bewoner der

Lappmarken een oogenblik in de keuken vertoond had, maar toen men hem vroeg wat hij verlangde, weder spoorloos was verdwenen.

De trouwring werd later in de keuken van den aarschbisschop in den kolenbak teruggevonden.

Het uittreden van het geestelijk lichaam is eene tegenwoordig aan alle Spiritualisten bekende daadzaak. De heksenprocessen der middeneeuwen hebben zulke feiten verkeerd opgevat, maar toch zoo goed bevestigd, dat ook geen twijfel meer aan het bestaan van de mogelijkheid dezer werking kan overblijven. Ik zelf heb dergelijke verschijnselen persoonlijk waargenomen. (Zie Op de Grenzen, Dl. I, III en XIII.)

De proef zou evengoed gelukt zijn zonder kruiden en door magnetisme, want het is een toestand van somnambulisme in de hoogste graden, die niet elke somnambule kan bereiken zonder gevaar voor het leven.

HELDERZIEN — AL- OF NIET.

Somnambule en somnambule — dat is twee! . . . . En die twee kunnen hemelsbreed verschillen als de wijze en dwaze maagden, als goud en koper, en er wordt zooveel van dat koper in omloop gebracht, dat het de Redactie van de Anti Kwakzalvers Courant niet ten kwade is te duiden om het goed geloovig publiek eens ernstig aan te raden goed uit de oogen te zien van welke gehalte die geheimzinnige slaapster is, wier uitspraken soms

met een bijgeloovigen eerbied worden ontvangen en angstvallig opgevolgd, al geeft de somnambule ook de ongerijmdste beschrijving van het innerlijk maaksel des lichaams en al schrijft zij ook de gevaarlijkste middelen voor in bespottelijke hoeveelheden.

Evenwel er is op dit wondervol gebied ook echt goud te vinden als men den weg maar weet en de middelen kent, om de ware clairvoyance op te wekken en aan te kweeken bij daarvoor geschikte gestellen, want waar de aangeboren aanleg niet voorhanden is, daar zal geen hypnose of suggestie en ook geen goed geleid levensmagnetisme dit allerbelangrijkste verschijnsel te aanschouwen geven. In onze dagen nog te beweren dat er geen clairvoyance bestaat, is eenvoudig onkunde en vooroordeel.

Toch komen er in alle ziekenhuizen somnambulistische verschijnselen voor bij hoog sensitieve personen — ook door de moderne methode van hypnotiseeren — doch dan zullen de somnambules zelden tot zelfstandige aanschouwingen komen en onafhankelijk van den hypnotiseur spreken of zien. Zij zeggen dan alleen wat hij haar voorspiegelt of opdringt. De kundige magnetiseur daarentegen tracht volstrekt niet op het sujet in te werken en schept geen gedachtenbeelden voor haar, maar wacht wat zij zelf zal waarnemen.

Het zijn niet enkel ziekelijke vrouwen die helderziend worden; het komt ook bij gezonde mannen voor. Laat ik alleen uit onzen tijd noemen den Med. doctor C. Cyriax en Andrew Jackson Davis, wiens levensbeschrijving eerstdaags door ons zal worden uitgegeven, en terecht is deze laatste genoemd de triumf der clairvoyance. Want tot heden heeft nog geen helderziende zulke diepe en wijde

blikken in het wereldal geslagen, en toch tartte eene boerin hem uit om haar te zeggen wat zij des middags gegeten had. Dit kwam mij in gedachten toen ik door de »anti-kwakzalver" dezelfde vraag zag aangeprezen als een onfeilbare proef, om eene somnambule te toetsen. Of dat nu wel zulk een afdoend middel is betwijfel ik zeer, want immers de slimme slaapster zou bij toeval juist de plat du jour kunnen noemen, en dan was men toch gefopt.

Het is helaas maar al te waar dat er hier en daar van die ongelukkige slachtoffers worden aangetroffen, die door onkundige magnetiseurs in een soort halfslaap gebracht zijn, al heel dwaze dingen voor den dag brengen en als afgericht zijn om allerlei huis- en kloostermiddelen op te geven, en zooals het oude spreekwoord zegt, wordt de een genezen door den pot, de ander door de zalf.

Menigeen vindt er soms baat bij.

Maar dat alles is ver beneden de waarde van het echte goud, de zuivere helderziendheid of het ontwaken van de inwendige zinnen, de directe aanschouwing door het geestelijk wezen in ons. Wordt dat goddelijk beginsel vrijgemaakt, dan treden de onsterfelijke krachten in ons te voorschijn en de geest voelt zich in harmonie met de natuur — onderkent al de afwijkingen in het gestoorde organisme, alsof hij het vergeleek bij het ideale wezen van een harmonisch mensch, en voelt te gelijk wat er in de natuurrijken voorhanden is om het gestoorde evenwicht te herstellen.

Daar is geen suggestie bij noodig; daar mag de hypnotiseur buiten blijven, want bij volkomen clairvoyance heeft de geest van de somnambule zich geheel geïso-

leerd van den magnetiseur, terwijl zij in voorafgaande toestanden in een fluïdischen cirkel van magnetisme met hem was afgesloten van de buitenwereld, die ze dan alleen door hem kon waarnemen.

Daar de professioneele magnetiseurs doorgaans mannen uit het volk zijn, zonder studie of de noodige kennis van den aard en de toestanden door magnetisme voortgebracht, blijven de slapenden doorgaans in de eerste stadiën van het somnambulisme en worden toch maar geëxploiteerd alsof ze reeds de hoogste helderheid bereikt hadden, waartoe intusschen niet elke slaapster zonder gevaar voor het hersen- en zenuwleven gebracht kan worden.

Het gevolg is dat de arme vrouwen, die geheel onkundig en onmachtig zijn, gewoonlijk voor bedriegsters worden aangezien — maar ik geloof niet dat er op twintig somnambules of slaapsters, zooals de burgerman zegt, eene is, die bedrog pleegt, zooals bijv, voorgewende slaap met verdichte beelden maar op de grens van de verdooving der uiterlijke zinnen en het ontwaken der innerlijke krachten, gaat de geest als door een sfeer of ring van droombeelden. zooals wij dat bij het natuurlijk inslapen ook vaak waarnemen.

Vervalt zij nu in wat men noemt hardop droomen of spreken over hetgeen zij ziet, dan is dit alles een onbeteekenend spel der fantasie en zal de goedgeleide somnambule zelf zeggen en onderscheiden, dat dit een voorspel in het voorportaal van het ware zien en werkelijk aanschouwen. Degeen, die dat alles niet zorgvuldig hebben geobserveerd en weten te onderscheiden, zullen altijd aan allerlei streken en listen, kunstgrepen van bedrog denken. De onkunde is op elk gebied de grootste vijand

van den mensch, maar vooral als het betreft de verborgen krachten van ons innerlijk wezen. De tijd kan niet lang meer uitblijven dat er hoogleeraren opstaan die breken met de aloude, erfelijke antipathieën tegen de studie van het levensmagnetisme en met de kunststukjes van hypnose en suggestie,

Als er maar eens een man van naam durft optreden, dan volgen al de mindere grootheden van zelf, die altijd op gezag gelooven en den tijdgeest volgen, zonder zelfstandig onderzoek en onafhankelijke proefnemingen — er het is zeer te bejammeren dat het jongere geslacht, dat zoo gesteld is op wijsheid en zelfstandigheid en op proefondervindelijke methoden, dat onze academies nog geen zulke zelfdenkende en zelfzoekende jongelui opleveren, die zelf eens een sensitieve ontwikkelen en trachten een clairvoyante te vormen. Zeker dit vereischt voorzichtigheid, tijd en geduld, wil men zelf door overhaasting dit teeder werk niet verbreken of bederven, maar het zal den bedachtzamen onderzoeker loonen met de meest verrassende uitkomsten.

Op wetenschappelijk gebied heerschen ook vooroordeelen en oude overleveringen, die tot dogma verheven worden en van den meester op de leerlingen overgaan. Maar dat dogmatisme, dat leert dat clairvoyance een illusie of een bedrog is, zal ook vroeger of later wel vallen, even zeker als het kerkelijke leerstelsel waggelt en verbrokkelt.

Het is nu de plicht van allen die weten dat er wel degelijk een helderziende toestand bestaat, die weten dat de mensch reeds in den tijd en nog aan het lichaam gebonden, het oneindige en onstoffelijke te gemoet kan zweven. Wij moeten niet lichtgeloovig zijn, maar altijd

scherp achtgeven en toetsen wat van dien kant ons voorkomt, en vooral niet medewerken dat de schoone gaven misbruikt worden voor allerlei kunstjes en voor de zoo vermakelijke waarzeggerij, die zoo noodlottig is.

Wij moeten de fijne sensitieve naturen in bescherming trachten te nemen dat ze niet tot alledaagsche doeleinden vernederd worden.

Hoewel de aanleg hier te lande veelvuldig voorkomt, zoo is de toepassing nog zeer gebrekkig en vaak in geheel verkeerde handen, zoodat de gave niet zuiver tot haar recht kan komen en in haar gebrekkigen vorm meer kwaad dan goed zal doen.

Wij verklaren dus onbewimpeld onze overtuiging, op eigen veelzijdige proefneming gegrond, dat een geleidelijk magnetisme sluimerende clairvoyance kan opwekken. Vele voorbeelden heb ik geobserveerd, waarbij clairvoyanten wel degelijk schoone genezingen bewerkt hebben, zelfs bij personen die voor ongeneeslijk verklaard werden. Ook voor het opsporen van vermiste personen of onverklaarbare misdaden, heeft menig helderziende onschatbare diensten bewezen. Doch men moet daarvoor niet gebruiken de eerste de beste, die er zich voor uitgeeft en soms maar half ontwikkeld of door overmatigen arbeid afgetobt — of door onverstandige en ruwe bejegening verward is.

Ik zou uit eigen ervaring de treffendste gevallen van echte clairvoyance kunnen bijbrengen, indien die voorvallen niet te nauw in het private leven van bijzondere personen ingrepen.

Laat niemand zeggen : zoo iets kan niet bestaan omdat ik het nog niet heb waargenomen en omdat ik er aan de Hoogeschool nooit van gehoord heb dan bij wijze

van spot over een bakers bijgeloof. Het verschijnsel is te schoon, te rijk gezegend om niet vroeg of laat gewaardeerd te worden zooals het verdient en aan de lijdende menschheid al den zegen te brengen, waartoe God het in de natuur gegrond heeft, en wij zijn vast overtuigd dat dit ook geen tiental jaren meer zal uitblijven, ondanks den dwazen tegenstand van een verstokt en ingeroesd vooroordeel en onwetendheid. De feiten zullen overtuigend spreken en den afkeer overwinnen.

AAN DE NAGEDACHTENIS VAN NEWTON CROSLAND.

DOOR »EEN OUD ONDERZOEKER."

Er zijn op dit oogenblik nog maar weinig Spiritualisten in leven, die weten hoeveel men verschuldigd is aan de volharding en toewijding van Newton Crosland (hij stierf 18 Mei j.l.) als een van de eerste en stoutmoedigste pioniers van het Spiritualisme.

Toen Newton Crosland voor het eerst een werkend aandeel nam in het Spiritualisme, in het jaar 1855, hadden onwetendheid en het vooroordeel nog zoodanig de overhand dat het voldoende was te verklaren dat men in vreemde dingen geloofde die men gezien had, om een geneesheer het recht te geven een bewijs van krankzinnigheid af te geven. Crosland liet zich evenwel door die gevaren niet afschrikken, maar was zoo stoutmoedig er een lezing over te houden op den 27ste Februari 1856 in het Mechanics Institution te Deptford.

Kort daarop gaf hij een boekjs uit genaamd »Geestverschijningen," dat het eerste boek was dat in Engeland over Spiritualisme werd uitgegeven met den naam en het adres van den schrijver.

De gevolgen van dit stoutmoedig optreden waren, dat Newton Crosland verklaart: Oude vrienden beklaagden en verlieten ons. Enkelen wilden niet in denzelfden spoorwegcoupé met mij reizen, anderen kwamen niet dicht langs ons huis; zij staken over naar de andere zijde. Sommigen wilden geen dienstboden huren die onzen dienst verlieten. Mijn compagnon en klerken verlieten mij en-bloc. Mijn buitenlandsche agenturen werden mij ontnomen en als een onverwachte slag verloor ik 600 L. per jaar.

Wij lezen dat in overoude tijden menschen vervolgd en zelfs verbrand werden, omdat zij streden voor de waarheid; maar het is nog slechts drie en veertig jaren geleden dat Spiritualisten vervolgd werden, in zooverre de wet dat toeliet, en nog wel door menschen die zich Christenen noemden, of die aanspraak maakten op wetenschappelijke kennis.

Op Zondag 21 December 1856 maakte ik voor het eerst kennis met Newton Crosland. Ik was uitgenoodigd om bij hem te dineeren en getuige te zijn van de spiritualistische verschijnselen die zich zouden voordoen. Tot op dien datum had ik niet de minste kennis van spiritualistische verschijnselen, maar daar ik een wetenschappelijke opleiding had genoten, kon ik zeer goed oordeelen of deze werden te voorschijn geroepen door kunstgrepen of zoogenaamde wetenschappelijke machinatiën en door den invloed van de omgeving. Toen mij evenwel bewijzen werden geleverd die niet anders konden gegeven worden, dan door een macht aan de wetenschap onbekend, toen

kwam ik tot de overtuiging dat zich een nieuwe wereld aan mij openbaarde, en ik besloot dat het onderzoek daarvan voortaan het hoofddoel van mijn verder leven zou zijn. Newton Croslands' systeem van onderzoek zou men kunnen noemen: »tweeledig". — Hij trachtte te leeren en eveneens te onderwijzen en dat wel op de volgende wijze. Daar hij had bevonden dat behalve hijzelf, zijn vrouw en de jonge dame (het medium) er nog twee vrienden waren, die geschikt waren om een goeden kring te vormen, stelde hij vast dat dit vijftal elken Donderdag te zamen zou dineeren, en na den maaltijd zou aanzitten voor zoodanige manifestatiën of leeringen als zouden worden gegeven. Niets mocht deze bijeenkomsten storen en geen vreemdeling mocht tegenwoordig zijn. Na enkele van deze aanzittingen, gaf men reeds bijna niet meer acht op de beweging van levenlooze voorwerpen in de kamer, daar het onderwijs door onze onzichtbare vrienden gegeven hoogst belangrijk was betreffende de wetten die de spiritualistische mededeelingen beheerschten; hoe wij ons geestelijk en lichamelijk konden ontwikkelen; hoe wij onze gezondheid konden bewaren, en de reden waarom sommige personen onbekwaam waren zelfs de waarde van spiritualistische verschijnselen te begrijpen. Deze wekelijksche bijeenkomsten hadden gedurende meer dan twee jaren plaats, en ik vind niet dat sinds dien tijd eenige spiritualistische kring meer bekend is geworden met de wetten die deze mededeelingen beheerschen, zelfs niet half zóó afdoende als wij in dien bijzonderen kring van Newton Crosland er mede bekend werden gemaakt. Toen dezelfde vijf personen iedere week te zamen aanzaten werden de verschijnselen zoo belangrijk dat die zelfs thans nog verbazend genoemd mogen worden.

Crosland vond evenwel dat het niet goed was al deze waarnemingen tot slechts vijf personen te beperken, daarom gaf hij één en somtijds tweemaal per week een zitting voor vreemdelingen; (beperkt tot een of twee) zij kwamen dineeren om getuigen van de verschijnselen te zijn. De manifestaties werden zeer zwak, zoodra een vreemdeling in onzen kring kwam, en wij konden slechts bevredigende resultaten krijgen, wanneer deze vreemdeling verschillende malen aanwezig was geweest. [1]) De reden van de mislukking werd door onze onzichtbare vrienden duidelijk verklaard. Als wij nu hooren van de handelwijze van zekere heeren, die gelooven de spiritualistiche verschijnselen eerlijk te onderzoeken, en volstrekt geen resultaten verkrijgen, dan zijn wij verbaasd over de onwetendheid die zij aan den dag leggen omtrent de allereerste wetten, die de verschijnselen beheerschen, waarvan zij zich bevoegde onderzoekers noemen.

In het huis van Newton Crosland leerden de heer en mevr. S. C. Hall voor het eerst de spiritualistische verschijnselen kennen. Mr. Hall was in het eerst eenigszins geneigd te verklaren in plaats van te leeren, maar weldra kwam hij dit zwak te boven en de wijze waarop hij hielp de spiritualistische feiten bekend te maken, bewijst welk een ijverig zendeling hij werd. (Hij schreef een boekje over het Nut van het spiritualisme).

William en Mary Howitt en Miss Howitt waren dikwijls bij Newton Crosland en W. Howitt [2]) werd een krachtig

[1]) Dit is een algemeen en natuurlijk verschijnsel dat overal wordt waargenomen. De vreemde moet eerst allengs in harmonie komen met den kring en zal na zes proeven gewoonlijk eerst als een schakel aan den keten ingevoegd worden.

[2]) Schrijver van het belangrijke werk dat elk Spiritualist moest lezen: The History of Supernaturel.

kampvechter voor het Spiritualisme. Ook wijlen Robert Chambers nam de eerste verschijnselen waar ten huize van Newton Crosland. Ook professor John Tyndall, kwam daar op een avond om ambtshalve onderzoekingen in te stellen. Zijn wijze van optreden was zoodanig dat hij alle wetten schond, waardoor de verschijnselen kunnen gebeuren; evenwel kwamen er verschijnselen, maar hij was niet in staat ze te begrijpen. Het was inderdaad deerniswaardig te zien, hoe een man, die den naam had op wetenschappelijk gebied onfeilbaar te zijn, zich gedroeg als een bedorven kind. Hij begon met ons te verklaren dat hij bekend was met alle natuurwetten en dat hij van te voren wist, dat hetgeen wij verklaarden gezien te hebben, onmogelijk was; dat hij daarom alleen van plan was zijn aandacht te wijden aan de ontdekking hoe wij bedrogen werden, of hoe wij beproefden anderen te bedriegen.

Ontelbare mannen van wetenschap en naam kwamen om te zien. De resultaten waren even eigenaardig als belangwekkend. In sommige gevallen waren de physische manifestaties krachtig, maar de bezoekers schenen inderdaad onbekwaam ze te begrijpen. Even als wijlen Sir David Brewster zeiden zij dat de tafel s c h e e n in de lucht te zweven zonder aanraking, en dat voorwerpen in de kamer en op een afstand s c h e n e n te bewegen, maar of zij wel dan niet werkelijk bewogen, dat waagden zij niet te beslissen. Anderen, die zorgvuldig de verschijnselen onderzochten, gaven bij het eindigen der séance de opmerking ten beste, dat het nutteloos was de feiten te ontkennen, en dat de eenige mogelijke oplossing was, dat onzichtbare wezens de bewerkers van de verschijnselen waren en de tijdingen hadden gegeven. En deze zelfde

personen verklaarden enkele dagen later, dat zij bij rijper nadenken tot de conclusie kwamen, dat er op de séance niets was voorgevallen dat niet zeer goed door kunstgrepen of heimelijke samenwerking werd verkregen, en dat zij hun bezoek niet wenschten te hervatten.

Deze vreemde eigenschap van den menschelijken geest verbijsterde ons, en wij vroegen onze onzichtbare vrienden om eenige opheldering. Hun antwoord was eigenaardig maar belangwekkend: de spiritueele natuur van vele personen slaapt als het ware, zoodat zij ten eenemale ongeschikt zijn iets te begrijpen of te verstaan van wat geheel van spiritualistischen aard is. Zij kunnen het onderscheid niet begrijpen tusschen een kunstgreep en een werkelijk spiritualistisch verschijnsel. Daar hunne naturen zoo materialistisch zijn, nemen zij enkel de materieele verklaring aan. Gedurende hun hezoek hier was hun geestelijk wezen gedeeltelijk ontwaakt, maar toen zij in hun gewone omgeving en onder hunne kennissen terug keerden, sliep hun geestelijk wezen weer in, en de feiten, waarvan zij ooggetuigen geweest waren, hielden op hun werking uit te oefenen. Geen mensch kan iets begrijpen, wanneer hij niet in zijn wezen het begripsvermogen reeds bezit.

Newton Crosland verdroeg geduldig de beleedigingen en bespotting van vele zijner gasten. Dit was des te meer merkwaardig omdat hij van aard opvliegend, eigenzinnig en dogmatisch was. Het waren waarschijnlijk juist deze eigenschappen die hem nu vijf en veertig jaren geleden de kracht gaven, om pal te staan tegenover den weerstand die werkelijk tot vervolging overging. In latere jaren waren deze eigenschappen dikwijls de oorzaak van de verkoeling zijner vrienden. Ik, een van zijn oudste vrienden

bijv. ontving van hem een brief, die aan beleediging grensde; daarin verzekerde hij mij dat ik ongelijk had en dat mijn redeneering ziekelijk en zwak was. Ik antwoordde hem op dezelfde wijze en overstelpte hem met bewijzen en argumenten. Hij antwoordde kort en bondig, bekende dat hij ongelijk had en dat hij mij zeer verplicht was dat ik hem dat had bewezen. Newton Crosland was een door en door goedhartig en uitstekend mensch, die veel kon opofferen voor het zegevieren der waarheid.

Zij, die nu kunnen verklaren dat zij overtuigd zijn van het feit der geestelijke gemeenschap zonder gevaar te loopen in een gekkenhuis te worden opgesloten, kunnen misschien niet beseffen hoeveel zij aan Newton Crosland verschuldigd zijn, die jaren geleden zulks dapper durfde beweren, toen mediums schaars waren, en toen er niet meer overtuigde en bekwame spiritualisten waren als vingers aan onze beide handen. Hij was bekwaam zijn werk te doen omdat hij als een dagelijksche bezoekster in zijn huis ontving een jonge dame wier krachten en hooge leiding zoodanig waren dat zij elk medium van die dagen verre overtrof. Zij die het voorrecht hadden dit onderwijs te ontvangen en de verschijnselen bij te wonen, mogen zich zeer gelukkig schatten. Ik behoorde daartoe en ik dank de bekendheid met dezen schat aan de vriendelijkheid van Newton Crosland. Ik kan zijn kleine zwakheden vergeven, als ik zijn vele goedheden herdenk en menige zelfopoffering, gebracht aan velen nog buiten mij.

Velen die hunne eerste ervaringen opdeden bij Newton Crosland, werden later als mediums ontwikkeld, en werden zelfs openlijke verkondigers der feiten, zoodat

de vruchten van zijn werk zich verspreidden ver buiten den kring die gewoonlijk te Hyde Vale Blackheath te zamen kwam in het gezegende huis van waar zooveel licht is uitgegaan.

INSPIRATIE.

Bezieling, wie zal u verklaren, wie zal uw aard en wezen doorgronden?

Zijt gij een stem die binnen in ons spreekt?

Zijt gij de wijsgeer die daarbuiten roept?

Gebruikt gij ons als een instrument, of bergen wij in ons de geheimzinnige bron der muziek die het speeltuig klinken doet?

Ziet, gij komt haastiglijk over ons en wij spreken; uw adem bevleugelt onze ziel en wij zingen; uw stroom bevrucht ons denken en wij schrijven.

Wie zijt gij, van waar zijt gij?

Gij zijt als de wind, dien wij hooren en wij weten niet van waar zijn geluid komt; wij zien hem in zijn kracht, maar zijn wezen is onzichtbaar. De geest blaast ons aan, hij wekt ons uit den sluimer; hij wijst den weg die voor onze voeten bereid is.

Zoudt gij niet opstaan en werken, — spreekt de aandrijving — maar ziet, wij beuzelen over 's levens nietigheden. Hef uw oogen op — zie — de landen zijn wit om te oogsten. Goud zijn de korenaren, de zon lacht, blauw is de hemel; sta op, vergader uw schoven

vóórdat de stormen komen, die de halmen knakken; zij bergen de vrucht van een ganschen zomer.

»De vrucht des rechtvaardigen is een boom des levens, en wie zielen vangt is wijs. De opperste Wijsheid roept overluid daarbuiten; zij verheft haar stem op de straten. Zij roept in het voorste der woelingen; aan de deuren der poorten, spreekt zij hare redenen in de stad. Ziet — »ik zal mijnen Geest overvloediglijk uitstorten, ik zal mijn woorden u bekend maken."

Zoo riep vóór eeuwen tot het volk, de Oostersche wijze. Gedreven door den Geest sprak Hij onvergankelijke dingen. Wij slaan de heilige bladzijden op en staan verbaasd. Wij worden geroerd en getroffen door de schoonheid van woord en gedachte. Wie schrijft er nog in onze dagen, zooals vóór eeuwen geschreven werd? Wie zingt er psalmen gelijk David zong, wie schudt, als uit gouden horen, machtspreuken en wijsheden, gelijk Salomo en Sirach?

»Ziet, ik zal mijnen Geest overvloediglijk uitstorten" — Ook tot ons klinken deze woorden, ook aan ons zal deze waarheid bevestigd worden. God is getrouw, en zijn beloften gelden in eeuwigheid.

Maar tot het ontvangen van dien Geest, moeten wij onzen geest ontvankelijk maken. Hoe willen wij, levend in het gedruisch der wereld, afgeleid, verward, verstrikt, — dat de Geest tot ons ingang vinden zal?

Wij worden dagelijks gebonden door 's levens beslommeringen; wij zijn slaven van den dag, gevangenen van het oogenblik.

Wij zouden willen opstijgen, maar onze vleugels zijn gekortwiekt; de zwaarte van het kleine hangt aan onze voeten als lood. Er is geen grooter gewicht dan van het

Ongewichtige. Het is als een net, met duizend mazen dat ons omstrikt; iederen dag tornen en rukken wij er aan, wij slagen er soms in er een opening in te scheuren, waardoor wij ons hoofd steken, of een arm die zich opheft, een hand, die wenkt — maar ach, zoo zelden worstelen wij ons geheel en al vrij. — Onze ziel is beangstigd door het booze dat de wereld regeert, door het ongeluk dat de menschen over zichzelven en anderen brengen, door het zware lot der misbruikte dieren, door het vele wreede en absurde, donkere, noodelooze, onharmonische, door al de wanklanken waarvan wij hier op aarde de oplossing niet zullen hooren. Wij willen onzen geest verzamelen . . . . wij hooren daarbuiten zweepen knallen, paarden worstelen, wij hooren het roepen van hen die schreeuwen om hun dagelijksch brood.

Er zijn zooveel stemmen, die daarbuiten opgaan en vragen om onze deelneming, om ons medewerken, onze hulp, en bekennen wij het maar voor onszelven; onvruchtbaar was veel werken, schadelijk onze bemoeiingen, verspilden tijd en krachten eischten zij, en vruchteloos vergoten tranen. Daarom was het een wijs woord dat Jezus sprak: wie van ulieden de hand aan den ploeg slaat en achter zich ziet, is tot het werk niet in staat." — En »zoek eerst het koninkrijk Gods."

Wie anders dan gij, Bezieling, adem des Geestes die over ons komt en ons aanblaast, kan ons tijdelijk opheffen boven het vergankelijke? Gij sluit ons af van het omringende gewemel en wij hooren niets, dan wat de Geest spreekt; gij richt ons op en ziet — onze kluisters vallen; gij draagt ons op uw vleugelen en wij herademen! Reine, versterkende lucht omgeeft ons; wij stijgen hooger en het licht der zon omstraalt ons al

sterker. De aarde ligt beneden; wij heffen onze oogen naar het Hoogste! O licht en glans! O vreugde en vrede! o heilige blijdschap, die ons nu andere tranen weenen doet! Want wij slaan een blik in ons Toekomstig Leven, in het Rijk dat voor ons is weggelegd nà onze verlossing. Wij staan op de grenzen van Twee Werelden. En als wij nu de oogen naar omlaag wenden, dan is de geest door hooger licht gesterkt, zoodat geen angstige visioenen meer de ziel ontrusten; wij hooren van beneden opstijgen verwarde klanken, maar d a a r b o v e n is de harmonie, waarvan alle edele, reine inspiraties de echo's zijn en waarin eenmaal alle wanklanken zullen worden opgelost. Met Geloof en Vertrouwen omgord, met meerder Liefde, zullen wij voortgaan en den weg afleggen, dien wij nog hebben te gaan, vatbaar voor invloeden uit den hooge. Wij weten, de weg is soms lang en donker, maar onze geest heeft h e t l i c h t gezien, onze ziel werd gedrenkt door de inspiraties der Hoop, zooals het dorstige aardrijk door 's hemels dauw. Wij hebben het oogenblik gekend van herademing, het opvleugelen der gedachten; wij hebben de stem gehoord, die sprak: »En er zal nergens leed zijn op den berg mijner heiligheid. Want de aarde zal vol zijn van de kennis des Heeren."

Dat Uw koninkrijk kome — dat de geest der vernieuwende Bezieling worde uitgestort — dat de bede van Uwen grooten Zoon verhoord worde!

Want Uwer is de Kracht en de Heerlijkheid tot in eeuwigheid.

JOSEPHINE GIESE.

HOE TISSOT ZIJNE SCHILDERIJEN ONTWERPT.

De heer James Tissot, wiens wonderbare schilderijen van het Leven van Christus, zooveel belangstelling hebben gewekt in Parijs en in Londen, schijnt een visionair van nature. De geschiedenis van zijne pelgrimstochten in het Oosten en zijne onvermoeide studiën van de Oostersche gewesten en kleedendrachten is reeds dikwijls medegedeeld, doch de Heer Cleveland Moffet geeft eenige nieuwe en belangrijke inlichtingen over het gebruik dat door den kunstenaar wordt gemaakt van het ruwe materiaal aldus opgezameld. Zijne schilderstukken ziet hij letterlijk als visioenen voor zich. Mr. Moffet zegt in het Maartnummer van Abc. Clure's Magazine, zoowat het eenige wat hij (Tissot) dezen avond uitvoerde, was het in een album krabbelen van kleine teekenachtige schetsjes, ongeveer van de grootte van een postzegel de ruwst mogelijke potloodschrapjes, om bloot een denkbeeld te geven aan een ontwerp.

Een half dozijn daarvan maakte hij voor mij in eenige weinige vlugge trekken, en terwijl hij dit deed, gaf hij mij de uitlegging, »dit was bestemd voor »Christus voor Pilatus" en dat voor »de Engelen kwamen en dienden hem,« en zoo voorts. En zelfs mijn ongeoefend oog kon het idee er van bevatten.

»Elk dezer ruwe schetsen kon men het recept' voor eene schilderij noemen, en als de lust tot schilderen in

hem opkwam, vergrootte Tissot een van deze tot een meer uitgebreide schets, den achtergrond en de middelste figuren met zware zwarte lijnen teekenende; het geheel was dan vormloos, slechts een geraamte eener schilderij, met zwarte, ovale figuren voor de koppen en een paar ruwe lijnen voor de lichamen.

»Maar dan gebeurde er iets zonderlings, iets tooverachtigs zou men zeggen, indien wij niet bekend waren met de geheimen van het menschelijk brein. De geleerden noemen het »hyperæstesia," daar eene overgevoeligheid van de zenuwen dit visioen veroorzaakt. Tissot, moest in eene zekere gemoedsgesteldheid komen om een volkomend beeld te zien van wat hij wenschte te schilderen. Dan boog hij zich over het witte papier met de bekladde oppervlakte, en met groote aandacht turende naar het ovaal dat bestemd was vóór het hoofd van Jezus of van den een of anderen heilige, zag hij dan de geheele schilderij voor zich, de kleuren, kleederen, de gelaatstrekken, alles wat hij noodig had en wat hij reeds half had ontworpen. Dan, zijne oogen sluitende met verrukking, mompelde hij: Hoe schoon! Hoe wonderbaar! O, dat ik het moge vasthouden! O! dat ik het niet moge vergeten!" Eindelijk met den vasten wil om het visioen te behouden, nam hij penseelen en verwen en schilderde het alles volgens zijne herinnering, zoo goed hij kon.

»De meesie van Tissot's schilderijen werden op deze wijze gemaakt, ten minste gedeeltelijk. Maar vele zijner beste ontwerpen, zijn nooit geschilderd, omdat juist de heerlijkheid van het visioen en zijne verrukking het van voor zijne oogen deden verdwijnen, even als een droom aan ons voorbijgaat, en niet wil terugkeeren. »O, zuchtte hij, welke heerlijke dingen zag ik uit het leven

van Christus, die ik niet kon onthouden! Ze waren te prachtig om mij bij te blijven!"

»Laat nu niemand denken dat er iets abnormaals is in Tissot. Hij bezit slechts in hooge mate de fijngevoeligheid voor kleurindrukken in het brein, die vele kunstenaars eigen is, en die hun letterlijk de macht geeft, visioenen te zien. Het is niet anders dan een zaak van oorzaak en gevolg, even als zekere droomen door zekere oorzaken worden opgewekt. Bij hem is de oorzaak, nadenken en gebed, gevoegd bij een bijzonder artistiek temperament. Niet slechts uit zijne gekrabbelde schetsen krijgt hij levendige voorstellingen van zijne schilderijen, maar hij ontvangt ze meermalen eensklaps wanneer hij op straat loopt; zoo duidelijk zelfs dat de werkelijke dingen voor hem schijnen te verdwijnen.

Eens, bijvoorbeeld, toen hij in Parijs wandelde, dicht bij het Bois de Boulogne, zag hij plotseling een massieven steenen poort voor zich, waar een menigte menschen uit te voorschijn kwam, een veel kleurige menigte, de hoofden gedekt met een tulbant en in Oostersche kleedij. En het volk hief met heftige gebaren de handen op, wijzende naar een balcon, hoog op een geelen steenen muur gebouwd, waarop Romeinsche soldaten stonden, die een gevangene voortsleepten, gehuld in het kleed der schande. Van het balcon hing een stuk tapijt, waarover de gevangene door ruwe handen gedwongen werd zich neder te buigen om zijn gelaat te toonen aan het gepeupel dat beneden stond, en het was het gelaat van Jezus. Hetgeen Tissot in dit visioen gezien heeft, bracht hij nauwkeurig over op het doek in zijne schilderij »Ecce Homo." Ziet den mensch.

Vele andere zijner schilderstukken hebben hun ont-

staan te danken aan visioenen die hij zag op drukke plaatsen. Maar om deze visioenen weder te pas te brengen inr zijn kunst moest Tissot het gewoel van de menschen ontwijken. Hij zegt: Om mijn beste werk te doen, moet ik in staat zijn om te denken en mij alleen te gevoelen, daarvoor heb ik de eenzaamheid noodig.'

(De schrijver dezer aanteekeningen zou er hebben kunnen bijvoegen, indien hij dit geweten had, dat Tissot een Spiritualist is en dat een zijner schoonste werken eene materialisatieséance daarstelt met Egliton in Mei 1885, waarop twee gedaanten verschijnen, de een van de geestelijke contrôle van het medium, Ernest en de andere die van eene dame, Tissot's overledene verloofde. Deze schilderij kan men zien in de zaal van de Londensche Spiritualistische Vereeniging.

(Ed. Leight.)

OVER DIEP ADEMHALEN EN DE GEESTELIJKE ATMOSFEER.

Er wordt tegenwoordig veel over de diep ademhaling gesproken, als een methode die de stemvorming zeer begunstigt en voor vele storingen bewaard. Het was de kracht der oud Italiaansche stemoefeningen, die groote talenten heeft voortgebracht, en thans ook opnieuw de beste uitkomsten oplevert. Maar minder is bekend dat deze abdominale ademhaling ook .van hooge beteekenis is in het Occultisme en wij zullen hieromtrent thans een en ander mededeelen.

Mevrouw Sara A. Underwood, reeds voor verscheiden jaren tot een »automatische schrijfster" ontwikkeld, ontving vele merkwaardige bewijzen van de tegewoordigheid en indentiteit van de geestelijke werkers aan het ander einde van de lijn, (om de geliefkoosde uitdrukking van Oxon te bezigen), maar zij deelde daaromtrent in den laatsten tijd niets meer mede. In 't volgende artikel, onlangs verschenen in het Religio philosophical Journal, verklaart zij waarom zij geene verdere communicatie heeft openbaar gemaakt.

»Om redenen die mij niet verklaard zijn, ben ik in de laatste twee of meer jaren niet in staat geweest veel samenhangend automatisch schrift te verkrijgen, hoewel ik er vaak naar getracht heb. Eindelijk heb ik de poging opgegeven, denkende dat de onzichtbare krachten hadden besloten een einde te maken met de mededee-

lingen, door mij dat alles geschreven hebbende wat zij voor het tegenwoordige doen konden. Andere mediums hebben mij verklaard dezelfde ervaringen te hebben opgedaan. Ik ben er te meer over tevreden dat dit zoo is, daar het bewijst dat mijne verbeelding, waaruit, zooals sommigen zeggen, het schrijven ontstaat, er niets mede te maken heeft, daar ik thans nog evenveel belang stel in het schrijven als in den beginne — en het toch niet meer komt.

Ik bezit nog een overblijfsel van de origineele manuscripten, welke ik, om verschillende redenen besloot niet openbaar te maken; maar ze nog eens weer inziende, trof mij iets, dat ik, op het tijdstip dat het geschreven werd, te fantastisch en te vreemd achtte om het te laten drukken, daar ik nooit iets dergelijks gehoord of gelezen had, maar met het oog op latere berichten van elders, geloof ik toch, dat het belangrijk is voor onderzoekers van de psychische of geestelijke verschijnselen. Het betreft het tegenwoordig zoo vaak besproken diep ademhalen.

Mr. W. F. Stead zegt in een aflevering van het niet meer voortgezet »Borderland" schrijvende over zijne ontmoeting met den zeer fantastischen dichter Thomas Lake Harris, op een van zijn reizen door Amerika onder anderen :

»Toen ik Mr. Harris zag in New-York, voorspelde hij mij dat, wanneer ik de kunst van het ware diep ademhalen overmeesterde, ik kans had den respectabelen leeftijd van zeven honderd jaren te bereiken . . . . Ik heb de poging nog niet gedaan."

»De communicatie waarop ik doel, draagt den datum December 1892. Zij begint met de vraag door mij ge-

steld: »Daar gij, die zegt geesten te zijn, de besturende kracht zijt van dit automatisch schrijven en wij eenvoudig onderzoekers, verlang ik te leeren wat wij van u kunnen te weten komen over het geestelijke leven, en zou het ons aangenaam zijn dat gij ons raad gaaft in wat gij het nuttigste voor ons acht. Het antwoord was:

»Adem in de goddelijke geestelijke atmosfeer, welke alle geestelijke zielen omringt en gij zult zonder woorden begrijpen wat u nu dwaas schijnt."

Vraag: »Hoe kunnen wij de geestelijke atmosfeer van welke gij spreekt, inademen?"

Antw.: »Haal diep en lang adem, korte pauzen makende tusschen elke ademhaling. Richt, gedurende deze langzame ademhaling, uwe ziel op de geestelijke behoeften van uw hooger ik en verlang oprecht naar het beste waartoe gij in staat zijt. Dan zal de geestelijke vriend, die uw beschermgeest is, trachten u, zijne leerlingen, in rapport te brengen met de heerlijke kracht, die het universum vervult."

»Hoewel dit vreemd scheen, trachtte ik eenige malen dezen raad op te volgen. Als eenig uitwerksel bemerkte ik dat ik een gevoel van rust en kalmte kreeg; maar er volgden geen andere bepaalde resultaten; wellicht heb ik het niet lang genoeg achtereen gedaan."

Toen ik later het woord las van Harris over het overmeesteren van de kunst om adem te halen, vroeg ik weder aan mijne onzichtbare vrienden om mij iets meer bepaalds te zeggen in betrekking tot de geestelijke atmosfeer, want dat ik niet begreep wat er bedoeld was. Ook zeide ik dat ik niet goed kon inzien hoe eenvoudig ademhalen iemand geestelijk kon helpen; dat het te fantastisch voor mij scheen en het ook zoo aan anderen

zou schijnen, die ik er over zou spreken.

Antw.: »De mysteries van het geestelijk leven kunnen niet in een enkel woord op aarde uitgelegd worden. Maar er is een weg open tot de geestelijke sferen voor aardsche kweekelingen door middelen welke voor uwe aan de zinnen gebonden zielen op mysticisme moeten gelijken, omdat gij thans nog niet duidelijk verstaat dat wat voor u zoo mystiek is, het meest redelijke en natuurlijke is tusschen een hoogere sfeer en uw lageren toestand van zijn."

Vraag.: »Wilt gij, zoo duidelijk als u mogelijk is, onze menschelijke beperktheid in aanmerking nemende, iets meer verklaren over de geestelijke atmosfeer, in woorden, welke wij aan andere onderzoekers kunnen mededeelen?"

Antw.: »Wanneer degeen die nog aan de zinnen gebonden zijn en toch geestelijk in rapport met de sferen liefdevolle, onderzoekende vragen doen aan geestelijke vrienden, moeten ware antwoorden gegeven worden. Alle waarachtig geestelijk gezinde lieden, kunnen, terwijl zij nog in den aardschen vorm zijn, in verband komen met hoogere sferen door gehoorzaamheid aan de geestelijke wet, welke wij verplicht zijn bekend te maken wanneer zulks door oprechte zielen gevraagd wordt. Daarom moogt gij zeggen tot de zoodanigen dat, wanneer zij in een stemming van onzelfzuchtig verlangen naar geestelijke hulp zijn, door zuiver gehoor te geven aan den raad wat het inademen betreft van de geestelijke atmosfeer, dat zij dan komen in directe betrekking tot de geestelijke broederschap. Dit is waar voor allen die in overeenstemming leven met de geestelijke wetten.

Vraag: Wilt gij ons de beste methode geven waardoor wij op deze aarde deze goddelijke atmosfeer kunnen inademen?"

»Antw.: »Spreek oprecht en stoutmoedig uwe geestelijke hoop en ervaring uit, zooals gij en vele anderen die hebt ondervonden door middel van geestelijke gemeenschap. Tracht te leven, in onzelfzuchtigheid en toewijding aan het welzijn van anderen, dat is de kiem van het ware geestelijke leven, en wanneer gij duidelijk voelt dat uwe ziel rein is van zelfzuchtige begeerte en liefderijk gezind, zend dan uwe meest onzelfzuchtige gedachten in de geestenwereld op en wacht diep ademhalende de uitkomst af."

Deze raad wijst op een zeer begeerenswaardigen zieletoestand en een zuivere atmosfeer van leven, maar is moeielijk te verkrijgen in een wereld vol tegenstrijdige krachten en onverwachte hindernissen die ons beletten tot zulke volkomen onzelfzuchtigheid te komen.

Men bedoelt de onzelfzuchtigheid van eene natuur die brandend is van de reinste liefde en hulpvaardigheid, welke onkwetsbaar is gemaakt voor de pijlen van ondankbaarheid, onverschilligheid, nijd, boosheid en laster van hen die geholpen worden.

Het is een schoon ideaal, waard om er naar te trachten, om er naar te verlangen, zelfs als het ons mislukt het volkomen te verkrijgen, en die mysterieuze geestelijke uitkomst te bereiken, die verborgen is in deze communicatie. Ik heb het nog niet verkregen. Ik ben benieuwd wie het heeft verkregen. En ik verlang ook te weten wat anderen die geestelijke gaven bezitten, weten van de geestelijke sfeer door persoonlijke ervaring. Wanneer enkele lezers verder licht over dit vraagstuk

kunnen uitbrengen, zie ik gaarne een duidelijke uiteenzetting van hen te gemoet.

Daar het velen verbazen zal de bewering te vernemen, dat het diep ademhalen iets te beteekenen heeft met de gemeenschaps-oefening van den mensch met de geestenwereld, willen wij uwe aandacht vestigen op een van de grootste mediums en somnambules der wereld, die uit veeljarige ervaring spreken kon, namelijk Emanuel Swedenborg (wiens levensschets door den uitgever dezes is uitgegeven). Hij leefde echter in een tijd, waarin niemand hem nog kon voorlichten, en hij zelf begreep ook niet altijd volkomen, tot welke klasse van zielkundige verschijnselen zijne ervaringen moesten gebracht worden. Hij stond alleen.

In onze dagen zal dat alles beter begrepen worden door de zielkundige onderzoekers — en het blijkt nu ook, bij een ernstige studie van zijne nagelaten aanteekeningen, dat er eene eigenaardigheid was in het organisme van Swedenborg, die hem in staat stelde zijn adem vast te houden en inwendig te ademen gedurende een aanmerkelijken tijd, waarin hij werd ingeleid in de geestenwereld, of, zooals men thans zegt, in trance kwam.

Na hierop gewezen te hebben, zegt een van zijne biographen, Dr. Garth Wilkinson: »De verrichting der ademhaling is dus bij sommige personen een manier om voor een oogenblik de samenwerking van de ziel met het lichaam op te heffen, welke door de gewone respiratie onderhouden wordt, ten einde de ziel in haar eigen sfeer vrij te maken. Er kan geen twijfel bestaan dat Swedenborg in dit opzicht buitengewoon georganiseerd was. Pag. 57.

En nog eens:

»Zoo gemakkelijk was deze ademhaling hem geworden en zoo in verband met alle sferen, dat hij daarbij in de hoogere wereld werd opgenomen en zich tehuis gevoelde onder geesten en engelen. (Pag. 79).

Veel wordt in Swedenborgs geestelijk dagboek over deze zaak gesproken, zie nommers 3317, 3320, 3464 waaruit ik de volgende aanhaling ontleen:

»Mijne ademhaling is zoo gevormd door den Heer, dat ik in staat ben gedurende geruimen tijd zonder de hulp van de uitwendige lucht, inwendig te ademen; mijne ademhaling naar binnen gericht zijnde en mijne uiterlijke zintuigen zoowel als mijne actie, met kracht vervullende, wat alleen mogelijk is met personen, die alzoo door den Heer geformeerd zijn.

»Men heeft mij geleerd dat mijn ademhaling zoo werd ingericht, zonder dat ik er bewust van was, om mij in staat te stellen met geesten te verkeeren en met hen te spreken." (Het was dus geen willekeurige oefening.)

Swedenborg beweert in de Arcana Coelestia 607, 608, 805 en in vele andere plaatsen dat bij de menschen, die het eerst deze aarde bewoonden, de gemeenschap met geesten hun normale toestand was, en dit kwam voort uit hun diep ademhalen. In de volgende geslachten, toen hunne ademhaling al minder innerlijk en ten laatste geheel uiterlijk werd, werd de bewuste gemeenschap met geesten bijna uitgedoofd." Ik weet niet of Swedenborg melding maakt van een goddelijk geestelijke atmosfeer die ingeademd wordt, maar deze aanhalingen zijn wellicht van belang voor uwe lezers.

»Light" 26 Aug. CLAUDE TOBY.

Ik meen te mogen aannemen dat alle groote en echte magnetiseurs deze eigenaardige ademhaling kennen, als zij geheel afgetrokken in hun liefdewerk verdiept zijn en niet spreken. Meermalen heb ik dan opgemerkt een zonderling zuchten of diep ademhalen, gepaard met zacht slikken, dat onwillekeurig en noodzakelijk schijnt.

Gedurende den magnetischen hoogslaap bij somnambules en den diepen trance bij mediums, is dikwijls de uiterlijke ademhaling zoo geheel opgeheven, dat geen adem op een spiegeltje is waar te nemen; zij ademen dan inwendig in de geestelijke atmosfeer of reinen ether die het heelal vervult en onzen dampkring doordringt. De voorbereidende oefeningen van Yogis en Fakirs en Theosophen bestaan grootendeels in de kunst van zich deze ademhaling eigen te maken, waardoor zij sensitief worden en toegankelijk voor geestelijke invloeden. Dit geschiedt echter altijd onder de leiding en bewaking van geoefende leermeesters en kan niet zonder gevaar door nieuwsgierige liefhebbers zoo maar eens geprobeerd worden, want men kan door deze proeven geheel bewusteloos worden en afgesloten van de uiterlijke wereld, en verkeerde proeven zullen het gestel verwoesten, wanneer men niet in de *rechte condities leeft*. Niet alleen moet heilige ernst in de ziel heerschen, vrij van alle zelfzuchtige begeerten, maar vooral ook moeten de uiterlijke omstandigheden er toe geschikt zijn.

Iemand die zich in het diep ademhalen oefende om zijn physiek te verbeteren, kon dit alleen volbrengen op den top van een berg, waar de lucht niet bezoedeld was met de onreine walmen die om onze steden hangen als een zwart gordijn, dat zelfs de blanke sneeuwvlokken verontreinigt eer zij den grond bereiken.

In de vrije, stille natuur, ongestoord en veilig voor elke afleiding, kon hij zoo diep ademhalen, dat hij in geestelijke gedachten verdiept en van al het aardsche afgetrokken meer en meer de nabijheid van geestelijke vrienden kon gevoelen, en hij kwam voor het minst tot dien hemelschen vrede en verkwikkende rust, waarvan ook mevrouw Underwood spreekt, terwijl hij ook helderder kon denken, en het was hem, of hem een meer geestelijke atmosfeer omgaf dan wij noodig hebben voor ons physiek leven. Het was hem of hij nader tot God kwam door een gevoel van gelukzaligheid. Dit zalig gevoel kan door de nabijheid van reine geestelijke vrienden ontstaan en zal door vele ernstige Spiritualisten gekend worden.

Evenwel deze ervaringen leveren niet enkel vredevolle en liefelijke aandoeningen op. Want nog aan de aarde verbonden en physiek ook één met de menschheid, beginnen zulke sensitieven soms diep neergebogen te worden onder het pijnlijk medegevoel van het lijden en van de zonden der menschen en de ellende die nog op aarde voortwoekert. Vele hoog sensitieven hebben er zwaar door geleden. De beroemde somnambule van Emmerick voelde bij stormweder al den angst en smart der schipbreukelingen. Davis kon soms diep getroffen zijn door het gevoel van al het lijden der armen in New-York en alle somnambules en sensitieven zullen wel eens door dat onuitsprekelijk smartgevoel neergedrukt worden als zij in dien toestand verkeeren, totdat zij door die sombere duisternis heengaan evenals een luchtballon die hoog boven de onweerswolken wegzweeft.

Het is volstrekt niet noodig om zooals de heer Ilfracombe mededeelt een van die pijnlijke ontmoetingen te

hebben, welke ons gevoel diep aangrijpen, zooals het zien van een afgewerkt, vermoeid dier, dat nog met slagen voortgezweept wordt, of van een vrouw in dronkenschap naar de gevangenis gebracht — neen, zonder eenige uiterlijke aanschouwing kan onze geest plotseling door zijne levensverwantschap, door zijne eenheid met de menschheid, door smart overweldigd worden en ik ben geneigd aan te nemen dat dit voornamelijk het onuitsprekelijke lijden van den Heiland veroorzaakt heeft, waarvan te recht geschreven staat: dat Hij al onze smarten heeft gedragen.

Swedenborg zegt van de geestelijke atmosfeer: »Zij is vol van goddelijk vuur en goddelijk licht, dat wil zeggen vol liefde en wijsheid."

Er is even zeker een atmosfeer in de geestenwereld als in de natuurlijke, want geesten en engelen ademen ook zooals wij en zoo ook spreken en hooren zij.

De atmosfeer van de geestelijke wereld heeft veel grooter verscheidenheden dan de dampkring der aarde. Hoe hooger de sferen zijn, zoo te fijner en heerlijker is ook de atmosfeer en bezit eigenaardigheden en schoonheden die niet te beschrijven zijn en brengt de schitterendste kleuren te weeg, flikkerend als het fijnste edelgesteente.

Swedenborg heeft zoo dikwijls over die atmosfeer geschreven dat het voor een kenner zijner vele en uitvoerige schriften wellicht een nuttig werk zou zijn om al die uitspraken eens te verzamelen en te vergelijken. Daaronder zijn sommige zeer fantastisch en minder aannemelijk. Wanneer hij beweert dat in zeer oude tijden de menschen meer toegankelijk waren voor 't verkeer met de geestenwereld, kunnen wij daarmede instemmen, doch als hij meent dat de innerlijke ademhaling meer en meer ver-

zwakte en verdween en eindelijk overging in onze gewone ademhaling en deze dan als een vrucht van den val of het verval van de menschheid beschouwt, dan plaatsen wij daar liever een vraagteeken bij en laten de bewering geheel voor rekening van den ziener.

EENIGE VISIOENEN.

SPONTAAN MEDIUMSCHAP.

Ik ben geen medium en heb mij nooit ingelaten met Spiritualisten of hunne werken. Ik geloof alleen in hetgeen ik zelve zoo dikwijls gezien heb, en daardoor weet ik dat geesten gemeenschap houden met de levenden.

Mijn eerste visioen had ik, toen ik zes jaar oud was. Mijn grootmoeder was zeer ziek, en mijn moeder en mijn vader waren bij haar in huis te Rotterdam, terwijl wij kinderen met de dienstboden in ons huis te Charlois (een van de dorpen bij Rotterdam, aan de andere zijde van de Maas) waren achtergebleven.

Ik kon niet slapen en riep de dienstbode, die mij gebood stil te zijn, daar het reeds half twaalf was en ik het kleintje niet wakker mocht maken. Juist op dat oogenblik zag ik mijn grootmoeder — hoe, kon ik niet vertellen; ik was doodsbang, maar ik had den moed niet te gillen. Later vernam ik dat zij juist op dat uur is heengegaan. Ik zag haar nog dikwijls bij het grasperk in den tuin of aan mijn venster.

Mijn tweede visioen had plaats drie nachten nadat mijn geliefde moeder haar sterfelijk lichaam verlaten had. Ik

was toen dertien jaar oud. Drie nachten nadat zij stierf, ontwaakte ik eensklaps en ik was helderder en frisscher van geest dan gedurende de vorige dagen. Ik lag stil en rustig toen ik aan het raam hoorde tikken. Ik lette er niet op, maar ik hoorde het nogmaals en nogmaals. Ik trachtte mijn zuster te doen ontwaken door aanstooten en schudden, maar alles te vergeefs. Het geluid duurde evenwel voort. Ik stond op en schoof de zware gordijnen ter zijde; dáár zag ik mijne moeder zoo duidelijk als ik haar ooit gezien had, maar zij scheen doorschijnend. Toen ik trachtte haar te omhelzen, week zij terug al verder en verder, en eindelijk verdween zij. Ik vertelde het mijne zuster, die er om lachte en er den volgenden morgen het geheele gezin mede vermaakte.

Daarna kwam er nog een bezoeker uit de andere wereld. Ik had een lieve vriendin in Brussel, en op een avond toen ik zeer laat te bed ging, zag ik haar plotseling vóór mij. Toen ik den volgenden morgen mijn wedervaren vertelde, volgde er een schaterend gelach, dat evenwel terstond verstomde toen er een telegram kwam, dat ons meldde dat mijne vriendin den vorigen nacht gestorven was. Tusschen mijn veertiende en negentiende jaar had ik menigmaal bewijzen dat er een leven na dit leven is. Eens speelde ik onder geesteninvloed in een welbekende Hollandsche familie de 12de rapsodie van Liszt; ik, die in het geheel geen piano speel! Toen ik geëindigd had was iedereen verbaasd, maar ik was moede en als in een droom; ik herinnerde mij geen noot van het geheele stuk.

Een andermaal in droevige omstandigheden zijnde, meende ik dat het leven op aarde de zorgen en strijd niet waard was; ik dacht aan zelfmoord! Op dat oogenblik werd een

hand op mijn schouder gelegd, mijne moeder stond voor mij en een stem sprak: »Houd moed!" en 't was alsof ik met nieuwen moed bezield werd. Des niet te min bezweek mijn moed weder toen ik mij voor de eerste maal in Londen bevond in het moderne Babylon, zonder vrienden, zonder geld en onbekend met de taal. Ik ging naar Westminster Bridge om er een einde aan te maken; maar mijne moeder kwam weder tot mij en ik hoorde weder een stem die zeide: »Houd moed!" En met nieuwen moed bezield begon ik opnieuw den strijd om het leven. En nu nog vaak gevoel ik een hand op mijn voorhoofd en als dit het geval is, dan weet ik dat ik kan werken; terwijl ik thans weet dat ik niet behoef te beproeven om te schrijven als die hand er niet is, want alles wat ik schrijf zal onbeduidend en zonder waarde zijn.

Eenige dagen geleden reisde ik naar Hornsey in een coupé van de Great Northern Railway. Het was een schoone, maar donkere en koude nacht. Te Harrengay stapten twee dames in de coupé, die er weer aan de andere zijde uitgingen, ofschoon de deuren gesloten bleven. Ik kende ze heel speciaal. Het waren twee oude Hollandsche dames, die jaren geleden onze buren waren. Eenige weken daarna ontving ik een brief van een mijner zusters, die mij schreef: drie weken geleden stierven Mevrouw en juffrouw de Waal.

Mijn grootvader en grootmoeder stierven op denzelfden dag, een maand geleden ongeveer, te Maastricht, en ik zag ze beiden in mijn slaapkamer hier (te Londen). Ze kwamen door de deur en verdwenen door het venster.

Ik heb slechts ééns een spiritualistische séance te Londen bijgewoond, en was de eerste die door het medium werd aangesproken. »Ik zie een geest," zeide zij, »zij

is een vreemdelinge uit . . . uit Holland zou ik zeggen, zij is nog jong — negen en dertig jaar oud — zij houdt haar hand op uw schouder — ik hoor een naam — Henriëtte en nog een Lucie — zij heeft een opdracht voor u. Verlies den moed niet — gij hebt een goede toekomst !" Zij hield een oogenblik op en ging toen voort.. Ik zie nog een . . . een kind . . . tien of negen jaar oud ongeveer — zij dankt u en zendt u een kus ! . . . Ik kende deze beide geesten zeer wel, de eene was mijne moeder ; 't kind had ik eenmaal verpleegd, doch het stierf ondanks al onze zorgen.

Dikwijls hoor ik stemmen fluisteren rondom mij en boven mijn hoofd in mijn eigene en andere talen, maar niemand hoort ze dan ik, hoe dicht ze ook bij mij zijn. Men heeft mij gezegd dat ik een goed medium moet zijn, maar ik zou er nooit aan denken dit te beproeven. Als evenwel mijne ervaringen van de andere wereld voor de wetenschap nuttig kunnen zijn, dan zal het mij zeer aangenaam zijn, ze u mede te deelen.

LUCY M. FRANSSEN V. D. WOUW.

BID EN U ZAL GEGEVEN WORDEN.

Deze gouden spreuk uit den mond van onzen Heiland is een sterke staf, dien hij toegezegd heeft aan alle lijders en strijders, aan alle armen en beproefden, maar die veel te weinig gekend en gewaardeerd wordt, omdat het onkundige kind der aarde niet begrijpen kan h o e d a t

m o g e l ij k z o u w e z e n, hoe dat zou kunnen helpen, juist in zijn bijzonder geval.

Konden de stervelingen zien hoe de aarde met al hare lijdende kinderen hangt in een net van fijne mazen, een net van geestelijke telefoon- en telegraafdraden, dan zouden zij verstaan dat hetgeen in de stoffelijke wereld de gemeenschap zoo gemakkelijk maakt, slechts een zwak beeld is van de groote telegraphie tusschen hemel en aarde, die dag en nacht werkt. Zend uwe telegrammen, uwe vurige gebeden gerust af naar het groote hoofdbureau der liefde, en gij zult antwoord krijgen — er zal hulp gezonden worden.

Door wie? vraagt gij. Door de duizend gedienstige geesten, die zich verheugen waar zij helpen mogen en die de hulp inroepen van velen, die sterker en wijzer zijn dan zij. Wij spreken hier in de eerste plaats van het waarlijk onzelfzuchtig gebed voor hen die wij zoo gaarne zouden willen helpen, maar de middelen ontbreken ons; wij weten geen raad, zien er geen kans op! Wij bidden voor een arm, hulpeloos kind, maar wij zijn niet bij machte er iets voor te doen; onze onzelfzuchtige bede, ons liefdevol zielsverlangen roert een snaar in den hooge, die antwoord geeft op onze reine begeerte en vele engelzielen snellen aan om hulp te zoeken; zij omringen dat kind met hunne liefde en brengen in hun kring of elders harten, die erbarmen voelen, oogen die het lijden zien en handen die het verzachten — en het kind wordt gered.

Gij bidt om hulp voor een arm gezin of nuttige instelling. Er is geen geld of goed. Uwe onbaatzuchtige begeerte roert snaren en beweegt draden, die ver reiken, en er dagen menschen op, die bewogen zijn om hulp

te verleenen door impressies, die ze zelf niet begrijpen — geld en goed vloeien u toe, en gij kunt hulp bieden.

Zoo werkt de Vader door de zeer natuurlijke wetten van zijn rijk, de wet van sympathie, waardoor het gelijksoortige in aanraking komt.

Als iemand zal geholpen worden, dan groepeeren zich vele goede geesten om hem heen, die hulptroepen aanwerven en middelen opsporen — harde harten week, karige handen mild maken, gesloten geldkisten openen en het onmogelijke mogelijk maken. Zoo werkt de hemelsche philanthropie of menschlievendheid door zalige geesten, wier lust het is den Heer te dienen in het volbrengen van den last hun opgedragen om te helpen waar God hen zendt.

Wanhoop dus nooit. God heeft duizend wegen, al ziet gij er nergens een binnen uw bereik. Maar Hij kent zijn tijd! Hij weet of het u nut is nog te wachten en te leeren vertrouwen. Hij weet of uw geloof nog sterker moet worden — of gij de weelde van een ruime uitkomst zult kunnen dragen zonder schade en of gij slechts bij kleine giften geholpen moet worden om uwer ziele wil, want uw geestelijke opvoeding is het hoofddoel bij uwe lotsbedeeling geweest, veel meer dan uw tijdelijk welzijn. Zorg dan steeds daarvoor dat uwe paden recht en zuiver blijven, opdat gij er Gods Engelen op moogt ontvangen of ontmoeten. Zij werken waar gij niets kunt uitrichten. Zij inspireeren plannen, ontwerpen, die u ten goede zullen komen op Gods tijd. Zij bewegen harde, koude harten als de warme en zeer gevoelige, verwekken indrukken en gedachten en gezindheden, waar gij buiten allen invloed zijt. Zij verhinderen en weren af en voorkomen veel leed, maar moeten ook toelaten waar zij niet mogen in-

grijpen en waar de weekhartige mensch zou toeschieten en verhinderen. Zij hebben hunne voorschriften ten onzen opzichte, en of wij ongeduldig zijn of jammeren, daar laten zij zich niet door van hun plicht afbrengen, zoo min als eene moeder een kind zal loslaten of den arts verhinderen als hij het pijn moet doen.

Laat al uw wenschen en begeeren voor God gebracht worden, en waar gij nauwelijks eigen wenschen en verlangens tot een gebed durft maken, daar zult gij menigmaal verrast worden door de ontdekking dat God ook de onuitgesproken gebeden verhoort, als het ons niet schaden kan, want Hij is liefde en wil ons verblijden op ons pad als wij het niet zelf onmogelijk maken door eigenwillig te handelen en te grijpen naar het ongeoorloofde.

Vraag dus nooit: hoe zou ik geholpen kunnen worden? mijn weg, mijn lijden is voor God verborgen! — omdat de hulp niet op uw eerste roepstem opdaagt.

Bedenk hoe vaak ge uw goeden engel hebt laten roe pen zonder gehoor te geven aan zijn wenk en zijn wekstem. Verootmoedig u, eer gij uwe bede durft stamelen. Belijd uwe hardnekkigheid en weerspannigheid — maak uwe kromme paden recht en vraag dan in alle nederigheid om bijstand waar uw kracht te kort schiet — en gij zult geholpen worden, want dat woord blijft eeuwig waar: die bidt, die ontvangt.

UIT ONZE CORRESPONDENTIE.

Geachte Mevrouw!

Het is u gegaan als zeer velen, die na smartelijke verliezen, in troostelooze oogenblikken de droeve blikken verlangend opheffen naar de verschijnselen, ons door het Spiritualisme bekend geworden — maar onbekend met den weg om tot goede uitkomsten te geraken, op vele moeilijkheden struikelen, en al kennen zij de methode van proefnemen eenigszins, zich toch van den toestand der vertrokken vrienden een geheel verkeerd denkbeeld maken, en zij staan daardoor aan groote teleurstelling en gevaren bloot.

Hoe minder een mensch voorbereid is op de groote verandering, die wij allen te gemoet gaan, als ons uurtje zal slaan, zoo te minder zal die persoon zich op zijn gemak voelen in zijn nieuwen staat, waarvan hij niets begrijpt, en lang heeft zoo iemand soms noodig om te vatten, dat hij de groote poort is doorgegaan en niet meer over zijn stoffelijk lichaam heeft te beschikken, en hij begrijpt dat te minder, omdat hij nooit gedacht heeft dat hij na den dood zijn gedaante bleef behouden; dat hij eene gestalte zou hebben, met dezelfde ledematen als zijn stoffelijk omkleedsel gehad heeft.

Duizend nieuwe aandoeningen van verbazing overweldigen hem, en hij is niet in staat daar maar zoo eensklaps zich in te huis te gevoelen. Het is daarom niet goed die gewijde uren te storen door den geest af te

trekken van zijn nadenken en opmerken. Zelfzuchtig is het hem maar telkens weer bij zich te willen omlaag trekken en het onderwijs dat zijne geestelijke leidslieden bezig zijn hem te geven te onderbreken met onze weeklachten en aardsche belangen.

Eerbiedig en geduldig wachten of het vergund zal worden dat onze geliefden tot ons kunnen en mogen komen — moet onze houding zijn. Verre zij dat onzalige idee van de dooden op te roepen, dat ons tot de wegen der oude heidenen en wilde stammen zou terug voeren. Hoe vele vertrokken vrienden zijn niet in hunne ontwikkeling belemmerd door de onstuimige begeerte van hunne betrekkingen om met hen in aanraking te komen! Men wil maar dat zij door het eerste medium het beste ons tijding zullen geven. Of het een pas beginnend, nog niet half ontwikkeld en soms nog verkeerd geleid medium is, dat gebrekkige telegrammen zal overbrengen, dat komt er niet op aan — het moet maar aan het werk; men wil weten hoe zij het nu hebben, juist alsof ze maar een buitenlandsch reisje maakten en het ons bevreemdt dat ze ons nog niet schrijven. Men beseft niet hoe groot het verschil is van dit leven en het gindsche bestaan; men weet niet wat er in hen omgaat en hoe moeilijk het hen valt om u juist dat te zeggen, wat gij weten wilt. Als het mediumschap zwak is en zwak blijft, dan is er behoefte aan een versterking van den kring en moet òf het medium gemagnetiseerd worden of er moet een schakel in den kring gevoegd worden, die goede magnetische kracht bijzet, en bij gebrek aan die kracht doet men de mediums veel kwaad door ze toch te laten werken. Dit ondermijnt het zenuw- en hersenleven. Treft gij een goed ontwikkeld medium aan of ontwikkelen zich

uwe gaven door in een ernstigen kring geregeld mede te werken, en krijgt gij goed leesbare mededeelingen — dan moet er toch altijd veel kritiek over den inhoud geoefend worden om te onderkennen of men ook met bedriegelijke geesten te doen heeft, die groot spreken en veel belooven, maar eindelijk toch openbaar worden, als het alles op teleurstelling uitloopt. Dit zal echter zelden gebeuren als men waakzaam blijft en eenvoudig van gemoed niet alles wil weten, of denkt dat geesten alwetend zijn. Verre van daar; zij leeren en ontwikkelen zich ook trapsgewijze en spreken naar dat zij wijs zijn.

Wat nu de jonge kinderen betreft, die door goede geesten opgevoed worden en in menig opzicht rein bewaard blijven van de zonden der aarde, zij zijn ook niet maar zoo van zelf volmaakt in deugd en kennis, al noemen wij hen zoo eensklaps engeltjes.

De overgeërfde aanleg van ouders en grootouders, de familietrekken, goed of kwaad, openbaren zich in de ziel zoowel ginds als hier en moeten uitwerken. Wat gij mij schrijft van uw kindje, dat op aarde nog niet geademd had en tot uwe verbazing toch voortleefde en zich nu zelfs aan u bekend maken kon, — was mij niet vreemd; evenmin dat er zich een schaduwzijdje van dat karaktertje openbaarde als jaloezie op het jongste kind dat bij u is. Hij meende dat gij veel meer van haar hieldt dan van hem, omdat gij het kondet liefkozen. Gij ziet wel dat zulke wezentjes zich ook door strijd moeten reinigen en zelfverloochening leeren tot volmaking. Een jongeling, die als klein kind was gestorven en in de geestenwereld was opgevoed en onderwezen om zich later door schrift met zijne betrekkingen in verbinding te kunnen stellen, toonde als hij door een goed medium schreef, zeer kenmerkend

eene eigenaardige halstarrigheid in het doorzetten van zijne schrijfwijze en eene onverzettelijkheid die in zijn familie eigendommelijk was.

Neen, de jonggestorvenen zijn niet van allen strijd ontslagen en moeten evengoed als de op aarde levenden door inspanning en volharding tot volmaking opwassen. En nu zult gij ook begrijpen waarom u vaak gezegd is: »zij mogen niet komen."

Immers zal geen verstandig, ordelijk onderwijzer toestaan dat zijne leerlingen midden in de lessen weggeroepen zullen worden — of zal iemand die zich een taak ziet opgedragen, maar terstond dat werk laten varen, omdat iemand even weten wil hoe hij het maakt of met hem over oude herinneringen wil keuvelen, die niets te maken hebben met zijn gewichtig werk? Onze zalige vrienden beuzelen en droomen daarginds niet. Zij kennen nu den ernst des levens, het hoogheilig doel onzer bestemming en wij mogen hen daar niet van aftrekken. Wij moeten ijverig aan ons zelf arbeiden om hen eenmaal te naderen en niet achter te moeten blijven door gebrek aan eenswillendheid met God.

Wees voorzichtig bij uwe proefneming en werk niet met jonge mediums onder de achttien jaren, tenzij met gewettigde uitzondering, als het hun nuttig en noodig zou zijn om den ernst van leven en sterven beter te leeren vatten en de gevolgen van een verbeuzeld leven te begrijpen.

De gemeenschap met de onzichtbaren moet bovenal van alle zelfzucht en eigenmachtig drijven vrij blijven, wil ze voor mensch en geest gezegend worden. Het moet niet zijn als een strijd tegen God, die weg nam hetgeen wij wel met geweld terug zouden willen trekken, door den

bevrijden geest als een ballon captif, telkens als het ons goed dunkt, naar de aarde te trekken. Dan wordt die gemeenschap zondig en wordt dan ook vaak geheel opgeheven.

Hoe verbaasd staan de achtergebleven betrekkingen soms, als zij ontwaren, dat de vertrokken vriend geheel van inzichten en gezindheden is veranderd, dat hij van loszinnig ernstig, van haatdragend vergevend, van zwaarmoedig blijgeestig is geworden, nu hij beter ingelicht is over het wijze Godsbestuur en de ondoorgrondelijke liefde van den Vader voor zijne schepselen. Maar menigmaal wordt het bespeuren van die verandering een bron van twijfel en denkt men aan bedrog van spotgeesten of aan invloed van het medium of van den kring — men spreekt van suggestie en animisme, terwijl het bloot een bewijs van geestelijken wasdom en gemoedsvernieuwing is.

Vele nieuwelingen in het onderzoek kunnen zich maar geen voorstelling vormen van de groote verandering in stemming en neiging, en men stelt onmogelijke eischen voor identiteitsbewijzen, omdat men niet bedenkt hoe moeielijk, ja onmogelijk, het hun soms is om door vreemde hersenen hunne gedachten volkomen juist te laten overbrengen.

Ik weet gevallen, waarin de aardsche betrekkingen zeer veel schade deden aan de geestelijke ontwikkeling der overledenen, door te eischen dat zij zich weer geheel in het aardsche leven en zingenot zouden verplaatsen en zich in allerlei souvenirs verdiepen, die de opvoedende engelen juist tijdelijk uit het geheugen der nieuw aangekomenen hadden trachten weg te nemen, omdat ze hen ongeschikt maakten voor vooruitgang.

Voor heden genoeg — gaarne zal ik uwe vragen be-

antwoorden. Ik denk, dat als gij nauwkeurig in mijn werk: »Op de Grenzen van twee Werelden" leest, veel u wel klaar zal worden wat u nu nog duister schijnt, en gij zult daar uitvoerig behandeld vinden al wat tot deze studie noodig is te weten en beter uiteen gezet, dan bij eene vluchtige behandeling in een brief mogelijk is.

Met de meeste belangstelling E. v. C.

---

† Dr. CARL DU PREL †

De verdienstelijke auteur van zeer veel schoone, rijke voordrachten op psychologisch gebied, heeft ons verlaten en is heengegaan naar hooger sfeer. Hij was geen Spiritualist geworden door séances of veelheid van manifestaties, maar langs den weg van streng wetenschappelijk onderzoek voerden de eerlijke gevolgtrekkingen der logica hem tot vaste overtuiging.

Wij gaven meermalen in dit blad artikelen van zijne hand, (Dl. VII, 156 en X, 309). Hij heeft ook veel geleden en gestreden in de 15 jaren, die hij zoo onvermoeid heeft gewijd aan de verbreiding van licht en kennis over de ziel en hare wonderbare eigenschappen.

Toen eens de pedanterie der oppervlakkige beoordeeling van zijne schriften het al te kras maakte, besloot hij voor de grap onder een anderen naam te schrijven en wel over een vraagstuk der astronomie, »het raadsel der kometen", en plaatste het in een veelgelezen blad onder den naam van Charles d'Arlag. Het stuk werd opgenomen en in de Société d'Astronomie voorgedragen, in het sterrekundig blad »Sirius" overgedrukt en in Aflevering 8 door vakmannen besproken. Ten slotte

kreeg hij aanzoek van een uitgever om de geheele astronomie op deze wijze te behandelen. Zou dat zijn geschied als zijn ware naam er onder had gestaan? Niet waarschijnlijk, want hij was nu eenmaal een Spiritist, dat is, een dwaas, een onwetenschappelijk wezen.

Maar hij liet spoedig het masker vallen, nu hij zijne tegenstanders het bewijs had geleverd dat wetenschap en geestengeloof niet onvereenigbaar zijn.

Eere zij zijner nagedachtenis als een dapper en bekwaam strijder, en velen zullen hem ginds nog danken dat hij hen hier de oogen geopend heeft.

Onze vaderlandsche dagbladpers bewaarde een streng stilzwijgen over zulk een geestenziener.

Het is aan du Prel dat wij de goedkoope nieuwe uitgave van de Seherin van Prevorst te danken hebben.

---

† MEVROUW EMMA HARDINGE BRITTEN. †

Ik werd heden, Zaterdag 7 October, levendig getroffen door het bericht dat dezen middag ten 3 ure het stoffelijk overschot van de groote orateur van het Spiritualisme aan de aarde is toevertrouwd op het Harperkey Kerkhof te Manchester, overleden 2 October. Zij was een schitterende ster van reinen glans en een helder licht.

Eenmaal het groote feit erkend hebbende, werd het Spiritualisme haar alles en heeft zij de Nieuwe Bedeeling met voorbeeldelooze trouw en onbezweken moed gediend van af 1857, toen zij de eerste kloppingen vernam en de wonderbare werkingen zag, die zich door het medium Ida Vay openbaarden. Wij verwijzen de belangstellende lezers naar

onze artikelen in vroegere jaargangen over deze merkwaardige vrouw, de welsprekende tolk van verhelderd geloof. Hare welluidende stem verhoogde de bekoring van hare improvisaties, die zij voor lieden van allen rang en stand ten beste gaf in alle landen en werelddeelen, waar zij is opgetreden. Zonder eenige voorbereiding en na de grootste vermoeienissen en gevaarlijke reisavonturen, trad zij op om over een opgegeven onderwerp den stroom harer zuivere taal en klare inzichten uit te storten met een kracht, die voor een gehoor van duizenden kon verstaan worden en die hare hoorders boeide en wegsleepte zoodat zij geestelijk wakker werden en opstonden, verkwikt als door een bad des geestes.

En zij is heengegaan, de getrouwe dienstmaagd der heilige waarheid, maar haar licht zal lang nog stralen uit hare werken, alle gekenmerkt door warme levensvolheid en zeldzame klaarheid. Ik dank veel aan hare schriften, die als fundamentwerken beschouwd kunnen worden voor de geschiedenis van de nieuwe dispensatie — ik bedoel »Modern American Spiritualism" der eerste twintig jaren, zooals het zich in alle Staten van Amerika openbaarde en hare »Nineteenth Century Miracles" of de loop der verschijnselen in Europa. — Als apostel van het Spiritualisme kan zij slechts vergeleken worden met Cora Tappan.

Groot waren de moeilijkheden waartegen zij heeft moeten worstelen, maar voorzeker zal haar deel zijn met de oprechten en getrouwen die de heilige zaak der Nieuwe Bedeeling onbaatzuchtig en zelfopofferend hebben gediend en die de heerlijkheid zullen beërven aan elken volhardenden overwinnaar eens toegezegd.

Zie over deze edele heldin Dl. V, 177, Dl. VIII, 376, Dl. IX, 95, 106, 362.

HOE WERKEN DE MEDIUMS?

Deze vraag rijst natuurlijk bij elkeen op die het geheimzinnig verschijnsel bijwoont van een schrijvend- of trance-medium. Moeilijk is het echter aan iemand, die zelf geen ervaring van dergelijke verschijnselen heeft verkregen, uit te leggen, wat er eigenlijk gebeurt en hoe het medium of de geest dat alles teweegbrengt.

Honderd mediums zijn niet in staat aan zichzelf of aan anderen rekenschap te geven van wat er met hen, in hen of door hen gebeurt, en wij achten het een vooruitgang van de studie dat er tegenwoordig hier en daar begaafde en beschaafde mediums optreden, die kunnen mededeelen wat zij gewaar worden, en het is zeer belangrijk die getuigenissen te verzamelen en te vergelijken. Wij verheugen ons dat de uitgever van »Light" aan eenige algemeen geachte mediums de uitnoodiging gericht heeft om ons eenigermate met hun ontwikkelingsgang bekend te maken.

Het bekende en geachte medium J. J. Morse zegt ons dat hij een aanmerkelijk verschil ziet tusschen een gewoon trance-mediumschap en het inspiratoriaal mediumschap, en daar hij van beide toestanden ervaring heeft, mag hij daarover een positief oordeel vellen.

Het trance-mediumschap geeft gewoonlijk een van de twee phasen, schrijven en spreken, maar in sommige gevallen worden beide uitingen in denzelfden persoon ver-

eenigd. De eerste phase zou ik willen omschrijven als »automatische" contrôle — de tweede zou ik noemen de »psychologische" contrôle of contrôle door suggestie of invloeiing. In het eerste geval wordt het geheele lichaam, spieren, zenuwen en hersenen, volkomen beheerscht door de werkende kracht en het medium is physisch ongevoelig en verstandelijk onbewust. De onderwerping aan den wil van den controleerenden geest is werkelijk volkomen; feiten, willekeurige détails en niet te weerspreken personificaties van onbekende idividuen worden voorgesteld. Het is proef- of test-mediumschap in zijn nuttigste gestalte; zeldzaam is het geheel zuiver, maar van groote beteekenis, daar het de bewijzen geeft van de werkelijke identiteit der geestelijke acteurs. Het schijnt alsof de geest tijdelijk is geïncarneerd in het lichaam van het medium, maar mijn ervaring is dat dit geheel niet waar is in ieder geval; al wat er gezegd kan worden is dat de geest een volkomen beheersching heeft over de geheele lichamelijke machinerie van het instrument of de »sensitieve".

In het tweede geval is het sujet of medium eveneens onbewust, maar de contrôle over het organisme is niet zoo algemeen of volkomen.

Het werk geschiedt door invloeiing of suggestie toegepast op de ontvankelijke ziel van het medium, en dat werk kan zijn òf op de wijze van »test' mededeelingen, beschrijvingen van verschijningen òf symbolische voorstellingen, welke, hoewel ideeën gevende, geen specifieke feiten of nauwkeurige data's leveren. In het eerste geval worden feiten gegeven, onbekend aan het medium en dikwijls ook aan den zitter; in het tweede geval worden ook feiten gegeven, vergezeld van opmerkingen, maar

niet op zulk eene wijze dat zij kunnen voeren tot de veronderstelling, dat zij de hoogste bekwaamheden van het sujet te boven gaan. Hiermede bedoel ik dat terwijl de feiten van de communicatie de kennis van het medium te boven gaan, de beschrijving derzelve, niet de hoogste poging van het medium zou te boven gaan, indien studie zijne bekwaamheid had opgeheven boven het punt waarop hij nu staat in het normale leven. Mijne meening is dat wij alleen in het geval van de automatische contrôle de werkelijke woorden van den controleerenden geest verkrijgen — terwijl ook mijne ervaring is geweest dat in zulke gevallen de mogelijkheden van geïnspireerde toespraken uiterst gering zijn.

Mijne eerste ervaringen van mediumschap waren van automatischen aard en toen werden feiten, namen en datums geheel buiten mijne kennis gegeven; maar de werking op lichaam en ziel was zeer groot, te groot om aangenaam of gezond te zijn.

De automatische phase werd opgevolgd door de suggestieve en nu en dan wordt deze methode nog gebezigd door de geestelijke werkers.

Toen personifeerde ik door een zweem van gelijkenis aan te nemen van de werkende intelligentie — ook beschreef ik tooneelen, personen, plaatsen en gaf namen — in de meeste gevallen de christelijke doopnamen, geen familienamen, dikwijls ook leeftijden en ik kon uit photographieën de geesten die ik had beschreven uitpikken, want de teekeningen die ik had gezien »in den slaap" bleven op mij ingedrukt in mijn wakenden toestand nog uren nadat ik tot bewustheid was gekomen. Wijs of onwijs, dit is een zaak van opinie, verlangde ik een geïnspireerd spreker te worden, want onduidelijk bemerkte

ik dat »test"-mediumschap geen verhooging van mijn verstandelijke vermogens zou opleveren, en op een zekeren tijd veranderde mijn mediumschap van karakter en de verlangde phase werd ontwikkeld. Weinig droomde ik van de dertig jaren van zwaar werk en moeite waartoe dit zou leiden. Had ik de gevolgen gezien, misschien was ik teruggetreden, maar thans berouwt het mij niet al die moeielijke ervaringen te hebben doorloopen.

Gedurende vele jaren noemde ik mijzelf een inspiratoriaal trance-medium en nog beschouw ik het als een juiste benaming van mijn mediumschap. Het is werkelijk verwant aan de tweede phase boven beschreven. Ik ben onbewust, ik word gecontroleerd, maar ben niet volstrekt ongevoelig, want bij verschillende gelegenheden heb ik groot nadeel ondervonden door aangeraakt te worden, als ik sliep. Eens werd ik er ernstig ziek door, bij een zekere gelegenheid te Kilburn en bij een andere te Edenburgh — terwijl ik altijd meer of minder gevoelig ben voor omgevingen en mijn voorzitter altijd een bijzondere zorg voor mij heeft wat betreft de persoonlijke aura's. De vereischten voor mijn toestand zijn kortelijk deze: Ik heb wat rust noodig voor mijn werk te aanvaarden; dit verkrijg ik gewoonlijk door een gezonden slaap in den achtermiddag van den dag waarop ik moet optreden. Ik gebruik geen vette spijze en draag zorg geen zwaar of gekruid eten of sterken drank te gebruiken voor ik optreed.

Als ik voor contrôle zit, tracht ik zoo passief mogelijk te zijn — niet altijd een makkelijke zaak in een volle zaal. Dan komt er een gevoel alsof ik een zachten electrischen stroom langs de buitenkant van mijn armen voel, die een zachten prikkel geeft aan de spieren; de stroom

breidt zich vervolgens uit over mijn nek en klimt op tot de hersenen — de werking mijner longen wordt een weinig krampachtig en er komt een gevoel van benauwdheid — als dit ophoudt, komt er een gevoel van aangename verbazing, welke tot onbewustheid overgaat — en ik krijg een gewaarwording van achterover te vallen — daarna is alles voorbij en ik ben verloren voor de uitwendige omgeving.

Somtijds, hoewel zeldzaam, krijg ik mijn herinnering bij het ontwaken terug na plaatsen bezocht en menschen ontmoet te hebben, maar dit is nooit zoo levendig dat het volkomen duidelijk is. Wanneer de contrôle eene gelukkige ziel geweest is, voel ik een verheldering en opwekking, eene blijmoedigheid die mij bijblijft, zelfs nog eenige uren na te zijn wakker geworden. Dat wordt opgevolgd door een tijd van reactie, langer of korter durende, al naardat de condities niet harmonisch geweest zijn — maar ik kan met de meeste voldoening zeggen dat, hoewel mijn werk lang en zwaar is geweest, mijne gezondheid niet is verminderd maar verbeterd.

Nu blijft de vraag nog over hoeveel er van den geest en hoeveel van het medium in de trance redevoering is. Om dit voldoende te beantwoorden moet ik een verklaring afleggen die ik vertrouw dat met belangstelling zal ontvangen worden. Het is deze: Omstandigheden die geheel onafhankelijk van mijn wil waren, beroofden mij in mijn jeugd van alle opvoeding en onderwijs. Misschien was het een zegen, mogelijk ook niet. Toch — jong en onbeholpen als ik was, toen mijn werk begon, was het een algemeene overtuiging in dit land, dat de toespraken door of van mij gegeven — het karakter droegen van bekwaamheid, welsprekendheid, logica, met een al-

gemeene tint van philosophische gedachten, ver boven mijn eigen ontwikkeling. De overleden Spiritualist Sergeant Cox, zoowel als onze vereerde vriend Dr. Alfred Russell Wallace gaven hunne volle instemming aan dit getuigenis. Het onderwerp ten minste was geheel boven mijn sfeer, evenals de vorm van de redevoeringen.

Was nu die redevoering een nauwkeurige reproductie van de woorden van den controleerenden geest? Ik geloof het niet; mijne meening is dat de contrôle in mij een toestand van geestverheffing opwekte, mijne subjectieve vermogens sterkende, en mij inspireerende op die hoogte van gedachten, zoodat de zin, de substantie van zijne ideeën door mij worden geuit, zooals dat het geval is met een gemagnetiseerd sujet. Op dat oogenblik word ik overstort met de gedachten en de personaliteit van den geest, en ben zoo altijd als ik onder contrôle kom, maar, al is de betrekking nog zoo intiem — hij is niet ik — en ik ben niet hij. — Voor mij is de persoonlijkheid van mijn contrôle buiten kwestie; in mijne ziel is geen twijfel in het verschil onzer beide persoonlijkheden. Een vreemd verschijnsel is, dat ik heb verlangd dat deze onbewuste werking plaats zou maken voor een bewuste of »inspiratoriale".

Na verloop van jaren is de kroon van het geestelijke werk geweest de overwinning van de vroegere gebreken in de opvoeding, waarover ik gesproken heb. De subjectieve kracht heeft verheffend op het objectieve leven geïnfluenceerd. Dit, ik houd het daarvoor, is mijn belooning voor de toewijding aan dit heilig werk.

Wat nu de inspiratie betreft, waar het sujet geheel bewust blijft, daar kan ik maar weinig van zeggen wat mijn eigen ervaring aangaat. Somtijds gaat bij openbare

vergaderingen een stroom van inspiratie over mij; er is opeens een helderheid, een gemakkelijkheid om ideeën uit te drukken, en ik ben mij bewust van de tegenwoordigheid en den invloed van geesten. Maar nooit naderen de resultaten die van een volkomen contrôle.

Ik geloof dat er bij volkomen inspiratie een meer blijkbare instorting van ideeën is bij het medium, zoodat hij over dingen spreekt waarvan hij nooit gehoord heeft (zooals dat bij Davis voorkwam.) Ik kan niet inzien hoe het anders zou zijn.

Laat mij eindelijk als mijne overtuiging, gegrond op eigen ervaringen, mogen zeggen dat gezondheid, en wel eene goede gezondheid de beste grondslag is voor dit soort van mediumschap. De onderwerping van den wil aan een ander behoeft niet eenige verzwakking van verstandelijke vermogens of achteruitgang van karakter te veroorzaken. Een goed hoofd, een gewoon verstand, een verstandige contrôle en een vaste wil om noch door ijdelheid ten eene zijde, noch door verkeerde neigingen ter andere zijde beheerscht te worden, zal doen blijken dat noch mediumschap, noch gemeenschap met geesten onze eigen vermogens zullen verminderen of ons tot slaafsche werktuigen maken van hen, die komen om ons te leeren en te helpen, zelfs als zij komen van die wereld, waarop vroeger altijd zooveel mysterie gerust heeft, waaruit zooveel misverstand ontstaan is, maar waarover wij thans ten minste, door het mediumschap, langzaam en zeker iets meer bepaalds leeren.

EEN NIEUWE TEMPEL.

De dingen van het dagelijksche leven spreken soms tot ons gemoed, alsof ze een symbolische schilderij vol leering waren. Dit moet de geniale schrijver en graveur Jan Luyken in zijn tijd sterk gevoeld hebben, want telkens werden de tafereelen van de stoffelijke wereld, die hem omgaf, voor zijn oog een beeldengalerij, waarin hij geestelijke waarheden aanschouwde, die hem door die aanschouwing juist duidelijk en verklaarbaar werden. Het streven en arbeiden der menschen in hun bedrijf, het leven op het veld en in het huis, ook het kinderleven, 't werd hem alles als een gekleurd en bewegelijk prentenboek, dat hij niet alleen zelf tot zijn genot en stichting kon lezen, maar ook voor anderen kon leesbaar maken door de vereenigde werking van zijn graveerstift en zijn gedichten.

Men hoort tegenwoordig bij de algemeene oprakelingen uit het verleden en de armoede van eigen vinding wederom veel van symboliek en mystiek in litteratuur en kunst — maar hoe onklaar, hoe onverstaanbaar en onvruchtbaar is dat vaak, vergeleken met de frissche, gezonde levensopvatting en voor elk begrijpelijke leering, die de oude vaderlandsche kunstenaar ons nagelaten heeft in zijn nu vergeten werken, die alleen nog als rariteiten bewaard in oude boekerijen en bij enkele liefhebbers te vinden zijn.

k heb altijd veel gevoeld voor werken in dit genre;

of het komt omdat ze behooren tot de eerste diepe indrukken op mijn kinderlijk gemoed, of wel door de eigenaardige richting van mijn denken en rondzien in de wereld, maar zelfs nu nog spelen mijne gedachten en opmerkingen gaarne in de symbolische opvatting van de uiterlijke dingen die mij omgeven en is in dien zin mij ook al het vergankelijke slechts een gelijkenis.

Dat voelde ik levendig toen ik de toebereidselen zag maken tot een kleinen tempelbouw, waarop ik uit mijn venster het volle gezicht heb en het doet mij onwillekeurig denken aan den geestelijken tempel die op aarde moet gesticht worden, den tempel der Nieuwe Bedeeling voor den godsdienst der toekomst. Maar wanneer?

O, hoe ongeduldig zijn wij toch vaak, wij, die als het ware de teekening van het plan kennen — en in den geest aanschouwen wij wel eens in heldere oogenblikken van zielsverheffing het voltooide gebouw, zooals onze blijde hoop en innigst geloof het ons voor oogen spiegelt: harmonisch, wel geëvenredigd en doelmatig in samenstelling, want de groote bouwmeester, die het bestek ontwierp is de Heer der gemeente!

Op welke heerlijke plaats moet dat gebouw verrijzen? Ach, op een klein plekje, op een uithoek, op een nietig planeetje, bewoond door een zeer achterlijke bevolking, hardleers en weerspannig, kortzichtig, gehecht aan het voorbijgaande en vergankelijke, dat ze altijd maar weer wil reproduceeren.

Is het terrein aangegeven, dan komt de vraag: wie zullen de werkers zijn en vanwaar zal het bouwmateriaal komen. De werkers zijn weinige en het materiaal moet van wijd en zijd aangevoerd, uitgezocht en toebereid worden. Een voorzichtig beleid is noodig dat niets ver-

zuimt, niets over het hoofd ziet en met wijsheid de werkzaamheden verdeelt, de werklieden kiest en plaatst, elk naar zijn aanleg en opleiding.

Elk belangstellende toeschouwer oefent kritiek volgens zijn licht en wetenschap, en waagt het af te keuren en te twijfelen aan de uitvoerbaarheid en deugdelijkheid van het plan, niet wetende wie het ontwierp en alleen ziende, op de werkers, lieden die hij nooit zou gekozen hebben, omdat hij zekere gebreken of zwakheden in hen bespeurt en volmaakter werktuigen zou noodig oordeelen.

Anderen schudden ongeloovig en minachtend het hoofd; zij gelooven niet dat dat plan uitvoerbaar zal zijn. Desniettemin nemen de werkzaamheden een aanvang, want het terrein moet zorvuldig bearbeid worden; ongelijkheden worden geslecht, slechte gronden diep uitgedolven en verwijderd. Er is gepeild, gemeten, afgebakend; er is grond verzet die weggevoerd moet worden; het terrein gelijkt een chaos. Wateren wellen onverwacht op uit den bodem; regenstroomen storten neer; wij zien slechts een watervlak, een modderpoel daar waar wij een gebouw wenschen te zien! Maar de bouwmeester, die de gronden kent, versaagt niet; hij kent ook de werktuigen waarover hij te beschikken heeft en wakkere, stoere werklieden pompen het water weg, ofschoon het telkens weer veld wint. Als de arbeid maar even gestaakt wordt, schijnt al hun moeite verijdeld te worden, maar door dag en nacht voort te arbeiden, winnen en krijgen zij bruikbare droge plaatsen waar het werk kan begonnen worden en eerst als de uitgravingen beginnen voor het leggen der fundamenten, wordt er iets van een geordend plan merkbaar, wel nog onbegrijpelijk voor de oningewijden, maar reeds duidelijk zichtbaar voor het geoefend

oog, dat met het plan bekend is en uit die lijnen reeds den vorm van het gebouw kan lezen.

Er worden nu schuil- en werkplaatsen opgeslagen, onaanzienlijke hulpgebouwen, die weer afgebroken worden als ze hebben uitgediend, maar waarvan nu reeds een besturende kracht en invloed uitgaat, al hebben zij eigenlijk niets met de tempel gemeen. Het zijn de wijkplaatsen der hervormers; het zijn de vereenigingen en genootschappen — alles voorloopig, alles als voorbereiding en slechts als zoodanig van beteekenis.

Hoe meer de voorbereiding van het terrein vooruitgaat, hoe meer hindernissen telkens voor den dag komen. Men stoot op overblijfselen van oude gebouwen, ontdekt in de diepte putten vol vuil, bouwvallen, waaruit ongezonde dampen oprijzen van riolen. Dat moet alles aan het licht gebracht en gereinigd worden. Straks komen er watersprongen, die, al zijn ze niet van slecht water, toch zeer te onpas opwellen, maar toch zullen ze met voorzorg noch een tijdlang kunnen dienen voor de toebereiding van de specie en het natmaken van de steenen. Intusschen beginnen de bouwlieden aan de fundamenten en komen de bouwmaterialen aanhoudend aan, soms zooveel bouwsteenen dat ze moeilijk zijn te plaatsen om geen belemmering te geven. En zoo gaat het dagen en weken voort, met steentje aan steentje te hechten tot de muren beginnen op te rijzen uit de diepte, doch hoeveel duizende deugdelijke steenen, onmisbaar voor den grondslag, zullen nooit weer gezien worden, begraven onder den grond en toch altijd een steun en fundeering blijvende voor het gansche gebouw, zonder welke de zichtbare steenen nooit in het gezicht zouden zijn gekomen.

Gaat het zoo niet met duizende lang vergeten on-

genoemde werkers, die in ver verleden dagen voor ons gearbeid hebben, al kennen en gedenken wij hen niet? — maar de bouwmeester weet wel hoeveel er zijn en waar ze toe dienen en hun onbekende werkkracht en steun kan nooit gemist worden of verloren gaan.

Doch nu komt er weer een tijd dat zand moet aangevoerd worden om den grond op te hoogen tot de hoogte van de begane wegen — ja, nu zal het gebouw snel oprijzen — maar zie, daar woeden de elementen; daar komt storm en watervloed; daar komen sneeuw en ijs en vertragen het werk en betwisten de werklieden hun voortgang; doch gelukkig zijn er geen andere dan deze natuurlijke elementen te duchten; het terrein is zorgvuldig omheind en veilig.

Het gaat met den stoffelijken tempel en met den geestelijken tempel eveneens en niet meer als in vroeger eeuwen, toen de werklieden als krijgslieden uitgerust de muren des tempels moesten bouwen.

De veiligheid is op de aarde toegenomen met het verdwijnen van de barbaarschheid en de kathedralen, die prachtige sieraden der groote steden, zijn in veiligheid opgetrokken, al hebben zij vele jaren en onnoemlijke schatten geëischt. Maar dwongen de eerbiedwaardige scheppingen in steen het ontzag af der toeschouwers, blind waren de volken voor den geestelijken tempel, welke de hervorming kwam oprichten in het midden van Europa. Hoe weinig indruk maakten die naakte Protestantsche kerken op de zinnelijke menigte, gewoon aan pronk en praal en schitterende ceremoniën; koud en dor scheen die abstracte Godsvereering en zij verloor zich dan ook weldra in philosophie en dogmatiek en de levensvolle hervormingsgeest werd vastgezet en gebonden.

Werden de vensters niet beschilderd die het zonlicht moesten doorlaten, zij waren met een dikke laag van ijskristallen overdekt. De hervorming kristalliseerde zoolang tot zij een onveranderlijke leer geschapen had, een papieren onfeilbaren Paus — een sluitend systeem. Het Calvinisme verspreidde zich zieldoodend, waar het wortel schoot en het meer Evangelisch Lutheranisme vermocht niet er tegenwicht aan te stellen, omdat het ook de letter koos boven den geest.

Kleine sekten stichtten hunne kapelletjes en de gemeente, die zich naar Christus noemde, verbrokkelde en werd zwak en die verdeeldheid tegenover het Roomsch-Catholicisme, dat onbeweeglijk bleef als de pyramide van Egypte.

Terwijl de volken in religieuse verdooving verzonken onder het redetwisten en letterziften en de ongeleerden sliepen, werd een klein zaad uitgestrooid door onzichtbare zaaiers en het schoot welig op, zoodat er hier en daar een kleine oogst begon te golven. Veel zaad viel bij den weg, veel op harde gronden, maar ook waren er akkers, waar het honderdvoud vrucht droeg — en wie had het gezaaid? — Onzichtbare handen, gezanten uit den hooge, vrienden van de overzij. Want de tijd was gekomen van eene vernieuwde openbaring, van de verkondiging van vergeten waarheden, veronachtzaamde kennis. Een stem ging uit over de aarde dat de Heer een nieuwen tempel wil bouwen voor de nieuwe dispensatie — want de tijden zijn vervuld dat het oude moet voorbijgaan en plaats maken voor het nieuwe. Het plan voor den tempel is voorlang hierboven ontworpen en de bouwlieden zijn gekomen, ja de steenen uitgezocht en geteekend. Hij zal niet geheel voltooid uit den hemel op

aarde dalen, zooals in het visioen, en toch zal hij van boven zijn; lang, lang zal hij onzichtbaar blijven, want de toebereidselen zijn onnoemelijk, die noodig zijn om het terrein te zuiveren, te effenen, uit te diepen en verkeerden grond door deugdelijken te vervangen. Hulploodsen rijzen hier en daar, waar beraadslaagd en gearbeid wordt en waar men het bestek kan raadplegen — maar helaas! reeds gedurende een halve eeuw is het terrein bewerkt geworden, de steenen gezocht en aangevoerd en er is nog geen stuk muur boven den grond . . . dat aan een tempel doet denken.

Maar wat zijn eeuwen voor dat groote werk der verheffing der menschheid, de opvoeding der volken! . . . Zijn er niet twee duizend jaren noodig geweest om de ruwe bewoners dezer landen te maken tot wat zij nu zijn? En ach, de barbaar verbergt zich nog zoo vaak achter een fijn gewaad — de barbaar woont nog vermomd in het midden der beschaafde, der zoogenaamd Christelijke wereld. De barbaar heeft Dreyfus gemarteld met middeneeuwsche wreedheid; de barbaar wil zich storten op een onschuldig volk, dat men zijn goud en erf betwist — om niet te spreken van Finland en Armenië — de barbaar heeft nog vrij spel in Europa en Azië en waar niet?

En toch waait er sedert 50 jaren een adem des geestes over de menschheid, vernieuwend en zegenend. »Ziet, ik kom," heeft de Heiland gesproken — »maar ditmaal niet in het vleesch, maar in den geest en ik zal mijn dorschvloer zuiveren, want de wan is in mijn hand; het kaf zal verstuiven en het graan zal gereinigd worden; mijne dienaren zullen het werk volbrengen, die ik met tienduizenden naar de aarde zal zenden; wijd heb ik de

deuren geopend, want ik heb de sleutels van dood en graf — ik open en niemand sluit.

Wat hebben dan nu de geestelijke legioenen gedaan? Het voorbereidende werk, alleen het harde, ruwe werk van den grond toe te bereiden en de bouwstof te prepareeren.

Wat wilt gij dat de tempel nu reeds hoog zou oprijzen? De eerste grondslag werd gelegd in deze eeuw en het zal heerlijk en bevredigend zijn, als op het einde der volgende eeuw de muren zoo hoog zullen rijzen, dat zij die hoog staan, het plan zullen kunnen overzien — wie nog laag staat kijkt tegen de omheining. Poogt hij er over te klimmen, hij bespeurt slechts verwarring — steenhoopen hier en steenhoopen daar; hij hoort de pompen gaan en het water stijgt nog, dat den bouw belemmerde. Wie niet meer dan de schutting kan zien, zegt: wat wil dat werk? — Een kerkje meer, een clubje, een sekte meer bij al de overige? . . . . Neen, klim hooger, veel hooger en gij zult wellicht iets van het grootsche plan des Meesters ontdekken.

Hij weet wat Hij laat doen en wie en waar Hij het laat doen. Er zal nog veel strijd en tegenstand komen voordat de gulden woorden in den gevel prijken: »Het Spiritualisme overwint de wereld." Dit is de geestelijke tempel der Nieuwe Bedeeling en de predikers zullen daarin niet meer staan op de letter, maar in den geest.

Laat geen ongeduld ons moedeloos maken. Het licht komt en overwint als alles rijp is, als de voorbereiding voltooid is. Laat er bij het leggen der fundamenten nog menig oud gewelf ontdekt worden vol doodsbeenderen, het licht zal alle dingen openbaren, en hoe het oude ook

worde verguld en gerestaureerd en opgevijzeld, het is nabij de verdwijning.

De levensvolle boom schudt zijn kruin en de doode bladeren vallen af en de wind voert ze verre weg.

Christus treedt nu op als de vernieuwer — vergeefs zal men zich vastklemmen aan de oude ruïnen van het verleden. De trotsche heiden steekt telkens het hoofd nog eens op, nu hier dan daar en beveelt zijne afgoden aan. Tot stof zullen zij vermalen worden, zooals het gouden beeld vermorseld werd door den steen die door onzichtbare handen was afgehouwen. Het opruimingswerk geschiedt niet door professoren — poldergasten kunnen dat beter.

Voor elk werk zijn eigenaardige werkers noodig, al zijn wij vaak verwonderd over de vreemde werklieden, die God roept tot den arbeid — werklieden, die wij naar onze wijsheid zouden afkeuren en die het toch volbrengen. Veel is er op het gebied van het Spiritualisme voorgekomen dat bevreemding wekte, veel dat ons geheel verkeerd scheen en dat toch ten slotte nog vruchten voortbracht, die ons verrastten en verbaasden. Schorten wij dus ons oordeel op in vast vertrouwen op den grooten Bouwmeester, die zijn tempel onder storm en strijd wel zal laten voltooien tot bereiking van zijn groot doel en zijne heerlijke oogmerken.

Wij die in onze kortzichtigheid Gods plan niet kunnen overzien, zullen dikwijls, in de stofwolken wandelend, moedeloos worden, want wat zien wij van het groote werk? Alleen dat kleine hoekje dat in onzen gezichtskring kan vallen, en wat wij dan zien schijnt vaak in strijd met hetgeen elders wordt waargenomen. Alle pogingen om groote vereenigingen te stichten, zijn tot nog toe

mislukt en men zal altijd stuiten op de verscheidenheden van den landaard en de geschiedenis van elk volk, die niet veranderd kunnen worden met dwang. Laat elke natie, ja elke groep zijn volle vrijheid en ontwikkelingsloop. Behandel verschilpunten in liefde en vrede, maar laten zij geen scheidsmuur worden waar de bekrompenheids-geest aan timmert om ze hooger te maken.

De godsdienst der toekomst zal de menschheid verheffen boven den kastengeest; zelfs in de geestelijke sferen bestaat verschil van inzichten op ondergeschikte punten, en zouden wij hier reeds alles met één kleur willen tinten, allen in één uniform kleeden?

In den universeelen tempel des geestes zal de vloer uit een mozaïk bestaan, geleverd uit alle natiën en uit alle godsdiensten die nog edele steenen van waarheid in zich verborgen hielden. Laat toch niemand gelooven dat wij ooit allen eenerlei zullen zijn, want harmonie rust niet op gelijkheid, maar op verscheidenheid van tonen. Een groot ziener heeft gezegd dat het universum een groot muziekinstrument is en wij gelooven dat ook van het geestelijk koninkrijk te mogen zeggen. De nieuwe tempel des geestes moet vol zijn van het grootsche oratorium der verlossing tot volmaking van heerlijkheid tot heerlijkheid. Elke groep werkt als op zich zelf, begrijpt niet altijd waartoe het alles zal dienen of wat de anderen doen, maar ten slotte zal het blijken dat elke afdeeling past in het groot geheel, dat geen enkel onderdeel kan worden gemist.

EENE MAGNETISCHE SÉANCE BIJ ALEXANDER DUMAS.

Toen de beroemde romanschrijver Dumas zijn Jozeph Balsamo had uitgegeven, kreeg hij van alle zijden brieven met allerlei vragen over het magnetisme; onder anderen vroeg iemand: »Slaapt het sujet of doet het alsof het slaapt?" Hetgeen zooveel beteekent als: is het alles wel echt spel — wordt er geen bedrog bij gepleegd? Om die vraag afdoende voor zichzelf en anderen te kunnen beantwoorden, moest hij uit ondervinding kunnen spreken en hij wenschte eene somnambule in slaap te maken zonder dat deze met zijn plan bekend was. Het toeval diende hem om de kwestie voldoende opgelost te zien.

Een jong acteur Alexis genaamd, die reeds veel opgang had gemaakt door zijn somnambulistische gaven, kwam bij hem en gaf hem zijn verlangen te kennen om in het theater St. Germain te mogen spelen — la fiole de Cagliostro, en hij wenschte daarin de rôle amoureux te vervullen. Dumas regelde die zaak met den Directeur van het theater en er werd overeengekomen dat Alexis Zondagavond de rol van Derval en zijne vrouw die van Déjazet zou uitvoeren.

De Zondag is de dag waarop ik meer bijzonder mijne vrienden ontvang, verhaalt Dumas, en ik kreeg dien dag een schoone en goede reunie.

Het gezelschap bestond uit Louis Boulanger, Sechan,

Dieterle, Desplechin, Delanoue, Jules de Lesseps, Collin, Delaage, Bernard Monge, Muller, enz.

Jules de Lesseps had nog twee vrienden meegebracht die mij voor de eerste maal kwamen bezoeken. De andere helft, de schoonere, zou Dumoitier zeggen, was ook vertegenwoordigd. Evenwel, daar ik zoowat als vrijgezel leef, zal ik haar namen alleen met letters aanduiden.

Het geheele gezelschap was eenvoudig gekomen om mij te bezoeken, maar door de vragen die men ons omtrent Alexis en Marcellet zijn magnetiseur deed, was het niet vreemd dat de gedachte aan een séance magnétique bij het talrijk gezelschap oprees, en men was inderdaad zeer teleurgesteld bij het vernemen, dat Alexis dien avond moest spelen, want het zou te veel gevergd zijn hem op den eigen dag als somnambule te laten werken.

Maar tegen drie uur werd de hoop weer verlevendigd door het bericht, dat Alexis in den tuin was en men verdrong zich om ten minste de somnambule te zien, wanneer men het somnambulisme al niet kon observeeren, en alle hoop verdween weer toen men bespeurde, dat Alexis niet met zijn magnetiseur, maar met zijne vrouw was gekomen.

Men betreurde het zeer; vooral speet het mij dat hij Marcellet te Parijs had gelaten. Het begon zacht te regenen en het gezelschap ging in het salon. Van alle zijden werd Alexis nu bestormd met betuigingen van leed dat men hem niet zou zien werken, en hij zeide dat als er maar iemand was die hem in slaap kon brengen, hij bereid was alles te doen wat men van hem mocht verlangen.

Men keek elkander vragend aan; maar niemand durfde de proef wagen.

De heer Bernard naderde Dumas en zeide zacht: »Waarom doet gij het niet? Maak hem in slaap."

»Ik?" riep Dumas verbaasd, »hoe zou ik iemand in slaap maken? Wat weet ik van de pasjes en het opwerpen van fluïde om rapport daar te stellen?"

»Doe niets van dat alles; maak hem in slaap alleen door de kracht van uw wil."

»Wat moet ik dan doen?"

»Zeg bij uzelf: ik wil dat Alexis zal slapen!"

»En zou hij dan slapen!"

»Het is hoogst waarschijnlijk; maar gij moet een zeer vasten wil hebben."

»Het is mogelijk — maar dan zou ik wilskracht moeten bezitten zonder het te weten."

»Neem de proef."

»Maar hij spreekt met zijne vrouw en met Delanoue."

»Dat doet er niet toe."

»Men zal mij uitlachen als het niet gelukt."

»Niemand weet het immers wat gij denkt, en gij behoeft geen woord te spreken of eenige beweging te maken; gij moet hem van hier in slaap maken, terwijl gij met mij schijnt te praten."

»Ah, op die manier wil ik het beproeven."

Ik kruiste de armen over de borst en verzamelde al mijn wilskracht; ik keek naar Alexis en zeide bij mij zelf:

»Ik wil dat hij zal slapen."

Alexis wankelde als door een kogel getroffen en viel achterover op de canapé.

Er was geen twijfel aan, ten minste niet voor mij, zegt Dumas. De kracht van het magnetisme had oogen-

blikkelijk het sujet aangegrepen, en bijna als door een bliksemslag getroffen zonk hij neer. Mijn eerste aandoening was ontzetting. Alexis had een kreet van schrik geslaakt toen de kracht zoo onverwacht op hem viel en hij sidderde door al zijne leden, terwijl zijne oogen geheel omgedraaid het wit alleen vertoonden.

Ik was niet de eenige die geschrikt was, doch ik, die de oorzaak kende, wel het meest. Toen ik zijne hand aanraakte herkende hij mij: »O," sprak hij, »doe mij nooit weer zoo iets aan, zonder dat ik er op voorbereid ben; gij zoudt mij dooden!"

(Wij maken hier de opmerking dat het niet alleen het geheel onverwachte was, maar vooral ook de veel te heftige aanwending van de kracht. De magnetische werking eischt niet de heftige en stormachtige overweldiging; integendeel, de kracht moet om weldadig en harmonisch te werken, zacht beginnen en allengs toenemen. Vooral bij zulk een hoogst gevoelig gestel was de proef zeer gevaarlijk.)

»Mijn hemel!" riep ik, »wat gevoeldet gij dan?"

»Een geweldigen zenuwschok, maar het zal voorbijgaan, wanneer gij mij het fluïde wegneemt van de maagstreek."

»Maar hoe zal ik dat fluïde wegnemen? Ik weet er volstrekt niets van!"

»Drijf het weg met uwe beide handen.'

En ik begon het fluïde, zoo goed en zoo kwaad als het gaan wilde, weg te nemen, en na een paar minuten ademde Alexis weer vrij.

»O, nu gaat het al beter," zei Alexis.

»Zijt gij wel genoeg om ons eene séance te geven?"

»Ja, dat zal wel gaan, als gij mij maar niet laat lezen — gij hebt mijne zenuwen zoo geweldig geschokt,

dat alle voorwerpen als in beweging schijnen voor mijne oogen."

»Zoudt gij kaart kunnen spelen?"

»O, zeker."

»Zoudt gij voorwerpen kunnen herkennen en zeggen van waar zij komen?"

»Ja, stellig."

»Zoudt gij ook kunnen reizen en op een afstand zien?'

»O, ja, dat zal volmaakt gaan; ik ben in zeker opzicht thans meer helderziende dan ik ooit geweest ben."

»Zeer goed; maak een partijtje met S. Ziehier de kaarten; hij is de ongeloovigste uit het gezelschap."

»'t Komt er niet op aan," zei Alexis, en Dumas bracht hem naar de tafel. S. blinddoekte hem met drie zakdoeken, zoodat de somnambule met geen mogelijkheld iets zien kon.

Alexis maakte twee partijtjes, zonder een enkele maal naar de kaarten te zien. De kaarten lagen voor hem uitgespreid op de tafel en hij nam zijn kaarten zonder de minste aarzeling of zich ooit te vergissen.

De tweede partij liet men niet uitspelen hoe treffend het ook was, ongeduldig als elk was om gewichtiger dingen te zien.

Collin naderde hem nu met een ring dien hij van zijn vinger nam.

»Kunt gij mij iets van de geschiedenis van dezen ring zeggen? — Wel zeker. — Laat ons hooren. — Deze ring is in 1844 gegeven, dat wil zeggen, alleen de steen er van. — Ja, dat is waar. — Gij hebt dien steen een maand later laten zetten. — Ook dat is waar. — Hij is u gegeven door eene dame van 35 jaren. — Zoo is het. — Kunt gij mij ook zeggen waar die dame is? —

Ja. — Hij zocht een oogenblik en zeide tot Collin: gij moet in harmonie komen met Dumas, anders kan ik niet zien, want hij brengt mij naar Amerika en gij naar Parijs. Zoo was het. Ik had omstreeks 1844 meermalen een Amerikaansche dame aan den arm van Collin gezien en ik dacht zeer stellig dat de ring van haar kwam en ik bracht daardoor Alexis bepaald naar New-York, welke moeite Collin ook deed om hem in Parijs te houden. Wij gingen met Collin in een ander vertrek. Het is dus niet van de Amerikaansche? zeide ik. — Inderdaad niet; het is van een persoon dien gij niet kent. — En die woont? — Rue St. Appoline. — Ah, zeer goed.

Wij traden naar binnen, doch nu in overeenstemming met een en dezelfde gedachte.

»Nu zijn wij overeengekomen; zoek haar nu."

»O, ik ben in eene straat, die langs den boulevard gaat, maar ik ken den naam niet."

»Welnu, kijk op het bordje." — »Ik lees dien naam liever in uw geest." Hij nam een potlood — schreef Rue St. Appoline.

Nauwelijks had hij het woord voltooid of men verwittigde mij dat er iemand was gekomen, die beneden wachtte. Ik ging heen en herkende een mijner oude vrienden den Abt Villette, Aalmoezenier van St. Cyr.

»Mijn waarde Abt," riep ik uit, »gij komt juist van pas. Ik ben daar bezig met zielkundige experimenten; ik wenschte dat ik er toe mocht komen om de onsterfelijkheid der ziel te bewijzen."

»En op welke wijze neemt gij proeven?"

»Gij zult het zien; kom mede."

Wij traden binnen; de abt was in gewone kleeding; niets verried zijn ambt. Ik bracht hem tot Alexis en

legde zijn hand in die van de somnambule met de vraag:

»Kunt gij mij zeggen wie die heer is?'

»O, dat is gemakkelijk; de heer heeft geloof; hij is zelfs een uitnemend Christen."

»Maar zijn beroep?" — »Dokter." — »Gij vergist u." — »Versta mij wel, er zijn doctoren voor het lichaam en doctoren voor de ziel; en mijnheer is doctor der zielen; hij is priester.'

De aanwezigen stonden verstomd.

»Kunt gij mij ook zeggen waar mijnheer zijn ambt uitoefent?"

»O, best; het is niet ver van hier; het is in een reusachtig gebouw, drie of vier mijlen van hier. — Kijk, ik zie jongelieden in uniform; zij zijn toegeknoopt tot op de ceintuur." — »Zijn er veel?" — »Mijnheer is aumonier van een militaire school."

»Kunt gij mij ook zeggen van welke?"

»Zonder twijfel staat de naam van het Collége op de knoopen?" — Ik ondervroeg met mijne oogen den abt. »Ja," zeide hij.

»Lees Alexis." — Hij scheen de kracht van zijn oog op een punt te vestigen en zeide:

»Het Collége St. Cyr."

Dieterle bood hem nu een goed gesloten pakje aan met de vraag wat er in was. Hij antwoordde: »Het haar van twee kinderen." — »Ja; open het pakje en zeg eens hun leeftijd en sekse. — »Er is haar in van een kleinen jongen en ook van een klein meisje. Ik zie niet duidelijk en ik weet ook hoe dat komt. Het schijnt dat ze in een tuin loopt en dat ze bij de vier jaren oud is.' — Hare namen?" — »Mij dunkt dat de jongen Jules heet.' — »En het meisje?' — »Ik heb u gezegd

dat ik niet meer duidelijk zag." — »Zijt gij vermoeid?" — »Ja — mijn zenuwen zijn zeer geschokt." — »Wat wilt gij dan nog doen?" — »Ik wil reizen." — »In welk land?" — »Dat is mij onverschillig." — Ik gaf een teeken aan de Lesseps en hij kwam nader.

»Wij zullen daar ginds gaan," zeide ik en hij begreep mij. De Lesseps heeft een twintig jaren in Tunis gewoond. Hij gaf zijn hand aan Alexis. — »Dan zullen wij gaan," zeide hij. — »Dat is goed," antwoordde Alexis. »Daar zijn we reeds in een zeehaven. O, wonderschoon; we gaan scheep — o, o, wij gaan naar Afrika, naar het schijnt — wat is het daar warm! Juist. Wij zijn op de reede. Zij vormt een hoefijzer met een kaap aan het uiterste van de rechterzijde. Het is niet Algiers — het is niet — maar ik ken den naam er niet van." — »Wat ziet gij?" — »Ik zie een fort ter rechter en een stad ter linkerzijde. Ah, wij volgen een kanaal en daar is de brug, wij gaan er onder door — Buk u!"

Boulanger keek mij verbaasd aan, want inderdaad, de bogen van die brug zijn zoo laag dat men, als men er onderdoor gaat, niet overeind kan blijven staan zonder gevaar.

»Ja, dat is het!" riepen wij.

»Wacht, wij zijn er nog niet; wij moeten nog varen; de stad is nog twee of drie mijlen verder. — Ja, nu zijn wij er." — »Willen wij in de stad gaan of reizen wij in de omstreken?" vroeg de Lesseps.

»Zooals gij wilt."

»Au Bardo," zeide ik zacht tot de Lesseps.

Hij gaf mij een teeken dat hij Alexis daar brengen gen wilde. Het Bardo is het paleis van den Bey.

»Wij laten de stad nu links liggen en wij vervolgen

onzen weg," zei de Lesseps.

»O, hoeveel stof! — Wij leggen een mijl af — anderhalve mijl. Mij dunkt, wij gaan door een gewelf. O. ik zie een monument. Wat vreemde architectuur; men zou zeggen een groot grafgewelf."

Men weet dat de Turksche paleizen veel gelijken op grafspelonken,-

»Ga er in." — »Ik kan niet; er is een zwarte schildwacht, die mij den weg verspert." — »Zeg hem dat gij bij mij behoort,' sprak de Lesseps. — »O, nu laat hij mij door — wij zijn in den voorhof en klimmen de trappen op. — Waar moet ik nu heengaan?"

»In de receptiezaal." — »Ik ben er." — »Beschrijf ons die." — »Er zijn bogen, arcades; zij is geheel met beeldhouwwerk bedekt evenals de Arabische zaal van Dumas — maar hier en daar is het schilderwerk."

»Kijk eens naar het plafond. Wat ziet gij?' — »Een gebeeldhouwd plafond, men zou zeggen van hout.' — »Is het geschilderd?' — »Ja." — »In welke kleuren?" — »Rood en blauw.' — »Ziet gij er niets bijzonders?" — »Jawel — gouden stralen, die uit het middenpunt uitgaan en naar alle zijden zich uitstrekken." — »Ja, zoo is het," zeide de Lesseps tot de andere toehoorders; »inderdaad, men kan geen betere beschrijving van de haven van Tunis verlangen en van het kanaal de la Goulette en van de receptiezaal van den Bey.'

Delanoue trad nu vooruit, maar mevrouw J. P. was hem voor en sprak: »Nu is het de beurt der dames. Wilt gij mij ook iets zeggen, mijnheer Alexis?" — »Al wat gij maar verlangt, mevrouw." — »Zeg mij dan eens: waar komt deze kleine medaille vandaan?" — En de dame bood hem een kleine medaille aan, die aan

een gouden keten aan haar hals hing.

Alexis drukte die tegen zijn voorhoofd en antwoordde: »Deze medaille is gezegend." — »Ja!" — »Zij is geschonken in 1844." — »Ja." — »In Augustus." — »Ja, zij is mij op mijn verjaardig gegeven — maar door wien?" — »Zij is u om 5 uur des avonds geschonken.' — »Door wien?' — »Door een heer in het zwart gekleed.' — »Zeg zijn naam zacht aan mijnheer Dumas." Wij begaven ons in een nis van de kamer en mevrouw zeide: »Charles." Alexis schreef den naam met potlood. Het was reeds laat en Alexis moest dien avond spelen; het was hoog tijd hem wakker te maken.

Ik zeide dit tot Alexis. — »Welnu," sprak hij, »doe het dan — maak mij wakker."

»Maar hoe moet ik dat doen? Ik heb geen het minste idee van de wijze waarop men u wekt." — »Hoe hebt gij mij in slaap gebracht?" — »Door de kracht van mijn wil." — »Welnu, gij moet mij zoo ook door uw wil wakker maken."

Alexis gaf mij de hand en ik zeide bij mijzelf: »word wakker," en Alexis opende de oogen.

Ziedaar het getrouwe verslag van onze séance; ik heb u de getuigen genoemd en allen zijn bereid te getuigen dat ik mij geen de minste afwijking van de waarheid veroorloofd heb.

ALEXANDER DUMAS.

HET EIND DER EEUW.

Wat zou dat een schoon slot voor de XIXde eeuw zijn geweest als de edelmoedige aspiraties, die op het vredescongres zijn uitgesproken, haar laatste woord en haar laatste daad had mogen zijn. Hoe eigenaardig zou dat geweest zijn voor een eeuw, die zich kenmerkte door humaniteit, waarin zooveel is gearbeid voor verzachting van lijden, voor verbetering van verpleging der kranken en gewonden, zooveel heeft ondernomen voor kinderen, voor weezen en weduwen en voor armen, verwaarloosden en afgedwaalden — die zoo onafgebroken gearbeid heeft voor verlichting en beschaving door onderwijs op elk gebied — waarin zooveel is geschapen voor veraangenaming des levens, door verfraaiing der steden, die armen en rijken ten goede komt, door verbetering van woningen — voor werklieden en daglooners — een eeuw, die door de versnelde gemeenschapsoefening schier de afstanden overwint om de menschen meer te verbroederen en de onderlinge hulp te vermenigvuldigen.

Helaas! hoe kort was de zoete droom der philantropische idealisten van mogelijken vrede op aarde, door de voorkoming van den grootsten geesel der volken — den oorlog met zijn gruwelen van onmenschelijke wreedheid, die den mensch verlokt om duivelachtige uitvindingen te doen om niet enkel den vijand te overwinnen, maar op de afgrijselijkste wijze te vernielen, als uit een

lust tot martelen, zooals men bij de laagste wilden nog aantreft.

Welk menschlievend hart voelt niet al den weemoed van het uitbarsten van een oorlog, zoo onrechtvaardig als er ooit een ontbrand is? — wie schaamt zich niet over de Christenheid, die bij het naderend Kerstfeest moord op moord gaat plegen op broeders die hen niets misdaan hebben?

Waar de boodschap der Engelen moest gezongen worden: »vrede op aarde," plant men de bloedvaan en het verdelgend kanon! . . . O! zonde en schande voor het oude Europa! Heeft dat dan nog zoo weinig vordering gemaakt in de broederliefde en ware humaniteit.

Welke duivelachtige begeerlijkheden, welke blinde driften bespoken die hoofden, die harten, die daar de aanleggers van zijn — zij weten niet wat zij doen, die zulk een wereldschandaal geschapen hebben, dat zoo breede stroomen van ellende, lijden en zonden zal uitgieten over de aarde.

Het valt zwaar nog aan vooruitgang van ons ras te gelooven als men zulk een gruwelstuk ziet volvoeren zonder schaamte, zonder mededoogen, zonder geweten of bewustheid van een verantwoordelijkheid voor een hoogsten Rechter.

Laat ons hopen dat uit deze ontzettende afdwaling een krachtige leering zal voortvloeien als het trotsch, heerschzuchtig Albion vernederd zal worden op Gods tijd. Lang voor dezen is het voorspeld en het kan niet uitblijven. Het kwaad loont zijn meester en keert tot den dader terug.

Maar de gezindheden der menschen moeten openbaar worden. — De brand, die lang gesmeuld heeft, moet

eindelijk uitslaan — en heeft Frankrijk ons diepe blikken in de volksverdorvenheid laten slaan, Engeland blijkt niet minder verkankerd door ongerechtigheid en bedriegelijke wegen.

Zoo zal elke natie en elk individu eenmaal openbaren wie zij werkelijk zijn.

Maskers worden weggerukt en een demon wordt gezien, die een engel had willen schijnen, en de geheimste overleggingen der goddeloozen blijven niet verborgen, hoe arglistig ook gesmeed. Het kwaad moet uitwerken; als de maat vol is vloeit zij over, maar uitbarsting is beter dan het in de diepte inkankeren van het onreine en boosaardige.

Daar is Een, die het weet, die het ziet, al begrijpen wij niet waarom zooveel snoodheid wordt toegelaten. Wij zouden het willen keeren en den loop stuiten. De opperste wijsheid volgt haar plan en de kortzichtige dwaasheid wil het beoordeelen en verbeteren. Laat af en wacht, bid voor de geweldenaren evenzeer als voor de verdrukten, want ten slotte zullen de verdrukkers meer te beklagen zijn dan de slachtoffers.

Let op het einde. Al zien wij dat niet; denk er toch aan. God regeert, al razen en worstelen de volken, en Zijn raad zal bestaan en men zal Zijn machtige hand bespeuren, als Hij de onschuldigen beschermen en uitredden zal ondanks het geweld van een overmachtigen vijand. Er zijn meer groote heirscharen door kleine benden krachteloos gemaakt en bezweken, die zich van de overwinning zeker waanden.

Doch hoe de oorlogskansen ook wenden, of de strijdende volken langdurig zullen worstelen, eer er een beslissing komt en of de oorlogskoorts nog verder om zich

heen zal grijpen en op andere mogendheden overslaan, — toch zal eindelijk de ervaring leeren dat vrede op aarde voor allen het beste zal zijn om welvaart en geluk te kweeken, en dat er geen toestanden zijn noodlottiger en verderfelijker voor bloei en vooruitgang dan oorlogen. Het recht zal niet altijd zich laten vertrappen en verkrachten door enkele satanskinderen, die groote scharen meesleepen in de bestrijding hunner tegenstanders. Maar veel tijd zal er nog moeten te loor gaan, veel bloed en tranen zullen er nog geplengd worden, eer het groote woord alom zal klinken: »De wapenen weg!"

Niet eeuwig zal de menschheid zichzelf verslinden en verscheuren. De mensch zal in den mensch zegevieren — de engel zal in den sterveling ontwaken. Het woord der verzoening zal eenmaal moeten regeeren als liefde jegens allen.

De gansche ontwikkelingsloop der menschheid is er op aangelegd om de dierlijke zelfzucht te leeren overwinnen; alles wijst er op dat de toenadering en gemeenschap onder de volken en rassen moet komen, en dat doel zal niet gemist worden, al is de weg lang en de vordering in ons oog langzaam. Niet voordat allen de kracht van dit eenvoudig woord verstaan »eendracht maakt macht" zal er door verdeeldheid zwakheid en traagheid zijn bij het voortspoeden. Maar het zal niet verstaan en toegepast kunnen worden voor de gerechtigheid zal heerschen als levenswet. Het eerste wapen dat nedergelegd moet worden is de leugen, de oneerlijkheid, het onrecht. Liegt niet tegen elkander zooals wij dat nu op groote schaal aanschouwen in al de leugenachtige voorwendsels om dien droevigen krijg te rechtvaardigen. Als waarheid en rechtvaardigheid het richtsnoer aan vorsten

en volken in banden geven, dan zal er ook alleen eendracht en daardoor vrede zijn kunnen op aarde.

Weer zal ons de star van Bethlehem den Vredevorst aanwijzen — weer zal de Christenheid herinnerd worden aan het heilig engelenlied: »God heeft in den mensch behagen — Vrede op aarde" — vrede — als der menschen hoogste goed. Neen, dat 'woord zal niet te vergeefs als een verheven profetie over de velden hebben geklonken. Wij blijven hopen, verwachten en gelooven. Door kamp en worsteling heen zal de menschheid eindelijk den rechten weg vinden om te komen tot eendracht en harmonie — een voleinding, die de vatbaarheid ontplooien zal voor een hooger vorm van bestaan en meer geestelijk samenleven, samenwerken, zooals wij dat nu reeds leeren kennen door de openbaringen uit de onzienlijke sferen.

Wat onzen wasdom in den weg staat, het is de zonde, de dierlijke begeerlijkheden, de werelddienst, de vereering van het gouden kalf. Alleen door betere kennis van hooger heilgoederen en edeler schatten en genietingen kunnen wij losgerukt worden aan den keten der ongerechtigheid en onwaarheid, die al de ellende voortbrengen die ons geluk in den weg staan.

Wat heeft den mensch der XIXde eeuw gedre en met al zijn verhoogde kennis en uitgebreide wetenschap? O schande! hij heeft moordtuigen uitgedacht om op de wreedste wijze zijne broeders te verscheuren. Hier kunnen wij terecht zeggen: erger dan de tanden van den tijger of de klauwen van den leeuw is de mensch in zijn waan; als de schrikkelijkste aller verschrikkingen in zijn waanzinnige vernielzucht en sanatische wreedheid. O, goede Vader! hoe moeten uwe gezanten zich wel be-

droeven, waar ons arm hart ineenkrimt van deernis met den jammer van een slachtveld — hoe moeten zij weenen over het verdwaasde kind van God, dat een kind der zonde is geworden en spreekt: ben ik mijns broeders hoeder? Maar zoo hoog kan de vloed der ongerechtigheid niet rijzen, zoo diep de menschheid niet wegzinken! dat hij niet gevonden zal worden door de liefde, die allen redden en behouden wil. Indien wij geloof in God hebben als de wijsheid en de liefde, dan versagen wij niet, maar wachten een nieuwen morgen uit iederen nacht — en altijd maar weer een nienwen morgen tot eindelijk de zon der gerechtigheid allen beschijnen zal.

De tijden zijn zwaar — de nacht is donker, het uitzicht belemmerd, maar de chaos wordt ook beheerscht door eeuwige wetten van wijsheid, die alles op zijn tijd, plaatst en orde zullen brengen naar Gods wil.

De nieuwe eeuw moge een stap nader tot den vrede brengen, en zoo het al niet rustig is geworden tusschen de volken, moge het dan toch zijn in onze huizen en in onze harten . . . Hoeveel grond hebben wij Spiritualisten daar niet voor gevonden in de nieuwe openbaring des eeuwigen levens? Hoeveel gemakkelijker kunnen wij de moeite en lasten des aardschen levens dragen, nu wij vast overtuigd zijn van de bedoeling des Vaders, die ons louteren wil om geschikt te zijn om hooger op te klimmen. Hoeveel lichter is ons die uiterste van alle smarten te dragen, het verlies van onze lieve betrekkingen, die ons ook wel van het hart gescheurd worden — ja, maar om ons slechts voor te gaan, waar ze ons verbeiden en onze plaats gereedmaken, terwijl ze ons tevens menigmaal bezoeken en beschermen mogen.

Nu het wederzien beslist is — is de scheiding geen

breuk meer — geen verlies voor altijd, geen vernietiging van die beminnelijke, gezegende en begaafde makkers, die voortgaan zich te ontwikkelen en te vormen voor nog hooger trap.

Wat is nu al het lijden en miskenning en smaad en tegenspoed en ziekte en pijn — wij zijn onsterfelijk en de eeuwigheid is lang om ons te volmaken.

Het Spiritualisme zal eindelijk den vrede brengen overal waar het wortel schiet, want het zal den mensch leeren wat zijn broedermoord beteekent als hij een jong, gezond leven verkort, dat nog zooveel had kunnen uitwerken en zoo nuttig besteed worden.

Als ziel en lichaam beter gekend worden, zal de mensch beginnen .te gruwen van de helsche toestanden die hij schept — hij, die de hemelsche toestanden kon daarstellen op aarde.

Aan het eind van deze eeuw staat die schitterende fakkel als een vuurbaak op de kust van die woelige wereldzee en beschijnt de levenden en de dooden. Het is de grootste zegen, de grootste overwinning dezer eeuw; de telegraphie ontdekt te hebben tusschen de zichtbare en onzichtbare werelden.

Onder al wat wij aan deze aan uitvindingen zoo rijke eeuw te danken mogen hebben, is er niets dat eene zoo ver strekkenden zegen brengt, zoo diepgaanden ommekeer in 's menschen leven werkt als dit hemelsche geschenk, en onder alle eeuwen, die over deze kleine planeet voorbij zijn gegaan, zal geen grooter geacht worden (na die waarin de Heiland der wereld is geboren) dan deze weldra geëindigde.

Ja, opnieuw mag gezongen worden, met het oog op de nieuwe dispensatie. Gezegend is Hij die komt in den

naam des Heeren om de volken te verlichten die in doodsschaduw omtasten.

De laatste vijftig jaren openbaarden ons meer van onze eeuwige bestemming dan alle voorbijgegane. Zij openbaarden ons de bevestiging van het woord des Heilands. »In mijn Vadershuis zijn vele woningen; ik ga heen om u plaats te bereiden" en »Zie, ik ben met u; ik zal u geen weezen laten, en waar ik ben, daar zullen ook mijne broeders zijn."

De geestkloppingen – hoe bescheiden die openbaring aanvankelijk ook zijn mocht, was de aanvang en vervulde het woord: ik sta aan de deur en ik klop, en wie mij zal opendoen, met dien zal ik avondmaal houden, dat is: vriendschap sluiten.

Ja, er is vriendschap gesloten tusschen de onzichtbaren en zichtbaren, tusschen de hemelsche en aardsche leden van Gods rijk, Gods vaderhuis.

Toen kwam het geestenschrift, niet als verschrikking gelijk in Belsasar's feestmaal, maar als troost en licht in onze huizen, als tijding van geliefde en ver verwijderde, lang afwezige vrienden. O, zegepraal over graf en dood, over stof en vergankelijkheid dat zaligen verkeeren met ons, vertoeven in onze woningen, dat liefderijk deelen in onze belangen. Waar is een ontdekking van hooger waarde voor den mensch die henengaat om te sterven en wandelt tusschen de graven zijner vroeg gestorven vrienden.

Daarom worden de geestelijke gaven uitgestort, niet als vlammend vuur, maar als de ontwikkeling, de opening van het geestelijk oog en oor. Bekende gestalten worden daar gezien, geliefde stemmen gehoord en herkend. Voorwaar het voorhangsel werd gescheurd van boven tot be-

neden. Ja, er werd in den hemel een deur wijd geopend en honderd duizenden snelden naar de aarde om te getuigen: »wij zijn gestorven en ziet wij leven en gij zult leven met ons."

Is dit niet de grootste triomf — het hoogste punt van al wat deze eeuw heeft gebracht. Moge de nieuwe eeuw ons nog vermeerdering van zegeningen bieden, maar bovenal een eerbiediger en heiliger gebruik van de gave, die voorzichtig en ootmoedig ontvangen en toegepast moet worden, zullen wij er al den zegen uit putten, die ze ons aanbrengen kan en moet.

Ja, ik noem onze eeuw de gezegende onder de eeuwen en de rollen der geschiedenis zullen geen grooter, heerlijker feit te melden hebben dan de ontdekking van het mediumschap of de gave van het intermediair vermogen om als middelaar te mogen dienen tusschen twee werelden.

Het medium beseft nog zijne heerlijke, heilige roeping niet — weet nog zijn plaats en arbeidsveld niet — doorgrondt niet de hoogheid van het hem toebedeeld geschenk — het toevertrouwde pand als parel van groote waarde, als juweel, die voorzichtig geslepen en rein bewaard moet worden.

Moge de twintigste eeuw het wijs gebruik dier zegeningen ons leeren, dan zou het mediumschap tot zijn recht en doel komen als de krachtigste genezer der kranke menschheid.

Wordt de mensch zich meer van zijn onsterfelijke bestemming bewust, dan zal hij in zijn broeder iets hoogers zien dan kanonnenvleesch, dan een mikpunt voor vernielingstuig — dan zal hij sidderen om zijn onvoorbereiden broeder door een druk op het geweer naar de eeuwigheid te zenden, en hij zal weten dat hij de verant-

woordelijkheid blijft dragen voor dat onrijp afgesneden leven. Vorsten en bestuurders zullen er voor terugdeinzen om zoo onnoemlijke schuld op hun geweten te laden, die hun een onmetelijk lijden zal opleggen, al heeft de blinde wereld hen geroemd en vereerd.

Ja, het Spiritualisme begint in de nieuwe eeuw pas recht zijn werk. Reeds schitteren de sterren van geestelijke gaven om menig jeugdig voorhoofd, die zich ontplooien zullen tot stralende fakkels voor de menschheid.

Spiritualisme heeft de ketenen der slaven verbroken, heeft de verdrukte lijfeigenen verlost, heeft vrouw en kind beter leeren waardeeren, heeft het Roode Kruis en het Heilsleger in het leven geroepen — heeft de armverzorging meer doelmatig gemaakt en de ziekenverpleging geheel herschapen.

Spiritualisme drijft door engeleninvloed de philantropie aan om de toestanden der misdeelden te verbeteren. Het zal geïnspireerde hervormers kweeken op elk gebied — en door opvoeding de volken opheffen en reinigen om nader tot God te komen.

Spiritualisme is de grootste en rijkste erfenis, welke de stervende, negentiende eeuw aan de volgende eeuwen te vermaken heeft, het is de parel van groote waarde!

Spiritualisme zal de kerken en academies en scholen herscheppen en van letter tot geest opvoeren.

Daarom broeders en zusters, laat ons het dierbaar pand, ons toebetrouwd heilig bewaren en met een onergerlijke conscientie wandelen in dat hemellicht, dat eens heel de wereld verlichten en vernieuwen zal, want geloof het gewis: het Spiritualisme overwint de wereld en dan zal er vrede zijn op aarde zooals Gods Engelkoren beloofd hebben.

UITNOODIGING

tot oprichting eener Réunie tot onderlinge bespreking van de psychologische verschijnselen, die tegenwoordig meer dan ooit de aandacht trekken van vele nadenkenden en bekend zijn onder den naam van: »Spiritualisme, Spiritisme, Theosophie, Mediumschap, Magnetisme, Somnambulisme, Clairvoyance, Extase, Visioenen, Voorgevoelens, Droomen, Inspiratie, Intuïtie, Telepathie, Psychometrie, Hypnotisme, Suggestie, Obsessie en andere magische en occulteverschijnselen van zegenrijken of van gevaarlijken aard.

Ook zal behandeld worden het vormen van cirkels tot het verkrijgen van betrouwbare en nuttige séances en de opleiding van de onderscheiden soorten van mediums en somnambules.

Gedachtenwisseling met onderzoekers tot vergelijking van de verkregen resultaten en de gevolgde methode achten wij hoogst noodzakelijk.

Nutteloоze redetwisten moeten zorgvuldig vermeden worden bij verschil van inzichten, opdat de Réunie, die vooral ten doel heeft om mede onderzoekers te leeren kennen, steeds een broederlijke en gezellige samenkomst blijve.

De Réunie bestaat uit Heeren en Dames zoowel buiten als in deze stad, die belang stellen in psychologi sche verschijnselen.

De bijeenkomst zal geopend worden met een inleidend woord van de Presidente of een daartoe uitgenoodigd spreker of spreekster.

Vervolgens zullen vragen beantwoord worden en mededeelingen gehoord, betrekking hebbende op de genoemde onderwerpen en aanverwante vakken.

De vragen, die eenige dagen voor de bijeenkomst aan

geboden zijn bij de Presidente worden het eerst beantwoord, daarna de vragen, die gedurende de vergadering ter tafel gebracht worden.

Personen, die mondelijk of schriftelijk belangrijke mededeelingen van goed geconstateerde feiten of eigen ervaringen hebben mede te deelen, geven daarvan kennis aan de Presidente.

Men vraagt het woord en krijgt gelegenheid gedurende tien minuten te spreken, ten einde voor anderen ook gelegenheid te laten, tenzij de mededeeling van algemeen nut en belang mocht blijken te zijn en meer tijd vereischte.

De Réunie zal aanvankelijk geregeld en geleid worden door de oprichtster als Presidente. Zij wenscht echter te worden bijgestaan door een vice-President of vice-Presidente en door een Secretaris of Secretaresse.

Om lid te worden meldt men zich aan bij de Presidente.

De Réunie zal gehouden worden om de veertien dagen, Weimarstraat 80, des avonds van acht tot tien ure.

De eerste samenkomst is gesteld op 24 November.

Men neemt een kaart van toegang voor het geheele seizoen, dat is: voor twaalf samenkomsten.

Voor een persoon f 3.—
Voor twee personen uit een gezin f 5.—
Voor drie » » » » f 6.—

De kaarten moeten vertoond worden aan den concierge, maar niet afgegeven.

Leden kunnen introductiekaartjes voor vrienden en verwanten bekomen tegen f 0.50 en deze moeten aan den concierge afgegeven worden. De naam van de geïntroduceerden moet worden ingevuld.

Zij die dit plan willen helpen tot stand brengen, worden vriendelijk uitgenoodigd hiervan kennis te geven aan

Mevrouw E. van Calcar.

HET HOUT DAT EEN STEM HEEFT,

DOOR JOSEPHINE GIESE.

Er woonde in een onbekende plaats een onbekend man. Men begon eerst over hem te spreken, toen hij beweerde dat hout kon zingen.

»Dat is een gek" — zeiden de menschen.

Zoozeer was hij verdiept in de aanschouwing van zijn droombeeld, dat het hem ontging, en ook niet deeren kon, al wat de menschen zeiden.

Op een nacht had die vreemde man een vreemd visioen.

Hij sliep — en voelde zich uit dien slaap overgaan in slaapwakenden toestand. — Hij hoorde in het huis der buren door de gangen loopen, en ook de klok in zijn eigen kamer, die twaalf uren sloeg.

En hij dacht: »Wat maken die menschen nog laat gedruisch." En hij zag de gestreepte valgordijnen, die neerhingen voor zijn venster, en toch sliep hij; hij was in innerlijken toestand, want sliep hij niet — o, wijzen! — toen hij daar om zich zag een zeer groot licht, een glans, stralend en toch zacht als van duizend kaarsen, en in dien glans een wezen van zoo hemelsche schoonheid, dat zijn ziel in hem van verrukking trilde. — Dat lichtwezen droeg in de hand een vreemd instrument en hield het dicht voor de oogen van den slapende. Hij zag het dan ook zóó dicht bij zich, dat hij het niet vóór zich maar in zich zelven zag. Zoo fel was het visioen, dat de reflectie er van zijn zwakke, menschelijke hersens pijn

deed, maar zijn geestelijk vermogen nam het beeld op en hield het vast. En des daags, bij helder waken, was hij zeer in dien droom verzonken... Hij zag zich als kind gaan door het woud — o lang geleden! — en opnemen van onder een boom een plat stuk hout. Hij maakte er aan weerszijden kerven in, nam een paar draden en hechtte die met knoopen aan beide kanten in de kerven. Door middel van een opstaand dwarshout lichtte hij de draden op, nam een buigzame tak en naarmate hij, door de vingers hooger of lager te zetten, de spanning grooter of kleiner maakte, verkreeg hij door te strijken hooger of lager toonen . . . Sinds had hij dit eerste speeltuig niet vergeten, het dikwijls opgenomen en er verbeteringen aangebracht, maar het leven gaf hem andere bezigheden en de menschen zeiden: »Leer eerst werken en dan komt het spel nog lang niet." — Maar voor hem lag in het spel iets hoogers en het was hem, als zou hij, door die tonen te volmaken, de deur openen tot een geheimzinnig heiligdom. Onder zijn werken moest hij zingen en dan was het alsof zijn ziel zich ophief, alsof hij eensklaps alles meer begreep, zich dieper voelde aanverwant aan hem bekende dingen.

Het eerste spel en die laatste droom, zij schenen verwant . . . Daar zag hij nu slaapwakend, in volmaakten vorm, wat onvolmaakt door hem begonnen was. Terwijl hij schouwde naar wat de geest hem in het visioen deed zien, sprak hij tot zichzelven . . . ja . . . zoo is het... die schoone welving, die rank gesneden gaten, die edel gebogen hals, en die gespannen zilverdraden — dit alles behoort tot het instrument van mijn droomen . . . Maar nu begon het geheimzinnig wezen te spelen, en de slaper hoorde tonen die hem ophieven, u i t hieven boven zich-

zelven, als kwam hij in een nieuwe, lichte sfeer, want naarmate de geheimzinnige speelde, werd het al lichter in en om hem en hij zag dingen die voor geen aardsche oogen zijn bestemd, hij dacht gedachten die voor geen aardsche zinnen toegankelijk zijn. Hij zag, hij hoorde en voelde met duizendvoudige helderheid en fijnheid, als ware hij zelf geheel doorzichtig en alle dingen om hem heen. Zijn ziel steeg in zoo hooge verrukking, dat het hem was alsof de geest hem ging begeven. Maar de tonen zwegen en hij voelde zijn ziel dalen en dalen door lichtkringen heen, totdat hij in de sfeer van dwarrelende donkere wolken kwam. »En in die sfeer moet ik toch leven om in de duisternis over te brengen mijn licht visioen . . .''

Dit was zijn roeping, hij voelde het — en des menschen zeggen kon hem van nu aan niet meer deeren. Dat zij hem voortaan lieten bij zijn ideaal! . . . hij liet hen wel bij hun waan en leegte . . . Maar toen hij nu voor goed ontwaakte en aan het werken ging aan het wondere instrument waarvan hij had gedroomd, had hij met vele moeielijkheden te kampen. Het allereerst: waar vond hij dat volmaakte hout, die eerste vereischte om den toon zuiver te doen klinken? »Ja,'' dacht hij en schudde het hoofd, »de menschen zeggen wel dat ik krankzinnig ben; hoe kan een stuk hout ook zingen? Zij hebben gelijk — een stuk hout kan ook niet zingen. Maar al span ik er nog zulke fijne zilverdraden op — bespeel het met een wonderstaf — indien het hout niet aan de vereischten voldoet, zal toch de toon niet volmaakt kunnen weerklinken. Dit doode hout heeft dus geen stem en toch heeft het een stem. Wanneer ik dit doode hout zeer dun zaag en ik tik er op, zal naarmate het dunner en fijner is, de klank ook helderder zijn, totdat er een fijnheid zou be-

reikt zijn, die tonen gaf zoo helder als glas. Dit doode hout kan dus zijn: de drager van de zang. Zangbodem, zoo noemde hij het, maar hij wilde niet spreken voordat zijn instrument voltooid was. Vroeger toen hij het nog niet zoover in wijsheid had gebracht, kon hij niet nalaten van zijn bevindingen en gedachten de menschen te spreken. Maar zij lachten hem uit, zij noemden hem een idioot; de een zei dat hij gek was, de ander dom, de derde eigenzinnig, de vierde ondankbaar, een vijfde meende dat het hoogmoed was, waardoor hij waande iets te zullen vinden, wat anderen niet gevonden hadden. Maar bij elkander kwamen zij met hun verschillende gedachten toch allen tot dezelfde conclusie: dat hij rijp was voor het gekkenhuis. Het ergste was dat hij de menschen kwaad maakte, ja, tot woede bracht. Als zij vermoedden dat hij zich toch des avonds, niettegenstaande hun wijze lessen en vermaningen, bezig hield met dat dollemans-instrument, dan wierpen zij met steenen naar zijn ruiten of bombardeerden zijn deur, of maakten zulk een helsche ketelmuziek, dat de eenzame droomer, vervuld met zijn hemelsche zangen, geen lust meer had tot werken, noch tot denken. Al zijn inspiratie ging verloren bij die ontketening van de hel. Wanneer zijn kwelgeesten hem tegen kwamen op straat, een vreemde, gebogen, in zichzelf verzonken figuur, niemand ziende, niemand vreezend, omdat hij in zijn ideaal hoog stond boven hen en allen vreezen, dan sloegen zij hem op den rug en scholden hem uit, ja zouden het leven uit hem hebben willen slaan, omdat hij hèn niet zag, maar slechts zijn ideaal.

Dat hij hen niet kende, was erg genoeg, maar dat hij hen niet zag, ging paal en perk te buiten. Waren zij niet wijs, en was hij niet gek? — Zoo behoorde hij dan

in ootmoed naar hen te luisteren. Zij maakten het ten laatste dien zachten, koppigen droomer zoo bont, dat hij besloot de menschen te ontvluchten, om in volkomen eenzaamheid te streven naar volmaking. Hij trok zich dus terug van allen, die hem kenden, of meenden te kennen, en woonde van nu aan in verlaten plaatsen. Daar eerst vond hij: het geluk.

In een bosch zag hij een ledige hut waarin hij zich ter woon vestigde, met al de instrumenten die hij noodig had. Wanneer hij des morgens buiten trad, in de heilige stilte van het woud, en de zon goud en zilverlicht begon te sprankelen op den rossen bodem, wanneer hij de beek hoorde murmelen en zuchten onder het groen, de vogelen zingen tusschen het lover, dan was die eenzame zoo gelukkig als hij nimmer geweest was bij de menschen. En hier kon hij droomen en geen slag zou zijn voorhoofd treffen, — hier kon hij werken en geen steen trof zijn huis, — hij kon hier zuchten en klagen over 's menschen onvermogen, zijn langzaam voortschrijden op den weg naar het ideaal, en geen harde, honende stemmen zouden hem uitjouwen. De plechtige stilte der natuur, het éénzijn van den mensch met de natuur, het zich bevriend gevoelen en verwant met deze schijnbaar doode dingen, die voor hem leefden en spraken, omdat hij ze verstond. — O, weelde van dien eersten zonne-opgang! — Hij besteeg den heuveltop en overzag zijn rijk. De lucht was zacht gevederd, gekleurd met licht rose en bleek blauwe banen, met violet en purperen diepten — en hij keek in de richting van de stad — vèr — vèr — waar zwarte schoorsteenpijpen walmden en het rumoer straks zou beginnen op de schemerige straten — Maar hier. — o, welk een stilte! welk een licht! In majestueuse stilte

rees de zon zacht en toch machtig aan den hemel. Nu bereikten haar stralen de heuvelklingen en deden hen gloren als waren hun lijnen met louter goud geteekend aan den lichtenden horizon. Langzaam gleden de stralen omlaag en raakten het sluimerende dal aan, dat eensklaps opwaakte en glimlachte, vloeiden neer op het voortsnellende water, dat opglansde en haastiger vloot; de stammen der hoog opstijgende boomen werden in het magistrale licht als de zuilen die een tempel dragen, — nu kwam de wind aangevaren en wekten in de waaiende kruinen sonore klanken als van een orgel. En boven de grondtonen dier hemelharpen zongen hoog uit de lucht de jubelende stemmen der vogels.

II.

Sinds hij in de eenzaamheid woonde, kon de verguisde droomer zijn instrument voltooien. Hij was direct aan de bron, waaruit hij zijn waarnemingen kon opdoen. De stemmen der natuur zeiden hem veel, waarvan hij was verstoken gebleven bij de menschen.

Hij begreep dat het de samenvoeging was van verschillende edele houtsoorten, die den klankbodem effectvoller maakt, rijker en dieper aan klankschoonheid. Hij had begrepen dat er een diepte moest wezen, geen oppervlakte alleen; dat de tonen moesten resonneeren in een klankbodem, door een bovenvlak gedekt; dat hij daarin slanken gaten moest snijden, om de trillingen van de snaren er door te doen stroomen naar den klankbodem. Het onbeholpen dwarshout dat hij vroeger onder de draden had gezet, werd nu vervangen door een met kunst gesneden kam, die met twee kleine, fijne voeten werd gezet

op het fraai gewelfde instrument. Nu maakte hij geen kerven meer in het vlakke hout, zooals in het speeltuig van zijn kinderjaren, maar de edele hals, die hij in zijn visioen gezien had, werd voltooid, de kop met sierlijke krul gedraaid en schroeven vervaardigd, waar omheen men de draden spannen kan. Hij maakte van een fijn soort pezen snaren, waarvan hij er twee met zilverdraad omwoelde om de tonen zwaarder te maken. Dagen, weken gingen voorbij eer hij die snaren had voltooid . . . Maar nu moest hij nog een echte tooverroede hebben, die bij aanraking het besnaarde hout aan het zingen bracht. Zij moest sterk en buigzaam zijn, en hij zocht en zocht totdat het vereischte was gevonden. Zeer dunne haren werden aan de staf bevestigd, een schroef gemaakt om het paardenhaar strak aan te spannen, en weder gingen weken en maanden voorbij eer hij den strijkstok had voltooid. Vijf jaren was hij in de eenzaamheid gebleven om zijn instrument te volmaken, vijf andere jaren voegde hij daaraan toe om zijn spel te brengen tot de hoogst mogelijke volkomenheid.

Toen dacht hij: nu eerst kan ik voor de menschen treden — nu eerst hen deelgenoot van mijn ontdekking maken. Maar ook wilde hij hen straffen voor hun boosheid. Hij wilde hen voor goed genezen van hun halstarrigheid en blindheid, door hen te brengen tot erkenning van hunne groote dwaling. Zij zouden voortaan niet meer bouwen op hun rede alléén, maar erkennen, dat er boven de rede iets anders is en hoogers: h e t v i s i o e n van de geïnspireerde tot de werkelijkheid gebracht. En hij belegde een vergadering nadat hij tot de menschen was weergekeerd.

»Ha!'' riepen zij, »daar is die gek weer, wiens huis

wij vroeger bombardeerden met steenen. Nog altijd wil hij wijzer wezen als wij (en wij zijn zoo wijs!) en ons de les lezen, alsof wij van zoo'n gek iets konden leeren. Komt, laat ons allen opgaan en hem voor goed de lust benemen voor zijn manifestaties."

En zij staken hun zakken vol steenen en vol afval, dat zij opraapten van de straten.

Zij gingen naar het gebouw, om zich te vermaken met de marteling van een weêrlooze. Maar toch — iets was er in dien droomer, dat hen weerhield hem dadelijk te steenigen.

»Wij moeten eerst hooren wat hij te zeggen heeft. Wie 't laatst lacht, lacht het best."

Op een kleine verhevenheid zat de speler en naast hem lag het instrument. Hij veroorloofde sommigen nader te komen en het aan te vatten.

»Een stuk hout — zooals gij ziet — maar dat een stem heeft."

En hij zeide: »speel!"

En die het voorste stond, nam de viool en nam den strijkstok en streek over het instrument, maar valsche kattengeluiden ontlokte hij slechts aan de gemartelde snaren, en de onwetende speler werd zóó woest, dat hij bijna den ontdekker met zijn ontdekking het hoofd had ingeslagen. Maar deze redde het nog bij tijds uit zijn plompe handen.

Nu riepen zij allen dooreen en zeiden:

»'t Is wat moois! Gek zijt ge heengegaan en gekker tot ons weergekeerd. Moest ge daarom tien jaren vertoeven in de eenzaamheid, om ons zulke idioten-geluiden te doen hooren. Wij hebben ons dan nuttiger gemaakt in dien tijd, wij hebben gehamerd en getimmerd, geplant

en gezaaid, geoogst en handel gedreven; wij hebben," riepen anderen, »gebuild en gebakken, gekookt en gebraden, genaaid en gestreken en de wereld met ons geslacht verrijkt. Wij hebben . . ."

»Zwijgt!" riep eensklaps de aangevallene met donderende stem — »zwijgt en treedt terug, want de grond waarop ge staat is heilig!

Zij weken onwillekeurig terug en staarden hem aan, en de gek verkreeg in hun oogen de schoonheid van een held.

»Ziet gij dit hout? — ik heb u altijd gezegd dat hout kan zingen, maar daartoe zijn zooveel gegevens noodig, dat ik u waarlijk uw onwetendheid wel moet vergeven, maar uw onvermogen had u nederiger moeten stemmen. Zoudt gij iets in één oogenblik kunnen doorgronden, waarvoor ik tien jaren noodig had van mijn leven? Tien jaren om te komen tot bereiking van mijn ideaal, terwijl gij verkeerd hebt met leege, wufte en soms schadelijke dingen. Zeg mij — wie van ons is nu de gek — ik alleen tegenover u allen — of gij allen tegenover mij? Ik zal u tonen doen hooren die u verbaasd doen staan, die u het vermogen zullen geven te b e g r ij p e n en te treden uit u zelven. Want wat ge mij getoond hebt is slechts schijn — ik doe een beroep op het w e z e n. Mij hebt ge gehaat — ik heb uwe zielen liefgehad. Ziehier mijn geestelijke nalatenschap. Gaat terug — gaat van mij weg en wilt mij niet storen door uw fatale uitstroomingen."

Er was zoo iets gebiedens in zijn houding n u h ij w i s t en het altijd gewetene gevonden had, dat deze lagere geesten onder de indruk kwamen van het hoogere.

»Een godsgezant is tot ons gekomen" murmelden enkelen — maar de meesten zwegen en wachtten.

»Luistert goed, luistert allen! Eerst hebt ge het instrument verloochend, later er slechts valsche tonen aan kunnen ontlokken: ik zal u leeren wat hemelsche taal is.

En ademloos stonden zij en luisterden. Hij stond op, hoog boven hen, en begon te spelen — en naarmate hij speelde zagen zij hem als 't ware van gedaante veranderen. Zijn gelaat werd als dat eens engels, en een groote lichtglans omhulde den speler en het wondere speeltuig.

Hij zag geen menschen meer, geen zaal — geen licht. — Hij zag alleen het licht dat in hemzelven was, hij stond in het licht — en speelde en zong dat dit doode instrument onder zijn handen werd tot een levende bron van tonen.

Hij gaf zichzelven, hij gaf zijn leven — geheel zijn leven ging in bewogen tafereelen aan hem voorbij. Met zijn lijden gaf hij weer het lijden van de menschelijke ziel, heengaande door het leven, zoekend het ideaal. Het klagend zoeken, het tasten in den blinde, de enkele momenten van herademing, wanneer het visioen weer feller straalt . . . De viool zong en klaagde en uit de oogen der luisterenden begonnen tranen neer te druppen. Toen de strijd van de ziel met de machten der duisternis — en het werd een razen over de snaren, zoodat dit kleine instrument wel een orkest geleek; — dan het heengaan uit het dorre, wilde leven, naar plaatsen van hooge eenzaamheid — en het werd een herademend zingen; een spel reeds uit hooger sfeeren met aanschouwing van de dingen die nog in de toekomst liggen; — daarna het langzaam naderen tot het ideaal — het zien van het ideaal, zij het ook nog op onbereikbaar verren afstand — en het werd een juichend zingen, toch heimweevol, een dringen naar het licht, een roepen om verhooring. —

Eindelijk het vinden van het ideaal, het lang gesmacht bereiken! — en het werd een triomfvol zingen als van verlosten, een hoogheerlijk, heilig spel, alsof de geest van het allerhoogste dien eenzamen speler had aangeraakt. En handenwringend zaten sommigen neer of sloegen zich op de borst, en anderen weenden en anderen waren als verzonken in extatisch schouwen. Deze magiër had hen opgevoerd tot den hoogsten top van zijn aanschouwen. Daar liet hij hen alleen, om weer moeitevol af te dalen naar de aarde, nadat zij het licht hadden gezien — hun ziel het licht had ingedronken. — Maar zijn verloste ziel vloog hen voorbij, steeg hooger, hooger — altijd hooger in de sfeeren, die hij in zijn droomen had doorzweefd... En de zanger viel neder naast zijn instrument, dat hij aan de luisterende menschheid naliet tot een geestelijke erfenis.
